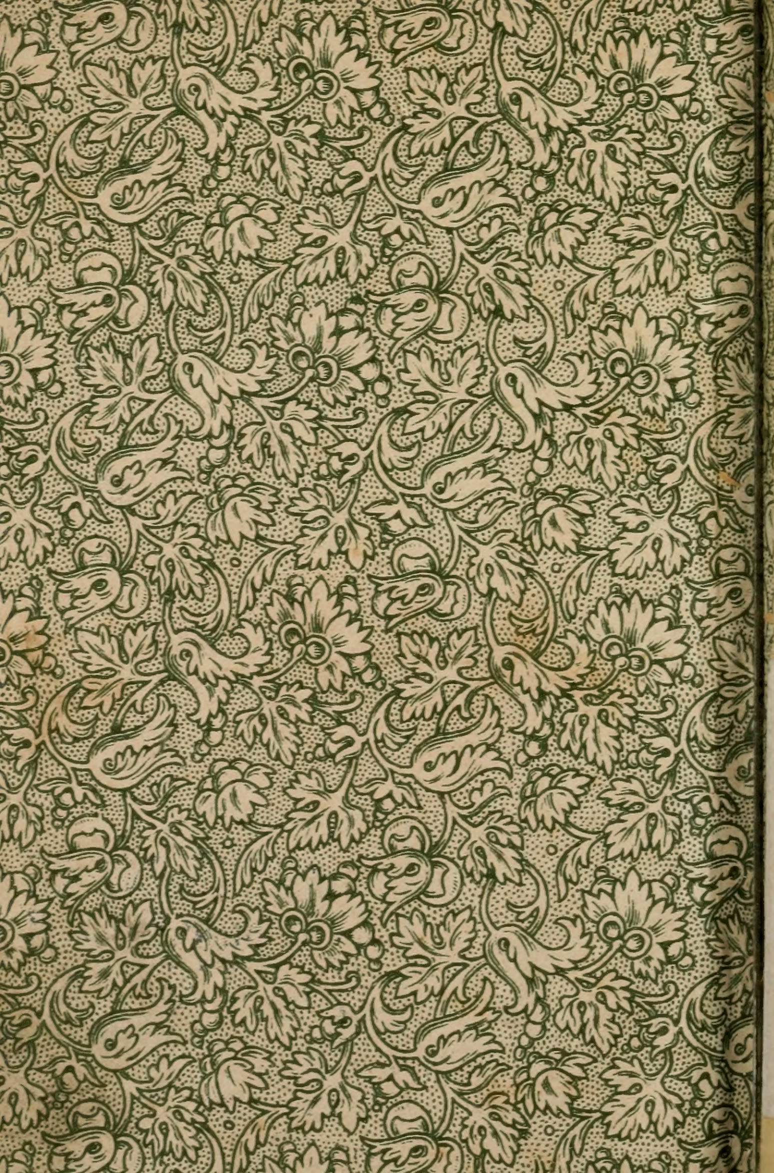

حل العقد

محرری

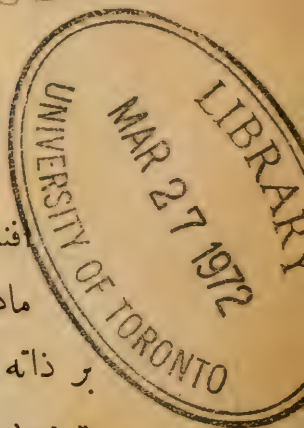
احمد مدحت

ترجمان حقیقت غزته‌سنه درج ایدلدکدن
صکره معارف نظارت جلیله‌سنك رخصتیله
کتاب صورتنده دخی طبع اولنمشدر

در سعادت

١٣٠٧

حل العقد

« مکتبلیلره ! »

افندیلرم !

ماهیات و تقدیرات علومه دائر احبادن بر ذاته یازدیغم بر قاچ مکتوبی نامکزه « ده دیه » ایتمکلکمه مساعده کزله برابر قبولنی ده رجا ایدرم . سایهٔ معارفوایهٔ جناب پادشاهیده تحصیلیله مشغول اولدیغکز فنوندن برچوقلرینک ماهیتلرینی

قدرلرینی میدانه چیقارمق خصوصنده
« ایچلرینی طیشلرینه چویرمك »
تعبیرینی بیله تجویز ایتدیره بیله جك اولان
نیجه توضیحات و ملاحظات سزلك ایچون
نفع کلی یی موجب اوله جغنی امید ایلرم.
ایشته سزه بر « قرائت فنیه » که امثالی
عثمانلیجه اوله رق هنوز یازلمامش اولدیغنی
البته تسلیم ایلرسکز .

احمد مدحت

—٥—

« فهرست مقامنده برنجی مکتوب »

عزیز و محترم افندم حضرتلری !

وجودکز عالمده محض خیردر. چونکه خیره دلالت ایدییورسکز. ایشته ازجمله بو محرر عاجزه التفات یوللو یازدیغکز مکتوبده ایراد بیوردیغکز برقاچ سؤال بر چوق عقده‌لری حله وسیله اوله‌یورکه صورت انحلالی یالکز اوقومق یك چوق کیمسه‌لر ایچون منافع عظیمهٔ فنیه و حکمیه‌یی مستلزم اوله‌جقدر. بعض تطبیقاته‌ده همت بیوریله‌جق اولورسه شو منفعت معنویه برده مادیت صورتی کسب ایدر.

صوریورسکز که:

« سیانس پوزیتیف » و « سیانس اکزاقت » کبی علومك یکی ایشتدیکمز تقسیماتی نصل شیلر در؟ بو علملر هوای نسیمی حرارت شمسی دکزلرك صولرینی طاشی طوپراغی‌ده ثروتدنمی معدود قیلارلر؟ ثروت دنیلن شیئك منفعت و قیمتی جامع اولمسی دیمك نه دیمکدر؟ اورته‌ده دونن مباحث.

لره کوره پاره‌نك هیچ بر قدر وقیمتی قالمامق لازم کلیور. کرچکمیدر؟ معمولات داخلیه‌مز حمایه ایدیلورسه‌ی بز زنکین اوله‌جغز ایدلمز ایسه‌ی ؟

بو سؤاللرك تشکیل ایلدکلری مسائل نزد حکمت پروریلرنده مجهولاتدن اولمدیغی معلومات قطعیه‌دن ایسه‌ده بنده‌لرینی سویلتمك ایچون بو سؤاللری ایراد ایله برابر کویا بونلری هرکسك اکلایه بیله‌جکی صورتده شرح وایضاح ومحاکمه‌یه یالکز خامهٔ احمد مدحت مقتدر اوله بیلور ایمش ده اقلام سائره مقتدر اوله‌مز ایمش جه‌سنه تلطیفاتده دخی بولنیورسکز. شمدی‌یه قدر پك چوق التفاتکزه مظهر اولمش بولنمسه ایدم تلطیفات مذکوره عادتا بنده‌لرینی تواضع خلقیسندن چیقاروب بر مغرور متمرد حالنه قویار ایدی. انجق شمدی‌یه قدربالنسبه دها عادی شیلرده دهابیوك التفاتلرکزی کوردرك بزم کبی هیچلره برر قیمت اسنادی بیوکلککزه پك یاقیشق الآن سماحتلردن اولدیغنی اکلادیغم ایچون بودفعه‌کی التفاتکزی ده منتله تلقی ایلدم .

ایراد بیوریلان اسئله‌نك عمومنه دفعهٔ واحده‌ده ویریله‌جك جواب آرزو بیوردیغکز شرح وایضاح ومحاکمه‌یی جامع اوله‌مز. بناءعلیه بو عقده‌لرك هر برینی برر مکتوبده و بر صورت مستقله‌ده حله غیرت ایتمکلکمه البته مساعده‌کزی دریغ ایتمزسکز.

بو عریضه‌مه ختام ویرمزدن اول ترجمان حقیقتمزك اصلاحاتندن طولایی بیان بیوردیغکز محظوظیته مقابل دخی وجیبهٔ شکرانی ایفا ایده‌یم. حسب الزمان مطبعه‌لرك دوچار بولندقلری بحران ومضایقهٔ فوق العاده ترجمان حقیقتمزی خدمت نشریه‌کزده دوامدن انشاءالله منقطع ایده‌مز «خیرجلیس کتابدر. ترجمانمز ایسه شو اوزون کیجه‌لری مصاحبهٔ نافعه‌سیله کچیرمك امرنده خوش صحبت احبابدر» بیورمکز یوقمی؟ ایشته بو یولده‌کی توجهلردرکه اون اوچنجی سنهٔ خدمتنه بولنان ترجانی صوك نفسنه قدر خدمتنده دوام توجهات مذکوره‌نك ادامه‌سنه غیرت **مجبوریتنده**

بولنديرر . باقى هميشه اولكز باقى !

احمد مدحت

* * *

« ايكنجى مكتوب »

« بر تقدير علوم »

محترم ومكرمم افندم حضرتلرى

ايراد بيورديغكز سؤاللرك هر برينى بر عريضهٔ مخصوصه و بر صورت مستقله ده حله غيرت ايليه جكمى بوندن اول عرض ايتمشيدم. ايشته اول باول « سيانس پوزيتيف » و « سيانس اكزاقت » كبى شيلرك نه ديمك اولدقلرينى بو عريضه مده شرحه ابتدار ايليورم . بعض پك عادى كبى كوريله جك اولان نقطه لرك ده شرح ومقايسه سنده ويريله جك تفصيلاتى « عارفه درس عرفان اعطاسى » قبيلندن عد ايتمامكزى رجا ايلرم . بو عريضه لرى هر نه قدر ذات معارفسما . تكزه تقديم ايليور ايسه م ده خطابم اصل بونلرى اوقوه قدن استحصال منافع حكميه يه كرچكدن محتاج اولانلره در .

هانیا منطق اوقور ایکن فناریده‌می ایدی
درالناجیده‌می ایدی هانکیسنده ایدی ؟ بر
مخبرك اعطا ایلدیکی خبرده‌کی صدق وکذبی
موازنه ومقایسه ایله حکم ایچون بزه برقاعده
اوکرتمشلر ایدی . اوکرنمش ایدك که ویریلن
خبر مخبرك اعتقادینه موافق اولوب ده نفس۔
الامره مطابق اولمز ایسه مخبر صادق و فقط
خبر کذبدر . یوق اکر خبر مذکور نفس الامره
موافق اولوب ده مخبرك اعتقادینه مطابق اولمز
ایسه او حالده دخی خبر صحیح وفقط مخبر
کاذبدر . خبر مذکور نه مخبرك اعتقادینه‌نه ده
نفس الامره موافق اولمز ایسه کذب محض
اولوب حقیقت محضه اولمسی ایچون ایسه هم
اعتقاد مخبره هم ده نفس الامره مطابق دوشمسی
شرط اعظمدر .

ایشته بواساسدن باشلایه‌جق اولور ایسه‌ك
حلنه چالشدیغمز عقده‌یی پك مکمل اوله‌رق حل
ایده‌بیلورز .

« علم » نه‌در ؟ بر « خبر » دکلی ؟ زیرا

علومی تشکیل ایدن معلوملرك هر بری برمدقق آدمك نتیجهٔ تدقیقیدر . هر کس نتیجهٔ تدقیقاتنده کشف ایلدیکی معلومی بشقه‌لرینه ده خبر ویرمك جبلت نافعه‌سیله مجبولدر. بو خبرلر بریاندن چوغاله طورسون بعده اخبار مذکوره‌یی تعلق ایلدکلری مواده کوره صنف صنف آیرمشلر وهر قسمنه بر « علم » دیمشلردر. ایشته ایلك معلومات بشریه‌یی بویله صنف صنف آیرمغه اوروپالیلر « قلاسیفیقاسیون » دیمشلردرکه بز بوکا « تصنیف علوم » دیملی‌یز. بنده‌کز اویله دیدم. ابو الضیا سعادتلو توفیق بك برادرمز حضرتلرینك نمونهٔ ادبیاتنده کمال بك مرحومك میر مشار الیهه یازمش اولدیغی بر مکتوبك عبد عاجزه عائد اولان بر فقره‌سنه جواباً « تصنیف و ماهیات علوم » دیه بر کتاب یازمش ایدم‌ده صکره بعض اسبابه مبنی او کتابی نشر ایتامش ایدم. ایشته او کتابده پراکنده پریشان معلومات بشریه‌یی بویله ایلك جمعه « تصنیف علوم » تعبیر ایلشیدم که هر کیم اویله بر کتاب یازسه مطلقا بو تعبیری ترجیح ایده‌جکینه قائلم .

علملر بو صورتله وجود بولدقدن صکره برده بونلرك بعضلری دیکر بعضلر ینی تحصیله واسطه وآلت اوله بیله جکلری قضیه سی نظر دقته النمش. مثلا حساب وهندسه تحصیل ایدلمدکجه فن هیئتك تحصیل اولنه میه جغی کورلمش. علومك بویله یکدیکرینه لازمیت وملزومیتلرندن وبرده هر علمك حدود حقیقیه سنی بالتعیین بعضیلرینك مباحثی دیکر بعضیلرینه قارشدیره رق ایشی تداخل وتطاولدن قورتارمق احتیاجندن دیکر بر « قلاسیفیقاسیون » دخی یاپلمش که بنده کز اکاده « ترتیب علوم » تعبیر ایتمك ایستیورم.

« علم » دینلان شی « بیلك » دکلیدر؟ هم ده اویله عادی بیلك دکل! کشف حقیقت هر کسه میسر اوله میوب حقایق مکشوفه یی یعنی بیلکیلری تعلم صورتیله پیدا ایلیکه «علم» دیرلر. دکلمی؟ بونکله ده برابر بیلکیدن بیلکی یه فرق واردر. قدمانك « سحر » دیدکلری شی ده علملر معاصرینك « جر اثقال » دیدکلری شی ده! بعض کره علم واحدده ایکی صورت متجلی اولورکه

ایکیسنی بری برندن تفریق ایتمیه‌جك اولورسه‌ق اوعلیه رغبت ویا عدم رغبتده‌عادتا متردد ومتحیر قالـورز. تاریخ کبی . تاریخ صدق وکذبلری پك مجهول وحتی کذب احتماللری دها ملایم برطاقم مصاللرك مجموعه‌سیمیدر؟ یوقسه صدقلری پك محتمل وبلکـه‌ده حقایق قطعیـه‌دن معدود اخبـارك مجموعه‌سیمیدر ؟

ایشته بوملاحظه‌دن علوم ایچون بر « قلا-سیفیقاسیون » دهاکندی لزومنی کندیسی میدانه قویارکه بنده‌کز اکاده « تقـدیر علوم » نامنی ویرییورم .

بر شیئی اوکرنمکده اکر برده مقصد تطبیق اولمز ایسـه او شیئی اوکرنمك عادتا سعی عبث اوله‌جغندن « قلاسیفیقاسیون » دیدیکمز شـیده برده « تطبیق علوم » بولنمق لازم کلور ایسه‌ده بونی شو مسئله‌ده مبحثدن خارج طوته‌جغز .

دمنجك « علم نه‌در؟ » سؤالنه جواباً بر « خبر! » دیمش ایدك وظن ایدر ایسه‌م بونك بویله اولدیغنی اثبات دخی ایلشیدك . علم ابتدا-

نبی حضرت آدم علیه السلامك علمی عد
ایده‌لمی؟ ایشته کندیسندن اول انسان و معلم
یوق ایدی که تعلم امکانی تصور ایدیله بیلسون .
حالبوکه او علمك‌ده تعلیم ربانی اولدیغی حسب
الاسلامیه بزم ایچون حقیقت کبری اولان قرآن
عظیم الشانده اخبار بیوریلیور . علم بر خبر اولد
یغنه کوره اخبار سائره ایچون اولدیغی کبی بونك
ده صدقنی کذبنی آراشدیرمغه مجبورز . « علم
ایمش !..... » دیه کور کورینه جان آته‌جق
دکلز یا؟

علمار میاننده هم مخبرك اعتقادینه هم ده
نفس الامرده مطابقتیله حقیقت محضه صورتنی
المش اولان شی یالکز « ریاضیات » درکه
اعداد ایله ابعاددن بحث ایدر . مبحوث عنهلری
اولان شیلر عالمك امکانك هیچ برکوشه‌سنده تغیر
ایده بیلمك امکانی مردودیت قطعیه ایله مردود
اولدیغی ایچون او شیلرك طبایعندن خواصندن
ایدیلن بحثلرده جهانك هیچ بر طرفنده هیچ بر
ذهن بشرده دوچار تخالف اولمزلر « بر ! ایکی!

اوچ !.... » دیه صایدیغمز مفرداتده هیچ بر
ماهیت معینه بولنمیوب هر هانکی بر ماهیت
معینه‌یه تطبیق ایدیله‌جك اولورلر ایسه آره‌لرنده
تعیین نسبته واسطه اوله‌جقلرندن واو نسبتلر
نه‌دن عبارت بولنورلر ایسه بولنسونلر هر نوعی
جمله‌سنی بو اسماء اعداد ایله تعبیر ومقایسه قابل
بولندیغندن « ایکی کره ایکی جهانك هر طرفنده درت
ایدر » سوزی نفس الامره بر موافقت مطابقه
ایله موافق دوشمشدر. مخبرك اعتقادینه مغایرتی
اصلا ممکن اوله‌مز. چونکه بشقه صورتنی تصور
اذهان مخبریندن هیچ بریسی ایچون قابل دکلدر.
اعداد بویله اولدیغی کبی ابعاد دخی بویله‌در. زیرا
هر هانکی شیئه بر ماهیت ویرلسه انده ابعاد ثلثه‌
دن بریسی یاخود ایکیسی ویاخود هر اوچی
بولنمق ضروریاتدندر. یالکز بعد مطلق تصور
« بعد خطی » یی تصوره وابسته اولوب یالکز
سطح مطلق تصور دخی « بعدین سطحی » یی
تصوره منوطدر. اجسامه کلنجه ابعاد ثلثهٔ جسمیه‌یی
تصور ضرورت حکمنی الور. زیرا اشیانك تشکلی

ابعادینك اتهاسیله قابل اوله‌بیلوب ابعادمنتهیه‌سی
کوریله‌رك شکلی نظرمزده تشکل ایتمیان اشیا او-
زرینه اجرای قیاس محالاتدندر. اعداد کبی اشبو
ابعادده دخی هیچ برماهیت معینه‌بولنمیوب هانکی
برماهیت معینـه‌یه تطبیق اولنـور یعنی هانکی
شیلرده تجلیسی کوریلور ایسه اوشیلرك اشیای
سائره ایله تعیین نسبتلرنده واسطه اوله‌جقلرندن
واونسبتلر نه‌دن عبارت بولنورلر ایسه بولنسونلر
جمله‌سنی بو ابعاد ایله تعبیر ومقایسـه قابل بولند-
یغندن « هربری مسـاوی طولده وهر زاویه‌سی
قائمه اولان سطوح مربعدر. هرمربع دیکر هر
مربعه متناسبدر» دینلدیکی زمان بو سوز دخی
نفس الامره برموافقت مطلقه ایله موافق دوشر.
تقدیرك بودرلوسی ریاضیاتدن بشقه هیچ بر
فن ایچون قابل اوله‌مز. بناءً علیه ریاضیاته اورو
پالیلر « سـیانس پوزیتیف » دیمشلردرکه « فن
مثبت » دیمکدر. ریاضیات هانکی فنه نه‌نسبتده
تعلق ایتمش ایسه اوفن دخی اونسبتده « مثبت »
در. منطقك « الف نه ایسه‌ بده اودر. به نه‌ایسه

ته‌ده اودر. اویله ایسه الف نه ایسه ته‌ده اودر»
سوزی عین ریاضی اولدیغی ایچون مثبتدر. زیرا
بوسوزده‌کی «نه»لری یاعدد ویاخود بعد یعنی
هر ایکی حاله کوره بر «ماهیت» عد ایده‌
جکمزدن ایشته یالکز تعبیر جهتی منطقی اولوب
حقیقت جهتی ایسه ریاضی اولمش اولور.

«ریاضیات هانکی فنه نه نسبتده تعلق
ایتمش ایسه اوفن دخی او نسبتده مثبتدر» سو-
زندن غایت مهم بر لطیفهٔ فنیه‌یه یول آچیلور.
شویله‌که:

«قوزموغرافیا یاخود هیئت فنون مثبته‌
دنمی معدوددر؟» دیه بر سؤالی صورلمش فرض
ایده‌لم. اما عجله ایتمیه‌لم! صنفدن یکی قالقمش
شاکردلردن اولوب‌ده افکار ونظریات فنیه‌مز
هنوز رحله‌مز اوزرنده‌کی کتابلرك صحیفه‌لری
خارجنه چیقه‌مامش اولمق درجه‌سنده ایسه‌ك درحال
«مثبته‌دندر!» دیه برخطایه دوچار اولمش او-
لورز. عصرمزده معارف انتشار وتعمم ایلدکجه
بعض اوقدر عجول شاکردان کوریبورزکه خیا-

لات محضه یه بیله فنون مثبته نظریله باقه‌رق احکا
مندك لایتغیر اولمسی ادعاسیله باربار باغرییورلر !

قوزموغرافیاو علم هیئت دخی علوم مثبته‌دن
دکلدرلر . هم ده هیچ دکلدرلر ! فنون مثبته‌دن
اولمق ایچون او فنك حقیقت مطلقه وقطعیه
صورتنده تحققنه بر ازلیت ابدیت بیله فرض اولنه
بیلمیدر . عالم امکان تکون ایلدیکی زمانده
ایکی کره ایکینك درت ایده‌جکنه ایمان کامل
ضروریاتدن ایدی . مکوناتك دوچار فنا اولدیغی
زمانده ده بویله ایناننیله‌جقدر . حالبوکه بوندن
اوچ بش عصر مقدم کرهٔ ارض مرکز وکونش
سیاره عد اولنیور ایدی . شمدی ایسه کونش
مرکز کرهٔ ارض سیاره عد اولنیور . اوت
شمدیکی طوغری‌یه دها قریبدر . اندن دها
طوغریسی بولنمدیغی جهتله « طوغری » حکمنك
علی‌الاطلاق اعطاسی ده شمدیکی اصوله لایقدر .
فقط بیکلرجه سنه‌دنبری طوغری عد اولنه
کلمش اولان بر شی شمدی یاکلش دیه حکم
اولنیورسه بیکلرجه وبلکه یوزلرجه ییل وحتی

بش اون سنه صکره شمدیکنك ده یاکلشلغی تحقق ایده بیلمسی امکانی بر صورت قطعیه‌ده رد ایدیله‌مز .

اوت ! خسوفلر کسوفلر دقیقه‌سی ، دقیقه‌سنه ثانیه‌سی ثانیه‌سنه حساب اولنیورلر . یالکز انلر دکل اجرام سماویه‌نك کافه‌سی اوزرنده بو حسابلر یوروتیلیورلر . لکن بو موفقیت قوزموغرافیانك ویا هیئتك موفقیتی دکلدر . ریاضیاتك موفقیتیدر . مرکز عالم کرهٔ ارض عد اولندیغی زمان دخی بو حسابلر یوروتیلیور ایدی . ینه طوغری چیقیور ایدی . بعض فنون سائره‌نك یاردمیله شمدیکی حسابك دائرهٔ جولانی‌ده توسع ایلمش ایسه‌ده بزده‌کی منجملرك حالا استعمال ایلدکلری اصول ستینیه ایله یکی علم حسابك اصول اعشاریه‌سی هپ بر اساسه مستند اولدقلری اربابنه معلومدر . اکلاملی ریاضیاتده‌کی مثبتیت مطلقه‌یی که هر شیدن تجردی حالندینه حقیقت محضه قالمق شرفنی محافظه ایده‌بیلدیکی ایشته قوزموغرافیادن هیئتدن تجردی حالنده

ده محافظه ایتمسیله ثابتدر . قوزموغرافیا وهیئت
وارسونلر مرکزلرینی منحنیه ومنحنیلرینی مرکزه
تحویل ایلسونلر . ریاضیات درحال بر تحویلیده
کندی حکم قهارانه‌سی آلتنه آلوب بلدیکندن
گیرو قالمز .

مثبتیت ومحققیت مطلقه یالکز حساب
هندسه دینه ایکی شعبۀ عظیمه‌یه منقسم اولان
ریاضیاته مخصوص اولوب برده بو فنلر دیکر
هانکی فنلره نه نسبتده تعلق پیدا ایلمشلر ایسه
او فنلرك ده او نسبتده مثبتیتدن حصه‌منداوله
بیله جکلرینی دوشوندکدن صکره بزده بر ملاحظه
پیداسی لابد ولا جرم حکمنی آلور . دوشو -
نورزکه : ریاضیاتدن بشقه هیچ بر فنده حقیقت
اوله‌مزمی ؟

نه‌دن اوله‌مسون . هم نفس الامره‌هم ده
مخبرك اعتقادینه مطابقتندن طولایی ریاضیاته حقیقت
محضه حکمنی ویرمشیدك . حتی بو حقیقتك
ازلیت وابدیت درجه‌لرینه‌قدر واردیغی ایچون
اکا کبر الغی بیله لایق کورمشیدك . لیاقتجه بو

درجه‌یه واره‌مز ایسه‌ده علوم طبیعیه دخی هم نفس الامره هم مخبرك اعتقادینه مطابقتله حقایق محضه‌دن عد اولنمق لیاقتنی اثبات ایده بیلور ·

« علوم طبیعیه » دیدیکمز زمان بونی « تاریخ طبیعی » یه قاتمق صورتنده بر خطای عجولانه‌ده بولنماملیدر · بو خطانك پك چوق دفعه وقوعنی کوردیکم ایچون بنده‌کز اکثر مباحث فنیه‌مده « فیزیق » تعبیر عمومیسنی استعمال ایدرم · حتی مناسبت لسانیه‌سنك اویوب اویمدیغنه ده‌قولاق ویرمیه‌رك جمله نسبیه‌لرده «فزیقیه» دیه برده نسبت یاپارم · مرام اکلاشیلیور یا؟ مز اکا باقیکز · فنیاتده مطلب اعلا مرامك اکلاشلسندن عبارتدر ·

فزیق طبایع اشیادن بحث ایدر · اشیانك ثقلتجه انجذابجه حرکتجه فلانجه اولان استعداد‌لری کبی · تدقیقاتی اشیانك خواصنه قدر واردیر‌مش اولور ایسه‌ك تدقیقات حسابیه‌یی مرتبهٔ هند‌سیه‌یه واردیرمش اولدیغمز کبی تدقیقات فزیقیه‌

يی‌ده كيميا مرتبه‌سنه ايصال ايلمش اولورز.

«بر جسمك ثقلتی انك حجمنه مساوی صو حجمنده اولان ثقلتدن زياده ايسه اوجسم صويه باطار. اكسيك ايسه باطميوب يوزر» ديديكمز زمان هم واقعه‌ه مطابق هم اعتقادمزه موافق برسوز سو- سويلمش اولورز. ايكيسنده‌ده شبهه ايديله‌جك اولورسه ثقلت اجسامده‌كی توازن وعدم توازينی مقايسه خصوصنده دها طوغريسی هنوز منكشف اوله‌مامش بولنان «ترازو» ديديكمز واسطه ايله بوشبهه‌يی ازاله قابلدر. برحجم معين صويی درهم اتخاذ ايدرك اشيای سائره‌دن هانكيسنی تطبيق ايده‌جك ايسه‌ك انی‌ده ترازونك ديكر كوزينه قويارز. اكر اوشی دها اغر كلور ايسه انی صو- يه آتديغمز كبی باطديغنی ودها خفيف كلور ايسه باطميوب يوزديكنی وتوازن تام حالنده نه باطوب نه‌ده يوزمك حكمنی ويرمكه امكان كوريله‌ميه‌جك برحال توازنده قالديغنی كورورز.

فزيقمز دخی رياضياتدن استمداده محتاجدر. هم رياضيات بونك امدادينه يتشديكی زمان فز-

يقاك اك كوچك بر دستورینی اوقدر بسط و تمهید
ایدرکه عادتا بر فن مستقل حالنه قویوب احکامنی
ده کندیسنده‌کی مثبتیت درجه‌سنه ایصال ایدر.
مثلا ایشته ثقلت بحثنك شو دستور عاجزانه‌سنی
بالتوسیع «بر جسمك صویه نسبتله ثقلت اضافیه‌
سی نه قدر ناقص ایسه او جسم کمی ویا صال اتخاذ
ایدیله‌جك اولسه فضل مذکوره مساوی یوك قو-
نلدقده توازن تام حاصل ایدر» دیرکه بر انشائیه
مهندسی بو قاعدهٔ اساسیه‌نك سایه‌سنده قوجه بر
زرهلی یاپدیغی زمان دها دکزه ایندیرلمکسزین
هنوز قره‌ده ایکن «صو کسیمی» دیه قرنه بر
چزکی چکر و «کمی دکزه ایندیکی زمان ایشته
بورایه قدر باطه‌جق» دیرده فی الواقع کمی دخی
اندن بر قیل نه زیاده نه‌ده نقصان باطمز. حتی
اصطلاحات فزیقیه‌ده «صو» دنیلن شی ماء مقطر
اولوب انشائیه مهندسی کمی‌یی هانکی صویه ایند-
یره‌جك ایسه او صویك استعداد فزیقیسنه کوره
کمینك نره‌یه قدر باطه‌جغنی تفریقه‌ده مقتدر اولور.
طوروقجه نهر صویی ایسه شورایه وغایت طوزلی

دکز صویی ایسه بورایه قدر باطه‌جغنی‌ده بشقه بشقه خطلرله تعیین ایدر .

شمدی شو عملیات دخی خسوف وکسوف حسابنه قریب بر درجه‌ده محیر عقول دکلیدر ؟

ایشته اوروپالیلر علومك بو درجه‌ده موافق حقیقت اولانلرینه « سیانس اکزاقت » تعبیر ایدرلرکه بز « علوم صحیحه » دیه‌لی‌یز . فقط اوروپا مصنفین علومندن بر طاقملری بو تعبیرلرده اختلاف ایلمشلر وهله بعضیلری خطالره بیله دوچار اولمشلردر . تعبیرلرده‌کی اختلافلره اوقدر اهمیت ویرلمیه بیلور ایسه‌ده خطادن توقی واجتناب ایتملیدر . فنون مثبته ایله فنون صحیحه آره‌سنده‌کی فرقی نظر حکمتده کوزل تعیین ایتملیدر . شویله‌که :

هر بری برر دنیا اولدیغی حکم ایدیلان اجرام سماویه‌ده اکر محاسبین ومهندسین وار ایسه قواعد ریاضیه انلر نزدنده‌ده لایتغیر اوله‌جغنه اصلا شبهه اولمدیغی حالده قواعد فزیقیه ایچون عوالم سائره‌ده دکل آ بزم بو دنیامزده

بیله شو لایتغیرلك تماميله ادعا اولنه‌مز «میقرو مغا» نام اثرنده وولتر بحثی بو جهته ایجه‌تقریب ایلمش اولدیغندن پك خوشمه کیتمش‌ایدی ده‌ترجه ایدرك ترجمان حقیقته درجدن ماعدا منتخبات ترجمان حقیقته‌ده‌نقل ایلشیدم . بزم بودنیامزده بش اوقه اولان بر ثقلتك سائر دنیالرده اوقدر اولمسنه احتمال ویرمك شویله طورسون بودنیا. مزده بیله سطح ارضه قرب وبعدنجه تخالف ایلدیکی میداندەدر .

ثقلت دیه اشیانك تضییق هوای نسیمیله برده جاذبهٔ ارضدن درجهٔ تأثرینه دیرلر . صوده یوزمك حقنده‌کی دستور فزیقی هوادە اوچغه‌ده تطبیق اولنور . دنیلورکه: « برجسم کندی حجمنده‌کی هوادن نه‌قدر دها اغر ایسه طیران استعدادندن اوقدر بعید اولوب بالعکس کندی حجمنده‌کی هوادن نه‌قدر خفیف ایسه طیرانه استعدادی او نسبتده آرتار » غازلر هوادن دها خفیف اولدقلری ایچون دائما هوانك اوزرینه چیقارلر . حتی کندی ثقلتلریله

هوانك ثقلتى آره‌سنده‌كى فضله متناسباً غازلره
بر ثقلت علاوه ايديله‌جك اولسه انى ده برابر
قالديررلر .

بالون ايشته بو حساب اوزرينه ايجاد
اولنمشدر . فقط بر يوزنده ايكن ايپلريله سپتيله
غازيله فلانيله شوقدر اوقه اولان بر بالون
كندى حجمنده‌كى هوادن خفيف اولديغى ايچون
هوانك طبقات عاليه‌سنه طوغرى يوزوب چيقد
يغى حالده بر درجهٔ ارتفاعه وارييوركه اوراده
توازن حاصل اوله‌رق وقوف پيدا ايليور .
نيچون؟ اوراده هوا منبسط ثقلتى آز ده انك
ايچون !

اويله ايسه بر يوزنده يوز اوقه ديديكمز بر
ثقلتك شو مقدار معينى انك اوزرنده‌كى هوانك
درجهٔ انبساط ويا انقباضنه كوره اولوب بنه بو
نسبتله يايديغمز دستور فزيقى دخى بر يوزنده طو
غرى اوليور ايسه‌ده براز يوقارويه قالقنجه دستور-
مز حكمدن دوشيور . صعود قاعده‌لرى بزه بو
تخالف غريبى كوستر ديكى كبى بسقوط قاعده‌لرى

دخی ارض طرفندن منجذب اولان اجسام سا:
قطه‌نك حین سقوطنده‌كی تزاید سرعتنی نظر
حكمتمزه ارائه ایله اساس قواعد فزیقیه‌مز سطح
ارضمزه نسبتله وضع اولندیغنی وسطح ارضده
حكمی جاری اولان بر دستورك اوچ بش بیك
مترو یوقاروده حكمی قالمدیغنی كوریورز .

مخالفات فزیقیه یالكز بوندن عبارت دكل‌یا؟
یر یوزنده نه درجه حرارتله غلیان حالنه كلان
صویك بش التی بیك مترو یوقاروده بوقاعده‌یی
دكشدیرمسی واحتراق نار قاعده‌سنك بیله تخلفی
كبی دها نیجه نیجه مباحث واردركه علوم طبیعیه‌
نك صحته مقارنتی یالكز بزم سطح كره‌مزه مخصوص
اوله بیلوب سطح مذكوردن تباعد ایله او صحتك
ده دوچار تعدیلات اولدیغنی كوسترر . یاافل
قله‌سنك انشاسی نه‌دن اعجاز كارانه موفقیاتدن
عد اولندی؟ قوله دكلی؟ یاپی‌ویركیتسون . تیور
لری اوست اوسته طاقی طاقی ویررسه‌ك طبقات
نسیمیه‌نك خارجنه قدر بیله چیقی ویررسك!...
ایشته « یاغما یوق » سوزینی بوراده سویلیدر .

فزیق فنمزك بزه بوكونكی دلالتی بنامزك ارتفاعنی
اوچیوز مترویه قدر واردیره بیلمش اولدیغنه‌ینه
تشكر ایتملی‌یزده ایلروسنی‌ده اندن اومملی‌یز. فقط
بودلالتنه‌تشكرله برابر درجهٔ صحت‌قطعیه‌سنی‌ده زیاـ
ضیاتنه نسبتله ایكنجیلكدن ایلرویه كوتورمكه امكان
یوقدر.

ریاضیات هانكی فنه نه نسبتده تعلق پیدا
ایتمش ایسه كندی مثبتیتندن اوفنی‌ده اونسبتده
حصه‌دار ایده‌جكی كبی فزیق دخی هانكی فنلره نه
نسبتده تعلق ایتمش ایسه كندی صحتندن اوفنلری
ده او نسبتده حصه‌دار ایدر. فزیقك پیشكاه تدـ
قیقنه چكدیكی اشیا دائما ابعاد ثلثه صاحبی وحرـ
كات اختیاریه وغیر اختیاریه‌دن محروم طبعاً
بطائته محكوم تحركی بر قوهٔ محركه‌نك تحریكنه
وابسته اولان جماداتدن عبارت قالمز. پیشكاه‌تدـ
قیقده بولنان شیلر بعض كره جانلانورلر. بونلرك
حیاتلری یا بر « حیات ناقصه » اولور نباتات كبی
ویاخود بر « حیات تامه » اولور حیوانات كبی.
فزیقك دستورات اساسیه‌سی فوقنده اولدرق

جمادات ونباتات وحيواناتك تعريفلرينه دائر ايتدك
يكى حكايه‌لره ايشته « ايستوار ناتورل » يعنى
تاريخ طبيعى ودها موافقى ارانورسه « مناقب
طبيعيه » دينلور . چونكه يالكز بزم « تاريخ »
لفظنجه دكل اوروپانك « ايستوار » لفظنجه
دخى احوال مكوناتك تعريف ظاهريسندن عبا
رت اولان علومه « تاريخ طبيعى » دينلمسى
بو ايتمپانلر پك چوق اولوب بنده‌كز دخى
بونلره تابعم .
مكوناتك احوال ظاهريسنه دائر ايدلمش
اولان حكايه‌لر هركونكى مشاهدات متزايده ايله
آرته آرته اوقدر بيومش وچوغالمشدركه علم
معدنيات علم نبات علم حيوانات برر مستقل علم
صورتنى الدقدن بشقه نيجه فروعه‌ده انقساملرندن
طولايى عادتا برر اس مرتبه‌سنى بولمشلردر .
بوراده مقصدمز عمومى بر تصنيف وترتيب
علم اوليوب يالكز بعض علومك تقدير ماهيتى
نه وجهله ممكن اوله بيله‌جكنه دائر بر ملاحظه
سردى صددنده بولنديغمزدن نظر تدقيقمزى

« علم » دنیلن شیئك كافهٔ فروع وشعباتنه قدر تتمیم ایده‌میه‌جکز . اولجه خبر ویرمش اولدیغم « تصنیف و ماهیات علوم » نام تألیف عاجزی یی انشاالله میدان انتشاره قویدیغم زمان بو مسئله دها شموللی اوله‌رق توضیح ایتمش اوله‌جقدر . شمدیلك علومك تقدیر ماهیتلری امرنده بر مقیاس یرینه کچه بیلك ایچون شونی ده عرض ایدرم که:

علومده مثبتیت مطلقه علوم ریاضیه‌وصحت عظیمه علوم طبیعیه‌یه مخصوص قالوب بونلرك علوم سائره‌یه تعلقلری نه نسبتنده اولور ایسه علوم سائره‌ده‌کی ثبوت وصحتك ده او نسبتی تجاوز ایده‌میه‌جکی اساساً قبول اولندقدن صکره بونلرك خارجنده بر چوق علملر وانلرك فروعی اولان فنلر دخی « علوم ظنیه » تعبیرندن دها مناسبنی بوله‌مدیغم بر عنوان عمومی التنده اجتماع ایلیه‌بیلورلر . بونلرك اك اساسلیسی اك شموللیسی ده « فلسفه » در.

بزجه فلسفه واوروپالیلرجه « فیلوزوفی »

نامی التنده اجتماع ایلیان مباحث اوقدر متنوع ومتخالفدرکه اوروپا مدققلری بو تنوعاته کوره فلسفه‌نك ماهیات متنوعه‌سنی ده تعیین ایچون مبحوث عنه اوله‌جق فیلوزوفینك هانکی فنه عائد بولندیغنی ده بر کلمهٔ دیکرله خبر ویررلر . مثلا « فیلوزوفی دولیستوار » یعنی « فلسفهٔ تاریخیه » ویاخود « حکمت تاریخیه » دیرلرکه بو نام التنده سرد اولنان مباحثك ده تاریخی تتبعدن استحصال اولنه‌جق نتایج دیمك اولدیغی اکلاشیلور .

ریاضیات ایله طبیعیاتك فلسفه‌یه ده تعلقی اوله بیله‌جکی ویاخود بر تعبیره کوره « علم العلوم » ویا « فن الفنون » دینلن فلسفه‌نك ده ریاضیات وطبیعیاتله تعلق پیدا ایده‌جکی جهتله فلسفه‌نك بر درلوسنده ثبوت وصحتك ده فلسفیات سائره‌یه فائق اوله‌جغی درکاردر . انجق یالکز « فلسفه » دینلدیکی زمان نتایج عقلیه‌دن متحصل ظنیاتی جامع اولان وقدیم یونانیلرك مابه الافتخاری اولوب ترقیات عصریه‌سنی زمانمزه قدر بالایصال بوکون مرتبهٔ کمالنی بلکه ده کچمش بولنان علم معهود اکلاشیلور .

بوعلمده ثبوت مطلق ویاخود صحت قطعیه
تصل آرانه بلورکه اویله برشی بولنه بیلسه اربابنی
جمعه مقتدر اولمسی لازم کلور ایکن مسالك حکما
عدد حکما قدر چوغالمش وایکی فیلسوفك تمامی
تمامنه عینی ظنه مشترك اوله‌مدقلری کورلمشدر .
مباحث ریاضیه‌ده اختلاف مسالك هیچ ایشیدلشمی؟
« ایکی دردك نصفی وبناءً علیه درت ایکینك
ضعفیدر » دیان بر ریاضی‌یه دیکری « خیر! بکا
قالورسه ایکی دردك ثلثانی ودرت ایکینك مربعی
اوللیدر » دیه بیلمش می؟ ریاضیاتدن قطع نظر
طبیعیاتده بیله « برجسم تسخن حالنده منبسط وتبرد
حالنده منقبض اولور » دیان بر اهل فزیقه دیکری
مخالفتله « خیر! خطا ایلیورسکز . بنم ظنمه کوره
امر برعکسدر » دیه بیلمشمی؟ اما فلسفیاتده ایکی
فیلسوفك بیله برنقطه‌ده اجتماع ایده‌مدکلری وبناءً
علیه مسالك فلسفه‌یی بیکلره وارديرمش بولنملری ایشته
میدانده درکه برنقطه اوزرنده‌وقوعبولان اختلافلرك
کافه‌سی طوغری اوله‌بیلمك منطقاً محال وبوکا مقابل
جمله‌سی یا کاش اوله بیلك ینه منطقاً ممکندر

فلسفه يالكز اخلاقياتدن عبارت قالمق لازم
كلسه هيچ اعتراضمز اولميه بيلور ايدى. بعض
اموزه كوره يالان جائز اوله بيلورمى اولەمزمى
مباحثنده وارسونلر نفسلرى توكنجه‌يه قدر مجادله
ايلسونلر. بزه نه؟ پك مجبور اولورسه‌ق بز بوبابده‌كى
سقيملردن برمستقيم تحرى ايدرك مثلا « اوزاسنى
ايشاك كليشى بىلور. صقيشه‌جق اولورسه‌ق يادفع
مضرت ويا خود جلب منفعت مجبوريتيله پك اعلا
يالانلرى قيويره بيلورز! » دير اوته طرفه كچى
ويررز. بوده بر مسلك فلسفه اوله بيلور. حتى
اساسى پسيقولوژى اوزرينه مبتنى بولنان مباحث
احتساسيه‌ده‌دخى اربابنى ايستدكلرى قدر سربست
براقه بيلورز. مشهور موليه‌رك انفس آثارندن
« زور نكاحى » قومدياسنده‌كى فيلسوف كبى احتسا-
سيونه ديرزكه: « ايستر حريف سنى فى الحقيقه
دوكمش اولسون ايستر سكا اويله كورونمكده بولنسون
سن طياغى يدك يا؟ عافيتلر اولسون! »
فقط علوم ظنيه‌نك اساسى اولان فلسفه يالكز
بويله زيانسز شيلرده قالميور. ديكر علومه تعلق

پیدا ایدنجه کندی استعداد ذاتیسنده‌کی اختلاف
وتشتتی درحال ذکر اولنان علوم سائره‌یه‌ده‌نقل
ایلیور . یعنی ریاضیات وفزیقیات سائر تعلق پیدا
ایلدکلری علومی کندی ثبوت وصحتلرندن نصل
بهره‌مند ایلیورلر ایسه فلسفیات ده‌کندینه تعلقی او
لان علملره بوخدمتك معکوسنی ایفا ایلیور . مثلا
شرایع سماویه ضبط وربط ملل وامم ایچون احکام
مقتضیه‌یی جامع بولندقلری حالده ارباب ظنونك
بونلری فکرلرینه طولاملری سیئه‌سیله وقت
وقت طرف طرف بنی بشر ایچون بیوك بیوك
فلاکتلر ظهوری قابل انکار دکلدر . کتب سما-
ویه‌مزك خبر ویردیکی عاد وثمود ولوط اقوامی
کبی ملتلر بو بابده پك کوزل برهان اتخاذینه‌شایان
شیلر اولدقدن فضله یونان قدیم روما فرس
مصر قدیم فلان کبی طوغریدن طوغری‌یه ملل
تاریخیه‌دن عد اولنان ملتلر دخی هپ بومسئله-
نك تمهیداتی امرنده بر زمین اوله بیلمك استعدا
دینی حائزدرلر .

علم حقوقه عائد کتابلرك تتبعنده تأمل بیوه

رلسون ده بو حقيقتك نه واضح بر حقيقت اولد
يغى اكا كوره حكم ايدلسون. حقوقيون حكمانك
اختلافاتى اخلاقيوندن آزمى كوريلور؟ عقل ايچون
طريق بردر. حق ايسه اصلا قابل انقسام ودوچار
شك اولەمز.

اى عزيز ومحترم!

ايشته تسطيرينه عنايت بيورديغكز مكتوبده
ايراد اولنان سؤاللرك متعلق بولندقلرى اقونومى
پولتيق علمى دخى اشبو علوم ظنيه دندر. رياضيات
وفزيقياته جزؤيجه تعلقى واركبى كورونمسى
ذهنلرى شاشرتمامليدر. تعيين ماهيت ثروت كبى
فزيقياته واستاتستيق كبى رياضياته بكزه يان اساسلر
اوزرينه مقايساتده ينه شبيه رياضيات اولان
منطقدن ده استعانه سى اولمسه ايدى بوفنى فلسفياتك
اخلاقيات قسمى قدر ظنيات سطحيه دن عد ايلمكده
تردد ايلمز ايدم.

مع هذا تعلى عليهنده يم ظن ايتمامكزى رجا
ايدرم. بالعكس بر فكر سليمك سوق وارشادينه
تبعيت شرطيله كلى منافع دخى تأمين ايليه جكنه

قناعت کامله ایله کندیم اشتغال ایتمش اولدیغم
وایتمکده بولندیغم کبی سائر اخوانمه ده بونکله
اشتغالی توصیه ایلیه بیلورم . اوفکر سلیمك سوق
وارشادی نه کبی شیلر اوله جغنی ده مکتوب آتیده
انشا الله تعالی شرح وایضاح ایلرم . شمدیکی
حالده سوز اوزاندی . موجب کلال اولمسون .
باقی بقایای توجهکز مطلوبدر عزیزم افندم
حضرتلری !

احمد مدحت

—٥—

« اوچنجی مکتوب »

« فنون ظنیه دن جهت استفاده »

مبجل ومعززم افندم حضرتلری

ایکنجی مکتوبمده « علم » ویاخود « فن »
نامرینی حاوی اولان معلومات یقینیلرندن کرك
امکانك وکرك عقل بشرك متفق فیهاسی اولان
نقطه‌لردن هانکیلری معدود اولوب هانکیلری
ثبوت وصحتده بونلرن اشاغی قاله جقلرینی ونه نوع

فنلر عادتا فنون ظنیه‌دن معدود اوله‌جقلرینی شرح وایضاح ایلمشیدم . حتی فنون ظنیه‌نك طبیعیات وریاضیات درجه‌لرنده محققیت قطعیه‌سی اولمامقله برابر انلردن دخی استفاده قابل ایسه‌ده بو بابده بر فکر سلیمك ارشادینه احتیاج کوریله‌جکنی بیانله ایشته بو اوچنجی مکتوبده‌ده اندن بحث اولنه‌جغنی بیلدیرمشیدم .

اولا دوشونه‌لم که « ظن » دنیلن شی نه‌در ؟ دها بادیٔ تأملده کورر و تمییز ایدرزکه ظنده « یقین » حکمی بولنه‌مز . زیرا ظن بزه یقین حاصل ایتدیره‌جك بعض مشاهداتك ذهنمزده تولید ایلدیکی حکم ناتمامدر . چولده بر « سراب » کوروب بونی صو در ظن ایدرز . نیچون ؟ یا اوزاقدن رؤیت ومشاهده اولنان بر کولك ماهیتنی بزه حکم ایتدیرن شی او کولده‌کی شفاف صولر سطحنك تشکیل ایلدیکی بر سطح عکاس اولوب کوکده‌کی بلوطلرك و یرده‌کی اشجار وسائر اشباحك او سطحه مقابل کلدرك صورت معکوسه‌لرینك نظرمزه اصابتی قضیه‌

سیدرده بزده موجب یقین اولان بو مشاهد
اوزرینه سرابك دخی بوکا بکزر احوالنی وره
رك انكده صو اولدیغنی ظن ایلرز ٠

فقط بر ظنك « ظن » اولەرق « یقین
اولمدیغنی فرق ایده بیلمك دخی غایت سلیم
قوهٔ مفکرەنك ارشادینه وابستەدر ٠ اکر
فکر سلیمك صاحبی جهانده بعض مملکتلر بولنور
اورالرده بر کیفیت تسمیه اقتضاسنجه بر قطع
هوائیەنك اوزاقدن سطح زمینده عادتا کول
کوروندیکنه واقف اولمسه وبو وقوفی درحا
قوهٔ مفکرەسنه انتقال ایدرك « بن شو کوردی
شیئه صو در دییور ایسەمده صو اولما
دخی قابل اوله بیلور » دیدیرتە قارشوسنده
عجیبەنك صویه هیچ بر مناسبتی اولمیان بر تجلی
کاذب اوله بیلەجکنی اصلا دوشونەمیەرك بون
مطلقا صو اولدیغنه یقین حاصل ایدر و
یقیننی دە علم الیقین بر حکم صورتنه قویه بیلور ٠

دیمك اولیورکه ظن بر طرفدن خطایه و دیک
طرفدن حقیقته تقربی ممکن اولمق صورتیـ

ذهنلرده حصوله كلمش بر حكم ناتمام اولوب
بو حكمی تولید ایدن یقینیات متقدمه نه‌قدر
ضعیف ایسه‌لر ظنك‌ده خطایه اوقدر تقربی
حسبیله انسان خطاسنی درحال اكلایه بیلور ·
بالعكس او حكمی تولید ایلیان یقینیات نه‌قدر
قوتلی ایسه‌لر ظنك‌ده حقیقته او درجه‌لرده
تقربی حسبیله انسان بونك بر ظندن عبارت
بولندیغنه یاقلاشه‌میه‌رق همان حقیقت
محضه اولمسنی قبول و حكمه تقرب ایلر · ایشته
سرابك صو ظن اولنمسی‌ده ظنلرك بادیٔ امرده
اڭ قوتلی اولانلرندندر · اما ظن دكلمی؟ حقیقت
شویله طورسون اندن دها قوتلی بر ظن كلدیكی
زمان بیله اولكیسی حكمدن دوشه‌رك عین خطا
حكمنی الور ·

ظنك بو وجهله تعیین ماهیتی علوم ظنیه
نك‌ده تعیین ماهیتلرینه مدار اعظم اولور · حتی
دنیله بیلوركه علوم ظنیه‌یه ظنیتجه اندن
اقوی اولان دیكر معلومات حصوله كلنجه‌یه‌قدر
اربابی نزدنده حقایقدن عد اولنه بیلور ·

قدمای یونانیه‌نك بعض صنعتکارلر یدندن چیقمش اولان کوزل ویا چیرکین صورتلی مرمرلری ویاخود حتی بونلرك تصویر ایلدکلری اشخاص مخیله‌یی معبودلردن اولمق اوزره ظن ایدیشلری کبی که ظنك اقواسی وارد اولنجه‌یه‌قدر بونلر حقیقت محضه‌دن اولمق اوزره عد ایدیلورلر ایدی . حتی سقراط کبی بر کامل کل حقیقت عد اولنان بو ظنی ینه ظن منزله‌سنه ایندیرمك املیله اتهام واعدام اولنی‌ویرمشیدی .

علوم ظنیه‌ده کشف وایجاد درجه‌لرینه وارمش اولان حکمایی « تغلیط اذهانده بولنمشلر » دیه تقبیح ورد ایده‌میز . زیرا قصدلری تغلیط دکل ارشاددر . حکملری یقینیاتدن وحقیقیاتدن عبارت اولماسی کندیلرینی اتهامه مدار اوله‌مز . زیرا بونلرك حکملرنده‌کی سهولری خطالری اکلامق ایچون ینه بونلرك کورکولرندن دها واسع مشاهداتله میدان تتبعی توسع ایتمش اولمسی لازم کلور . قدیم یونانیلر کندی مملکتلرینی دنیانك تمام اورته‌سیدردیه ظن ایتمش اولملرندن

طولانی بو خطا ایله نصل اتهام اولنه‌بیلورلرکه انلرك سطح ارضدن نظر مشاهده‌لرینه معروض اولان دائره‌یه کوره فی‌الواقع بو ظنلری یقین درجه‌سنده قوتلی ایدی . ایشك ایچنده کی خطایی اکلامق ایچون سطح ارضك چینه قدر ممتد اولدیغنی کورمك یعنی بو مشاهده ایله میدان تتبعی توسیع ایلمك لازم کلور ایدی .

نه تحف بر لطیفهٔ جغرافیه‌درکه حالا « فلان مملکتك عرضی شوقدر طولی بوقدر درجه‌در » دیبورزده بو سوزمزك بر حقیقت جغرافیه اولدیغنه حالا اینانیورز . بریسی کلوب‌ده بزه « جانم بر مملکتك عرضی طولی اوله‌مز بو بر خطای فاحشدر » دیه‌جك اولسه انك بزی بو صورتله تخطئه ایتمك ایستمسنی عادتا جهلنه حمل ایدرك استهزا بیله ایلرز . بو آدمك حقلی وخطانك بزده اولدیغنی اکلامق ایچون بزده‌کی تتبعات جغرافیه دائره‌سنك دها زیاده واسع اولمسی لازم کلور . دوشونه بیلیلی یزکه سطح ارض اوزرنده‌کی بلده ونقاط سائره‌نك اکی

وبويى وار ديه ويريلان حكم فى الواقع برزمان
طانمش اولان ارضك شرقدن غربه طوغرى
امتدادى شمالدن جنوبه طوغرى امتدادندن دها
زياده اولمسندن نشأت ايلمشيدى . او زمانلر
اراضئ معلومه بر شكل مستطيلده كورلديكى
ايچون بونك عرضنك هانكى وطولنك هانكى
بعدلرنده بولنلديغى حسابيله تعيين نقاط ايديلو
ايدى . بونى بيليه‌جك اولورسه‌ق جغرافيا
فننك روى ارض اوزرنده عرضلر وطوللر فرض
ايدوب طورمسنده‌كى خطايى ممكن دكل تقدير
ايده‌ميه‌رك انى بر حقيقت فنيه ظن ايلكده دوام
ايدر كيدرز .
جغرافيا فنون صحيحه‌دن اولديغى حالده ظن
دينلان شيئك اكا كيرمش بولنمسى نظر استغرا
بكزى مى جلب ايلدى ؟ كوكلم بو استغرابكزى پ
آرزو ايدر . فنون صحيحه‌ده بيله بويله يقين
حقيقت عد اولنه بيله‌جك ظنلر بولنديغنى نظر حكم
الور ايسه‌كز اصل علوم ظنيه‌ده ظنلرك دها
يمانلرى كوريله بيله‌جكنى اكا كوره دوشونمكه‌د

شمدیدن ذهنکزی حاضرلامش اولورسکز. حتی ظن دینلن شیئك علوم صحیحه‌دن علوم مثبته‌یه قدر بیله صیچرامش اولدیغنی‌ده سزه اخطار ایده‌یم :

مفتاح ریاضیات اولان اعمال عادیهٔ حسابیه‌یی اوکرندیککز زمان «میزان» دینلن شیئی‌ده سزه اوکرتدیلریا؟ مثلا ۲۳۸ عددینی ۲۲٤ عددی ایله شویله‌جه :

۲۳۸
۲۲٤
―――――
۹۵۲
۴۷۶
۴۷۶
―――――
۵۳۳۱۲

دیه ضرب ایلدیککز زمان حاصل ایلدیککز حقیقت ریاضیه‌ده شبهه‌کز وار ایسه برمیزان یاپار- سکز. بونك ایچون‌ده اولا مضروبده‌کی رقملری قیمت عادیه‌لریله جمع ودروننده نه‌قدر طقوز وار

ایسه اخراج ایدرك باقیسنی افقی بر چزگینك اورته‌سنه یازارسکز . یوقاروکی ضربمزك مضروب خانه‌سنده‌کی ۸ و ۳ و ۲ عددلرینك مجموع قیمت حقیقیه‌لری ۱۳ ایدوب حاوی اولدیغی برطقوز چیقارلدقدن صکره ٤ قالورکه بونی چزگینك اورته‌سنه قویارسکز . مضروب فیه خانه‌سنده‌ده بو عملیاتی یاپه‌رق انك مجموعی ۸ ایلدیکندن عیناً چزگینك التنه و اولکی دردك حذاسنه یازارسکز . بعده « سکز کره درت اوتوزایکی ایدر » دیه‌بو ایکی رقمی یکدیکریله ضرب وبو اوتوزایکیدن اوچ طقوز اولان یکرمی یدی‌یی طرح ایله باقی بشی چزگینك صاغ اوجنه‌یازارسکز . نهایت حاصل ضربکزده‌کی رقملری یوقلایوب بو ۵۳۳۱۲ رقملرینك مجموع قیمت حقیقیه‌لری ۱٤ اولوب بوندن‌ده برطقوزی طرح ایدنجه‌بش قالدیغنی کوره‌رك انی‌ده چزگینك صول اوجنه یازارسکز . میزانکزك شکلی شویله :

$$\frac{5 \quad 4 \quad 5}{8}$$

اولور . ایکی اوجده‌کی رقملر بربرینك عینی اولور

سه امین اولورسکزکه یاپدیغکز ضرب عملیاتی طوغریدر. اویله دکلمی ؟ حالا انشا کتابلرینه « المیزان » دیه بو عملیاتی درج ایدرلر. حالبوکه ریاضیه شکلنی المش اولمسندن قطع نظر ایشته بو قاعده دخی برظندر. سائر قواعد ریاضیه کبی ازلیت ابدیت درجه‌سنده برثبوت مطلق ایله ثابت دکلدر . چونکه یاپدیغکز ضرب عملیاتنده حاصل ضربکز ۵۲۳۱۲ اولایوب ده مثلا ۳۲۵۱۳ اولسه یاپدیغکز میزان بو یاکلش حاصل ضربی‌ده سزه طوغری کوستره‌جك ایدی . بوخطایی‌ده‌سزه کوستره‌جك اولان شی کورکوسی واسع میدان تتبعی واسع اولان مدققك طبعنده‌کی استقامت و فکرنده‌کی سلامتدر. اومدقق دوشونورکه ضرب عملیاتنده‌کی اصل خطا اعدادك قیمت حقیقیه‌لرینی آراشدیرمقده اوله بیلور. چونکه ضربدن مراد عددلری اونر اونر یوزر یوزر بیولتمکدر. بو بیولتمکده‌کی خطایی عددلرك قیمت حقیقیه وعددیه لرینه ارجاعله بولمق قابل اولمیوب انلرك ینه بویله اونر اونر یوزر یوزر بیولتلمش اولان قیمت مو-

قعیه‌لرینه کوره تحری خطا ایچون برچاره ارانور ایسه اوچاره اصل طوغری‌یی یا کلشندن فرق ایده‌بیلور . اوچاره ایسه ضرب عملنك معکوسی اوله‌بیلور . یعنی ضربده عددلرك قیمتلری اون اون یوزر یوزر بیوتلتلمش اولدیغی کبی تقسیم دینلن شی دخی بویله قیمتلری اون اون یوزر یوزر کوچولتمك اوله‌جغندن ۲۳۸ عددینك ۲۲٤ ایله ضربنده حاصل اولان ۵۳۳۱۲ عددی طوغری اولوب اولمدیغنی اکلامق ایچون بو ۵۳۳۱۲ عددینی مضروب ویا مضروب فیهدن بریسی اوزرینه تقسیم ایتملی . هانکیسی اوزرینه تقسیم اولنور ایسه خارج قسمت دیکرینه مساوی چیقدقده ضرب عملنك طوغری اولدیغنه یقین ریاضی حاصل اولمش بولنور

ریاضیاتجه پك عادی مسائلدن اولان شو کیفیتی بوقدر اوزاتمش اولدیغمی نکثیر سواده حمل بیورمامکزی رجا ایدرم . احتمالدن خارج دکلدرکه بوقدر عادی برمسئله دخی بعض کیمسه‌لرك مجهولی بولنورده اك بر حقیقت عظمی ظن

ایدرك اوده بشقه‌لرینه ریاضی درسی ویرمکه قیام ایدر . بزه اقونومی درسی ویرمك ایستیان ذاتك « ثروت » نه اولدیغی اکلاتمغه قالقشمسی کبی !

ایمدی ظن دینلن شیئك جغرافیا کبی علوم صحیحه‌یه وحساب کبی علوم ریاضیه‌یه قدر فرجه یاب دخول اولدیغنی کورملی‌ده اصل علوم ظنیه‌دن معدود اولان علملرده ظنك حقیقت محضه صورتنی‌ده اله‌بیلدیکنی‌اکا کوره دوشونملی . ذاتاً حقیقت محضه صورتنی المش بولنمسه ایدی اویله بر ییغین ظنلری « علم » دیه بر مجموعه‌یه جمع ایدرلر و « حقیقت » دیه تدریس وتدرسنه قالقشورلرمی ایدی ؟ کندیلرندن اقوی و اصحی بولنمدقجه ظنلرك عین حقیقت حکمنی اله‌بیله‌جکی ایچون ایدی‌که بوندن اولکی عریضه‌مده ذات عالیلرینه اقونومی پولتیق فنی علوم ظنیه‌دن اولدیغی حالده بر فکر سلیمك ارشادینه تبعیت شرطیله بوندن دخی پك چوق استفاده‌لر ایدیله‌جکنی عرض ایلمشیدم .

علوم ظنیه‌دن استفاده ایچون اول باول
او علمك حاوی اولدیغی ظنلرك هانکی مملکتده
و نه زمان پیدا اولدیغنی تدقیق ایتملیدر .
ا کلایورسکز یا ؟ او ظنلری اولا جغرافیا وتاریخ
فنلرندن عبارت بولنان محکلره سورملیدرده
کوسترەجکلری رنك حقیقتی تدقیق ایتملیدر. یعنی
تاریخ و جغرافیا علملری علوم صحیحه‌دن عد اولنمق
اعتباریله بونلرده‌کی صحتدن او ظنلری ده تصحیحه
غیرت ایتملیدر .

اوت ! تاریخ ایله جغرافیاده قطعیاً صحت
اوزرینه مبتنی اولمیوب عظیم ظنلر مدهش
خطالر انلرده دخی واردر . فقط بو ایکی علمك
برخاصهٔ عجیبه‌سی واردرکه اوده کندی خطا-
لرینی بیله ینه کندیلرینك دخی تصحیحه مقتدر
اوله بیلملریدر . هله سائر بر چوق علوم ظنیه‌نك
خطالرینی تصحیحه یاردیملری پك زیاده اولدیغندن
مدققین علما علوم ظنیه‌دن برچوقلرینك صورت
مخصوصه‌ده تاریخ و جغرافیالرینی یازمینجه
اره‌دقلری حقیقته واصل اوله‌مامشلردر .

« تاریخ حکمت » و « تاریخ حقوق »
و « جغرافیای تجاری » وسائره کبی .

جغرافیا وتاریخك نه کبی ظنیاتی نه وجهله
تصحیحه یاردیم ایده‌جکلرینه برمثال اولمق اوزره
چند سنه مقدم غزته‌لرده بلکه سزکده مطالعه‌
کذارکز اولمش بولنان بر فقرهٔ لطیفه‌یی اخطار
ایده‌جکم . اوایسه حبشستانده بولنمش اولان
بر قدیم ومصور انجیل شریف نسخه‌سی
ماده‌سیدر .

معلومدرکه نصرانیت حبشستانه بحر احمر
طریقیله پك اسکی زمانلرده دخول ایلمشدر .
حبشلردن برصنعتکار کندیلرینه واصل اولمش
بولنان بشارت عظمایی یعنی انجیل شریفی کندی
همشهریلرینك تفهملرنده بر سهولت اولمق
وتأثیر معنویسنی آرتدیرمق ایچون درلوصورتلر
ایله تصویر ایتمك ایستمش . حضرت مریمی اك
کوزل برزنجیه و حضرت عیسایی اك وقره بر
زنجی صورتنده تصویر ایدرك نصرانیته عائد
قادینی ارکك سائر ذوات معززه‌یی‌ده هپ بویله

زنجی وزنجیه‌لر صورتنده ترسیم ایتمش .
شمدی بو اینجیلی بزه‌ارائه ایدرك واسکیلکنی
ده اخطار ایلیه‌رك « ایشته بویله قدیم بر کتابده
ترسیم وتصویر اولندیغنه نظراً ذوات نصرانیه‌نك
زنجی وزنجیه‌لردن عبارت بولندیغنه اینانملیسکز »
دیه‌جك اولسه‌لر شو تکلیفی رد ایتمکده‌سندن
نه اوله بیله‌جك ؟ شبهه یوق‌که جغرافیا وتاریخ !
جغرافیا بزه اخطار ایده‌جك که حبشستان دنیلن
یرك اهالیسی اسمر تنلی زنجیلردر ده انلر بتون
نوع بشرك کندیلری کبی اولدقلرینه قانع بولند -
قلری ایچون ذوات نصرانیه‌یی‌ده بویله ترسیم
ایتمشلردر . تاریخ بزه اخطار ایلیه‌جکدرکه ذوات
نصرانیه یهودی جنسندن اولوب بونلر دخی
بیاض ایدیلر . شو ایکی اخطاردخی بزی ارشاد
ایله حکم ایتدیره‌جکدر که انجیل حبشی بر حقیقت
دکل برظندر . همده کذب محض جهتنه اقرب
وحتی محض کذبدر .
فلسفه کبی حقوق کبی اقونومی کبی علوم
ظنیه‌نك وبونلری بیك تقسیماته دوچار ایلیان

فروعك حاوی اولدقلری سقیملری مستقیملرندن
ومستقیملری سقیملرندن تفریق خصوصنده تاریخ
وجغرافیایه مراجعت ایتمیه جك اولور ایسه ك
محتاج اولدیغمز ارشاده نائلیتك امکانی اولەمز .
زیرا بونلرك هر بری بر مکانده وبر زمانده
وجود بولمشلردرکه او مکان وزمانلره مخصوص
اولمق اوزره عین اصابت اولدقلری قبول ایدیله
بیله جك اولان برچوق شیلر زمان ومکانك تبدلیله
تغیر ایده بیلیرلر . بو ایسه « تغیر زمان ایله بعض
احکام دخی متغیر اولور » صورتنده بر قاعدهٔ
کلیه تشکیل ایلشدر . بوکون روما اهالیسندن
بریسی « شو آدم بنم اسیرمدر . بن اسیری اولدو -
ره جکم . مالم دکلیدر ؟ مالك اولدیغم برقویونی
نصل ذبح ایدییور ایسه م بونی ده اولدوره جکم .
فقهای زمانك بنی تعقیبه حقلری یوقدر . چونکه
قواعد حقوقیه دندرکه افندیسی کوله سنك جاننه
ده مالکدر . فقها افندیلر ایسترلر ایسه
کندیلری ده تشریف بیوروب اسیرك ارسلانلر
قپلانلر پنچه سنده نصل پارەلندیکنی تماشا ایلسونلر .

پك اگلنجه‌لی بر تماشادر ! » دعواسنه قیام ایده‌ـ
جك اولسه بو آدمه نه یاپارلر ؟ اگر چلدیرمامش
اولدیغنه یقین حاصل ایسه تاریخی انك برونسه
طوغری اوزاتوب واقعا مکان او مکان ایسه‌ده
زمان او زمان اولمدیغنی اکلاتورلر .

کذلك عاقلك بریسی الیوم سبریایه کیتسه‌ده
اهالی‌یه « سزنکین اولمق ایچون پاتاتس اکیور-
سکز ها ؟ شاشارم عقلکزه ! باقکز عالم دارچین
اکوب نه قدرپاره‌قازانیور ! » دیه نصحته قالقشسه
انك برونه‌ده خریطه‌یی یاقلاشدیروب زمان موا-
فق ایسه‌ده مکان اومکان اولمدیغنی اکلاتورلر .

اقونومینك علم حقوقه تطبیق اولندیغی بر
زمانده « هرشی ره‌پوبلیکك مالیدر » قاعدهٔ اسا-
سیه‌سی مرعی اولدیغندن برصنعتکارك هنر ومعر-
فتی ده ره‌پوبلیکك مالی عد اولنه‌رق اوصنعتکارك
کندی هنر ومعرفتنی ممالك اجنبیه‌یه نقل واجانبه
تعلیم ایده بیلمسی منع اولنور ایدی . هر صنایع
اسراردن عد اولنه‌رق بونلری افشا ایدنلر خیا-
نتله بالاتهام اوجنایت سیاسیه یه جسارت ایدنلرك

دوچار اولدقلری جزایه چارپدیریلور ایدی . اکر تاریخ وجغرافیا بویرلرك هانکی یرلر وبو زمانلرك هانکی زمانلر اولدقلرینی بزه کوستروب ارشادمزه خدمت ایتمیه‌جك اولورلر ایسه بز حالا بزده دخی بوقاعده‌نك دستورالعمل طوتلسی لزومنی ادعا ایلر کیدرز .

مثاللرمزی بورایه قدر هپ اسکینکك یکیلکه وتأخر وتدنینك تقدم وترقی‌یه اولان نسبتلرینه تطبیق ایتمش اولمقلغمز تغلیط اذهانی موجب اولمامیلدر . زیرا تسطیر وارسالنه عنایت بیوردیغکز مکتوبده بنده‌کزه ایراد ایلدیککز سؤاللره میدان آچان بر غلط ایشته تمام بونقطه‌دن تحصله باشلامقده‌در . دینه بیلورسکزکه بر زمانك اقونومی قاعده‌لری بو زمانده جاری اوله . میوب ترقیات متتابعه قواعد مذکوره‌یی تصحیح و اکمال ایلمش اولدیغنه کوره بز دخی الك یکیلرینی ترجیح ایلرز .

خیر ! زمانه کوره طوغری اوله‌بیلن بوسوز مکانه کوره طوغری اوله‌مز . ذاتاً زمانك احکامی

دخی مکانك احکامنه تابعدر . بزه صورارایسه‌کز
ازمنهٔ قدیمهٔ تاریخیه اسلامك انتشارندن صکره
ختامبولمشدر . اوروپالیلره صورار ایسه‌کز
٤٧٦ سنهٔ میلادیه‌سنده روماى غربینك
انقراضی ازمنهٔ قدیمهٔ تاریخیه‌یه نهایت ویرمشدر .
زیرا ازمنهٔ قدیمه‌یه مخصوص اولان احوالك
کافه‌سی بوزمانلرده ختام بولوب اندن صکره
احوال عالم یکیلشمکه باشلامشدر . حالبوکه
آفریقای وسطی‌یه کیده‌جك اولسه‌ق قونغو
اقلیم واسعنك ازمنهٔ قدیمه‌سی هنوز ختام بولمقده
اولدیغنی کوروز . زیرا برطرفدن اوروپالیلر
ودیکر طرفدن مسلمان افریقالیلر بوقطعه‌یه
مستولی اولمغه باشلایه‌رق احوال قدیمه‌یی دوچار
تجدد ایلمکده‌درلر . شمدی بزه واوروپایه نظراً
طوغری اوله‌بیلن تقسیمات زمانیه و بونلرك
قدملری واو حاله متناسب اولان احکام قونغو
ایچون طوغری اوله‌بلورمی ؟ برقونغولی « سز
نه دییورسکز آکوزم ! انسانلرك چوللرده
اورمانلرده‌پراکنده پریشان یاشایه‌رق تجارتك‌ده

بر مبادلهٔ عينيه‌دن اولديغی زمانلرك اوزرندن
بيكلرجه سنه‌لر كچمشدر . بوكون انسانلر كاركير
ومزين خانه‌لرده اوتوريورلر . تجارت ايسه
التونه كوموشه مقابل بر مبادله‌دن بيله عداولنميور .
كاغد وسوز اوزرينه جريان ايليور ! » ادعاسنه
قيام ايليه‌جك اولسه نه‌قدر كولرسكز !

بنده‌كز دخی ذات عاليكزی اسئلهٔ معهوده‌
يی ايراد ايتمكزه سبب اولان معترض مدرس
« م . ع . ح » افنديك صباح غزته‌سنده
قولبر زماننده بولنمديغمزی واو زمانك چوقدن
كچديكنی سويلسی اوزرينه ايشته بوقدر كولدم .
زيرا بكا جغرافيا فنی بزم مملكتك بوكونكی حالنی
وتاريخ دخی فرانسه‌نك قولبر زماننده‌كی حالنی
اخطار ايدنجه بزم ايچون قولبر زمانی هنوز
كچمش اولمق شويله طورسون دها حلول بيله
ايتمامش بولنديغنی اكلادم . يالكز شمدی
معترضمزك بو افاده‌سی اوزرينه اكلامش‌ده دكلم
يا ؟ بوندن اون سكز يكرمی سنه مقدم اقونومی
پولتيق فننی تدرس ايدر وآدم سمايتك يكی قاعده

،نی اوکرنور ایکن دخی اکلامش ایدم ده‌بوندن
اون سنه مقدم تألیفنه موفق اولدیغم اقونومی
پولتیق کتابنده هم او قواعد جدیده‌یی تذکار
ودرج ایتمش وهم‌ده بزم‌بولندیغمز مکان‌وزمانه
کوره مطالعه‌لری علاوه ایلمش ایدم .

ایشته افندم فنون ظنیه‌یی برکره فنون
صحیحه‌یه تطبیق ایدنجه انسانك ذهننه بر انتباه
بر رشاد کلوب پك چوق تصحیحاته موفق اوله‌
جغی کبی بونلری برده فنون ریاضیه‌یه تطبیق
ایلینجه دها دقیق دها مهم خطالر دخی میدانه
چیقه‌رق ذهنلر بو غلطدن توقی ایده بیلورلر .
مثلا پاره دنیلن شیئی ثروتلکدن بعد التجرید
اصل ثروت دخی انسانلرك حصوله کتوردکلری
هر نوع نافع وقیمتلی شیلر اولدیغی اساسی اوزرینه
« بر مملکتدن خارجه آز مال چیقوب خارجدن
مملکته چوق مال ادخالی مضر عد اولنمیوب
بالعکس مفید عد اولنملیدر . زیرا ایشته بزدن
خارجه آز ثروت چیقوب خارجدن بزه چوق
ثروت کیریبور دیمکدر . بونده زیان دکل کار

واردر . آز ویروب چوق المقدن بیوك كارمی
اولور ؟ » دینلدیکی زمان بو سفسطه‌یی‌ده بزه
ریاضیات شرح ایدرك بطلان كلیسنی اثبات
ایده‌جكدر .

بمنه تعالی بوندن صكره‌كی مكتوبلرمده سؤا.
للركزی برر برر تشریح ایدرك عقده بعد عقده بونلری
حل ایلدیكم زمان مسئلهٔ اساسیه‌لا یقیله توضیح ایده.
جكدر . اما مكاتب عالیه‌مزده معلمین حضراتی اقو.
نومی پولتیق دینلن علم ظنی‌یی یالکز آدام سمایتك
ظنلرینه بنا ایدرك او صورتده تدریس بیوریورلر
ایمش‌ده بوندن دخی کنجلرمزك افكاری متشتت
اوله‌رق اورته‌یه عجیب وغریب فكرلر چیقیور
ایمش . بونده قباحت نه کنجلرمزكدر نه معلملرمزك!
اقونومی تدریس ایدن معلملرك اهنك عمومیٔ علو.
مدن نه قدر بهره‌یاب اولدقلری بزجه مجهول
اولوب تفنن دینلن شی دخی یالکز لسان آشنا
اولمق حسبیله اله النان بر كتابی عیناً ترجمه ایده
بیلمكدن عبارتدر ظن اولندقدن صكره غرابتلرك
بوندن دها قوجه‌مانلری بیله میدان الەمزمی؟

مثلا « تەئولوژی » اوقوتن بر معلم « ایشته علم ادیان بوندن عبارتدر » دیەجك اولورسه البته شاگردان دخی حقیقت محضه اودر اعتقادیله بزم علم کلامی تخطئه درجەلرینه قدرده وارەبیلورلر. بویله شیلرك تمییزی معارف نظارت جلیله سنه عائددر. مکاتب پروغراملرینك نصابنده ترتیبی میسر اولسه مکاتب عالیەمزده تدریس اولنان اقونومی پولتیق درسلرینك عادتا مدخلدن عبارت اولدقلری تحقق ایدرك اوکبی مداخل تارشدیەلره ایندیریلور ایدی ده منتهیلر مکتبی دیمك اولان مکاتب عالیەمزده تدریس ایدیلەجك اقونومیلرك بالاخره بزجه تطبیقی ده ممکن ونافع اولەبیلەجك حکمتیله برابر تدریسنه همت بیوریلور ایدی.

ان شاالله او موفقیتی ده مشاهده ایله قریر العین اولورز. شمدیکی حالده ینه بوتمنی قدر بر بیوك تمنیٔ عاجزانەم تزاید صحت وبقای عافیتکزدر افندم حضرتلری!

احمد مدحت

***

﴿ دردنجی مکتوب ﴾

« ثروت »

محبوب قلبم افندم حضرتلری .

ارسالنه عنایت بیوردیغکز مکتوبده صوریيور ایدیکزکه :

« بو عالملر هوای نسیمی حرارت شمسی دکزك صولرینی طاشی طوپراغی ثروتدنمی معدود قیلارلر ؟ ثروت دنیلن شیئك منفعت وقیمتی جامع اولمسی دیمك نه‌دیمکدر ؟ اورته‌ده دونن مباحثه‌لره کوره پاره‌نك هیچ بر قدری قیمتی قالمامق لازم کلیور . کرچکمیدر ؟ »

ایشته بو مکتوبمده شو سؤاللرکزی حل ایتمکه غیرت ایلیه‌جکم . انجق پاره بحثنی آتی‌یه تعلیق ایلیه‌جکم . فی‌الواقع آدام سمایتك حکمنه کوره پاره دنیلن شیئك هیچ ده بر قدر وقیمتی یوق دکل ایسه ده اوده سائر ثروتلر کبی بر ثروت اولوب فقط ثروتلك حیثیتی کندیسندن عبارت دکلدر . انجق بو سوزك درجهٔ صحت

وغدم صحتنى اكلامق ايچون اولا على الاطلاق ثروت ايله انك بعض اقسامنى تعيين ايلمك لازمدر .

معلوم حكمت ملزوملرى اولديغى اوزره هر علمك بر تعريفى واردر . حتى هر علمك حاوى اولديغى اصطلاحاتكده برر تعريفى وار -
در . زيرا اصطلاحات مذكوره‌نك هربرى بر مبحث تشكيل ايدرلركه مباحث مذكوره‌يى بالاطراف بسط وتمهيد ايلمكدن‌ده بر « فن » تولد ايلر .

تعريفلرك اغياريني مانع افراديني جامع اولمسى لازم كله‌جكى حقنده صرف ونحواوقور ايكن اوكرنديكمز قانونك حكمى بورالرده دخى جاريدر . حتى علومده ثبوت وصحت نه‌درجه لرده انسه تعريفلرنده اغياريني مانعيت‌وافراديني جامعيت اوقدر قطعى اولور . مثلا « حساب اعداددن هندسه ابعاددن‌بحث ايدر » دينجه ايشته شو قيصه تعريفلر اغيارى مانع افرادى جامع اولمغه كفايت ايدرلر . همده بو مثللرو

علملرك واناره عائد اصطلاحاتك اويله قرق درلو
تعريفلری ده اولمز . بر تعريف اوزرنده علماسی
اتفاق ايدرلر . فنون ظنيه ده ايسه افرادينی
جامع اغيارينی مانع بر تعريف ياپمق بيله بيسك
اختلافه دوچار اوله رق بر امر مشكل صورتنی
الور . نصل كه فلسفه ايچون يوزلرجه تعريف
ياپلمش اولديغی حالده هنوز هيچ بريسی اتفاق
فلاسفه ايله قبول اولنمش بولنمديغی كبی اقونومی
ايچون ياپيلان بر چوق تعريفلری ده تأليف
عاجزانه مده تشريح ايدرك هانكيسنك نه درجه يه
قدر قبول اولنه بيله جكنی ده كوسترمش ايدم .

ايشته بو ايضاحاتدن اكلاشيله جغی وجهله
ماهيت ثروتی تعريف خصوصنده ده حكمانك بر چوق
اختلافلری اولمشدر . بن اقونومی پولتيقم ايچون
حكيم بروسكرك تأليفنی اساس اتخاذ ايتمش ايدم كه
وقتيله بلچيقا قرالنك تحت نظارت وریاستنده
تشكل ايلمش اولان بر جمعيت علميه ده داخل اولديغی
حالده مختصر وفقط غايت جامع بر كتاب تأليف
ايلمشدر . بونده ثروتی تعريف ايدرك دييوركه:

« بزده براطمئنان حاصل ایدن یاخود بزی برمضرتدن محافظه ایلیان الحاصل مادی معنوی براحتیاجمزه قارشو کلان هر شیئه اقونومی پو- لتیقجه ثروت اطلاق اولنور »

ثروت بوصورتده تعریف اولندقدن صکره هوای نسیمی حرارت شمس دکزك صولری طا- شلرك طوپراقلرك‌ده برر ثروتدنمی معدود اوله- جقلرینه دائر ایراد بیوردیغکز سؤاللرك کافه‌سنه « اوت ! » جوابنی ویرمکده تأخر ایدیله‌مز.

هله دکزلرك کوللرك صولری طاشلر طوپرا- قلر وبونلر صاحبسزاولمق شرطیله انلرك اوزرنده خدایی نابت اغاجلراوتلر و.ا ثره‌نك محققاً ثروتدن معدود اوله‌جقلرینه هیچ شبهه ایدیله‌مزیا؟ رطب ویابس هرشیئی جامع اولدیغی کبی اقونومی پولتیقی ده همان شمدی اوروپادن الدیغمز درجه‌دن دها متمم اوله‌رق جامع بولنان شرع شریف احمدیده « مال مباح » اطلاق اولنان شیلر ایشته بونلر دکلیدر؟ بونلره هیچ بر کیمسه فضولی متصرف اوله‌مز. عمومك مالیدر. فقط بونلردن برمقدارینی

احراز ایدن یعنی برقابك ایچنده جمع ایلیان آدم ایشته اول مقدار مال محرزه صاحب اولور. هر کیم انك بومال محرزینه تعرض ایدر ایسه شرعاً منع اولنور. چونکه مال محرز دخی عینی ثروت خصوصیه حکمنده‌در.

هوای نسیمی وحرارت شمس کبی شیلرك احرازی ممکن اوله‌مدیغی جهتله ثروتدن عد اولنمالری لازم کلور ایسه‌ده اقونومی پولتیق فنی بونلری ثروتلکدن اویله علی‌العمیا طرد واخراج ایدی ویرمامشدر. ایشته تألیف عاجزانه‌مده بونلر حقنده مآخذ معتبره‌دن جمع معلومات ایله شویله دیمشم:

« ایشمزه یارایان هر شی بر ثروتدر. او ثروت علی‌الاطلاق تصور اولنور ایسه ثروت عمومیه دیه تعبیر اولنور. ثروت عمومیه دخی یا طبیعیه اولورکه معدنیات نباتات حیوانات طوپراق حتی کونشك ضیاسی وهوای نسیمی بیله اشبو ثروت عمومیه حکمنده داخلدر. یا ثروت کسبیهٔ معنویه اولور. علوم وصنایعده‌کی بهره

کبی ویاخود ثروت وهبهٔ آلهیه اولور. عفت وعقل و انلردن متولد قره‌دیتــو یعنی اعتبار کبی »

کذلك براز دها اشاغیده دیمشم‌که :

« بزم ایشمزه هوا قدر هیچ برشی یارامز. انی تنفس ایله یاشـارز. ضیای شمس دخی اك‌زیاده ایشمزه یارایان بر ثروت طبیعیه‌در»

ایشته کوردیکزمی‌یا؟ ثروت بزم‌احتیاجمزی تسویه‌یه مدار اولان شیلردن عبارت بولندیغنه کوره هوای نسیمی‌وحرارت‌شمس دخی برثروت دیمکدر.

بوحالده ثروت حقنــده اك زیاده بکنمش اولدیغمز تعریف بتون افرادینی جامع اولمش اولیور ایسه‌ده افرادك ایچنــده ینه بوحرارت شمس وهــوای نسیمی کبی مباحیتی برصــورت مطلقه‌ده اوله‌میه‌رق احرازی‌ده قابل اولمیـان شیلر دخی داخل اوله‌رق بونلر ایســه مباحث اقتونومیقیه‌جه اغیار عد اولنمق لازم کله‌جکندن تعریف اغیارینی بحق مانع اولمش بولنه‌میور.

آدام اسمایت طرفدارانی ثروتك تعریفنه برده قیمت ادخال ایلمشلردر. ایشمزه یارایان شیئلرك برده قیمتی بولندیغنه کوره ثروت اولدیغنه قرار ویرمشلردر. فقط باقه‌لم قیمت دینلن شی نفع دینلن شیدن دها قطعیمیدر؟

بو نقطه‌ده سزه حضرت سعدینك کلستان مشهورنده‌کی بر حکایه‌یی اخطار ایلرم. چولده آجلقدن هلاك درجه‌سنه کلمش اولان حریف بر کیسه طولوسی اینجو بولمش. قاوورولمش بغدای بولدم ظنیله پك سوینمش ایسه‌ده کیسه‌یی آچوب ده ایچندن اینجو چیقدیغنی کورنجه بیچاره یأسندن قالدیروب اوخزینه‌یی یره آتمش. نصل؟ قیمت نره‌ده قالدی؟

بالوجوه قیمت کبری عد اولنه‌جغنی ایلروده کوره‌جکمز پاره‌نك بیله قیمتی مطلق ومحقق دکلدر. کچن سنه‌لر روسچیلد فاملیاسندن بر یسنك آجلقدن بر صورت غریبه‌ده هلاك اولدیغنی غزته‌لر یازییورلر ایدی. بو ذات صندقکار ایمش. فقط کندی تحت اداره‌سنده بولنان قاصه

اویله امثالنی کورمش اولدیغمز شیلردن او -
لیوب اوطه‌قدر بیوك ایمش . آدمجکز قاصه‌نك
ایچنه کیره‌رك پاره قارشدیرر ایکن قپوسی کندی
کندیسنه قپانی ویرمش . طیشاری‌یه سس
ویرمك قابل دکل که استمدادایلسون . غیبوبتی
اوزرندن بر چوق کونلر کچه‌رك بس بللی بر
چوق پاره الدی‌ده بر طرفه صاوشدی کبی بر
ظن ایله قاصه‌نك قپوسنی قیردیروب یوقلامه
ایلدکلرنده نعشنی بولمشلر . طبیبلرك معاینه‌سنده
سبب موتی آجلق اولدیغی تحقق ایلمش . هانیا
ثمدی التونك قیمتی؟

احبادن بر ذات ظرافت سمات حکایه ایلدی
که : سلاطین زماندن بریسنك اقچه‌یه احتیاجی
آرتوب خزینه‌سنده موجود الماسلری فروخت
ایله اقچه تدارکنی قرارلشدیرمش . بر بیوك
دیوان عقد ایدرك بتون قویومجیلری ده دعوتله
مجوهرات موجوده‌یه بر بها بیچدیرمکی امر
ایتمش . ایلك پرلانطه‌یی النه الوب ایره‌رك
چویره‌رك معاینه ایدن قویومجی تقدیر بهانقطه‌

نسنده « بر پاره ایتمز » دینجه اهالیٔ دیوان حریفی چلدیرمش ظن ایتمشلر . حالبوکه بو قویوبجی چلدیرمامش اولدیغنی پك قولای اثبات ایلمش . دیمش که : « بوکا بیکلرجه التون قیمت حکم اولنور ایسه ده انك ایچون اول باول حکمدارمزك بونلره اعتبار ایتمسی لازمدر . اعتباردن ساقط اولدقدن صکره ایسه بش پاره قیمتی قالمز »

نصل ؟ بر فقرهٔ عادیه اما اقونومی فنجه نه‌قدر حکیمانه ؟

دیمك اولیورکه ثروت دنیلن شی هم نفعی هم قیمتی جامع بولنمق لازم کلمکله برابر کرك نفع وکرك قیمت دخی مطلق ومحقق برشی اولمق شویله طورسون ایکیسی ده پك مقیدپك نسبیدرلر . سزه نفعی اولان برشی بنم هیچ بر منفعتمه موافق دوشه‌مز . بناءً علیه او شیئك سزجه بیوك بر قیمتی اولدیغی حالده بنجه هیچ برقیمتی اوله‌مز . اقونومی پولتیق فننده برکرامت وار ایسه اوده ایشته بویله سزجه منفعتلی وقیمتلی وبنجه منفعتسز

وقیمتسز اولان شی اوزرنده براستعداد مبادله
تصور ایدرك او استعداده کوره اکا نفع وقیمت
حکم ایتدیرمسندن عبارتدر. مثلا سز برآوجیسکز
کوزل برآو کوپکنك سزجه یکرمی لیرا قیمتی
واردر. بن آوجی اولمدیغمدن بنجه کوپکك بر
قیمتی اولمق شویله طورسون بیهوده یمك ییه‌جکی
ایچون مضردر بیله! بوحالده یاوه‌دن اوله‌رق بنم
الم برا علا زاغار کچر ایسه شومالی ردمی ایده‌یم؟
اقونومی پولتیق بونی تجویز ایده‌ن. اربابی نزدنده
یکرمی لیرا قیمتی اولان برکوپکه هرحالده بش
اون لیرا برقیمت مبادله حکم اولنه‌جغندن انی
بولدیره بیلدیکم بدل مقابلنده صاتمغی امر ایدر.
دقت بیوریلیورمی افندم؟ اقونومی نظرنده
نه نفع نه‌ده قیمت برصورت قطعیه‌ده حکم کوتو.
ره‌میوب اصل حکم اوشیده‌کی مبادله استعدادی
اوزرینه ویریلیور.
اما صدددن تباعد ایتمیه‌لم! مبادله حکمنی
گیان شی کرك نفعی کرك قیمتی حائز اولسون
اولمسون «شی!» اطلاق ایلدیکمز ماده‌دن‌ده

عبارت دکلدر. اوشیئك حصولی ایچون صرف اولنان امك هنر ومعرفت یوقمی؟ ایشته اقونو- مینك اصل پیشگاه تدقیق و محاکمه‌یه الەرق حکم دخی ویردیکی شی بودر. بوسر وحکمتی میدانه چیقارمق ایچون « ثروت » اطلاق اولنان شیئی مطلقا « سرمایه » نامیله یکیدن موقع تدقیقه چکه- جکز. اکر ثروتمز بزه بر سرمایه تشکیل ایتمیه‌جك اولور واو سرمایه اوزرینه بنی بشرك هنزی امکی بالانضمام انك منفعت وقیمت نسبیه‌سی آرتمغه‌یاردیم ایلمیه‌جك بولنور ایسه بویله اولان شیلره اوروپا اقونومیجیلری « ریشس مورت » و « قاپیتال مورت » تعبیر ایدرلرکه « ثروت میته » و « سر- مایهٔ میت » دیمکدر. موت ایسه هر یرده اولد- یغی کبی بوراده دخی « فقدان » معناسنه کلور.

اقونومینك اصل اساسی دیمك اولان بو حکمتی کوزلجه تأسیس وتقویم ایچون عرض و اخطار ایده‌یم‌که: دمنجك ثروت اطلاق ایده‌مد- یکمز هوای نسیمی دخی بر سرمایه اوله‌رق تصور ایدیلوب ده انك اوزرینه سعی بشرك صورت

انضمامی‌ده دوشونیله‌جك اولورسه هم نفعی هم قیمتی جامع بر ثروت صحیحهٔ فنیه حکمنی المش او - لور ٠ تألیف عاجزانه‌مده بونك مثالنی پك کوزل ایراد ایتمشم ٠ دکز التنده ایشلیان طالغیجلرك محتاج اولدقلری هوایی طلومبه واسطه‌سیله‌ویرن عمله‌نك سعینی ارائه ایلمشم ٠ او عمله‌نك کونده‌لکنه کوره برکونده قاچ مترومکعب هوا ویرمش ایسه او مقدار مترو مکعبی مذکور کونده‌لك اوزرینه بالتقسیم ایشته هوای مباحه‌ده قیمت تعیین ایتمش اولورز ٠ شمدیلرده اوروپاجه هوای مضیق ایله ماکنه‌لر تحریك ومکتوب ومطبوعات کبی بعض شیلر ارسال اولنیور ٠ کذلك هوای مسخن ایله مسکنلر ایصیتیلیور ٠ دیمك اولیورکه هوای مباحی بویله برصورت آخرله نافع ایتمك ایچون نه قدر امك صرف اولنیور ایسه اکا کوره برده قیمت قازاندیرلمش اولیورکه ایشته بو حالده هوانڭ نفع وقیمتی جامع وکندی اوزرنده سعی وهنر بشر واقع بر سرمایه وبر ثروت اولیور ٠

ینه بو حکمتی کوزلجه تأیید ایده‌جك احوا.
لدن اولمق اوزره شایان اشارتدرکه ایشته زیر
زمینده بونجه معادن مدفون وبونلر میاننده
الماس معدنلری‌ده داخل‌بولنوب فقط بنی‌بشرك
هنزی امکی مساعیسی انلر اوزرینه واقع اولمد.
قلری ایچون اقونومی نظرنده وارلقلری بیله
بحث کوتورمز. دیمك اولیورکه بحث کوتورن
مسئله «شی» و «ماده» دکل بلکه انلرك سعی
بشر ایچون ماوقع علیه اولملری قضیه‌سیدر.
ثروت دینلن شیئك بویله مساعئ بشریه‌یه
زمین وسرمایه اولمسی دیمك بردیکر تعبیره کوره
ده بونلرك خام اشیا اتخاذینه صلاحیتی دیمك
اولور. مثلا تیمور استحصال اولنه‌جق جوهر
معدننده بر طوپراق حالنده بولنور ایکن نفع و
قیمتندن هیچ بحث اولنه‌مدیغی حالده انی قازوب
میدانه چیقارنجه یعنی تعبیر شرعیسنجه «احراز»
ایدنجه بو ایش ایچون صرف اولنان هنرواملك
درجه‌سنده اکا بر قیمت منضم اولور. قیمت بو
صورتله حاصل اولدیغی کی او تراب محرزدن

تیمور استحصال اولنه‌جغی نفعی‌ده اکا انضمام ایدر
فابریقه‌نك حلیله تیمورك استحصالی ایکنجی هنز
ایکنجی امك دیمك اولوب بو سعیك ثمره‌سیله
قیمتی منضم اوله‌جغی کبی نفعی‌ده متزاید اولور.
زیرا طوپراق ایکن یالکز انی تصفیه ایده‌جك
فابریقه‌جینك نفعنه یارار ایدی. تیمور اولدقدن
صکره دها بر چوق صنعتلره یارایه‌جقدر. او-
چنجی درجه‌ده اوله‌رق او تیموری مثلا بالطه
حالنه قویان آدمك سعی میدانه کلورکه بو
سعینك‌ده انضمامندن صکره معدن مذکورك هم
نفعی هم قیمتی متزاید اولمش بولنور. شمدی شو اوچ
عملیاتدن کچن ماده هر درجه‌سنده بولندیغنه
کوره اوست طرفده‌کی درجه ایچون بر خام
اشیا عد اولنور ایدی. هر الدن کچدکجه
« معمول » عد اولندی که انك اوزرنده‌کی
« عمل » دخی هم نفعنی هم قیمتنی آرتدیردی.
اقونومی فنی ایشته بویله بالتمل آرتان نفع و قیمتی
« ثروت » عد ایدرك میدان مباحثه‌یه چکر.
ایمدی افکارمزی خلاصه ایده‌لم: ثروت

دنیلن شیده نفع وقیمت تصور اولنمق لزومیله
برابر بو نفع وقیمت قطعیاً محقق ومطلق اولمیوب
بلکه او ثروت بر سرمایه وسعی وعمل هنوزوران
ایچون بر ماوقع علیه اولەجق وعمل بشر انك
نفعنی وبناءً علیه قیمتنی آرتدیرەرق اصول
مبادله دخی او نفعدن محتاج انتفاع اولانلر
نظرنده ثروت مذکورەیه برقیمت تقدیر ایتدیرە
جکدر . بویله اولمدقدن صکره نەثروت طبیعیه
نەده ثروت کسبیه و وهبیەنك اقونومیپولتیق
نظرنده هیچ بر حکمی اولەمیوب جملەسی ثروت
میتەدن عد ایله موتالرك قرارکاه ابدیسی کبی
کوشهٔ نسیانه آتیلی ویررلر .

اقونومینك ثروتی بو صورتده تلقیسی
ضروریاتدندر . زیرا اقونومی وارا ولانشیلردن
بحث ایدەجك اولورسه اصل موضوعندەکی
غایەدن تباعد ایلمش اولور . او غایه ایسه
انسانك حیات ایچون بر چوق اشیایی استهلاك
مجبوریتنده بولنمسنه مقابل دیکر بر چوق
اشیایی‌ده کندیسنی حاصل ایتمسی دیمکدر . حاصل

ایتمك وظیفه‌سیله توظف ایتمك ایستمیانلرده استهلاك حقی ده اولەمز . اوروپا اقونومیستلرینك « پرودویر » یعنی « حاصل ایتمك » دیدکلری شی هرکسك هنز و عملنك نتیجهٔ ثمره‌سی دیمکدر . ایشته ثروت دخی بو نتیجهٔ ثمره بو محصولدر .

سزه قاچ لیراکز اولدیغی ویاخود نه قدر بغدای ویا سائر اشیاکز موجود بولندیغی صوردیغی زمان خبر ویردیککز مقدار « ثروت » دکلدر . بو مقدارك ثروت عد اولنه بیلسنه بر احتمال وار ایسه اوده مقادیر سائره‌یی حاصل ایتمك امرنده سرمایه اولمسندن ویاخود هنز ومساعیکزك ماوقع علیهی اوله‌جق خام اشیا عد اولنمسندن عبارتدر . اما سزه ییلده و آیده ویاخود کونده هانکی نوع نفعلی وفائده‌لی شیلردن نه مقدار حاصل ایلدیککزی صوردقلری زمان خبر ویردیککز مقدار یوقمی ؟ ایشته ثروت صحیحه بودر . اکر سز هیچ بر شی حاصل ایتمیوب ده حاضردن ییکده ایسه‌کز اقونومی نظرنده یالکز « قونصوماتور » یعنی مستهلك عد اولنور-

سکزده سزدن هیچ بر بحث دخی جائز اولمز ؛ اکر « پرودوقتور » یعنی محصل اولورایسه‌کز او حالده سز اقونومی پولتیقك شایان بحث وتتبع کوره‌جکی بر آدم اولورسکز .

ثروت کندی اوزرنده برده قیمت فرض اولنان بر محصول دیمك اولدیغنه کوره او قیمتك آزلغنی چوقلغنی اولچه بیلمك ایچون ده بر مقیاسه محتاج اولورز دکلمی ؟ مقیاس مذکورك پاره ویاخود اکا اسناد اولنان بر طاقم واحد قیاسیلر اوله‌جغنی اقونومی پولتیق سزه خبر ویرر ایسه‌ده بحثك بو جهتی توضیح ایده بیلمك ایچون بو فن نظرنده پاره‌نك‌ده نه اولدیغنی کورمليدر . بو بحثی‌ده انشا الله تعالی مکتوب آتیده حله غیرت ایده‌جکم . باقی ثروتلرك الك بیوکی ونفعلرك اعظمی اولان صحت وعافیتکزك تناقصدن مصون وتزایده مقرون اولمسی تمنیاتیله ختم کلام ایلرم . افندم حضرتلری

احمد مدحت

*
* *

﴿ بشنجی مکتوب ﴾

« پاره »

مکرم و معززم افندم حضرتلری

شمدی یه قدر تقدیمیله مشرف اولدیغم درت مکتوبك برنجیسی قبول امر عالیلریله برابر حلنی درعهده ایلدیکم عقده‌لرك بر فهرستی مقامنده قائم اولوب ایکنجی مکتوبمده علوم وفنون شتایه دائر برتقدیر بسط وتمهیدیله اقونومی فننك ریاضیات و فزیقیات کبی ثبوت و صحتلری قطعی اولان فنلردن اولمدیغنی وعادتا فنون ظنیه‌دن بولندیغنی وفقط سائر فنون ظنیه هانکی فن مثبت وصحیحه نه درجه‌یه قدرمستند ومتعلق ایسه آنده‌کی ثبوت وصحتدن او نسبتده مستفید اوله‌جغنی سرد ایلدیکم کبی اوچنجی مکتوبمده علوم وفنون ظنیه‌دن‌ده پك بیوك استفاده‌لرقابل اولوب فقط بوخصوصده ذهنلرك دوچار اوله بیله‌جکاری غلط و خطادن تأمین مضونیتلری ایچون علوم مذکوره‌نك هانکی زمان ومکانلره

كوره نه كي احكام و شرائطي حاوى اوله‌رق
وضع ايدلدكلرينه صورت دائمه‌ده دقتله فنون
ثابته وصحيحه‌دن حائز اولدقلرى ثبوت و صحتك
درجه‌سني تعيين ايچون دخي جمله‌دن زياده
تاريخ وجغرافيايه طانشمق اقتضا ايده‌جكني كو-
سترمش ايدم .

ايشته بوايكنجي و اوچنجي مكتوبلرمده
اقونومى پولتيق فننك ماهيتي بحقٍ تعيين ايلمش
اولدقدن صكره دردنجي مكتوبده دخي فن
مذكورك موضوعى « ثروت » اوله‌جغنه
كوره ثروت دنيلن شي حقنده ظنيات حكمانك
نه‌دن عبارت بولندقلرى بسط ايديله‌رك بونلردن
طوغري يه الك قريب حكم اولمق اوزره ثروتك
نفع وقيمتي تصور اولنمقله برابر بو نفع و قيمت
برصورت مطلقه‌ده اولميوب بلكه بر سرمايه
و سعي و عملك برماوقع عليهى اوله‌جق شيلرى
ايدوكني وسعي عمل بشر اوشيئك قيمتني آرتديره-
رق اصول مبادله دخي نفعندن انتفاعى تعميم
ايده‌جكني بيان ايلمش ايدم .

ارباب احتیاجك هر نوع ثروتدن وقوع بوله‌جق انتفاعنه كوره اوثروتلره قیمت تقدیر ایده‌بیلملری خصوصنده واسطهٔ كبری « پاره » اولمسنده اقونومی علماسی جمله اولسون متفقدرلر. دیه‌بیلورم كه علمای مشارالیهمك بونقطه‌ده‌كی اتفاقلری قدر قوی و صحیح براتفاق هیچ برنقطه‌ده كوریله‌مز.

اقونومی حكماسندن سای و بروسكر وروسی طرفندن پك كوزل تشریح ایدلدیكی وجهله تاریخك بزه ارائه ایلدیكی ازمنهٔ قدیمه‌یه طوغری رجعت ایلدكجه بنی بشرك مبادئ تمدنلرنده مبادلات اقونومیقیه‌لری عادی « طرامپه » اولدیغنی كوریرز. بو مبادی‌یی بولمق ایچون یالكز تاریخجه بر قدم عظیمه طوغری ایلروله‌مك لازم كلمز. بیك یرده بیك كره دیمش اولدیغم وجهله هنوز بوكونده بیله تاریخلرینك قسم قدیمنده بولنان ملتلر واردر. شو طرامپه خصوصنده بزم ایچون اك كوزل مثال تشكیل ایده‌جك خلق ایسه چركسلردركه یوز بیكلرجه

سی وطنمزده موجوددرلر . بورایه هجرتلرندن
مقدم بوچرکسلرك اغلب مبادله‌لری اخذ واعطا
نك اك قدیم صورتی اولان طرامپه‌دن عبارت
ایدی . آلتون وكموش بونلر نزدنده یالکز قیمت
معدنیه‌لرینه کوره ثروتدن معدود ایدی . حالا
بوكونکی کونده عربستان و کردستانك بعض
عشیرتلری نزدنده تجارت ینه طرامپه صورتیله
جاریدر . و ایشـك اك طوغریسی‌ده اقونومی
فننك اصل طبیعی کوره‌بیله‌جکی اصول مبادله
ایشته بویله بر ثروتی دیکر برثروتله دکشدیرمك
دیمکدر .

نقط انواع ثروتدن هر برینك بعض آدملره
کوره نفعی آز وبعضیلرینه کوره چوق اولدیغندن
وبناءً علیه قیمتلری‌ده مرتبهٔ انتفاعلرینه کوره
متخالف اوله‌جغندن مبادله‌نك بوصورت طبیعیه‌
سنده تسهیلات مطلوبه حاصل اوله‌مامشدر . اثر
عاجزانه‌م اولان اقونومی پولتیق کتابنده « مبا-
دلهٔ متقابله » سرلوحه‌سی التنده بوقضیه پك كو-
زل شرح اولنمشدر . دینلمشدر :

« مثلا بر قوندوره‌جی اکمکه محتاج ایسه‌ده
انك یاپه‌جغی برچفت قوندوره یوز اوقه قدر
اکمکه بدل اوله بیلوب قوندوره‌جی ایسه بوقدر
اکمکه دفعةً محتاج دکلدر. اوقدر اکمکی ییه‌جه‌یه
قدر دها بشقه شیلره‌ده محتاجدر. کذلك دولتلر
قوندوره‌یه‌ده اکمکه‌ده محتاج ایسه‌ده آنك یاپه‌جغی
خانه برقاچ بیك جفت قوندوره واندن دهاده
چوق اکمکه بدل اولوب اومقدارلره دولتلرك
هیچ احتیاجی یوقدر. بوده هرکسك هرشیئه هر
زمان ومکانده احتیاجی اولمز. مثلا عمله‌دن بر
آدمه الماسلی برتاج هیچ برزمان لازم اولمزکه آنی
قازانمق ایچون ایشله‌سون. کذلك البسه‌یه احتیا-
جی اولان آدم قوندوره ایسته‌مز. خانه‌یه احتیاجی
اولان آدم البسه ایسته‌مز. بوحالده هرکس
یاپدیغی شیئی کندیسنه لازم اولان اشیای سائره
ایله مبادله ایچون اوشیئه احتیاجی اولان آدمی
بولدقدن ماعدا او آدمك النده دخی کندیسنك
محتاج اولدیغی شیئی بولمق لازم کلور »
بویله ایکیسنك یاپدیغی شیلره احدهمانك

احتیاجی اوله بیلمك نه‌قدر نادر وقوع بوله بیلور ؟

شوندرت قیمتلر ایچون بالطبع ایکی صورت تعیین ایدر . برنجیسی ثروت اطلاقنه شایان‌اولان شیلرك «قیمت مبادله» سی ودیکری ینه اوثروتلرك «قیمت جاریه» سیدز . قیمت‌مبادله ثروت اطلاق اولنان شیئه محتاج اولان آدمك درجهٔ احتیاجنه کوره‌در . مثلاسزه لازم اولمیان برشیئك سزجه قیمتی آز وبکالازم اولان اوشیئك بنجه قیمتی چوق‌اولمسی کبی ! او قیمتلرك بویله سزجه‌سی و بنجه‌سی آز وچوق اولمسی اوقیمتلری حائز اوله‌جق ثروتلرك محتاج الیه اوله بیلمری استعدادینه کوره آرتار اکسیلور . اکثریا بوحال دخی حوایج عامه‌دن اولمیان شیلرده کوریلور . حوایج عامه‌دن اولان شیلرده‌ایسه قیمت مبادله کندی‌کندیسنه وبالطبع اویله برصورتده تعین ایدرکه آزالوب چوغالمسی آره‌سنده‌کی مقدار همان حکمدن دوشوب او حالده‌ده اسمی «قیمت جاریه» اولور . بونی‌ده تألیف عاجزانه‌مك « حقیقت قیمت نه‌در؟» سرلوحه

...ه‌لی فصلنده شرح ایتمشم . دیمشم‌که :

« بر اکمکی ایکی غروشه مبایعه ایتدیککز زمان سزه بریسی طقسان پاره ویررسه درحال صاتارسکز . زیرا ینه درحال ایکی غروشه بر دانه‌سنی دها اله‌بیلورسکز . کذلك آنی بشقه‌سنه یتمش پاره‌یه ویررسه‌کز درحال آلور . چونکه اوشیء اکاده لازم اولوب ایکی غروشه آلمغه بیله حاضر وراضی ایدی »

اکمکده‌کی قیمت مبادله نهایت بویله یتمش و طقسان پاره‌لر درجه‌سنده یعنی یکرمی پاره‌نسبتنده آزالوب چوغاله بیله‌جکنه کوره بوایکی قیمت مبادله‌نك وسطی اوثروت ایچون برقیمت «جاریه» حکمنی آلور . فقط سزك ایشکزه پك موافق کلن وبناءعلیه بیك لیرایه مبایعه ایدیلان برخانه‌یه بن بیك ایکییوز لیرا ویررسه‌م آنی بکا صاتمزسکز . بر زمان اولوب‌ده آنی صاتمغه قیام ایتسه‌کز واو خانه‌یی کندی ایشنه کلمیه‌جك اولان آدمه سکزیوز لیرایه ویرمك ایسته‌سه‌کز آلمز . ایشته بویله سکزیوز وبیك ایکی یوز لیرا اره‌سنده‌کی فرق بر قیمت

« مبادله » تشکیل ایده‌جکندن اویله طرفینك ایشنه اویه بیلمسی نوادردن صاییلان قیمتلر دخی قیمت جاریه حکمنی الەمزلر .

ایمدی بدیهیات اولیه صورتنده تحقق ایدییورکه یالکز طرانیه صورت ابتدائیه‌سندن عبارت قالمسی لازم کلان اخذ واعطالرده قیمت مبادله وجاریه آرامق شویله طورسون سزك حصوله کتوردیککز ثروته احتیاجی اولوب آنك الندەکی ثروته‌ده سزك محتاج اوله‌جغکز آدمی بولمق بیله محاله قریب نوادردندر . بوحالده اقونومینك « مبادله دینلن شی برثروتی ثروت آخرله‌دکشد- یرمکدر » دیه قویدیغی قاعده‌نك‌ده مرعیتی پك نسبی وپك محدود قالیور . اکمکجی ایچون « اکمك ویردم قوندوره الدم » وقوندوره‌جی ایچون « قوندوره ویردم اکمك الدم » دیه‌بیلمك عادتا ممکن اوله‌میور . اکمك ایله قوندوره برر ثروت اولدقاری حالده ایشته مبادله‌نك متعذر قالمسندن ناشی اوثروتدن انتفاع دخی ممکن اوله- میه‌رق بناء علیه « نفع وقیمتی جامعدر » سوزینك

دخی همان هیچ حکمی قالمیور .

مبادله‌یی بو اشکالدن قورتاروب سهولت مستحقه‌سنه نائل ایتمك ایچون عقل بشر اویله بر ثروت آرامش که قیمت مبادله‌سنده‌کی تخالف دمنجك عرض ایلدیکم اکمك قیمت مبادله‌سنده‌کی تخالفدن بیله آزاولسون ! قیمت جاریهٔ مطلقه عد اولنه بیلمکه استحقاقی کورلسون!

بویله بر ثروت تألیف عاجزانه‌مك « هر ثروت مبادله‌یه وساطت ایده‌مز » سرنامه‌لی فصلنده تفصیل ایدلدیکنه کوره الدن اله مبادله واستعمالنده ییرانوب بوزلماملی . بیاتله‌ماملی . چوروماملی . بوکبی آفات ایله قیمت ابتدائیه‌سندن دوشماملی . قیرلدیغی زمان اجزاسی دخی مجموعنك قیمتنی حائز اولملی . نه هوا قدر مبذول اولملی که « قیمت » اطلاقندن بعید اولسون نه‌ده « سیمرغ » کبی اسمی وار جسمی یوق صورتنده بولنملی که کیسه‌نك النه کچه‌سون .

ایشته بومثللو اوصاف التون وکموش وباقرده بولنه‌رق مقادیر جسیمه ایچون التون ومقادیر

متوسطه ایچون کموش ومقادیر عادیه ایچون دخی
باقر قطعه‌لرینك اوزرینه مقدارلرینه کوره قیمت
جاریه‌لرینی مبین بر تمغا اوریله‌رق میدان تداوله
چیقارلمش . بین البشر اویله برمقاوله‌ٔ معنویه
عقد اولنمش که هرکس بومدور قطعات معدنیه‌یی
علی العموم وعلی الاطلاق محتاج الیه اولمق اوزره
قبول وبو قبولده اتفاق ایلمش .

بوحالده برقوندوره‌جی « قوندوره ویردم
اکمك الدم » دیه‌مز ایکن « قوندوره ویردم
پاره الدم وپاره ویردم اکمك الدم » دیه‌بیلمش .
بوراده‌کی دقیقهٔ منطقیه‌یه کمال اهمیتله نظر دقت
علیه‌کزی دعوت وجلب ایلرم . منطقاً ایکی
قضیه بر برینك عینیدر . غایتی قضیهٔ ثانیه‌ده
حد اوسطی حذفدن عبارت برکلفتجك اختیار
اولنور ایسه قضیهٔ اولی‌یه ارجاع ایدیلی ویرمش
اولور .

بوندن اولکی دردنجی مکتوبمده « بالوجوه
قیمت کبری عد اولنه‌جغنی ایلروده کوره‌جکمز »
دیه خبر ویردیکمز پاره ایشته بوندن طولایی

قيمت كبرادر . زيرا قيمت جاريه‌نك مقياس
قطعيسيدر . حتى قيمت جاريه كنديسندن عبا .
رتدر بيله دينيله‌بيلور . فقط ينه او مكتوبده
ينه بوفقره‌نك قسم اخيرنده ديمش اولديغم وجهله
بالوجوه قيمت كبرى عد اولنه‌جغنى ايلروده
كوره‌جكمز يعنى ايشته كورديكمز پاره‌نك بيله
قيمتى « مطلق ومحقق » دكلدر . محضا قيم جاريه‌نك
واسطهٔ مطلقهٔ تعيينى اولديغى ايچون قيمت
كبرادر . مبادلات اقونوميقيه عالمنده پاره دنيلن
ثروته مالكميسكز نفع و قيمتى حاوى اولان سائر
ثروتلرك كافه‌سنى اك زياده سهولت و سرعتله
اله كچوره‌بيلورسكز .
پاره‌نك بويله قيمت كبرى اولمسى حائز اولديغى
اهميتى دها بشقه درلو تفصيل وايضاحه حاجت
براقمز . فقط بو قيمتك محقق ومطلق اولمديغى
نقطه‌سنده بر پارچه‌جق ذهن كزديرمك پاره
دنيلن شيده‌كى قوتك ماهيتنى دها زياده تعيينه
مدار اوله‌بيلور .
پاره‌ده‌كى قيمت كبرى صفتى آلتون و كموش

و باقر معـدنلرندەكی قیمت مبادلەدن دە قیمت
جاریەدن دە نشأت ایلمز . مقدار وقیمت جاریە-
سنی مبین اولەرق اوزرینـە اوریلان تمغـادن
هیچ نشأت ایلمز . تألیف عاجزانەمدە « مسكو-
كات » و « اوراق نقـدیە » و « حوالە »
و « بانقـە » و « بانقنوطـلر » و « دولت
قائمـەلری » سرنامەلریلە یكرمی بش صحیفـەدە
ویرمش اولدیغم تفصیلات بو حقیقت غریبەیی
دها زیادە تفصیلە احتیاج براقیەجق درجەلردە
مبین وموضحدر .

بونلرك مطالعەسندن معلوم اولوركە پارەدەكی
قیمت كبری صفتی آلتون و كموش و باقردن
یاپیلوب اوزرلرینە تمغا اوریلەرق « پارە » نامی
آلدیرلمش اولان او اشیای مدورەنك صورت
عمومیەسنی ارباب مبادلەنك واسطۀ محضۀ مبادلە
اولمـق اوزرە قبوللرندن و آندن بشقە واسـطە
طانیماملرندن نشأت ایلەكدەدر .

غریب دكلمیـدركە بعض اوستەلقلی یاپلمش
قلب پارەلرك كرچك پارەلر قوتنی استراق ایدە .

بیلملری محضا پارەنك صورت عمومیەسی حقنده نظر ارباب مبادلەیی تغلیط ایتملرندن ناشیدر ؟ دیمك اولیورکه پاره مبادله میدانینه چیقدیغی زمان انك صفت معدنیەسی کسەنك خاطرینه کلمیور . یالکز صفت مسکوکیتی اوزرنده مبادله دونیور . اما بونکله حیثیت معدنیەسی بالکلیه حکمدن دوشمیور . چونکه بو تمغایی برکاغد برمشین اوزرینه اورسەلر اکر مقابلنده آلتون وکموش مسکوکاتك وجودی محقق ایسه مسکوکیت مذکوره عین اعتباری بولیور محقق اولمدیغی صورتده ایسه او اعتباری کیت کیده کلیت درجەسنه وارنجەیه قدر غائب ایلیور .

اغرب دکلیدرکه شوقدر عیارده شوقدر درهم بر آلتون اومسکوکیت حیثیتیله شوقدر غروشدن عبارت بر قیمت مطلقه وجاریه صاحبی ایکن ینه اومقدار بر التون پارچەسنی غیرمسکوك اولەرق اکمکجی یەکوتورسەکز المیور . معدن مذکور صفت مسکوکیتی غائب ایدنجەقویومجیلرك خام اشیا اولەرق استعمال ایلدکلری بر ثروت منزلەسنه اینیور .

پاره دینلان شیده‌کی « قیمت کبری » صفت
غالبه‌سی شو آلتون وکموش دینلن معـدنلر بر
جوهر اعتبـاریله انلر اوزرنده وقوعه کلن بر
« عرض » ده کوریلیـورکه بعض کره ثروت و
بانقنوط واوراق نقدیه‌ده کورلدیکی وجهله جو-
هرك فقدانیله‌ده مفقود اولمیوب جوهرسز بر
عرض حالنده‌ده حکمنی یوروتیور . چونکه جو-
هرك فقدانی بر فقدان اعتباری اولوب اوجو-
هره قائمقام اولمق اوزره اورته‌ده دونن کاغد
پارچه‌سی آرزو اولندیغی آنده جوهر مذکوره
تحول وتبدل استعدادینی حاویدر .
اقونومی نظرنده پاره بویله بر قیمـت کبری
اولمق اوزره تصور ایدلمامك لازم کلسه اقونومینك
« نفع وقیمتی جامع اولان شویله کلان بویله کیدن »
دیه تعریف ایلدیکی ثروتلر حقنده‌کی احکام برر
حکم اقونومیقی اولمق استعدادینی بالکلیه غائب
ایدرك تعریفات مذکوره اصل عائد اولدقلری
تعریفات فزیقیه صورتنه رجوع ایدرلر ایدی .
« بغدای نه‌در » دینلدیکی زمان « شوقدرآزوتی

وبو قدر فلانجه عناصری حاوی اولان حبه‌در
که انسان یدیکی زمان تغذیسنه خدمت ایدر »
کبی تعریفـاتیله اکتفا اولنـور ایدی. بغـدای
ویروب دری الق درجه‌سـنده‌کی طرانپه‌لرده نه
قیمت جاریه آرانمغـه امکان قالـور ایدی نه قیمت
مبادله! هانکی نوع بغدایك نه‌مقداری هانکی
نوع درینك نه‌مقدارینه مساوی برنفع وقیمت تصور
ایتدیره‌جکنی حسـاب ایده‌بیلکده عقول محاسبین
متحیر قالور ایدی . ایناغز ایسـه‌کز بوکون دخی
شویله برتجربه‌یه قیام ایده بیلورسکز . ایشته‌سزه
براعلا آت . برده ایکی بیك باش اغنامی حاوی
بر سوری. آتی ویروب قیون الق ایستیورسکز.
آرایکز باقه‌لم نه‌درجه‌ده‌کی سمیز قویونلردن قاچ
دانه‌سی آیریلور ایسه نفع وقیمت جهتیله آته‌مسا ـ
وی اوله بیله‌جکدر؟ اکر اقونومی سزه بوحسابی
بولدیره بیلورایسه پاره دینلن شیئی حذف ایدرك
اقونومی‌یی‌ده ریاضیات مطلقه کبی ثبوت مثبته‌دن
عد ایلرز .

پاره قیمت کبرادر افندمز! « ثروت » اطلا

قنه استحقاقی انواع سائرۀ ثروتدن هیچ برینسنه قیاس قبول ایده‌مز. ثروتلر بیننده قیم مبادله و قیم جاریه‌نك مدار یگانۀ تعیینیدر، مبادله‌نك یگانه موقوف علیهیدر. هانکی ثروت اك زیاده سهولت وسرعتله پاره‌یه تحویل اولنه بیلور ایسه اوثروته اقونومی فنی اونسبتده « ره‌ئالیزابل » دیر. اقونومی اصطلاحاتندن اولان بو « ره‌ئالیزه » فعلی برشیئی حقیقته تحویل معناسنه کلور. بیك لیرالق اسهامکز وار ایسه او کاغدلری لیرایه تحویل ایلدیککزده ایشته « ره‌ئالیزه » ایتمش اولورسکز. بر تجارك شو قدر مالی واردر. او « قدر » بر حقیقت دکلدر. بر « لیکیداسیون » یاپارده مالنی « ره‌ئالیزه » ایدر ایسه مالنك مقداری اوزمان تعیین ایتمش اولور.

نصل افندم ؟ پاره دنیلن شی اقونومی نظرنده « قیمت کبری » اولمق حکمنی‌ده آرتدیره‌رق عادتا « حقیقت کبری » حکمنه قدر وارییورمی وارمیورمی ؟

بو « قیمت کبری » وبو « حقیقت کبری »

تعبیرلری اقونومی دنیلن علم اساساً مبادله مقصدنی
اوزرینــه مبتنی بولندیغی ایچـون لابد ولاجرم
اولدیغندن پاره‌نك بوصفتلره استحقـاق تامی بمنه
تعالی مبـادلاته دائر ویره‌جکمز تفصیـلات ایله
برقات دها ثابت اوله‌جق و ملکمزدن چیقوب
دیار اجنبیه‌یه اقونومی فنجه ضرورت اولدیغی
حالده کیدن پاره‌لر ثروت عمومیه‌مزی تزییـدمی
یوقســه منقرضمی ایلدیکی اوزمان تحقق ایلیه -
جکدر .

قوجـه ناپولیون ! عسـکر اولدیغی قـدر
اقونوم دخی اولـدیغی فن دفترینـك الك بیوك
واضعی بولنمسیله مستدل بولنان بو ذات عالیقدر
جنك ایتمك ایچـون اوچ شیئه لزوم اولدیغی
بیـانیله انك برنجیسـی پاره ایکنجیسی ینــه پاره
واوچنجیسی ینه پاره اولدیغنی میدان ثبوته قو -
یمش . عسـکرلك نره‌ده ؟ پاره نره‌ده ؟ فقط
پاره دنیلن شی هرشیئی « ره‌ئالیزه » ایده‌بیله -
جکی کبی عسکرك محتاج اولدیغی مهمـات ناریه
و اکلیـه و سـائره‌یی ده ره ئالیزه ایدرك فنون

عسكريه‌جه بيله حقيقت كبرى اولديغنى كوسترر.
باقى نزد عاجزانه‌مده اصل قيمت كبرى اولان
نقدينهٔ صحت كرمكار يلرينك توافر و تزايدى
تمنيات مخلصانه‌سيله ختم كلام ايلرم افندم
حضرتلرى .

احمد مدحت

﴿ التنجى مكتوب ﴾

« مبادله »

كريم الشيم سنى الهمم افندم حضرتلرى

بوندن اولكى عريضه‌مده اقونومى پولتيقك
اصل ميدان اشتغالى « مبادله » دينلن شى
اولديغنى عرض ايله ثروت وقيمت وبونلرك
واسطهٔ مبادله‌سى اولان پاره وسائره ايشته هپ
بو ميدانه كيرمك ايچون مقتضى اولان تهيات
متقدمه اولدقلرينى كوسترمش ايدم .

هر فنك محدود الافكار علماسى كندى

منسوب اولدقلری فنك فنون سائره اوزرینه
تعلی وتفوقنی اثبات ایتمکی بر وسیلهٔ تفاخر
عد ایتمشلردر . اما بوراده « محدودالافکار »
تعبیرمزی بر جملهٔ ذمیه دیه تلقی ایتامکزی رجا
ایدرم . ایسترایسه‌کز بوکا فرنکلرك « سپه‌
سیالیست » کلمه‌سندن مراد ایلدکلری معنایی
ویرکزده عثمانلیجه دخی « ارباب اختصاص »
دیه تعبیر ایلیکز . « محدودالافکار » دن
مقصد عالم موی الیهك افکاری یالکز او فنله
متوغل ومشتغل اوله‌رق فکرینی او فنك
حدودی خارجنه چیقاره‌مامقده اولمسنی اکلا-
تمقدر . ایشته بویله محدودالافکار اولان
علماسی ذکر اولنان اقونومینك فنون سائره‌ایله
اولان تعلقنی اصلا کوزه الدیرمقسزین بو فنی
مدح ایده ایده جولانکاهی عموم عالم امکان
اولمق واحکامی هیچ برطرفده دوچارتغیراولمامق
درجه‌لرینه یعنی فنون صحیحه وحتی مثبته
درجه‌لرینه واردیرمقده ایسه‌لرده فنونك
آهنك عمومیسنه عطف نظر شامل ایدرك بر

فکر محیط ایله اجرای مقایسه و محاکمه ایدنلرك اقونومی یی فنون ظنیه دن هم ده پك ظنی فنوندن عد ایلدکلری مرتبهٔ تحققه (مکاتیب خمسه مز دلالتیله وارمشدر . ودهاده) واره جقدر .

اقونومیده متفق علیهم ظن اولنان وبتون عالم امکانه شمولیله اصلا تغییری قابل اولمدیغی درمیان ایدیلن شیلر ایشته اصل شو مبادله وادیسنه کیرمك ایچون وقوعبولان تهیاتدن عبارت اولوب انلرك ده نه قدر مختلف فیها اولدقلری بوندن اول تقدیمنه متجاسر اولدیغم مکتوبلردن اکلاشلمشدر . انلر بوقدر مختلف فیها اولدقلری حالده اقونومینك اصل کندی حدودی دیمك اولان مبادله وادیسنده کی تخالف انلردن دها عجیب وغریب برصورتده میدان تحققه چیقه جقدر .

اقونومینك اعاظم علماسندن اولوب حتی اصول حمایه نك ده اك بیوك دشمنلرندن بولنان فره دریق باستیا دیرکه : « اقونومی پولتیق اصول مبادله دن عبارتدر . یالکز اقونومی پولتیق دکل جمعیت مدنیه وانسانیه بیله مبادله

دن عبارتدر . زیرا مبادله‌سز جمعیت مدنیه
تصوری محال اولدیغی کبی جمعیت مدنیه‌سز
مبادله تصوری ده محالدر »

غریبدر که شو فره‌دریق باستیانك تاریخ
ولادت ووفاتنی بولمق ایچون المه الك یقین
بولنان « قونوه‌رساسیون » نام قاموس بحث
ومناظره‌نك ایکنجی جلدینی الەرق « باستیا »
اسمنی بولدیغم زمان اسمی متعاقباً کوزمه ایلیشن
سطرلر شونلر اولدیلر : « اقونومی‌پولتیق دیه
توصیفنده معنداند غیرت کوستریلان شو قارمه
قاریشق علمك الك زیاده شایان اهمیت اولان
منسوبلرندن بریسیدر » بو سطرلری کوردیکم
وبرده بو علمی علوم مثبته درجه‌سنه واردیرمغه
چالشانلرك غیرتلرینی تخطر ایلدیکم زمان نصل
بلا اختیار بر تبسم ایتمش اولدیغمی البته
اکلارسکز . ایشته بوعلمك نصل قارمه‌قاریشق
بر علم اولدیغی تعریفاتی وثروت قیمت‌فلان‌کبی
مداخلی اوزرنده کوردیککز اختلافلردن ده
صرف‌نظر اصل میدان اشتغالی اولان مبادله

مسئله‌سنده بر قات دها ظاهر اولمقده‌در .
چونکه مبادله دینلن شی جمعیت بشریه‌نك لازم
غیر مفارقی اولدقدن صکره علم اخلاق وعلوم سیا-
سیه وحقوقیه دخی او جمعیت مدنیه‌نك لوازم
غیر مفارقه‌سی اولدقلرندن جمله‌سی علوم ظنیه‌دن
بولنان بو علملرله تقابلی حالنده اقونومی پولتیق
کندی مقدماتنده ریاضیات وفزیقیاتدن اخذ
واقتباس ایلدیکی ثبوت وصحتیده آزالته
هیچ منزله‌سنه ایندیرمکده‌در .

مبادله دنیلن شی بوندن اولکی عریضهٔ
عاجزانه‌مده مثالی کوسترلدیکی وجهله «قوندیره
ویردم پاره الدم وپاره ویردم اکمك الدم —
تعبیراجمالیسیله — قوندیره ویردم اکمك الدم »
صورتندن عبارت قالسه ایدی اقونومی علماسی
باکه‌ده دها قولایجه اوزلاشه بیلورلرایدی .
فقط مبادله یالکز بویله دکان قومشولری ویا بر
شهرك اهالیسی ویاخود بر ولایتك ویا بر دولتك
سکنه وتبعه‌سی آره‌سنده اوله‌میوب بتون دنیایه
شامل اوله‌جغی نظر تأمله النـدیغی کبی ایش

بشقه‌لاشمقده‌در . بو کون بز انکلیزلره نه ویره‌جکز که انلردن نه الوب بعده فرانسزلره او الدیغمزی ویره‌رك انلردن‌ده اصل محتاج اولدیغمز شیلری اله بیله‌لم؟ باقکز ایش‌قوند-یره‌جی ایله اکمکجی آره‌سنده‌کی معامله درجه‌سنده قالیورمی؟

اوت ! مبادله‌نك غایت سربست اولمسی وهیچ بر قید ایله دوچار صعوبت ایدلمامسی بو کونکی اقونومینك مقصد اصلی واساسیدر . حتی بنده‌کزك بیله ! ایشته اون سنه مقدم یازدیغم اقونومی دخی بونی اثبات ایلر . سربستیٔ مبادله‌نك نه‌دن طولایی لازم اولدیغنی بالاطراف شرح وایضاح ایلمشمدر . انجق او سربستی او سهولت بزم حدودك داخلنده یك مسلم اولدیغی حالده بزم حدودك خارجنه چیقنجه ایشك بشقه‌لشدیغنی اوراده کوسترمش اولدیغم کبی بوراده دخی کوستره‌جکم .

قوندیره ایله اکمکجی آره‌سنده‌کی واسطهٔ مبادله اقچه اولدیغی کبی بین الملل دخی واسطهٔ مبادله‌نك

اقچه اولسی قضیه‌سی یوقمی؟ ایشته منافع‌جدیهٔ وطنیه‌سنی دوشونن اقونوملری اصل دوشوندیرن شی دخی بودر . برکره‌ده اسمی هرکون کوزمزك اوکنه قونیلان آدام سمایتی دیکلیه‌لم . باقه‌لم او ذات بو مسئله‌نك روحنی کوسترمك ایچون نه دییور ؟

غلاسقوو دارالمعارفنك اقونومی‌خواجه‌سی ۱۷۸۶ تاریخلی و « ملتلرك ثروتلرینك طبایع واسبابی حقنده تحریات » سرلوحه‌لی اثرنده دییورکه : « ملتلر مالك اولدقلری قیمتلی معدنیات نسبتنده زنکین صایلمزلر . فقط حاصل ایده بیلدکلری قیمتلرك مجموع مقدارینه نسبتله زنکین صاییله بیلورلر » بوندن اولکی مکتوبلرمك بریسنده بر آدمك قاچ التونه‌مالك اولدیغی صورلدیغی زمان ویره‌جکی جواب « ثروت » دیمك اولمدیغنی وبلکه نه حاصل ایلدیکی صورلدیغی زمان ویره‌جکی جوابك ثروت دیمك اوله‌جغنی درمیان ایتمش اولملغم

خاطر دولتلرنده قالمش ایسه ایشته بو سوز آدام سمایتك قویدیغی قانونك بر بشقه درلوسی اولدیغنی‌ده شمدی کورر اکلارسکز . فقط « قیمت » دینلن شیئك تعیین ماهیتنده ایدیلن تدقیقات برده « پاره » دینلن شیئك تحری قوتنده بولنان نتیجه‌ایله مزج ایدیلنجه‌ادام سمایتی دخی مبادله بحثنده دوقتور کزنایدن بشقه بر حقیقت بولمش دیه تلقی ایده‌میز . فرانسه قرالی اون بشنجی لوئینك عقل کهیاسی بولنان دوقتور کزنای بر ملتك ثروتی او ملتك جمع ایلدیکی التون وکموشك مقداریله متناسب اولمیه جغنی اسقوچیالی آدام سمایتدن اول اعلان ایلمشیدی . فقط برملتك ثروت وسامانی اقچه تدارکنك واسطه‌سی‌اولان ثروتلری نه‌قدر حاصل ایده بیلدکلری نسبتیله اولچوله‌جکنی حکم ایلمش ایدی . قیمت کبری پاره اوله‌رق هر ثروتك تقدیر قیمتنده مقیاسی دخی اندن عبارت اولدیغنه و ثروتلری « ره‌ئالیزه » ایتمك مطلقا اقچه‌یه‌متوقف کورلدیکنه نظراً کزنایك سوزی حقیقت قطعیه‌یه

-ايتك سوزندن دها قريب كورلمزمى؟

كزناى بو دستورى ايله كنديسندن اول
اقونومى فننك تطبيقاتنده مقتداى زمان اولمش
بولنان قولبره مخالفت ايتمك ايستەمش ومخالفت
ايتمشدر. فقط باقەلم مخالفتى نەدرجەيه قدر
حقليدر. اون دردنجى لوئينك اوچ نظارتنى
بردن احراز ايتمش اولان ماركى دەسنيولەى يعنى
قولبر فرانسەده موقع اقتداره كلديكى زمان
فرانسه خزينەسنك قدرتى بيوك لوئينك برضيا-
فتنى بيله تأديه يه كافى دكل ايدى. فرانسه اها-
ليسى اوزمان مكلف اولدقلرى ويركويى ده ويره-
ميور ايدى. شمديكى اقونوميستلرك «مسلك
اقونوميسى ثروت دينان شيئى التون ييغمقدر
ظننندن عبارت بولنان قولبر» ديه بول بول تخطئه
ايلدكلرى او بيوك آدم فرانسه داخلنده صنايع
دينلن شيئى عادتا يكيدن ايجاد ايدرك اربابنى
حمايه وزراعتى تشويق وحتى علوم وفنون ار-
بابنى ده ترغيب ايدرك فرانسەيى دها كندى زما-
ننده يالكز زراعت وصنايعجه دكل علوم ومعا-

رفیجه بیله برنجی درجه‌ده برملت حالنه‌قویمشدر.
برضیافت مصرفنی اسیرکه‌یان اوناظر حکمت‌مظا.
هر یوزلرجه ارباب علوم وادبیاته یالکز کندی
ترقیات علمیه‌لرینی اکماله سعی ایدرك کچنملرینی
دوشونمامالری ایچون متبوع مفخمی بولنان‌قرال
کیسه‌سندن بیکلرجه فرانق معاشلر تخصیص
ایتمشدر. عجبا آدام سمایت‌جنابلری انکلتره دو-
لت فخیمه‌سنه بویله بر خدمت کورمشمی؟ هیچ
اولماز ایسه «ایرلانده مسئله‌سی» دیه یوزلرجه
سنه‌لردنبری دوام ایدن واساسی ارباب زراعت
ایله اصحاب اراضی اره‌سنده‌کی مخالفتدن عبارت
بولنوب ایشته اساساً اقتصادی‌یه تعلق اولان‌مسئله
یی حله مدار اوله بیلشمیدر؟ «بال! بال!»
دیمکله آغز طاتلیلانسه نه اعلا اولور ایدی!..
واقعا ثروت دینلن شی التون ییغمقدن
عبارت دکلدر. بوکا ایناندق ایمان کتوردك.
فقط التون دینلن شی اولکی مکتوبمده عرض
ایلدیکم وجهله ثروتلری حقیقته تحویلك برنجی
وسیله‌سی اولدیغی ایچون التونی ییغمش اولان

هر نه‌زمان آرزو ایدر ایسه مبادله عالمنده درحال ایستدیکی ثروتلره بونی تحویل ایده‌بیلور . ایشته قوللر اقچه‌ده بوقوتی کوردیکی ایچون انی اله کچورمه‌نك وسائطی اولان زراعت وتجارتی تشو-یق وحمایه ایتمش وبونلرك حاصل ایلدکلری ثروتلری قیمتلری ملل سائره‌یه صاته‌رق التونی چوغالتمشدر . التونك چوغالمسی ثروتدن عداولنه‌مز ایسه‌فقردنمی عداولنور ؟

قوللر دخی اساس مسلکنده سوللی‌یه مخا-لفتده بولنمشدر . فقط بو مخالفتده اخلافنك کنده-یسنه ایتدکلری مخالفت کبی بجا دکلدر . فرانسه قرالی دردنجی هانری کرك خلقك وکرك خزینه نك پك زیاده دوچار فقر اولدیغنی کوردرك ثروت عمومیه‌نك تزایدینی آرزو ایتمش ایدیسه‌ده حیفا که بولدیغی ناظر ومنیسترولرده بو املی حصوله کتو-ره‌جك افکار ومعلومات یوق ایدی . ایشته او ناظرلرك الك عاقلی سوللی اولدی‌که قویدیغی قاعدهٔ اقونومیقیه « زراعت ایله صنایع حکومتی بسیله-یه‌جك ممه‌لردر » صورتندن عبارت قالمقله یعنی

هر کسك طوغریدن طوغری یه حکومت نفعنه ایشلیه‌جکلری اساسنه مستند بولنغله بوکونکی سربستیٔ تصرف و سربستیٔ مبادله قاعده‌لرینه کلیاً مخالف ایدی . فقط استغراب اولنملیدرکه اوزمان فرانسه ایچون بوقاعدهٔ غریبه دخی ایشه‌یارادی . سوللینك « اقونومی رووایال » و فوربونه نام مؤلفك و « فرانسه نك مالیه‌سنه دائر ملاحظات » سرنامه‌لی اثرلری مطالعه بیورلسون‌ده کورلسون . سوللیدن اول فرانسه‌ده ثروت عمومیه حصوله کتوره‌جك وسائط عادتا خراب حالنده ایکن زراعتی صنایعی برر ممه کبی تصور ایلیان سوللی اوممه‌لری حائز اولان اینکلری محافظه‌و حمایه‌ایدرك سوتلرینی آرتدیروب قوجه فرانسه‌یی مجرد پاره نقصانندن طولایی برانقراض صحیحدن قورتارمشدر .

ظن ایتمیکزکه سوللینك قاعده‌سنی تحسین ایلیورم . خیر! یالکز برحقیقت تاریخیه اوکنده سرفرویه مجبور اولدیغمی اعتراف ایدییورمکه او حقیقت دخی ایشته برزمانه برمکانه کوره‌سو-

للی قاعده‌لرینك بیله ایشه یارادیغی قضیه‌سیدر.

ای افندم! ایکی بیك سنه‌دنبری قسه‌نو-
فون افلاطون وارسطو کبی قدمانك کندی زما-
نلرینه وحال وشانلرینه کوره یاپمش اولدقلری
اقونومیلردن قطع نظر ایده‌لم. فقط شو ایکییوز
سنه‌دنبری الیوم علوی المقده بولندیغمز اورو-
پاده واوروپانك فرانسه کبی اك مترقی یرلرنده
سوللی وقولبر وکزنای کبی بیوك مقتدالری هیچ
نظر اهمیته المیه‌لمی؟ بونلرك هپسنك اصول
اقونومیقیه‌لری بربرینه مخالف بولندیغی حالده
هپسندن‌ده احیای ملك ودولت درجه‌سنده
فائده‌لر کورلمش بولندیغی حالده بو تخالفك حکمتی
نره‌ده اولدیغی دوشونمیه‌لمی؟ تخالف مذکور
محضا تخالف زمان ومکان اولدیغنه قناعت
ایتمیه‌لمی؟ هر زمانه هر مکانه کوره بر اقونومی
قاعده‌سنك دلالتندن بر ملت بر دولت قور-
تارلمش اولاسندن عبرت المیه‌لمی؟ بونجه کتبخا-
نه‌لر طولوسی حقایقدن صرف نظر ایدوب‌ده
بر مکتب ملکیه‌ده بر مکتب حقوقده تدریس

اولنان بر قاچ یوز صحیفه‌لی اقونومینڭ یالکز
آدام سمایت اصولندن عبارت بولنان والیوم
کندی مملکتلرنجه‌ده قبول اولنمامش وتطبیق
ایدلمامش اولان علمه‌می اسیر اولدلم ؟

ایشته کوزلرمك نوری شمدیلك تمهیداتك
بو درجه‌سی الویره‌بیلیر . بوندن صکره سزه‌شو
بیوك آدملرك ترجمهٔ حاللرینه دائر براز معلو-
مات ویره‌جکم‌ده مسئله‌نك دها ایلروسنه‌ده اکا
کوره دوام ایلیه‌جکم . باقی حکمتله عافیتله او-
له‌سز باقی !

احمد مدحت

***

﴿ یدنجی مکتوب ﴾

« اوچ اقونومیست »

عزیز ومحترم افندم حضرتلری

التنجی مکتوبمه « مبادله » سرنامه‌سنی قو-
یمش اولدیغم حالده مکتوب مذ کورده بوعقده-
یی تمامیله حل ایدوب بتورمامش اولدیغمی

البت بر نقیصه عد ایتمزسکز. چونکه مبادله دینلن
شی اقونومینك اصل جولانکاهی اولوب بوما -
ده‌یی حل ایچون یوزلرجه اعاظم جلدلر طولدیر-
مش اولدقلری حالده بنده‌لری کبی بر عاجزك
چند سطرده بو عقدهٔ مشکله‌یی حل ایدوب
بتوره‌جکنه ذاتاً احتمال ویریله‌مز. حتی بو
عریضهٔ عاجزانه‌مده دخی مسئلهٔ مذکوره حل
ایدیلوب بتوریله‌میه‌جکدر. بلکه حلنی تسهیل
ایده‌جك صورتده اوچ اقونومیستك ترجمهٔ حا-
للرندن یالکز بو بحثه دائر اولان قسملری خلا-
صه ایدیله‌رك التنجی عریضهٔ عاجزانه‌م هدف
مطلوبه طوغری ایلك حله عد اولنسه بیلور
ایسه ایکنجیسی دخی ایشته بو نامهٔ کمترانه‌م عد
اولنه بیله‌جکدر.

بوذوات ثلثهٔ مشهوره سوللی و قولبر ایله
کزنایدرلر.

اقونومی‌یه دائر شمدی‌یه قدر سبق ایدن
مباحثاته نظراً احتمالکه بعض ذوات بونلری
اقونومی علماسندن اولمیوب مالیه مأمورلرندن

اولمق اوزره عد ایتمك وبو نقیصه ایله رد ایلمك ایسترلر. فقط بو دعواده ادام سمایتی یکانه واضع اقونومی عد ایتملری قدر خطاده بولنورلر .

اسامیسنی بیان ایلدیکم اوچ ذات اول اعاظم علم ثروتندرلرکه سمایت کبی سای کبی بروسکر کبی اقونومی خواجه‌لری دخی انلردن الدقلری مثاللر اوزرینه عملرینی بنا ایدرلر . فن حربه دائر ایدیلن بر مسئله‌ده بیوك ناپولیونی یالکز بر جنرال عد ایدوب ده فن حربك واضعلرندن عد ایتامك نه‌قدر بعید اولورسه سوللی وقولبر وکزنایی اقونومیستلردن عد ایتامك دخی اوقدر بعیداولور . بونلر اقونومی یی هم وضع هم تطبیق ایدرك قانون وقاعدهٔ ملتزمه‌لرینك ایچنده بولندقلری زمان ومکانه مطابقت تامه‌لرینی‌ده برر ملت ودولتی اقونومیجه انقراضدن قورتارمش اولملریله استدلال واثبات اولنور .

بونلردن ماقسیمیلیه‌ن ده سوللی ١٥٦٠ سنهٔ میلادیه‌سی کانون اولنك اون اوچنجی

كونى فرانسه‌ده روزنى نام محلده اصيلزاده
بر پدر ومادردن تولد ايدرك پروتستان مذهبنده
تربيه ايدلمش وهنوز اون التى ياشنده ايكن
ناوار قرالى هانرينك خدمت عسكريه‌سنه
كيرمشدركه او زمان هانرى‌ده هنوز يكرمى
اوچ ياشنده بولنه‌رق بالاخره عموم فرانسه‌يه
قرال اولدقده سوللى دخى عموم فرانسه‌نك
زمام اداره‌سنى يد كفايه‌سنه المشدر . بو ذاتك
ايلك شهرتى اقونوملق صورتنده شايع اولمامشدر . كنديسى علوم رياضيه‌ده يد طولا
صاحبى بر مهندس بر محاسب اولوب عقلك
برنجى دومنى ديمك اولان رياضيات ايله پرتو
نثار اولان ذكا وفطانتى برده طبيعتنده كى
شجاعت فوق‌العاده ايله برلشه‌رك سوللى‌يى
زماننك برنجى جنرالى اولمق اوزره تشهير
ايلشدر . طوپ دانه‌سى كار ايتميان قلعه‌لرى
باروتك صورت سائره‌ده استعماليله برهوا ايتمك
وفتحى ميسر اوله‌ميه‌جغنه بتون قوماندانلرك
يمين ايلدكلرى قلعه‌لرى جمله‌يه حيرت ويره‌جك برر

تدبیر فنی وعسکری ایله فتح ایلمك کبی خوارق عادات
بو بیوك آدمك اقونوملقدن ماعدا فضائل علمیه.
سنه دال اولدیغی ایچون انلرك تذکار وتفصیلندن
صرف نظر ایدرز . فقط ولی نعمتی افندیسی
اولان قرال دردنجی هانری‌یه هم محبتی هم
صداقتی فوق العاده اولمق حسبیله هانری‌نك دخی
کندی حقنده‌کی اعتمادی محبتی پك فوق العاده
اولدیغنی کوستره‌جك بعض احوال تاریخیه‌یی
ذکره مجبورزکه سوللینك اقونومی تطبیقاتنجه
باشلادیغی ایشلرده بونجه دشمنلری کندی علیهنده
بولندقلری حالده دردنجی هانری‌یه سوزلرینی
تأثیر ایتدیره‌مامش اولملری قرال ایله منیسترو.
سی ارەسنده‌کی محبتك اعتمادك امنیتك نه‌درجه.
لرده اولدیغنی بووجهله مرتبهٔ وضوحه قویار
ایسه بو بیوك آدمك موفقیات اقونومیقیه‌سنك
درجاتی‌ده اکا کوره موازنه اولنه بیلور .

اوزمانلر فرانسه‌ده نفوذ وتحکملرندن اك
زیاده قورقولان ذاتلر قراللرك مترەسلری اولان
اصیلزاده قادینلر ایدی . بونلرك قراللر اوزرنده

نفوذلری اوقدرزیاده ایدی که ایستدکلری آدملری
اقبال وایستەمدکلرینی ادبار وادیلرنده پویان
ایتدیرمك عادتا بر اشارتلرینه باقار ایدی. ایمدی
دردنجی هانرینك مترەسلرندن غابریەل دەستیره
نام معشوقەسی قرالدن بر ولد طبیعی تولید
ایدرك بوچوجغك وافتیز رسمی ایچون اجراسی
ارزو ایدیلان شنلکلرك عادتا بر مشروع پرنس
وافتیزی درجەسنیده کچدیکنی کورنجه سوللی
ترتیب مذکوری قبول ایتمدی. قرال هانری
بیاغی کوجنەرك « بوده بنم اوغلم دکلمی ؟» دیه
بیان مطالعه ایلدیکی حالده سوللی « او سزك
اوغلکزدر اما فرانسەنك اوغلی دکلدر» دیدی.
زیرا او زمانلرقرال زادەلره « فیس دەفرانس»
دیرلر ایدی. بر مترەسدن تولد ایدن چوجغك
بوصفتی اولەمز. صادق منیسترونك شو سوزی
هانری‌یه عبرت بخش اولدی. معشوقەسی حد-
تلنەرك : « عجایب! سز فرانسه قرالی دکلیسکز
بر ناظرك سوزی سزك آرزوکزەدەمی تفوق ایده
جکدر» دیدیکی زمان قوجه هانری : « اویله

اما بن سزك كبی اون مترەسدن واز كچه بیلورم دە سوللی كبی بر خدمتكار صادقدن وازكچەمم» سوزینی سویلمش وشو سوزیله اوقوجه قرال تاریخده برشانلی صحیفه اشغال ایلمشدر.

مادام لادوشەس دە ورنوس دخی دردنجی هانرینك پك سوكیلی معشوقەلرندن اولوب فقط مصارف خصوصنده سوللینك براز قحط طورا ـ نمسندن وهله هدیەلر خصوصنده حد اعتدالی تجاوز ایلدكجه قرالی عادتا منع ایلمسندن طولایی جانی صیقیلیور ایدی. بر كون سوللی یه: «قرال حضرتلرینك كندی یكنلرینه اقرباسنه مترەسلرینه هدیەلر عطیەلر دخی ویرمسی لایق دكلیدر؟» سؤالنی كمال نزاكتله ایراد ایلدكده چونكه قرال بعض كره سوللی یه «یكنم» دیه خطاب ایلمسندن طولایی بو سوزدەكی یكن كلمەسی كندی حقنده اولدیغنی اكلایان سوللی جواباً دیمشدر كه: «قرال حضرتلری كندی املاك وواردانتدن اولەرق ایستدكلری قدر هدیه و عطیه ویرمكده

مختاردرلر . فقط کچن کون سزه ویریله‌جك
عطیه‌نك طوغریجه خزینهٔ مالیه‌دن صرفی لازم
اولمسی اعطاسنه مانع اولمشدر . فقط چفتجیلردن
چوبانلردن اصنافلردن تاجرلردن النان
ویرکولر فرانسه‌نك مصارف عمومیه‌سی قارشو-
لغی اولدقلرندن بونلرك محل صرفندن بشقه
یرلره صرف اولنمامسی‌ده ینه مقتضای امر
قرالیدر » دوشنس ده ورنوس کویا سوللی
رضای قرالی‌یه مخالف بر حرکتده بولنمش
کبی بو سوزی همان قراله عرض ایلدکده
قرالدن : « اوت ! سوللی بو سوزیله تمام
رضای حکمدارانه‌مه موافق حرکتده بولنمشدر »
جوابنی آلنجه عادتا بوزولمش قالمشدر .

مادموازل دانتراکس دردنجی هانری‌نك
بایبلیرجه‌سنه سودیکی کوزللردن اولوب فقط
قز قرالدن ازدواجی وعد ایدر بر ممضی
ورقه المقسزین آرزوی قرالی‌یه رام اولمامش
ایدی . بو ورقه‌نك حکمی اجرا اولنمق یعنی
قراله تزویج ایدلمك اوزره ورقهٔ مذکوره

سوللی یه ویرلدکده سوللی قرالك ده مادموازل
دانتراکك ده کوزلری اوکنده بو کاغدی
ییرتوب قرال کمال استغرابله : « دیوانه‌می
اولدك سوللی ؟ » دینجه صادق بنده : « افندم!
اکر فرانسه ده یکانه دیوانه بن اوله جق اولسه
ایدم راضی اولور ایدم » جوابنی ویرمشدر .

صداقت تامه سیله حسن خدمتی و هر مشکل
مسئله ده عقلنك ذکاوتنك کفایتی اولمیان علی
العاده بر منیسترو ایچون بو یولده کی جوابلر
تربیه سزلکه ادبسزلکه حمل اولنه بیلور ایدیسه
ده سوللی ایچون اویله برخاطره قطعاً واقع
اوله مز ایدی . زیرا خدمات حربیه سنده درجهٔ
صداقت فداکارانه سی برقاچ دفعه بندیکی آت
اورلمق و کندیسی ده اولوم درجه سنده یاره لنمش
اولدیغی حالده دشمن النده کی بایراغی بالذات
قاپوب المق درجه سنده کی یارارلقلریله مشاهده
اولنمقدن ناشی بر دفعه سنده هانرینك یازدیغی
مکتوبده : « اکر طوبجی مهاجاتنده سن بکا
لازم برقهرمان ایسه‌ك اجراآت مالیه خصوصنده

دها زیاده لازم بر حکیمسك! دوستم! جسارتکدن ممنونم ! اویله صادقانه خدمتده دوام ایت اما اویله عادی بر نفرکبی دلیجه‌سنه دشمنه هجوملر ایتدیککی ایسته‌مم » دیه نصیحت ویرمکه لزوم کورلمشدر. متبوع مفخمی اولان قرالك بوسوزی سوللینك خدمات مالیه‌سنی‌ده موازنه‌یه‌مدار اوله بیلور. فقط او خدمتلری‌ده شو فقره ایله موازنه ایتملیدر:

سوللی علیهنده سویلنان سوزلر نهایت بر کون قراله تأثیر ایدرك اون بش کون مدتله سوللینك یوزینه باقامغه قرار ویرمشیدی. بو قراردن سوللی خبردار اولدیغی زمان اویله متأثر ومأیوس اولوب‌ده ایشنی کوجنی ترك ایتمش‌می صانورسکز؟ ایرتسی کونی قرال بالذات سوللینك اقامتکاهنه واردی‌که صباحلین ساعت هنوز یدی یعنی اویله وقتندن بش ساعت‌اول ایدی. بو قدر ایرکن بر زمانده سوللینك باشنده برچوق غلبه‌لك اوله‌رق ایشه اپیجه بر وقتدنبری باشلادیغی کوریلیور ایدی. قرال

تحقیق ایلدکده صباحك ساعت اوچندن یعنی
کیجه یاریسندن اوچ ساعت صکره‌دن بری ایشه
باشلامش اولدیغنی اکلاینجه سوللی‌یی ذم ایدنلر-
دن او آنده کندی یاننده بولنانلره دونوب
دیدی‌که: « شو صورتده چالشمق ایچون نه‌قدر
معاش ایسترسکز » بعده سوللی‌یی قوجاقلایوب
« اوپ بنی اوپ! شمدی‌یه قدر نصل سربست
حرکت ایتدك ایسه ینه اویله حرکتده دوام
ایت! بشقه درلو حرکت ایده‌جك اولورسه‌ك
دیمك اولورکه خدمتمده اولکی قدر غیرت کو-
سترمیورسك! » دیه صادق بنده‌سنی غریق لجهٔ
مسرت ایلدکدن صکره سراینه عودت ایلشدر.

بر کون سوللی اوفاق بر قصور ایدرك
عفوینی استرحام ایچون قرالك ایاقلرینه قپانور
قرال درحال قالدیره‌رق دیرکه: امان قالق!
اطرافزده بولنان بندکان بوحالی کوررلرده صکره سنی
عفو ایتمشم صانورلر. سنك عفوه محتاج اوله‌جق
بر حرکتك یوقدر. سهو وخطا کی اکلامش
اولدقدن صکره انی بر دها یاپمزسك که! ....

ایشته افندم مثال اوله‌رق ایراد ایلدی.
یکم سوالی بویله بر سوالیدرکه بو آدمك کندی
مملکتی اولان فرانسه‌یه و ولی نعمتی اولان
دردنجی هانری‌یه ایتمش اولدیغی خدمت
وکوسترمش بولندیغی صداقتك تمامنی‌ده شو
اقونومی بحثنده بزمله مناظره ایلیان کنج
همشهریلرمزه‌وجمله‌مزه تمنی ایلرم . شمدی
کله‌لم سوللینك خدمات مالیه واقونومیقیه‌سنه:
دردنجی هانرینك ناوار قرالی ایکن نه
صورتده فرانسه قرالی اولدیغی واو زمانلر
فرانسه خزینه‌سی وثروت عمومیه‌سی نه
حالده ایکن دردنجی هانرینك محاربانیله دها
نصل بش بدتر بر حاله کیردیکی فرانسز تاریخلر
نده پك زیاده جالب نظر عبرت وانتباه اوله‌
جق بر صورتده یازلمش و قوجه وولتر بو
بیوك حکمداری « هانریاد » نامیله قوجه
بر جلد طولوسی اشعار آبدار ایله مدح
ایلمشدر . ایشته بونجه بلایای حربیه‌برطرف
اولدقدن صکره سوللی‌یی فرانسه‌نك ثروت

جهتیله احیاسی خدمتنه دعوت ایلدیکی زمان
یازدیغی مکتوبده ازجمله شو سوزلر مندرجدر:
«مالیه مأمورلرینك یالکز کندی ثروتلرینه
حرص وطمعلریله فرانسهنك اقتدار مالیسنی
نه منزلهیه ایندیرمش اولدقلرینی شوندن
اکلا که جنکده اوزرینه بینهجکم بر
حیوانم قالمدی . مکمل بر اکر طاقم یوق !
ارقهٔ کیدیکم کوملکلر ییرتیقدر . قاپوتمك
دیرسکلری چیقمش . مسافرلرمه یمك یدیر-
مکدن عجزم وار»

هانرینك بو سوزلرینی مبالغهیه حمل ایتاملیدر .
حتی بو سوزلری یازدیغی زمان مترهسلریله
اولان ماجرالری یوقارویه قید اولنان زمانلر
دخی دکلدر . او بوللق زمانلری صکره
سوللینك همتیله کلمشدر . باقکز فرانسه
تاریخلری بر زمانی نصل توصیف وتعریف
ایدیورلر . دییورلرکه: « فرانسه خزینهسی
مصارف جاریه وعمومیه ایچون ییلده انجق
یکرمی اوچ میلیون واردات ویره بیلیور ایدی .

حالبوکه وارداتك اوچ درت سنه‌لکی دها اولجه ملتزملره ترهين ايديله‌رك پيشيلدن صرف اولنمش بتمش ايدی . خزينه‌نك ديونی اوچيوز مليونه بالغ اوليور ايدی‌که او زمان ايچون تأديه‌سی تخيل بيله ايديله‌ميه‌جك بر مبلغ جسيم ايدی . زراعت وصنايع وتجارت دينلن شيلر ذاتاً اداره‌ٔ سابقه زمانلرنده مظهر حمايه اوله‌مامش بولنديغی حالده محاربات داخليه دخی بونلری محو کلی حالنه کتورمش اولديغندن خزينه‌ده‌کی درمانسزلق اهاليده دخی معزيادة موجود ايدی »

ايشته بو حالده بولنان فرانسه‌ده امور ماليه ايچون بر تدبير بولمق اوزره هر ولايتك معتبران ارباب نفوذی جلب اولنه‌رق بر مجلس مشورت عقد اولندقده اوقدر عقلانك بوله بيلديكلری چاره نه‌دن عبارت قالديغی او زمان دردنجی هانری‌يی متعجب ايلديکی کبی حالا بزی‌ده متعجب ايلمش اولسه سزادر . معتبران ارباب نفوذ : « اکر قرال حضرتلری

شو یکرمی اوچ میلیون وارداتك نصفیله کند ـ
یلرینی واردولرینی اداره ایدرك نصف دیکرینی
ده بزه ترك ایده‌جك اولور ایسه بورج ایچون
بز متعهد اوله‌رق انلره بر اندیشه براقیز ه
نصل ؟ کوردیکزمی چاره‌یی ؟ یالکز بورج
ایچون اندیشه براقیه‌جقلر ایمش ! قرال بو
شرطی قبول ایتمك ایستمدی ایسه ده سوللی
قبولنی نصیحت ایلدی ۰ زیرا اول باول
مملکتی بر طاقم سوء استعمالاتدن قورتارمق
عزمنده اولوب بونك ایچون ده شو معتبران
ارباب نفوذك دیشلرینی قیرمق ایستر ایدی ۰
بونلره ترك ایلدیکی نصف واردات خزینه‌یی
اویله بر طاقم وارداتدن تفریق ایلدی که
مقدارلری ذاتاً اوته‌دنبری مبالغه‌لی حساب
اولنه‌رق بناءً علیه هر سنه بقایاسی قالور
واستحصالنه‌ده الك زیاده ینه بو ارباب نفوذ
مشکلات کوسترر ایدی ۰ بو ایشه قرار ویر ـ
لدکدن براز صکره اهالی واردات مذکوره‌یی
جبایته قالقشان ارباب نفوذ علیهنه قیام

ایدرك امور ادارهٔ مملکتك طوغریدن طوغری‌یه طرف قرالیدن رؤیت اولنمسنی استرحام ایلدیلر. ایشته بو حال اوزرینه قرال حضرتلری دخی زمام اداره‌یی سوللی النه تسلیمه مجبور اولدیلر.

سوللی رأس اداره‌یه کچدیکی زمان اول باول « تای » دینلن و بزده‌کی اعشار کبی محصولات ارضیه اوزرندن النان رسومدن مقداری یکرمی میلیونه واران بقایایی عفو ایتدیردی. خلق بونی کورنجه قرال هانری‌یه اوقدر منتدار قالدیلرکه سوللینك « قرالك وحکومتك زنکینلکی اهالینـك زنکینلکی ایله حاصـل اولور» دیه اعلانه باشلادیغی یکی قواعـدك جدیتنه ایناغق استعدادینی درحال پیـدا ایلدیلر. اشبو تای رسومی ذاتاً مقدار لازمندن زیاده اولدیغندن سوللی بورسومك مقدارندن بالتدریج بش میلیون دها تنزیل ایلدی. حالبوکه اوزمان فرانسز ملتنی فقیر براقغه سبب اولان مواد اساسیه‌نك بریسی دخی رسوم داخلیه اوله‌رق بر شهردن دیکر شهره کیدن ذخایر وامتعه‌دن آغر آغر کمرکلر

النقده اولمسی مانع مراسله اوله‌رق سوللی رسوم
مذکوره‌یی‌ده نصف نصفه تنزیل ایلدی . دیونك
مقدارینی یکیدن حساب ایدرك برطاقم مبالغات
کاذبانه‌دن بعدالتفریق یوز میلیونه تنزیل ایدوب
بونی رأس المال حسابیله بعضیلرینه یوزده التی
وبعضیلرینه یوزده التی بچق فائض تأمین ایتدی .
زیرا او زمانلر فرانسه‌ده اقچه‌نك فائضی یوزده
اون التی‌یه قدر وارمقده اولوب زراع اهالی بو
فائض فاحشلر ایله عقد ایلدکلری استقراضلر
التنده ازیلدکلرندن عموماً فائضی بو نسبته تنزیل
ایلمش ایدی . عن اصل املاك قرالیه‌دن اولدیغی
حالده شونك بونك ید غصبنه کچمش اولان
مالکانه‌لری بر بر تحقیق واسترداد ایدرك
سکسان میلیونلق املاك پیدا ایلدی که ایشته
بونلرك ایجار عادیسی بیله بورجه قارشولق اوله
بیلور ایدی . فقط سوللی بونلردن دها نه‌یولده
ایراد النه‌جغنی صکره کوستردی . بز شمدیکی
حالده یالکز اجراآت مالیه‌سنی خبر ویریورز .
ثروت عمومیه‌یه خدمتنی‌ده قریباً خبر ویره‌جکز

سوللینك بو ایلك اجرا آتی واردات دولتی مقدار طبیعیسنه واردیردی‌که او مقدار اگرچه رقم جهتیله اولکی درجه‌سنده دکل ایدیسه‌ده صحت جهتنجه اصلا شبهه‌یه محل براقیور ایدی • ارباب نفوذك تعهد ایلدکلری حالده بجره‌مدکلری دیون فائضی تأمین ایدلمش اولدقدن صکره دولته دخی اولکی قدر واردات قالیور ایدی • بو واردات ایله مصارف دولتك تسویه اولنه بیلوب اولنه‌میه‌جغنی قطعیاً تعیین ایچون دولت نه‌لره محتاجدر؟ واو احتیاجلری اوزمانه قدر نصل تسویه ایدیورلر ایدی؟ واندن صکره تسویهٔ احتیاجك اسلمی نه‌در؟ ایشته بونقطه‌لری تحقیق ایدنجه یاپدیغی بودجه ایله واردات و مصارف جهتنده بر توازن حصوله کتورمکه بیاغی تقرب ایلدی •

سوللینك بورایه قدر حکایه ایلدیکمز اجرا آتی صرف احوال مالیه‌دن عبارتدرکه اقونومی دینلن علم بر جمعیت مدنیه‌نك احوال ثروتیله اشتغال ایلدیکنه کوره‌شو اجرا آتك‌ده اقونومی

فروعندن اولدقلری درکاردریا؟ لکن سوللی ایشی بر کره بو صورته واردیردقدن صکره اصل ثروت عمومیه جهتنه‌ده همت وغیرت قوللرینی صیغادی.

بونك ایچون اولا فرانسه‌نك ثروت عمومیه‌سی نه‌دن عبارت بولندیغنی والنسان تکالیف خلقك طاقتیله متناسب اولوب اولمدیغنی کورمك ایچون بالذات فرانسه‌یی دوره چیقدی. ایلك واردیغی ولایتده مثلا اك اول اصول دفتری وقیودی بولنده بولمامش ایسه انی اصلاح ایدرك بو اصلاحاتی تعمیماً ولایات سائره‌یه یازوب کندیسی کلنجه‌یه قدر موقع اجرایه قوملرینی قوياً امر ایلدی. دیکر ولایتده مثلا اصول تحصیلك تطبیقاتنی بکنمامش ایسه اصلاح ایدرك کذلك هر طرفه تعمیماً یازدی. بوصورتله وقوعبولان دورنده هر طرفده مالیه مأمورلری کندیسنه بیك مشکلات کوسترمکده ایدیسه‌لرده هیچ برینه قولاق ویرمیوب بیلدیکندن کیرو قالمیور ایدی. فقط اثنای دورنده روئن شهرینه

کلدکده قرالی‌ده بر ایش ایچون اورایه کلمش بولنوب فضلهٔ واردات اولمق اوزره طوپلا-دیغی ویتمش عربه‌یه یوکلتدیکی میلیونلرجه اقچه‌یی اوراده قراله تسلیم ایلدی. مکر بوقدر فضله پاره اهالیدن النديغی حالده خزینه‌یه کیر-مامکده ایمش !..... غریب دکلمی؟

بو دورانده سوللی کوردی اکلادی که فرانسه اهالیسنك زراعتی چوبانلغی صنایعی انجق کندی احتیاجلرینی تسویه ایده‌جك قدردر. شو منابع ثروتك فضله محصولی قالدیغندن انلری الوب صاتمقدن عبارت بولنان تجارتده او نسبت مسکینانه‌ده‌در. بوكا چاره اولمق اوزره قرال ایله بالمذاکره عسکرك فضله‌سنی طاغیده‌رق بتون فرانسه‌یه بعدما دولتك پولتیقه‌سی صلح پولتیقه‌سی اولد-یغنی قطعیاً اعلان ایدوب اهالینك امور زراعتی چوبانلغی صنایعی ایلرو کوتورمسنه هیچ بر مانع قالمدیغنی تأمین ایتدی. او زمانلر فرانسه‌نك اك بیوك دشمنی انکلتره

اولدیغندن سوالی دلالتیله فرانسه دولتی
انکلتره ایله عن صمیم القلب بر دوستلق عقد
ایلدی . حتی دها صکره‌لری کندیسی ده
بالذات لوندره‌یه سفیر کیدوب بو دوستلغی
تقویه‌دن ماعدا برده تجارت معاهده‌سی عقد
ایلمشدر . دوشونملیدرکه اون سنه‌دن متجاوز
دوام ایلیان صلح ومسالمت مدتنی یالکز ثروت
عمومیه‌یی تزییده صرف ایدرك فرانسه محصو-
لات ارضیه وصناعیه‌سی اوقدر چوغالدی‌که
فضله‌سی حکومات متجاوره‌یه ده نقل وفروخت
اولنمغه باشلادی . رسوم مانعه‌یی دائما تنزیل
ایدرك تجاری صورت مخصوصه‌ده تلطیفلر
وتشویقلر ایله توسیع دائرهٔ تجارته ترغیب
ایلر ایدی . بوندن اولکی التنجی مکتوبمده
عرض ایلمش اولدیغم وجهله زراعت وصنایعی
جسم دولت وملتی بسلیه‌جك ایکی ممه‌یه تشبیه
ایدرك بو ممه‌لری حامل اولان اینکی یعنی
ملتی سمیرتمك ایچون انی بسلمك یعنی حمایه

وتشويق ايلمك جهتنی اقونومیجـه بر طراز
اسامی اتخاذ ایلمشیدی .

ثروت عمومیه‌یی تکثیر خدمتنده سوللینك
ایشنه الك زیاده قرال مالکانه‌لری یارامشدر .
هر طرفجه زراعتی تشویق ایلدیکی کبی باخاصه
بو مالکانه‌لری عادتا بر چفتلك حالنه قویوب
مکملاً اکدیرر بجدیرر وزراعتك حصوله
کتوردیکی بعض خام اشیایی ممکن مرتبه
ایشلتوب بونلری صنایعك اجزاسی اتخاذ ایلرایدی .

فرانسه تاریخنك بو صحیفه‌سنی سزه نه قدر
تفصیل ایتمش اولسه‌م یری واردر . زیرا
اقونومینك ازمنه واماکن ایله تغییرینی قبول
ایتمامك ایستیانلر وارسونلر نه قدر عناد
ایدرلر ایسه ایتسونلر فرانسه‌نك او زمانکی
حالی ایشته تمام بزم بو زمانکی حالمز دیمك
اولوب بزم ایچون الك سالم مسلك اقونومی دخی
سوللینك مسلك اقونومیسی اولدیغنی بورایه قدر
ویردیکی ایضاحات ذاتاً نظر حکمت شناسیلرنده
اثبات ایلمشدر بیله !

سوللينك ايشه باشلامسندن برقاچ سنه‌مرو-
رندن صكره واردات دولت ثروت ملتله برابر
آرته‌رق وارداتك مصارفه غلبه دخی ایتمکه باشلا-
دیغنی تاریخ بزه خبر ویرر ایسه استغراب‌می ایدرز.
الیوم فرانسه‌نك مابه‌الافتخاری اولان مؤسسات
ملکیه وعلمیه‌نك برچوغنی بودجه خارجنده مصا-
رفدن اولمق اوزره میدانه کتوردکدن ماعدا
ینه فضله قالان مبالغك بالاخره دولت حبسخا-
نه‌سی اولمق صفتندن طولایی بوندن تام یوزسنه
مقدم هدم ایدلمش اولان باستیل حصارنده
حفظ ایتمکه طرف قرالیدن امر صادر اولدی.
هر سنه بورایه نقل وحفظ ایدیلان مبالغك
مقداری اودرجه‌یه واردی‌که اوزمان دخی
شمدیکی کبی قواعدخیالیه‌دن دم اوران برچوق
اقونومیستلر « میدان تداولده بولنمسی لازم کلان
بوقدر خزینه‌لری حبس ایتمکده نه معنا واردر »
دیه اعتراضلره قیام ایدرك حتی قرال هانری
بیله سوللی‌یه « اقچه جمعی‌ده هرزمان تأمین
مسعودیت ایده بیله‌جك اقونومیلردن دکلدر »

دیمش ایدی. کوردیکزمی بر کره بوللغی ! آدمه
نه کوزل قاعده‌لر کوسترر! واقعا بر کره اقو-
نومی سایه‌سنده بوللق بو درجه‌یی بولدقدن صکره
جمع نقود ایی بر اقونومی دکلدر. اما نه دولتده
نه ملتده پاره قالمدیغی زمانلر دخی بو قاعده
جاری اوله بیلورمی؟ سوللی اون بش سنه قدر
فرانسه‌یی بو صورتده اداره ایدرك بونك اوچ
بش سنه‌سی تدارکات متقدمه ایله کچدکدن
صکره باستیل قلعه‌سنه فضله‌ٔ وارداتك نقلنه
باشلانمسی اوزرندن انجق سکز اون سنه مرو-
رنده یعنی دردنجی هانرینك حین وفاتنده مذ-
کور قلعه‌ده نقداً قرق ایکی میلیون اکو جمع
اولندیغی کورلمش ایدی . اوزمانه کوره نه
عظیم خزینه !

بو ذات « اقونومی روایال » یعنی اقونو-
میٔ قرالی » نامیله بتون افکارینی خاطره‌لرینی
قلمه الدرق طبع ونشر دخی ایلشدر. اوسوکیلی
متبوعنك یعنی دردنجی هانرینك وفاتندن صکره
سوللی دها اوتوز سنه‌قدر یاشایوب فقط اون

اوچنجی لوئی نامیله مقام حکومته کلان قرالك
والده‌سی تأثیریله ایتالیانلره رغبتنه مبنی سوللی
حکومت ایشلرینه قارشمیه‌رق کندی چیفتلکلرنده
یاشامش و ١٦٤١ سنهٔ میلادیه‌سی کانون ثانیسنك
یکرمی ایکنجی کونی سکسان بر یاشنده اوله‌رق
وفات ایتمشدر. بو اوتوز سنه‌لك زمان معزولیت
واستراحتنده سوللی عادتا زماننك پرنسلری کبی
یاشامشدر. زیرا بولندیغی خدمتلرده ثروت
دولت وملتی حسن اداره ایلدیکی کبی کندی
ثروتنی‌ده حسن اداره ایدرك میلیونلر صاحبی
بر زنکین اولمشیدی. حتی بعض کسه‌لر
سوللی‌یه بو زنکینلکندن طولایی اعتراض ایدرلر.
فقط دولت خدمتنده سوللیدن ماعدا دها
پك چوق کسه‌لر بویله زنکین اولمشلر ایدیسه‌ده
او خدمتی کورمامشلر ایدی. سوللی ایرادینی
مصرفنی بیلور حسن اداره ایدر بر آدم اولدیغی
ایچون بو ثروت بی‌نهایه‌یه مالك اولمشدر.
ایشته افندم سزه بر اقونومیست! ایشته
بو ادمی مظهر موفقیت ایدن قاعده دخی اصول

حمایه‌در. فرانسه طوپراغی هر نه‌یی حاصل ایده‌
بیلیر ایسه او شیئك اجنبیدن ادخال اولنمسنی
اصلا چکه‌مز ایدی . او یولده‌کی تجارتلری آغر
آغر رسوماته باغلار ایدی . فرانسزلری محصو-
لات ومعمولات یتشدیرمکه بالذات تشویق ایلر
ایدی. تکمیل دوائر عسکریه و سائره‌یی فرا-
نسز محصولیله اداره ایلر ایدی. یاپیلان کمیلری
بنالری هپ فرانسزلره یاپدیرر ایدی . حتی
هانرینك والده‌سی ایتالیانلره محب اولدیغی جهتله
سوللینك بو ایتالیانلره ویریلن پاره‌لره آجیمسنه
قزار ایدی‌ده بر چوق اعتراضلره‌ده قالقیشور
ایدی. فرانسز محصولاتنه سوللینك محبتی تعصب
درجه‌لرینه واروب بو محبته اشتراك ایتمیانلری
حیثیتسزلك ایله لوم ایلر ایدی . فنامی ایتدی؟
زمانه کوره وطنی قورتارمش اولدیغی کبی
الیوم مقتدای انام اولان آدام سمایت ایچون‌ده
میدان تدقیقی تهیه ایلمش اولدی . آدام
سمایتك‌ده بو مثللو اساتذۀ قدیمه‌دن نه یولده
استفاده ایتمش اولدیغنی صره‌سی کلنجه کوره .

جکز . شمدیکی حالـده ذوات ثلثـه‌زدن ایکنجیسنك‌ده ترجمهٔ حالنی بر کوزدن کچوره‌لم :

سوللینك بونجه زحمتلرله یکیدن احیا ایلمش بولندیغی فرانسز ثروت عمومیهٔ مملبه‌سیله مالیهٔ قرالیه‌سی سـوللیدن صکره ینه برطاقم نا اهللر منفعت پرستلر اللرنده قاله‌رق کرك ملت کیسه‌سـنه وکرك دولت صندیغنـه کیرندن چیقاندن کمسـه خبردار اولمیه‌رق مشـهور اون دردنجی لوئی زماننده فرانسه احوال عمومیهٔ اقونومیقیه‌سی اویله بر صورت مؤسفه پیدا ایلمش ایدی‌که اکر قولبر زمام اداره‌یی اله آله‌رق اوزمانك مقتضیاتنه کوره فرانسـه‌یی یکیدن احیا ایلیه‌جك تدابیری کمال مهارت وسرعتـله موقع اجرایه قویمامش بولنسـه ایدی نه اون دردنجی لوئی ایچـون « بیـوك لوئی » ونه‌ده عهد حکومتی ایچـون « بیـوك عصر » عنواننی ویرمکه امکان تصور اولنه‌مز ایدی .

بوقولبر ۱۶۱۹ سنهٔ میلادیه‌سی اغستوسنك یکرمی طقوزنجی کونی ره‌یمس شهرنده طوغوب

ژان باپتیست تسمیه ایدلمش ومؤخراً سنیه‌لای
مارکیسی دیه شهرت آلمشدر . بعض نسابلر
فامیلیاسنک « قولبر » نامنه اسقوچیا خاندان
قرالیسنه برمنسوبیت عطف ایتمشلر ایسه‌ده بونده
ریا ومداهنه‌دن بشقه برحکم صحیح کوریله‌مامشدر .
باباسی رئیس شهرنده چوقه تجارتی ایدوب
برعموجه‌سی تروی شهرنده ذخیره اخذ واعطا‌
سندن بدأ ایله تجارتنی بیولتدکجه بیولته‌رك
اودرجه‌لرده ثروت وسامان پیدا ایلمش ایدی‌که
آنوه‌رس وفرانقفورت ولیون وونديك وفلورانسه
ایله آو دکزك سائر محللرنده آجنته‌لری اورتاقلری
ذخیره وشراب ویوك وایپك وپاموق منسوجاتی
مبادله‌سنی مرتبهٔ کماله واردرمشلر ایدی . کنج
قولبر بو عموجه‌یه چراق اولدیغی زمان عموجه‌سی
تجارلغه برده صرافلق وبانقه‌جیلق علاوه ایتمش
بولندیغندن بواداره‌ایچنده برآز وقت‌یوارلانه‌رق
و باخصوص قولبر قومپانیاسنه منسوب اولان
ماسه‌رانی وچنامی نام صرافلر معیتنده استخدام
اولنه‌رق اقونومی دنیلن شیئی کافهٔ اکناه

وحقایقنه قدر اوکرنمش ایدی . بونکله برابر
قولبر فنون ریاضیه وطبیعیه ایله ادبیاته وصنایع
نفیسه‌یه دخی مراق ایدرك بالتدریج معارف
شتایی جامع بر آدم اولمغه باشلامش ایدی .
بر آرەلق عموجه‌سنك ویردیکی امر اوزرینه
فرانسه ولایتلرینی کشت وکذاره چیقه‌رق وجوه
ثروت عمومیه‌یی تحقیق ایتمش وعموجه‌سنه برقاچ
مفصل لایحه تقدیم ایتمشدرکه دها صکره‌لری
زمام اداره‌یی اله آلدیغی وقت ایشته اصل
بولایحه‌لرك احکامنی اجرا ایدرجه‌سنه اجرای
اصلاحات ایله فرانسه‌یی احیا ایتمشدر .

قولبرك مأموریت رسمیه‌یه ایلك سلوکی
۱٦٤۸ سنه‌سنده وقوع بولمشدرکه اوزمانلر
یکرمی سکز یاشنده بردلیقانلی اولوب فرانسه‌ده
قرال ثانی اطلاق اولنه‌بیله‌جك درجه‌لرده فرمان
فرما اولان مشهور قاردینال مازارن بوداٖقا -
نلیده‌کی معارف وذکاوت فوق العاده‌یی درحال
تقدیر ایلیه‌رك کندیسنه کاتب خصوصی تعیین
ایلمش ایدی .

بعض مترجمین احوال قولبرك ولی نعمتی
دیمك اولان مازارن علیهنده کی انتریقه‌لرندن
بحث ایدرلر ایسه‌ده قولبرك خدمت صادقه‌سندن
مازارنك اطمئنان فوق العاده‌سی محققاتدن
اولوب حتی اون دردنجی لوئی کیرودار امور
حکومتله اشتغاله باشلادیغی زمان آرتق جسماً
وروحاً دوچار ضعف اولان قاردینال مازارن
قرالك کیجه‌لی کوندوزلی استشاره‌لرینه تحمل
ایده‌مامکدن ناشی کندی یرینه قولبری کوندرمکه
باشلامشدرکه قرال ایله طوغریدن طوغری‌یه
اجرا ایلدیکی مذاکره‌لرده اون دردنجی لوئی
بو کنج آدمده کوردیکی وقوف وفطانت خارق۔
العاده‌یه شاشوب قالدیغی مثللو قولبر دخی
او غیرتلی حکمدارك افکارینی آمالنی تتبع ایلیه‌رك
فرانسه‌یی دوچار اولمش بولندیغی خرابیدن
تخلیص ایچون ذهننده‌ن کچن شیلری بویله بر
حکمدار غیرتکار ایله میدان اجرایه قویه‌بیله‌جکنی
کوره‌رك تزیید امید ایلمکده بولنمش ایدی .

بو حالده قولبر بر مؤتمن مستشار دولت حالنی

آله‌رق قاردينال مازارن آرتق بر دها خلاص اوله‌میه‌جغی صوك مدهش ومهلك خسته‌لكه دوچار اولدیغی زمان تنظیم ایلدیكی وصیتنامه‌ده كندی ید امانتنه توديع قلنمش بولنان بتون اوراق رسمیه وحسابات مهمه‌یی قولبره تودیعدن ماعدا فرانسه‌یی احیا ایده‌بیله‌جك آدم دخی انجق قولبر اوله‌بیله‌جكنی یازمش وحتی صوك ساعتنده قرال ایله كوریشدیكی زمان: « حكمدارم بن دخی فرانسه‌نك شو حالنده بحق ایشكزه یارایه‌بیله‌جك بر خدمتكاریكز دكل ایدم . سزه اصل موفق وصادق خدمتكار قولبر اوله‌جقدر بنم یریمی بحق او طوته‌جقدر » دیه‌رك موی الیهك وفاتندن صكره اون دردنجی لوئی دخی فی الواقع زمام اداره‌یی قولبردن بشقه تسلیم ایده‌بیله‌جك بر ید كفایه بوله‌مامشدر .

قاردینال مازارنك تاریخ وفاتی ١٦٦١ سنهٔ میلادیه‌سی مارتنك طقوزنجی كونی اولوب بو حالده قولبر ترقی كچمش بر مرد كامل ایده‌یسه‌ده او زمان فرانسه مالیه ناظری بولنان فو-

كه يالكز ماليه نظارتنده دكل سائر بالجمله دوائر
حكومتده بر چوق پاره عاشقلريني كونا كون
عطيه‌لر معاشلر ايله كندينـه جلب ايلمش بولند.
يغندن اون دردنجي لوئي بو ناظرك وجوديني
ازاله ايتمينجه قولبرده كورديكي اقتداردن استفا
ده ايده‌ميه‌جكني اكلامشدر. فوكه‌نك ازاله‌سي
امرنده مترجمين احوال قولبرك دنائتني آچيقدن
آچيغه حكم ايدرك حكملرنده‌كي اصابت دخي
تسليم اولنور ايسه‌ده بز بوراده اخلاق ملكيه
صاحبي بر آدمدن بحث ايتميوب ثروت ملل و
دولجه وقوف ومعلومات كافيه‌سيله برملت و
دولتي قورتارمش اولان آدمدن بحث ايتمكده
بولنديغمز ايچون قولبرك فوكه حقنده‌كي دنائتندن
رقابتندن فلانندن اصلا متأثر اولميز .

قولبر رأس اداره‌يه كچديكي زمان فرانسه
خزينه‌سي بوم بوش اولدقدن ماعدا ايكي سنه‌لك
واردات دخي اولدن صاتيلوب خرج ايدلمش
وفرانسه خلقي تحملكداز تكاليف التنده ازيلوب
سولينك دولت معماري اولمق اوزره قوتلنديره

ديكى زراعت وصنايع كاملا محو كلى مرتبه‌سنى
بولمش ايدى . سوللى زماننده فرانسه قرالى ايچون
اك بيوك منبع واردات اولان خاندان قرالى
املاكى دخى شونك بونك النه كچه‌رك حقلرنده
بر اثر توجه كوسترلمك ايستنيلان ذواتك تكاليف
ميريه‌سى عفو ايدلمك دخى موده حكمنى المسندن
ناشى اصل خزينهٔ دولته پاره ويرملرى لازم
كلان اصحاب املاك بو معافيت وممتازيت ايله خز-
ينهٔ دولته بش پاره ويرميورلر ايدى . دولتك
كرك وارداتنى وكرك مصارفاتنى حقيله حساب
ايتمكه امكان بولنه‌ميوب مال مأمورلرينك كافه‌سى
فوكه طرفدارى اولملرندن ناشى كندى حاميلر-
ينك انتقامنى قوللرك امورينى تصعيب صورتيله
آلمغه چالشمقده ايديلر . حالبوكه بونلرك كافه‌سى
قوابره وقراله صادق ويار اولوبده بر حساب
ياپه بيلمكه جداً چالشمش اولسه‌لر ايدى ينه‌موفق
اوله‌مزلر ايدى . چونكه نه مركز حكومت او-
لان پارسده نه ولايتلرده قيود ومحاسبات بولنده
اولمديغندن بونلرى اجرايه مأمور اولانلر بيله

ایچلرندن چیقه‌مزلرایدی .

قولبر رسما مالیه مفتش عمومیسی نامنی المش ایسه‌ده یکدیکرینی متعاقباً کندیسنده اوچ مأموریت اجتماع ایلشدرکه بریسی بالفعل مالیه‌ناظرلغی ودیکری سرای قرالی مدیرلکی واوچنجیسی‌ده بحریه ناظرلغیدر . او زمانلر فرانسه‌جه سرای مدیرلکی ایله بحریه ناظرلغی دخی امور مالیه‌یه تعلق جهتنجه مالیه نظارتندن اشاغی دکل ایدی . زیرا سوللی زماننده مقدار وارداتی سرای‌قرالی مصارفنی مع‌زیادة تسویه ایده بیله‌جك درجه‌یه واردیرلمش اولان قرال مالکانه‌لری‌ده مؤخراً مالیه نظارتنه تودیع قلنه‌رق کویا انلردن جبایت ایدیله‌جك مبالغدن محسوبی اجرا اولنمق اوزره فرانسه سرایی کبی غایت مصرفلی واسرافلی بر محلك کافهٔ حوایجی‌ده خزینهٔ مالیه‌دن تسویه اولنمغه باشلامش ایدی . بحریه نظارتنه کلنجه مصارفك اصل بتمز توکنمز یری اوراسی ایدی . بر پاره وارداتی اولمیوب بر یاندن انشا آت ودیکر طرفدن اداره‌ناملریله خزینه‌نك الك بیوك

وارداتی هپ او جهته صرف اولنیور ایدی ده
ینه فرانسه دونماسی اوروپانك ایکنجی درجه ده کی
دولتلری دونماسنه ده معادل بولنه میور ایدی • کنج
قرال شواوچ مصرفلی محللرك اوچنی بردن اصلاح
ایچون اوچنی ده قولبرك نظارتنه تودیع ایدرك اصلا-
حاته دائر اوامرك کافه سی قرالك امضاسیله نشر
واعلان ایدیلیورلر ایدیسه ده قرال هرکیجه قولبر
ایله مذاکره ایدرك واکثریا مذاکره یی مناظره
ومجادله درجه سنه واردیره رق هر ماده حقنده
اطرافیله فکر ومعلومات پیدا ایتمدکجه هیچ بر
قرار نامه یه وضع امضا ایلمیور ایدی •

قولبر ایسه دها عموجه سی طرفندن ویرلمش
اولان مأموریت اقتضاسنجه فرانسه ولایتلرینی
کزه رك ثروت عمومیهٔ ملیه دیمك اولان زراعت
وصنایع وتجارتك احوال عمومیه سنی کورمش
ودولتك قدرت مالیه سی ملتك قدرت مالیه سیله
متناسب اوله جغی اساسی اوزرینه اون دردنجی
لوئی یه اصل بومنابع وارداتك احیاسی لزومنی
اکلاتمشدر • چونکه برزماندن بری فرانسه ده

هر شیئك یبانجی مالی اولاننه میل ورغبت اوقدر
موده حکمنی آلمش ایدی که خدمت عسکریه
و بحریه‌ده بولنانلر کیدکاری لباسلرك قوللاند-
قلری سلاحلرك بندکلری آتلرك فنرلرك ایتالیا
آلمانیا انکلتره ویا اسپانیادن جلب اولنمش شیلر
اوملریله افتخار ایلدکدن ماعدا اون اوچنجی
لوئی زماننده بالخاصه ایتالیانلر ممتاز اولمق‌اوزره
همان هر خدمتـه اجنبیلر دعـوت ایدلمش
وقو یومجیلغـه تیورجیلکه مرانفوزلغـه بربرلکه
تیاترو اویونجیلغنه وارنجه‌یه قدر برچوق صنایع
خصوصنده‌ده ملل متجاورهٔ اجنبیه‌هپ فرانسه‌یه
طوله‌رق هرکس بونلرك مهارتلرینـه مفتـون
ایمشلرجه‌سنه فرانسـه ارباب صنایعندن یوز
چویرمشلر ایدی . بزم لسان عثمانیزه بیله « پا-
ندسپانیا » صورتنـده انتقال ایلیان کلمه دلالت
ایده‌جکی وجهله او زمانلر فرانسه‌ده « بن اسپا-
نیاا کمکی یرم » یوللو تفـاخره قدر واریلیور
ایدی . حتی بر طاقم فرانسز صنعتکارانی ینه کندی
همشـهریلری نزدنده نائل رغبت اوله بیلمـك

ایچون اسملرینی ایتالیان اسپانیول آلمان وانکلیز
طرز تلفظنجه سویلیورلر ایدی‌که شمدیلرده بوحال
یالکز تیاترولرده شرقی چاغران واویون اوینا-
یان قزلرك بعضیسنده کورلمکده وانلر دخی تعییب
ایدلمکده‌در .

قولبرك اون دردنجی لوئی‌یه تقدیم ایتمش
اولدیغی بر لایحه‌ده مالیه نظارتنه ایلك سنهٔ
مأموریتی اولان ١٦٦١ سنهٔ میلادیه‌سنده فرا-
نسه‌نك عموم ویرکولری سکسان بر میلیونه وار-
دیغی کوستریله‌رك ویرکولرك بو مقداری فرا-
نسه‌یی بول بول اداره‌یه کافی بر مبلغ ایسه‌ده
بوندن یالکز اوتوز ایکی میلیونی مصارف سائره
ایچون در صندوق ایدیله بیله‌رك قرق طقوز
میلیونی مصارف تحصیلیه اولمق اوزره صرف
ایدلدیکی ومبلغ مذکور فرانسه اهالیسنی تقیر
ایده‌جك درجه‌لرده دکل ایکن اصل پاره ویر-
ملری لازم کلنلردن النمیوب یالکز فقرادن
النمسندن طولایی خلقه پك آغر کلدیکی کوستر-
لمش واول باول ایشلك بو جهتنه بر چاره بو

لنمینجه سائر اجرا آتك‌ده نتیجه‌سز قاله‌جغی تأمین
اولنمشدر. اون دردنجی لوئی بونك ایچون
کندیسنی مأذون ایلدکده قولبر یکون مقداری
مأمورلر مصارفنه کفایت ایده‌میه‌جك اوفاق‌تفك
نه قدر رسوم وار ایسه فسخ والغا ایلمش ایدی.
« تای » دینلن واهالیٔ زراعه مخصوص اولان
ویرکونك بقایاسنی عفو ایله مقدار اصلیسنی‌ده
تنزیل ایتدیرمش ایدی. تحصیلدار ومحاسبه‌جی
نامنه نه‌قدر آدم وار ایسه همان کافه‌سنی عزل
ایدرك خلقه تکالیف میریه‌لرینی طوغریدن طو-
غری‌یه مراکز صندوقلرینه یرلیجه ایلمك یولنی
کوسترمش ایدی. بونك ایچون‌ده بر طاقم خد-
ماتی پاره ایله صاتون المق اصولنی منع ایدرك
خدمتلرندن چیقاریلانلر او خدمتی نه قدر پاره‌یه
مبایعه ایلمشلر ایسه مبالغ مذکوره کندیلرینه
اعاده اولنمش ایدی‌که خدمات مذکوره‌یی مبا-
یعه‌دن مقصدلری او یوزدن کار ایتمك اولمسیله
وبو کار دخی هم خزینه‌نك هم خلقك زیاننه اوله-
جغی درکار بولنمسیله خلق‌ده خزینه‌ده زیان مذ-

كوردن قورتارلمش ايدى . عن اصل زادكاندن
اولمدقلرى حالده شورادن بورادن كنديلرينه
برر عنوان اصالت اويديرمش وبناءً عليه تكاليف
ميريه‌دن معافيتنى تأمين ايلمش بولنانلرك اصالت
مغتصبه‌لرى اللرندن النه‌رق ينه مكلفيت قديمه‌.
لرينه ارجاع اولنـدقلرى كبى بعض سنيورلر و
دسپوطلر احقاق حق ايچون برزماندن برى صلا.
حيت پيدا ايليه‌رك عالى اضرارده بولنملريله قرال
طرفندن منصوب حكامـدن ماعدا جمله‌يى حا ـ
كملكدن منع ايتمش وحكامه خزينه‌دن معاشـلر
تعيـينيله مدعى ومدعى عليهلردن رسم الغى منع
ايلمش ايدى كه ايشته اصل حكمت اقونوميقيـه
دخى خلقى بوغير منتظم رسوم عدليه‌دن قور.
تارمق ايدى . خاندان قراليه مخصوص اولان
املاك اداره ايدنلرك مأكلى اولوب بونك مقا ـ
بلى بولنان مصارف ايسه صرف خزينه‌يه قالد.
يغندن قولبر املاك مذكوره سـوللى زماننده
وضع اولنان صـورت اداره يه ارجاع ايلكله
عادتا مصارف قرالى يى يالكز بونلرك وارداتيـله

اداره يولني بولمش ايدى . او زمانلر خارجدن
فرانسه‌يه ادخال اولنان توتونلردن كمرك رسمى
النديغى ومقدارى پك چوق اولمق لازم كلد-
يكى حالده مرتكب كمركجيلر قچاقجيلرله بالاتفاق
واردات مذكوره‌يى هيچه ايند يكندن قولبر توتون
كمركنى الغا ايدوب اكا مقابل توتون فروخت
ايده‌جك دكانلره رسوم رخصتيه وضع ايلمش
ايدى‌كه شو يكى وارداتك كثرتى جمله‌يى حيرتده
براقمش ايدى . اوللرى طوز اوزرينه آغر وير-
كولر قونلمش اولوب حالبوكه طوزه فقير وزنكين
جمله‌نك احتياجى مساوى اولديغندن وقولبرك
مسلكى اصل فقرايى كوزتمك ايدوكندن طوز
رسومنى زياده‌سيله تنزيل ايتدى . برده زراع و
صنعتكاراندن اولان فقرانك اك زياده بلنى بوكن
شى استقراض مجبوريتى اولوب حتى تكاليف
ميريه‌يى ويرمك ايچون تحصيلدارلردن بيله آغر
فائضلرله اقچه قالديردقلرندن وسائر مرابحه‌جى
ومعامله‌جى كروهى بونلرى دائما صويدقلرندن
قولبر مراكز ماليه‌ده اقراض صندوقلرى تشكيل

ایدرك خفیف فائض ایله اقچه اقراضی یولنی
آچدی وعموماً فائضلرك مقدارینی تنزیل ایتدیردی.
الحاصل قولبر ١٦٦١ سنه‌سندن ١٦٨٣
سنه‌سنه قدر یکرمی ایکی سنه مدت فرانسه‌یی
اداره ایدرك ویرکولرك مقداری ایلك سنه سکسان
بر میلیون اولدیغی حالده صوك سنه یالکز سکسان
یدی میلیون درجه‌سنه وارمش ایدیسه‌ده اولکی
ویرکولر یالکز فقرایه بار اولدیغی حالده صکره
کی ویرکولر کمال عدالتله عمومه منقسم اولدیغندن
خلق بو یوکی حس ایتمدیکی کبی اولکی ویرکولرك
یالکز اوتوز ایکی میلیونی مصارف عمومیه‌یه صرف
اولنمق اوزره صندوغه کیردیکی حالده صکره‌لری
سکسان اوچ میلیون صندیغه کیرمکه باشلامش
ایدی. بو مقادیر مالیه‌جه التزام اولنان تدابیرك
درجه‌سنی موازنه‌یه مدار اولور.

فقط قولبر بواجرا آتی یالکز ذکی بر مالیه
ناظری صورتنده یوروتمشدر. اصل کوز-
له‌دیکی شی ثروت عمومیه اولمشدر. ثروت عمو-
میه‌یی نه یولده کوزله‌مش اولدیغی اکلاشیله بیلمك

ایچون اولا قولبردن اول فرانسه‌نك سفاین حر-
بیه‌سیله انلرده موجود جنکجیلرك و عسا کر بریه-
نك مقدارلری نه‌دن عبارت ایدیسه قولبر زماننده
ایکی مثلندن زیاده تزاید ایلمش اولدقلری حالده
مصارف واقعه‌نك قولبر زماننـدن اولکی مقدا-
ری اصلا آرتمیوب بر درجـه‌یه قدر اکسیلمش
اولدیغی قضیهٔ غریبه‌سنی نظر دقته الملیدر. قوهٔ
بریه وبحریه‌نك موجـود اصلیسی ایکی مثلنـدن
زیاده آرتدیرلدیغی حالده مصارفك اولکیدن آز
اولدیغی شایان حیرت دکلمیدر؟ فقط قولبر فرا-
نسز اولانلرك فرانسه ایله اکتفالری اقونومیجه
مدار سلامتلری وشانجه وسیلهٔ مکملیتلری اوله-
جغنی کندیسنه طراز اتخاذ ایلدیکندن ایشته بو
حکمت کوز اوکنه کتوریلنجه حصـوله کلان
حیرت دخی برطرف اولی ویرمکده‌در .

بر فرانسز ضابطی ایتالیا اقمشه‌سیله تلبس
وتزین ایچون او زمانلر ایکییوز فرانق قدر بر
پاره‌یی مملکتك خارجنه کوندررلرایمش. قولبرك
وضع ایلدیکی اصـول اداره اقتضـاسنجه ینه او

ضابط معمولات داخلیه‌دن یوز فرانق ایله کینه بیله‌رك پاره دخی فرانسز صنعتکاری جیبنه کیر- مش . هر مصرف بو قیاسده یوروینجه اولکی اداره‌ده بر ضابطی کچندیره بیلن پاره شمدیکی اداره‌ده ایشته ایکی ضابطی کچندیره بیلکه کفا- یت ایلدکدن ماعدا ایدیلن مصرف دخی پاره‌یی بر جیبدن چیقاروب دیکر جیبه قویمق حکمنی المش .

اوللری دونما ایچون بر کمی یاپلدیغی زمان انکلتره‌دن هولاندادن انشائیه اوسته‌لری جلب اولنه‌رق بونلره اوچ درت قات فاحش کونده‌لك ویریلور ایمش . حتی کمیلرده استخدام اولنان ضابطانك بیله بر چوغی اجانبدن او- لوب معاشلری درت بش قات زیاده ایمش . قوللر بو مثللو عملیاتده دائما فرانسه صنایعنی التزام ایدرك مصارفی نصفندن اشاغی‌یه ایندیر- مکله برابر خزائن دولت تأدیاتندن ینه او دو- لتك تبعه‌سی اولان ملتی مستفید ایتمك یولنی ترجیح ایلمش . لکن اصلاحات بحریه‌یه تشبث

ایمشنك بشنجی سنه‌سنده فرانسه دونماسنه یکیدن
اللی قطعه قپاق قالدیرر سفینه وسکز غالر ویکر.
می آتش کمیسی ضم ایتمش یعنی ۱٦۷۲ سنه.
سنده فرانسه‌نك عموم قوهٔ بحریه‌سی التمش
قطعه قپاق قالدیرر کمی ایله قرق فرقتینه بالغ
ایکن ۱٦۸۱ سنه‌سنده دونمانك موجودی یوز
طقسان سکز قطعه‌یه بالغ اوله‌رق آرمه‌جی و
کمیجی وطوپجی وتفنکجی صنوف بحریه‌نك مقدار
افرادی‌ده یوز التمش بیکی تجاوز ایتمش ·
اون دردنجی لوئی‌یه تقدیم ایتدیکی بر
راپورده دیدیکی وجهله لزومی اولمیان یرلره‌بش
سانتیم بیله صرف ایتمامك ایچون صوك درجه.
لرده خسیس اولان قولبر فرانسه‌نك منافعنه شا.
ننه عظمتنه متعلق مصارفده میلیونلری اسیرکه.
مدیکندن هر نردیه مصرف ایدر ایسه مطلقا انك
ضمننده مادی ومعنوی نه مقدار کار اوله‌جغنی
حسابدن صکره ایدر ایمش ·
قولبردن اول پارس حوالیسنده‌کی برقاچ
ولایتدن ماعدا حدود وولایت خارجنه محصولات

سوق ایدر ولایت بولنیوب پارس اطرافنده‌کی ولا
یتلرك پای تخته سوق ایلدکلری اشیا یالکز محصو
لات ارضیه‌یه منحصر قالمقده و ولایات سائره
خارجه بر شی چیقارمق شویله طورسون اغلب
حوائجنی خارجدن جلب ایتمکده و بونك سببی
دخی اخراجات کمرکلری اولدیغی کورلمکده بو-
لنوب قوللر عساکر بریه و بحریه‌جه لوازمات
تهیه‌سنی داخله حصر ایتمك پولتیقه‌سنی اله المغی
متعاقب داخلی صنعتکارلری ترویج ایچون سرمایه
اقراض ایتمکه مکافات تشویقیه ویرمکه قدرده
وارديغندن و اخراجات کمرکارینی کاملاً قالدیر-
دیغندن فرانسز ولایتلری بر بریله و بونلرك
عمومی کندیلرینه متجاور اولان بیوك شهرلرله
مراسله‌یه باشلامشلردر. حتی بونك ایچون قوللر
یوللری و کچیدلری ده اصلاح ایلیه‌رك مراسله‌نك
تهوینی خصوصنده هیچ بر دقیقه‌یی فوت ایتمامشدر.

بو عاقل و عالم و چالیشقان آدم نظر دقتنی
یالکز فرانسه‌نك داخلنه‌ده دیکمامش اصل
خارجله اولان مناسبات تجاریه‌نك داخلده‌کی

زراعت وصنايعه صورت تعلق ودرجهٔ منا-
سبتنی نظر دقته الەرق فرانسه ايچون لزوم
ضروريسی اولميان وداخلده حصوله كله بيلن
معمولات ومحصولاته قارشو غايت آغر دخوليه
رسملری قويمش وفرانسه صنايعنه لزومی اولەجق
اشيانك دخوليه رسملرينی يا آز التمش يا بالكليه قالديرمش .
حتی فرانسەده ايچون بريسی عمومی سيغورطەيه
وبريسی ترقئ تجارته مخصوص ايكی تجارت او-
طەسی كشاد ايتديرمشدركه مراسلات داخليه و
خارجيەنك سيغورطه ايداسی مذاكره اولنەرق
سيغورطه بدلاتی دولت صنديغندن ويريلور
وديكرنده فرانسەنك محصولات ارضيه وصنا-
عيەسنی مبادلات تجاريه ايله نقوده تحويلك
چارەلری دوشونيلور ايمش . بو ايكنجی تجارت
اوطەسی اعضاسی هر مملكتك اك بنام تاجرلر-
ندن اولوب انلر طرفندن ويريلان لايحەلر او-
زرينه ممالك خارجيەده فرانسەنك نەقدر سفير-
لری وقونسلوسلری وتاجرلری وار ايسه ساكن
اولدقلری محللرده نه كبی مال حاصل اولديغنه

ونه کبی شیلره احتیاج بولندیغنه دائر لاینقطع
فرانسه‌یه معلومات ویرمك واوراره کیده‌جك
فرانسز ارباب تجارتنك امورینی تسهیل ایلمك
ایله مأمور اولمشلر .
قولبرك مبادئ اجرا آتنده اك بیوك
مشکلات فرانسه‌ده نقودك ندرتندن حصوله
کلمکده اولوب ندرتی حسبیله قیمتی ده زیاده اولان
پاره بولنمدقجه سرمایه‌لر تشکیلنده کوجلك چکلمه‌
یکندن قولبر ایشك مبادیسنده پاره‌جه حکومت
صندوقلرینی بر سرمایهٔ عمومی صندیغی حالنه
قویمش ایکن التزام اولنان تدابیر سایه‌سنده داخل
ممالکده نقود چوغالمغه باشلادقجه بونلرك اصحابی
اللرنده‌کی سرمایه‌یی برلشدیره‌رك وشرکتلر تشکیل
ایدرك فرانسه ایله ممالك بعیده آره‌سنده مناسبت
تجاریه تأسیسنه قدر وارمشدر . اوزمانلر فرانسه
تجارت بعیده‌دن اصلا مستفید دکل ایکن هند
شرقی وغربی یعنی آمریقا وهندستان شرکت
تجاریه‌سی نامیله قولبرك تحت تشویق وحمایه‌
سنده عظیم بر تجارت قومپانیاسی تشکیل او-

لئوب قاین وقنادا طرفلرینه فرانسه‌دن مهاجرلر
سوق اولنه‌رق مستعمره‌لر تشکیل وکبه‌ق شهری
تأسیس وماداغاسغار بر مرکز تجارت حالنه
افراغ اولنمش .

بو مثللو تجارت بعیده‌یی تأسیسدن مقصد
فرانسه صنایعنك محتاج اولدیغی خام اشیایی
اصل حاصل اولدقلری یرلردن اوجوز وبول
اوله‌رق جلب ایتمك قضیه‌سی اولوب بونك ایچون
ده قوۀ بحریه‌یه لزوم کورلدکدن ماعدا ایشی
اویله چوروك چاریق آدملر النده بولندیرمیوب
فرانسه کبارینی اصل بو ایشه سوق ایلك لازم
کلدیکندن وقولبر ایسه کویا اولجه تنظیم اولنمش
بر پلان موجبنجه حرکت ایلیور ایمش کبی هر
ایشه بردن باشلادیغندن قراله ایتدیردیکی تشو-
یقات ثمره‌سیله نانت وسن مالو وبوردو وسائر
بیوك شهرلرده‌کی اصیلزادکان اولکی کبی دولت
کیسه‌سنه ویاخود فقرا حقنه عرض احتیاج
ایلیه‌جکلرینه ثروت وسامانی ایشته بویله صنایع
عظیمه وتجارت بعیده‌دن آرامغه مباشرت

ایلمشلر . حالا دخی بو محلّەلرك کبار اهالیسی صنایع جسیمه وتجارت بعیده ایله شهر-تشعاردرلر.

قولبر زماننه کلنجه‌یه قدر فرانسه‌نك شمال وشرق تجارتلریله‌ده تعلقی یوق ایکن بواثناده شمال وشرق طرفلرینه‌ده تجارت طریقلری اچلمش قونسلوسلرك وظیفهٔ اساسیه‌سی تشویق تجارت اولدیغندن وتاجرلر بونلری‌ده منافعه مشترك ایلدکلرندن اسکندریه ازمیر سلانیك کبی بیوك شهرلرده وخصوصیله استانبولده کرك تاجر وکرك قونسلوس وترجمان صفتنده بولنان آدملر فرانسه‌نك تحف ونافع معمولاتنی کبار صنفنه کوستروب وبعض اوفاق تفك شیلری هدیه ایدوب فرانسز امتعه‌سنك مقبولیتنی آر-تدیرمغه غیرت ایدرلر ایمش . ایشته بودرجه‌لره قدر اطرافلی اوله‌رق التزام اولنان مساعی سا-یه‌سنده وفرانسه دونناسنك تحت حمایه‌سنده بتون فرانسز اسکله‌لرندن تجارت کمیلری بحار قریبه وبعیده‌یه طوغری آمد وشده باشلامشلرکه

تجارت بحریه‌یی دائما تهدید ایلیانلرده آفریقای شمالی قورصانلری اولدیغندن قولبر بونلرله بر قاچ دفعه محاربهٔ بحریه‌یه قدر کوزه الدیرمش.

هله شوراسی پك غریبدر: قولبردن اول فرانسه‌ده بالقجیلق ساحل بویلرنده اوفاق تفك بالقلری صیدندن عبارت ایکن قولبر مورو و بالینا بالقلرینك صیدینه بالقجیلری بالتشویق یالکز بر هفته ظرفنده یالکز سن مالو لیماننددن التمش بش بیوك بالقجی کمیسنك دکزه آچلدیغی کورلمك میسر اولمشدر!.....

بوراده «قولبر شونی یاپدی بونی یاپدی» دیه همان فهرست درجه‌سنده ویردیکمز خبر- لرك موقوف علیهلری نه‌لره قدر شمول پیدا ایلدکلرینه کمال اهمیتله دقت ایتملیدرکه قولبرك مفردات اجرا آتنه قدر نه مهم بر آهنك بولند- یغی اکلاشیله بیلسون. مثلا یالکز بر لیماندن بر هفته ظرفنده التمش بش قطعه بیوك بالقجی کمیلرینك اوزاق دکزلره چیقملری قولبرك نه یالکز امریله ممکن اوله بیلور نه تشویقیله!

بونك اصل موقوف عليهی فنون وصنايع بحريه‌در
كه او زمانه قدر سن مالو كميجيلرنده بوفنون و
صنايع بولنمه ايدی كار طاتلی اولديغندن كندی
كنديلرينه بو تشبثه قيام ايده بيلورلر ايدی·
قولبر ايسه اسكله اتخاذينه صالح اولان ليمانلرده
فنون وصنايع بحريه ايچون برر « اقول پراتيق »
يعنی عمليات مكتبلری تأسيس ايتديره‌رك انلر-
ده وقوف وجسارت بحريه‌لرينی آرتديران
كميجيلری ميدانه چيقاردقدن صكره بواسفار
بحريه‌يه موفق اوله بيلشلردر ·

حتی فرانسه صنايعی ايچون ممالك بعيده‌دن
خام اشيا جلبنه وممالك بعيده‌يه معمول اشيا
سوقنه يوللر اچديغنی‌ده حكايه ايتمكلكمزاوزرينه
بونك‌ده موقوف عليهی نه كبی شيلر اوله‌جقلر-
ينی دوشونمليدر · بونلر فابريقه‌لر اوله‌بيلورلر
كه قولبر باخاصه انلرك انشاسنده اك بيوك سر-
عت وكلفت وفدا كارلغی كوزه الديردی · فرا-
نسه‌ده پيداسی ممكن اوله بيلن معمولات ايچون
اجانبه پاره ويرمك ضد اعظمی ايدی· ايشته

بو غیرتله کشاد ایلدیکی فابریقه‌لر بروجه آتی اجمال اولنور :

قولبرك اول باول تأسیس ایلدیکی فابریقه آیینه وبللور فابریقه‌سی اولمشدر . زیرا فرانسه‌نك محتاج اولدیغی بو نوع اشیا غایت فاحش فیئات ایله وندیکدن جلب اولنور ایدی . مذکور فابریقه‌یی ١٦٦٥ سنه‌سنده پارس جوارنده (فوبورغ سن آنتوآن) نام محلده وجوده کتورمشدر . اندن بر بچق سنه صکره‌ده غوبلنك مشهور فابریقه‌لری اساسنی وضع ایدرك (لوبرون) نامنده اك معتمد بر آدمنی مدیر تعیین ایلمشدر . بعده (سن مور) نام محلده التون وکموشدن چکیلان صرمه ایله منسوج اقمشه فابریقه‌سیله (آبه‌ویل) و (البوف) و (لوویه) نام محللره چوقه اعمالی ایچون اوچ فابریقه‌یی بردن یاپدیرمش وینه بو محللرده ودها بیوکلری (لیون) و (تور) شهرلرنده منسوجات حریریه فابریقه‌لری وجوده کتورمشدر .

بونلر قولبرك یاپدیردیغی جسیم فابریقه‌لر

اولوب حالبوكه سرمايه‌لری بويله مؤسسات
جسيمه‌يه كفايت ايده‌ميان هر صنف صنعتكارانه
خزائن دولتدن بلا فائض مبالغ كليه اقراضی
واو زمانك رتب رسميه‌سی ديمك اولان اصيلزا-
ده‌لك براتی و رسومدن معافيت كبی نه‌قدر
اسباب تشويقيه موجود ايسه ترقیٔ صنايع
يولنده هيچ بريسنی فدادن كيرو قالميور ايدی .
بعض مترجمين احوال ظن ايدرلركه
قولبردن اول سوللی يالكز زراعت وچوبانلغه
اهميت ويروب اربابنی تشويق ايتمش وحرف
وصنايعه اهميت ويرمامشدر . بونده‌كی خطا
بديهيدر . بويله بر خطايی قولبر حقنده‌ده
ارتكاب ايدنلر نادر اولميوب قولبرك‌ده اولا-
نجه غيرتنی صنايعه حصر ايدرك زراعت و
چوبانلغی مهمسه‌مديكی حكم اولنور .
مترجم احوال ميشونك ديديكی وجهله
« بو ايكی بيوك اقونوم تمام يشادقلری زمانك
احوال واقتضاسنه كوره حركت ايتمشلردر »
سوللی زماننده فرانسه‌ده نه زراعت

نه صنايع ايكيسى ده موجود اولمدقلرندن واك
چابوق ثمره بخش اوله جق شى زراعت ايدى.
كندن سوللى همم تشويقكارانه سنك بيوكى
زراعته صرف ايتمش وقولبر ايسه سوللى
زماننددن برى اولدقجه جانلانمش بولنان زرا-
عتى او درجه لرده محتاج تشويق كورميوب
صنايعى دها زياده محتاج معاونت بولمش.
فقط سولللينك صنايعه وقولبرك زراعته خد-
متلرى قابل انكار دكلدر. از جمله قولبر املاك
ويركوسنى وزراعتك محكوم اولديغى برچوق
رسومى الغا ايدرك هله چوبانلق محصولنى
ايلرويه كوتورنلره صنعتكارانك نائل اولدقلرى
تشويقات ومعاوناتى عينيله اجرا ايدر ايدى.
حتى فرانسه نك دفتر كبير املاكنى وجوده كتورن
قولبر اولمشدركه اوزمانه قدر دفتر مذكورك
تنظيمنه برچوق دفعه لر مباشرت ايدلديكى حالده
صوكى كتوريله مامش ايدى. بو دفتر تنظيم اولنمد-
قجه اهالئ زراعك مكلفيت حقيقيه سنى تعيين
دخى ممكن دكل ايدى.

صنایع وتجارت خصوصنده معلومات
مکملەسی بولنان بر چوق ذوات قولبرك الڭسو-
کیلی دوستلری اك مؤتمن مستشارلری اولوب
پاره قزانیله بیلەجك امورك کافەسنی بونلر ایله
بالمذاکره کوچك بیوك دیمیوب هر ایشه اربا-
بنی صالدیرر ایدی.

هله قولبرك اصلاح قوانین ووضع نظامات
امرندەکی خدماتی اصلا قابل انکار دکلدر.
حقوق تجارتی بر قانون مخصوص صورتنده
تنظیم ایدرك ارباب تجارته امتیاز مخصوص ویر-
مشدر. فرانسه مستعمراتنده استخدام اولنان
اسرای زنجیەیه شان انسانیته موافق صورتده
معامله ایدلمسی حقندەکی مشهور قانونی قولبر
قویمشدر. هله امور بحریەنك تنسیقنه دائر
وضع ایلدیکی نظام اوقدر مکملدر که حالا
دخی فرانسەده بحریەنك اساس تنسیقی او
نظامدر. کرك بونلر وکرك ایریلی اوفاقلی
سائر بر چوق نظامات و تعلیمات معلومات
قانونیه اربابیله بالمذاکره قلمه النددقدن صکره

قراله تقديم اولنور و اورادەده بشـقەجە
مذاكرات ايلە حكمدارده قناعت كاملە پيـدا
ايدلدكدن صكره طبع ونشر ايديلور ايدى ٠

قولبر فرانسەيى احيا ايشنه يالكز برجهتدن
باشلامامشدر ٠ هر جهتدن بردن باشلامشدر٠
بر ياندن حوايج محليەيى محصولات محليه ايله
بعدالتسويه خارجه دخى اخراج و فروخت
ايچون ترقيات بحريەيى وممالك بعيدەدەكى قونسو-
لوس واجنتەلرى وداخلاً مالكانەلرى چفتلكلرى
فابريقەلرى يولنه قويديغى كبى بو مثللو ترقيات
شاملەنك علمسز تأمين بقاسى ممكن اولەميەجغنى ده
كوردكندن فرانسـەنك ترقيات علميەسنەده
كنديسندن اول كيمسەيه ميسر اولميان خدمتلرى
واردر ٠

دها مبادئ مأموريتنده يعنى ١٦٦٣ سنه
سنده (اقادەمى ده زنسقر يپسيون) دينلان مجمع
فضلايى تشـكيل ايلمشدر كه اعضـاسنى كاملاً
بالذات كنديسى انتخاب ايتمشدر ٠ بر زمانەقدر
هيئت فاضلهٔ مذكوره قولبرك كندى خانەسنده

اجتماع ایدرلر ایدی . وظیفه‌سی ده اون دردنجی
لوئی زماننده وجوده کتوریلان انشا آت
اوزرینه حك اولنه‌جق وانشا آت مذکوره‌نك
صورت وزمان اجراسنی مبین بولنه‌جق خطوطی
تنظیم ایله برابر مدالیا وسائر آثاردن ده بالانتقال
اون دردنجی لوئینك تاریخ صحیحنی یازمق ایدی .
١٦٦٦ سنه‌سنده فنون اقادمیاسنی تشکیل
ایدرك فرانسه‌ده علوم ریاضیه و فیزیقیه ایله
ماکنه وهیئت وکیمیا فنلرنده ید طولاسی اولانلری
جمع ایلمش وبونلری اولا قرال کتبخانه‌سنده
عقد مذاکره‌یه دعوت ایدرك بعده لوور
سراینده کندیلرینه بر دائره تخصیص ایلمشدر .

مترجم احوال میشونك کمال استغراب ایله
قید ایلدیکنه کوره قولبر زماننه قدر فرانسه
کبارى زراعتی صنایعی تجارتی کندیلرینه ذل عد
ایتدکلری کبی معارفی بیله شان اصالتلری ایچون
معایبدن عد ایدر ایکن خواه ناخواه بونلرك
افکارینی اصلاح ایدن قولبر اولمشدر .

بورایه قدر بیان اولندیغی وجهله اصیلزادکانی

فابريقه‌جيلغه ده كمجيلكه ده تجارلغه ده سوق
ايلديكى كبى اشبو آقادميالرك كشادى اوزرينه
شان اصالته اصل شايان اولان شى معارفده
تعمق اولديغى قفالرينه قويوب ثمراتنى ده اقتطاف
ايلمشدر .

آقادميا كتبخانه‌سنى وجوده كتورمكه اول
باول كندى مالك اولديغى التى يوز التمش
جلد كتابى اورايه تخصيصدن بدأ ايلمشدر .
مشهور آقادميا قاموسنى ده فرانسه فضلاسى جمله‌
دن زياده قوللرك تشويقندن بالتشوق تأليفه
غيرت ايتمشدر .

فرانسه نك ماليه نقطهٔ نظرندن انقراضى
سائر هر نقاط نظردن ده موجب انقراضى
اوله‌جغنى دوشونه‌رك اولانجه قوتنى فرانسه‌يى
زنكين ايتمكه صرف ايليان قولبر ضرورت و
مجبوريت صحيحه مس ايتمينجه اجنبيدن برچوپ
آلمامق قاعدهٔ قطعيه‌سنده بولنديغى حالده اجا-
نبك كرچكدن بضاعهٔ علميه وصناعيه صاحبى
اولانلرينى كمال منتله دعوت ايلر ايدى . بونلرى

فرانسز علما وصنعتكارانى ايله مخلوطاً اجراى
مذاكراته مأمور ايدرك فرانسه‌ده رساملق
هيكلتراشلق موزيقه‌جيلق كبى صنايع نفيسه‌يى
احيادن ماعدا برطاقم علومك همان يكيدن
كبى بر صورتده فرانسه داخلنه كيرمسى ايچون
يول آچمشدر. هله ايتاليانك معمارلرينه رغبتى
پك زياده ايدى. لوور سراينك جبهه‌سنى مستقلاً
ايتاليان معمارلرينه ياپديروب فرانسز معمارلرينى
ده بونلرك يانده چراق ويرمشدر.

قولبر زماننده فرانسه‌نك اك مشهور
علماسى ثبت دفتر ايديله‌رك مقدارى سكسان بره
بالغ اولديغى كورلمش و بونلرك يالكز التمش
دانه‌سى معاونت امتيازينه لايق كوريلوب
انلركده اون بشى اجنبى وقرق بشى فرانسز
ايمشلر. بو قرق بشك يكرمى ايكيسى آقادميا
اعضاسندن وياخود اعضالغه نامزد ذواتدن
اولوب باقيسى كندى باشلرينه چاليشور علمادن
ايمشلر.

ارباب فضيلتدن اولدقدن صكره قولبر

اجنبیلردن ده عنایت وعاطفتی دریغ ایتمز ایمش .
فرانسه داخلنده بولنان شو اون بش علمای اجنبیه
دن ماعدا اوروپانك هر هانکی طرفنده علم ایله
ادب ایله بر آدم تمیز ایدر ایسه قولبر او آدمه
درحال معاش تعیین ایتدیره رك یازدیغی مکتو-
بده ده : « هر نه قدر ذات فضیلت سماتکز
بنم متبوع مفخمم تبعه سندن دکل ایسه کزده فرانسه
قرالی سزك ده متبوعکز اوله مامغه مقابل هیچ اولمز
ایسه عاطفتکارکز اولمقله افتخار ایتمك ایستر »
یوللی نازکانه لسان قوللانور ایمش .

الحاصل بو آدمك فرانسه ایچون نافع اوله-
جق شیلردن هیچ بریسنی غفلتله کچشدیرمیه رك
ایجاباتنی اجرا ایتمسی فرانسه نك حقیقةً سبب
احیاسی اولمشدر . کندی زمانده قدر پارسده
قالدیرملر انشا وتعمیری وسوقاقلرك تنویری اهالی یه
عائد وظائف مجبوره دن اولوب بویله انغاریه
صورتنده کوریلان ایشی کیمسه مهمسه مدیکندن
قولبر بویولده کی مصارفی دولتك مصارف عمو-
میه سی میاننه قاته رق پارسك تزیيننه قدر بالذات

درعهده اشتغال ایتمشدر ·

بو آدمك اصل بیوكلكنی كوستره‌جك شی بونجه اجراآتی اویله مبذولیت راحت سهو- لت ایچنده میدانه قویمش اولمیوب كونا كون مشكلات وممانعت ایچنده موفق اولمش بولنمسی قضیه‌سیدر · معهود (فوكه) دن صكره انك بندكانی قولبره نقیر وقطمیر رقابته قسم ایدرك صكره‌دن دخی كندی اقبالنه حسد ایدن بر چوق كیمسه‌لر اللرندن كلان مشكلاتی ایقاعدن كیرو طورمزلر ایدی· بر یاندن‌ده اون‌دردنجی لوئینك همان بتون اوروپا ایله جنك وجدالی دوام ایلر ایدی· فرانسه‌یی اداره‌دن وفرانسه- نك محتاج اولدیغی مؤسساتی تشكیلدن ماعدا بونجه مصارف حربیه‌یی یتشدیرمك دخی قولبره قالمش ایدی · فلانجه جنرالك فلانجه محاربه‌یی قزاندیغندن بحثله القشلاندیغنی كورن اون در- دنجی لوئی « بو غلبه‌دن طولایی اصل قولبری القشلاملیدر » دیر ایدی · قولبر نه‌یه تشبث ایتسه آووجی التونله طولمق لازم كلوب بوبابده

مثال اوله‌رق شونی عرض ایلرزکه :

ذاتاً اجانبه قارشو علوان صاتمغه پك هوسكار اولان اون دردنجی لوئی‌یه بر اره‌لق قولبرك حسودلری دول معظمه وغیر معظمه سفراسیله معتبران اجانبه وفرانسه زادكانـنه « قاروزل » دینلان بر عمومی ضیافت كشیده‌سی آرزوسنی القا ایلشلر ایدی . بوندن مقصدلری اكثریا بیهوده مصارفك علیهنده بولنان قولبر بوضیافت عمومیه مصرفنی ده استكثار ایدرك اون دردنجی لوئینك دوچار شدتی اولمسی قضیه‌سی ایدی . فقط قولبر متبوعی اولان قرالك شاننی ده فرانسه‌نك منافعی جمله‌سندن عد ایتمكله لوئی بوضیافتی كندیسنه آچدیغی زمان :

« دنیانك اك بیوك حكمدارینه بویله اك بیوك بر ضیافت ویرمك شاندر » دیدی . قرال ضیافت مذكوره ایچون ایدیلان ترتیباتك مصارفی نه‌یه بالغ اوله‌جغنی بر قومیسیون واسطه‌سیله تخمین ایتدیردكده ١،٨٠٠،٠٠٠ اك لیورایه بالغ اوله‌جغی اكلاشیلنجه بو عظیم مصر-

فدن نكول ايتمك ايستدى ايسه‌ده قولبر :
« مادامكه بو آرزوكزى ميدانه قويديكز نكول
جائز اوله‌مز . دنيانك الك بيوك قرالى اولان
اون دردنجى لوئى سوزندن دونمز » ديه ضيا.
فتك بهمه حال اعطاسنى رأى ايلدى . فقط ـ ها
ضيافتك وقوعندن اول بتون غزته‌لره قرالك
شويله مكلف بر ضيافت ويره‌جكنى به‌يله جنبشلر
اوله‌جغنى پارسده يرليدن اجنبيدن بونجه ذوات
معتبره اجتماع ايده‌جكنى اوقدر مدايح متقدمه ايله اعلان
ايتديردى كه دعوت اولنان يرلى اجنبى زادكاندن
ماعدا بيكلرجه اجنبى ويرلى كبارى‌ده تماشا
ايچون پارسه قوشمغه باشلاديلر . قاروزل اجرا
اولندى . حتى ترتيبنامه‌نك اوچ درت قات خار.
جنه‌ده چيقلدى . قرال مصارفك نه‌يه بالغ
اولديغنى قولبردن سؤال ايلدكده : « بر باقيه
اوچ ميليون ايكى يوز بيك وبر باقيه يالكز بر
ميليون ايكيوز بيك ! زيرا اجانبك ويرليلرك
پارسه اوشمرى وبر چوق مصارفه دوشمرى
رسوم احتسابيه‌يى تكثير ايدرك آچيقدن ايكى

میلیون لیورا قزاندیرمشدر » جوابنی ویرنجه لوئینك كوزلری آچلدی .

بیچاره قولبرك حال حیاتنده بویله فرانسه یی احیا درجه سنه واران خدمتی بدخواهانی نزدنده اصلا تقدیر اولنه مدیغی کبی ١٦٨٥ سنه سی ایلولنك التنجی کونی التمش درت یاشنده اوله رق وقوع وفاتی عادتا فرانسه نك بر بلادن خلاصی صورتنده ممنونیتله تلقی ایدلدی . برطاقی کندی نعمتیله پرورده اولمش آدملردن اوله رق نیجه ظرفا هجویه صورتنده وفاتنامه لر یازه رق از جمله بریسی : « سن شو قبره کیرده راحت ایت . بو دنیاده نه بزه طاتدیردیغك نه کندیکك نائل اولدیغك راحتی بوراده آرا . بلکه بولورسك! » مآلنده ایدی . انجق قولبر اوره ده دن چکلدکدن صکره فرانسه ده سوء اداره چار چابق خزینه یی تکرار بوشالده رق قولبر کبی بر صادقك ثمرهٔ مساعیسیله « بیوك » عنوانی المش بولنان اون دردنجی لوئی بمجرد پاره سزلکدن طولایی پك چوق کوچکلکلری

نه همشهرہ مجبور اولدی که اوزمان لوئی واندن
صکره عموم فرانسه قولبرك قدر وقیمتنی بیله‌رك
وطنه نافع بیوك آدملر میاننه نامنی ادخال
ایلدیلر .

ایشته افندم ! سوللیدن صکره فرانسه‌ده
اقونومی‌یی ایجاداً تطبیق ایلیان وثمراتنی اور-
ته‌یه قویان ذواتك اك بیوكلرندن بریسی ده بو
قولبردر . بزم كوپریلیلر ایله درجهٔ مطابقتنی
سز دوشونكز . انجق قولبر زماننده سربستی
مبادله قواعد اقونومیقیه‌سنه عمومیت صورتیله
اتباع ایدلسه ایدی فرانسه‌نك خلاصی قابلی
اوله بیلور ایدی ؟ مبادله دینلان شی برمحصولی
دیكر محصول ایله طرانپه ایتمك ایسه اولا
محصول حصوله كتوره‌جك حالی بولمالیدرده
صكره میدان مبادله‌یه چیقملیدر . قولبر سر-
بستیٔ مبادله‌یی فرانسه‌نك داخلنه مخصوص
ایلدی . ولایتلر اره‌سنده‌كی كافهٔ رسوماتی قالد
یروب حتی بحر محیط ایله آق دكز آره‌سنده
جدولدن جدوله كمی ایشلتمك درجه‌سنده طرق

مراسله‌یی تکثیر وتأمین ایله بونلردن مراسلات داخلیه ایچون بر حبه رسم المدی . خارجه اخراج اولنه‌جق مالدن رسم المق شویله طورسون مکافات تشویقیه ویردی . فقط فرانسه‌ده حصوله کله بیله‌جك اشیایی خارجدن جلب ایله مقابلنده پاره ویرمکی ممکن دکل ترویج ایتمه‌یکندن اشیای مذکوره‌یی فرانسه‌ده حصوله کتورمك ایچون نه قدر فداکارلق لازم ایسه اجرا ایلدی .

قریباً کوره‌جکسکزکه آدام اسمایت دخی فرانسه‌یی کزه‌رك مؤسسات اقونومیقیه‌سنی کورمینجه سربستی مبادله قانوننی کشف وتأسیس ایده‌مدی .

سوللی وقولبر اقونومی فننی یالکز تألیف دکل عادتا ایجاد ایتمشلردر . معلوم یا « تألیف » و « تصنیف » دینلن شی ذاتاً موجود اولان معلوماتی صنف صنف آییروب آره‌لرنده‌کی مناسبته کوره جمع ایتمکه دینلور . مؤلفك کندیسنده‌ده معلومات وملاحظات وار ایسه بالعلاوه اثرینه

امثال سائره‌سندن دها زنکین و دهانافع ایدر .
سوللی ایله قولبر ایسه اقونومی فنی تألیف ویا
تدریس ایتمش معلملردن دکل بالایجاد تطبیق
ایدرك ثمرات نافعه‌سیله دولت وملتلرینی‌ده قور
تاروب احیا ایلمش مرشدلردندر . اقونومی‌یه
دائر یازدقلری شیلر کندی کشفیات ذهنیه‌لر-
ینك عملیاته صورت تطبیقی حکایه‌دن عبارتدر .
کرك بو ایکیسنك وکرك ینه‌بونلرك یتشدیردکلری
بوواکیبلروووبان کبی سائر اجراجیلرك تجربه-
لرندن کشفلرندن متحصل معلوماتی تدوین ایچون
کتابده جمع ایتمکه باشلایان اقونومیستلر بونلردن
صکره میدان المغه باشلایوب انلرك سرفرازی
ده کزنای اولمشدر .

فرانسوا کزنای ۱٦۹٤ سنه‌سنده مون
فورلاموری طرفلرنده مرسی نامنده برقریه‌ده
تولد ایدوب ۱۷۷٤ سنه‌سی کانون اولنك اون
التنجی کونی سکسان یاشنده اولدیغی حالده وفات
ایلمشدر . فنون طبیه‌یی بالتحصیل دوقتور عنوا-
نني الەرق حتی فرانسه خاندان قرالیسنه طبابتله

تميز مرتبه‌سنده حذاقت طبيه‌سندن ماعدا بر ده
« فرانسه‌ده اقونوميستلر رئيسى » عنواننه مظهر
جبين احوال نزدنده اثبات اهليت ايتمشدر .
« فيزيو قراسى » ناميله فرانسه‌ده اقونومى پولتيق
فننك اساسى اتخاذ اولنان كتاب موى اليهك
شاكردانندن دوپون ده‌نه‌مور نام كيمسه طرفندن
طبع ايدلديكى جهتله تأليفى ده اكا اسناد اولنمش
ايسه‌ده كتاب مذكورك محتوياتى كزنايك بيوك
آنسيقلوپدى‌يه واو زمانك زراعت غزته‌سنه و
افيمريد دوستوواين نام مجموعهٔ عليه‌سنه درج
ايتديرديكى بندلردن متشكل اولمسيله اثر هر
حالده كزنايك اولديغى عموماً تسليم اولنمشدر.
ذاتاً يالكز دوپون دكل او زمانلر فرانسه‌ده
تدقيقات وتأليفات اقونوميقيه‌سيله شهرت المش
بولنان پاپاس بودو وروبو وموره‌له وماركى ميرابو
ولتروسنه ومرسيه كى بيوك اقونوميستلر دخى
هپ كزنايك شاكردلريدرلر .
كزنايك اويله قولبر كبى سوللى كبى بر
بيوك دولت اداره‌سنده بولنه‌رق احياى ملك

وملته موفقیت درجه‌سنده اجرا آتی کورلمامش ایسه‌ده فرانسه قرالی اون بشنجی لوئی‌یه طبیب اولدیغی زمان فرانسه‌ده زراعت وصنایعك ودولت وملت ثروتنك ترقی وتزایدینه دائر غایت خالصانه وراستکویانه نصیحتلرندن بیوك بیوك استفاده‌لر ایدلمشدر. بو خالصانه نصیحتلری ویررکن اویله ریاکارانه مداهنانه خوف وهراس بو بیوك آدمی طوغری‌یی سویلکدن اصلا منع ایده‌مزایدی. اون بشنجی لوئی پروفسور کزنایه اصیلزاده‌لك رتبه‌سی ویردیکی زمان « پانسور » یعنی دوشونیجی عنواننی‌ده ویره‌رك حتی اصالت آرمه‌سی اولمق اوزره اکوسونی اوزرینه « پانسه » یعنی فکر لفظیله تسمیه اولنان اوچ هرجائی منکشه رسم ایتدیرمشدر. برکون اون بشنجی لوئینك ولی‌عهدی — که صکره اون التنجی لوئی نامیله قرال اولمشدر — کزنای ایله خزینهٔ دولتك مضایقه سنه وملتك فقر وضرورتنه دائر حسبحال ایدرلرایکن کزنای: « مونسنیور! بن بو دیدیککزی

طوغری بولهمم » دیمش و پرنس طرفندن : « ای
سز قرالك یرنده اولسه‌ایدیکزنه یاپارایدیکز ؟ »
سؤالی وارد اولنجه : « موننسنیور ! هیچ بر
شی یاپمز ایدم ! » جوابنی ویروب بو جواب
بالطبع ولیعهدی دوچار استغراب ایلیه‌رك :
« یااوحالده ایشلری کیم اداره ایدر ؟ » سؤالی ایراد
اولننجه قوجه پانسور بوکا دخی : « قانونلر ! ..
... » جوابنی ویروب پرنسی متنبه ایتمشدر .
فی الواقع اوزمانلر فرانسه‌ده قوانین ونظامات
بالکلیه حکمدن دوشوریلوب هرکس کندی
ظنی قانون ونظام اولمسی ادعاسنه قیام ایلمش
بولندیغندن کزنایك بو جوابی تماميله صواب
ایدی .

بو ذاتك علو اخلاقی مترجین احوالك
یازدقلری صحیفه‌لرده قارئینك نورحکمتله
چشمانی تنویر ایتامك قابل دکلدر . غایت طوق
کوزلی جومرد طبیعتلی بونکله برابر چالشقان
وکندینه دوشن وظیفه‌لری حسن ایفاده
بر ثانیه تأخر ایتمز مقدم وغیرتکار بر آدم ایدی .

بو عالمده بليات ومزاحم دنيلن شيلردن كند .
يسنى قورتارمق وفكر ونظرينى آلام عالمه
بيلديرمامق ايچون دائما حق تعالى حضرتلرينك
الطافنى نظر شكرانله آرار بولور طبعنه اوالطاف
ايله تسليت ويرر ايدى . اختيارلغى زماننده
نقريسه دوچار اولمش بولنديغندن بو بليه كند-
يسنده موجب فتور اولديغنى احبابنه اثبات
ايچون دير ايدى كه :

— بنم ياشمه كلان برآدمك بعض امرا-
ضه دوچار اولمسى طبيعيدر . سائر اقرانمدن
بر طاقمى مثانه ده طاش حصولى علتنه دوچار
اولمش وبعضلرى كوتوروم وبر طاقمى صاغر و
بر قسمى ده كور اولمشدر . بن نقريسه دوچار
اولدم . انلر بندن زياده شايان مرحمتدر . بن
شكر ايتمليم .

حالت نزعه كلدكده بر امكدار اوشاغى
اغلامغه باشلامش . كزناى جانى ايله اوغراشد-
يغى اثناده اوشاغنى متسلى ايتمك ايچون ديمش كه
— تسليت ياب اول اوغلم! مأيوس اولمه .

بن هيچ اولمامك ايچون طوغمش دكلم يا! باقى شو اوكمده كى تصويره . سنه ولادتم انك التنده يازيليدر ؛ باقى حساب ايت ده نه قدر ياشامش اولديغمى اكلا !

كزنايك تأليفاتى يالكز اقونوميه داثر دكلدر . فنون طبيه وصنايع جراحيه يه دائر برچوق تأليفات مهمه سى بولنوب فقط نوع بنى بشره الك جدى خدمت ايدن اثرى فيزيوقراسى ناميله نشر اولنان تأليفات اقونوميقيه سيدر . لاهارپ نام عالم بو كتابى مدح ايتديكى زمان « نزد اهل اسلامده قرآن عظيم الشان نه درجه لرده مرعى الاحكام ايسه فيزيوقراسى دخى اقونوميستلرك قرآنيدر . » ديمش .

كزنايك اقونوميده كى تتبعاتى ايكى درلودر . بريسى قسه نوفون كبى ديون قريسوستوم كبى حكماى قديمه ايله سوللى وقولبر و ووبان و بوواكيلبر كبى مجددين جديده نك يازدقلرى آثارى كمال اعتنا ايله مطالعه وتدقيق صورتيدر . ايكنجيسى ايسه زراعتله بالاشتغال محصولات

ارضیه‌یی پاره‌یه تحویل خصوصنده کندیسنك
موفق اولدیغی تجاربدر . زیرا کزنایك باباسی
آووقات اولوب فقط اویله محاکمده حکامی ده
مستعملری ده بیزار ایدنلردن دکل بلکه حقوق
شخصیه اصحابنی مصالحه‌یه سوق ایدر
ارباب انصافدن بولندیغی ایچون آووقاتلقدن
هیچ بر شی قازانه‌مز ایمش . بو چفتلکه مالك
اولوب برده آنی حسن اداره‌یه مقتدر زوجه‌یه
صاحب اولدیغندن قادینجغز بو چفتلکك اداره‌
سیله فامیلیایی کچندیرر ایمش . اداره خصوصنده
کندیسنه ایلك معاون فرانسوا کزنای چیقمش .
سفید وسیاهی فرق ایتمکه باشلامسی تر لالرده
بغچه‌لرده کومسلرده آخورلرده وقوع بولدیغندن
چکردکدن بر مدیر یتشمش . یالکز کندی
چفتلکرینك اداره‌سیله کندی تعیشلرینی
دوشونمیوب قونو قومشونکده احوال معیشتنی
دائما تدقیق ایلر ایمش . ملتك اك مبارك
ومقدس قسمی امور زراعیه وصناعیه ایله
اشتغال ایدنلر اوله‌جغنی کوچك یاشنده ایکن

ذهننه قویه‌رق بونلر کندی کچنملری ایچون
دولت کیسه‌سنه عرض احتیاج ایلك شویله
طورسون خزینهٔ مالیه‌یه کتوریلن پاره‌لر بونلرك
جیبلرندن چیقیورلر دیه او ارباب مساعی‌یه
قلباً بیوك بر محبت پیدا ایتمش . نهایت دوقتور-
لك حسبیله محافل عالیه‌یه صعود ایلدیکی
زمان اولانجه قوهٔ فکریه و محبت قلبیه‌سیله بو
ارباب مساعینك ترقیسنه خدمتی درعهده ایدوب
احوال زراعیه وصناعیه وتجاریه‌یی یکیدن
تدقیق وتفحص ایچون ولایتلری طولاشمش .
ایشته فیزیوقراسیسی بو تتبعات متنوعه ومدیده‌سی
اوزرینه یازمش .

آلتون وکموش دینلن معدنیاتك وبونلردن
یاپیلان مسکوکاتك « ثروت » دینلن شیئی منحصراً
تشکیل ایتمدکلری حقیقت عظماسی آدام
سمایتدن اول ایلك میدان ثبوته قویان کزنایدر .
قیمت وثروت دینلن شی آنجق « محصول » دینلن
شیلر اوزرنده تشکل ایده‌جکنی اثبات ایدوب
انسانك ثروتی مقدار محصولاتیله اولچیله بیله-

جكنی وموجود ومدخری اولان التون وكموشك
مقداری انسانك ثروتنی مقایسه یه مدار اولەمیه‌
جغنی الك اول كزنای یازمشدر . فقط اوقودیغنی
یا كلش اكلایان یكی اقونومیستلرمز كبی بر ملتك
كیسه سندن خارجه نه‌قدر پاره چیقار ایسه
خارجدن ده اوقدر نفع وقیمتی حائز ثروتلر
كیره‌جكی ایچون موجب زیان كوریله‌میه‌جكی
فكر ومطالعه‌سی كزنایه تقرب ایلك شویله
طورسون محتاج اولدیغی محصولاتی كندیسی
یتشدیرمك امكانی وار ایكن خارجه محتاج قالان
ملتی خزائن قارونه بیله مالك اولسه ینه محصو-
لسز وبناءً علیه فقیردر دیه حكم ایلمش .
كزنایك پاره‌یی تعریف ایدیشی هیچ برزمان آندن دها
مكملی امید اولنه‌میه‌جق تعریفلردندر . كزنای پاره
ایچون وسیلهٔ مبادله وبدل بیع وشرا اولمقدن
زیاده قیم متنوعه مقابلنده بررهن ومقدار ثروتی
تعیین ایچون بررقم وایكی ثروتك مقایسه‌سی
ایچون برمقیاسدر حكمنی ویرمش .
اعتراف ایدرم كه شو مكتوبی یازدیغم دقیقه

نه قدر اقچه‌نك تعیین ماهیتی حقنده بو حکم بنده
یوق ایدی . مکتوبمك بو پارچه‌سنی براز کچکدیر
مش اولدیغم ایچون تأسف ایلیور ایدیسه‌مده
قوجه کزنایه مراجعت ایتدکجه بو پارچه‌یی یاز-
مامش اولدیغمده نه قدر اصابت ایتمش بولند-
یغمی اومارم‌که سز دخی تصدیق ایدرسکز .

امان یارب! اقچه‌نك ماهیتنی بوندن دهاوا-
ضح دها قطعی صورتده تعیین کیمه میسر اوله -
بیلور ؟ فی‌الواقع اقچه حفظ وحبس ایدلمك
ایچون دکلدر . مبادلاتده سزدن آلنمش اولان
بر ثروته مقابل ویرلمش رهندرکه سزدخی
آنی دیکر برثروته مقابل بشقه‌سنه ترهین ایدرك
مقصودکزه نائل اوله‌جقسکز . فقط یا بو رهنه
مالك دکل ایسه‌کز؟ اقچه‌دن ماعدا هرنه‌یه‌مالك
اولسه‌کز آنلر واقعا برر ثروت ایسه‌لرده‌مرهو-
نیتلری استعدادی عموماً مسلم ومقبول‌اولان
رهنلردن دکلدر. بوندن مقدم عرض ایلدیکم
ایضاحاتده‌ده بیان اولندیغی وجهله پاره‌دن‌ماعدا
قیمتلر ثروتلر ایله مبادله متعذردر .

یا شو اقچه‌نك مقادیر ثروتی تعیین ایچون رقم اولمسی نه مدققانه نه حکیمانه بر حکمدر ! قاچ قیونکز وار؟ فقط قیوندن قیونه فرق وار . بو مقداری تعیین ایده‌جك اولان شی ارقام عددیه اوله‌مز . رقم نقدی اوله بیلورکه «شو قدر غروشلق قیون مالم وار» دیر ایسه‌کز مقدارینی ترقیم وتعیین ایتمش اولورسکز .

کذلك سزده‌ده بیك قیون وار بنده‌ده ! لکن سزك بیك قیونکز چفتی برر بچق لیرادن یدی یوز اللی لیرا ایدر بنمکیلر چفتی برر لیرادن بشیوز لیرا ایدر . سورولرمزك ایکیسی ده برر ثروتدر . فقط اره یرده‌کی مقیاس پاره‌دن بشقه نه اوله بیلور ؟

کزنایك بر ملتی بر قاچ صنفه آییره‌رق هر برینه برر وظیفه تعیین ایلدیکی صره‌ده بعض خطالره دوچار اولمش بولندیغی قابل انکار دکلدر . فقط شاکردانی معلملرینك بو خطالر- ینی تعیین وارائه ایتمش اولدقلرندن حقیقت ثروت واکا مقابل حکم نقد نه اولدیغی مسائلی

کبی بر چوق مسئله‌لرده جناب معلمك حقیقت قطعیه‌یه وصول بولمش اولدیغنی کندی شرح و ایضاحلریله میدانه قویمشلردر ·

ایشته افندم ! سزه اوچ بیوك اقونومیستك ترجمهٔ حاللری‌که بونلرك هانکیسنه اتباع ایده‌جك اولسه‌کز طریق فلاحی بولور چیقاررسکز· حتی آدام سمایتك بولدیغی یول دخی شو رهبرلر سا یه‌سنده کشف اولنمشدر · اویول انکلتره ایچون کرچکدن فلاح یولیدر · ایشك بوجهتنی مکتوب آتی‌یه تعلیق ایدییورم · چونکه بو مکتوبم ذاتاً حد معروفدن زیاده اوزانمشدر· کلال ویردی ایسه عفویمی رجا ایدرم · باقی صحت وعافیتکز ایچون تمنیات خالصانه‌می عرض ایله ختم کلام ایدرم ·

احمد مدحت

—٥—

﴿ سكزنجی مكتوب ﴾

« آدام سمایت »

معزز ومكرم افندم حضرتلری !

شمدی یه قدر یازمش اولدیغم مكتوبلر بزی مشغول ایلیان اقونومی بحثنی آرتق بو مكتوبده نتیجه‌لندیرمك ایچون اقتضا ایلیان مقدماتی تهیه و اكمال ایلشلردر. كورلمشدركه اقونومی پولتیق فنون ظنیه‌دن اولوب قیمت اشیا مسئله‌سندن طولایی طبایع اشیا ایله اشتغالی علوم فزیقیه‌یه وحسابات ایله اشتغالی علوم ریاضیه‌یه تعلق پیدا ایلدیكی جهتله بریسی ثابت ودیكری صحیح اولان بوایكی فنك موجب اوله بیله‌جكلری صحت وثبوتدن تجرید حالنده فن مذكور صرف كندی اربابنك ظن وخیالندن عبارت قالور. آنجق فنون ظنیه دخی تاریخ وجغرافیه ایله بالتصحیح كندیسیله توغل ایدنلرك بیوك بیوك استفاده‌لرینی تأمین ایدوب هر یره وهرزمانه كوره بر بشقه درلو تدبیرك استحصال

وتزييد ثروته بيوك ياردیملری اولور. اسامی
واجراآتنی شرح ایلدیکمز ذواتك هر بری
کندی مملکتنك وکندی عصرینك رجلی
اولوب اومملکت وعصرك احوال اقونومیقیه‌سنه
کوره دولت وملتلرینه اونوتلمز حسن خدمتلریله
ابقای نام ایتمشلردر. بونلر میاننده کزنای قواعد
اقونومیقیه‌یی تدوین ایدنلردن بولنوب ثروت
وقیمتلرك انواعنه ومبادله نقطهٔ نظرینه مقابل
اقچه‌نك نه اولدیغی‌ده اوذات عالی‌قدر تعیین
ایتمشدر.

اوت! اقونومی پولتیقده کزنای معلم اول
ایسه آدام سمایت دخی معلم اخیردر. شمدیکی
اقونومی پولتیق فنی آنك همتیله تکمل ایتمشدر.
۱۷۲۳ سنه‌سی حزیرانك بشنجی کونی انکلتره‌نك
اسقوچیا قطعه‌سنده کیر قالدی نام محلده بالتولد
فوق‌الحد ضعف ونحافتی حین صباوتنده کیر
قالدیده ومؤخراً غلاسقوو ونهایت اوقسفورده
اکمال تحصیل ایتمسنه مانع اوله‌میان بوذات
قرق یاشنه قدر بدیع وادبیات وفلسفهٔ اخلاقیه

ومنطق تدريساتيله شهرتشعار اولدقدن صكره ١٧٦٣ سنهٔ میلادیه‌سنده دوق ده بوقلوغ ایله فرانسه واسویچره طرفلرینی سیاحته كلمش وفرانسه‌نك تولوز شهریله سائر ممالك جنو-بیه‌سنی بعدالسیاحه اسویچره‌نك جنوه ومحال سائره‌سنی‌ده مدت مدیده كزوب تتبع ایدرك ١٧٦٥ سنه‌سنده پارسه واصل اولنجه اوراده روشفوقولد وكزنای وتورغو كبی بیوك اقونو-میستلر ایله مباحثه ایدرك ثروت عمومیه‌جه انكلتره وفرانسه اره‌سنده‌كی فرقی نسبتی تدقیق خصوصنده‌كی تحریاتنی بونلردن اتمام ایلمشدر . حتی فرانسزلر آدام سمایتك خواجه‌سی كندی اقونومیستلری اولدیغندن طولایی افتخار ایدرلر. اكر آدام سمایت بوسیاحتی بالاجرا فرانسز اقونومیستلریله مذاكره ایتمامش اولسه ایدی ذهنی فكرینی ادبیات وفلسفیاتدن قورتاروب ده اقونومی جهتنه هیچ ده سوق ایدمیه‌جكنی حكم ایدرلر. حتی آدام سمایتك انكلتره‌یه عودتندن صكره صنایع وتجارته دائر برفكر جدید اولمق

اوزره نشرينه باشلادیغی محاکمانك فرانسه
اقونومیستلری کتابلرنده آندن اول بر طوتمش
اولدیغنی ینه بو کتابلرك ارائه‌سیله اثبات ایلرلر.
شورا جقده اخطار ایده‌لم که آدام سمایت
شمدیکی اقونومی فننك متممی اولمقله برابر
اقونومیسنده اصل صنایع ایله تجارت جهتنه
صرف افکار ایدرك زراعت جهتنی بالنسبه پك
خفیف کچمشدر . نیچون ؟ چونکه انکلتره
اساساً صنعتکار وتاجر بر مملکت اولوب
چفتجی دکلدر . ایشته اقونومینك هر مملکته
وهر زمانه کوره بر درلو احکامندن استفاده
اولنمسی لازم کله‌جکی مسئلهٔ عظیمه‌سنی حله
یالکز بو قید کفایت ایدر .
مع هذا آدام سمایتك اقونومی پولتیق فننده
کی خدمت اتمامیه‌سی اصلا قابل انکار اولمیوب
بتون جهانك تحت تصدیقنده بولندیغی اوزره
حکیم مشار الیه بو خدمتیله لایموتانه بر شهرت
قازانمشدر . اما خدمت صحیحه‌سی اقونومی پولتیق
فننك بر فرع عظیمی دیمك اولان «قیره‌ماتستیق»

شعبه‌سنه مخصوص قالوب بوشعبه اقونومینك
هیئت عمومیه‌سیدر دیه ایدیلن اعتقادده‌کی
بطلانی اسوبچره‌لی سیسموندی نام‌معلم پك کوزل
اثبات ایلمشدر .

بو کلمه روبجه « قیره‌ماتا » کلمه‌سندن
مأخوذدرکه تغذی وتلبس‌وسائره ایچون‌درون
منزلده قوللانیلان اشیا دیمکدر . حکیم یونانی
آراسطو بوندن ایکی بیك سنه اول اداره‌یه
دائر تدوین ایلمش اولدیغی علمه بو نامی‌ویرمشدرکه
آنی « ادارهٔ بیتیه » و « تدبیر منزل » دیه
ترجه ایتمك لازمدر وبزدن اولکیلرطرفندن‌ده
« تدبیرمنزل » دیه ترجه اولنمشدر . واقعا
بونده ادارهٔ حکومته دائرده معلومات واردر.
انجق حکومت دنیلان شیئده برفاملیاصورتنده
بالتلقی اکا کوره بحث اولنمشدر . اوروپاالسنه
سنده‌کی تعبیرات واصطلاحات فنیه‌نك یونان
ولاتین لسانلرندن صورت اشتقاقلرینه واقف
اولانلر علی‌الاطلاق « اقونومی » وینه بویله
بر صورت مطلقه‌ده « اقونومی پولتیق » تعبیر-

لریله « قیره‌ماتستیق » تعبیری ارەسنده عمومیت
وخصوصیتدن هانکی نسبت بولندیغی بر
وضوح تامله تفهیم ایده بیلورلر . بو نسبت
ایسه اقونومینك اعمیتنی وقیره‌ماتستیقك اخصیتنی
کوستررر .

آدام سمایت مشتغل اولدیغی فنه « ملتلرك
ثروتلری اسبابیله او ثروتلرك طبایعی حقنده
تحریات » نامنی ویرمشدر . انجق « ملتلرك »
دیدیکی زمان بوندن مقصدی ملتلری تشکیل
ایدن افراددن عبارت قالمق کبی بر حکم ایله
اتمام ایلدیکی فن اقونومی پولتیق فنی اولمقدن
زیاده قیره‌ماتستیق فنی اولمق یعنی علی‌الاطلاق
« فن ثروت » اولمقدن زیاده « تدبیر منزل »
اولمق استعدادینی المشدر . حتی آدام سمایتی
بر اقتدار تامله تتبع وانتقاد ایدنلر انك اکمال
ایتدیکی فنه « اقونومی اندوستریه‌ل » نامی
ویرلمکی دها مناسب بولمشدر . چونکه آدام
سمایت نظرنده منابع اساسیهٔ ثروت همان منحصراً
صنایعدن عبارت بولنوب بو حالده او اقونومی

يى بر صنايع اقونوميسى عد ايتمك حقيقةً مناسب
دوشمشدر . معلم سيسموندى ومؤلفيندن اوبر
دەويترى بو فكردەدرلر . زيرا آدام سمايتك
اقونومى يى هيمان فنون صحيحه وثابته درجه‌لرينه
ايصال مرتبه‌سنده‌كى كشفياتى اصل تقسيم مساعى تشريك
مساعى مباحثنده اولوب بر آدمك متنوع ايشلرى
نه‌قدر زمانده ياپه بيله‌جكنه نظراً او ايشلرك هر
نوعنى بشقه بشقه آدملر ياپارلر ايسه هر برينك يكون
عملياتده كندى حصه‌سنه دوشه‌جك اولان نفعى هر
اميدك هر قياسك فوقنه چيقه‌جغنى اگرچه بوندن
ايكى بيك سنه مقدم قسمنه فنون درميان ايلمش ايسه‌ده
اندن صكره بونى بر حقيقت قطعيه صورتنده
ميدان ثبوته قويان آدام سمايت اولمش و بو
ايسه اقونومينك شعبات سائره‌سندن زياده
صنايعه متعلق بر حكمت حكمنى آلمشدر .

« سعى » دنيلن شيئى صنايعك خصوصيا .
تندن عد ايليان آدام سمايت مبادله دنيلن
شيئى ده محصولات صناعيه‌يه حصر ايدرجه‌سنه
بر فكر صنايع پرستى ايله مبادله قضيه‌سنى تجارته

میدان اتخاذینه کیرشدیکی زمان بر اره‌لق قار-
شوسنه زراعت دخی چیقمش ایسه‌ده زراعت
دنیلن شیئی عمله‌نك طو یوملغنـه مدار اتخاذیله
حتی بر عمله‌نك یومیه‌سی اوآدمك برکونده‌ییه‌جکی
بغدایه تعیین قیمت نقدیه اوزرینه حساب ایدیله-
جکنی دوشونمشدر.

آدام سمایت اقچه دنیلن شیئی عینیله کزنای
کبی تلقی ایتمشـدر. شوقدر وارکه محصـولات
صناعیه‌یی مبادلات تجـاریه بازارینه چیقاردیغی
زمان نظر دقتی اوکنه برمسـتهلکلرك احتیاجنی
و بر ده ارباب صنایعك غیرت رقابتنی آله‌رق
مبادله دنیلن شیئی برحریت مطلقه ایله سربست
براقشدر. مستهلکك احتیاجی معمولات صناعیه‌نك
نفعنه کوره اك اوجوز تدارکنی التزام ایتدیروب
فابریقه‌لرك رقابتی ده بومقصدی حصوله کتیره-
جکی ایچون مبادلات بالجمله موانعدن وارسـته
قاله‌رق حریت مطلقه دائره‌سی داخلنده‌دوران
ایلر ایسه برطاقم رسومك تزیید فیأته سببیت
کوستره‌میه‌جکنی و برطاقم امتیازلرك فابریقه‌لری

دیكرلريله رقابت خصوصنده تقويه ايده‌ميه‌جكنی نظر حكمته المشدر.

آدام سمايتك رأيی صوريله‌جق اولور ايسه داخلی وخارجی بتون كمركلری هردولت قالديرمليدر. بين الدول تجارت معاهده‌لری عقدينه هيچ لزوم قالماملیدر. بين البشر مبادله بلا قيد ولاشرط سربست بولنمليدر. كيم دها چوق حاصل ايدر ايسه اوزنكين اولمليدر. كيم مبادله ميدان رقابتنده ديكرلرينی مقهور ايلر ايسه بنی بشرك وسعت ورفاه حالنه خدمت ايتمش قهرمانلردن صايلمليدر. زيرا آنك غلبه‌سی سايه‌سنده هركس محتاج اولديغی وكندی حاصل ايده‌مديكی شيئی دها اوجوز دها قولای تدارك ايده‌جكدر.

بونلرك هيچ بريسنه ديه‌جك اوله‌مز اما بونك ايچون انسان انكلتره‌ده بولنمليدر. برمملكتده‌كه خانه‌لردن چوق فابريقه‌لر واردر. برمملكتده‌كه يالكز كندی سفاين تجاريه‌سی بتون دنيانك سفن مجموعهٔ تجاريه‌سنه معادلدر.

کرهٔ ارضك درت بلوكندن اوچ بلوكنی قاپلا -
مش اولان عموم دكزلر بوسفن تجاريه‌يه رام
اولمشلردر. دنيانك هانكی طرفنه كيدلسه
جابجا كوريلن انكليز تجارت بيراقلری بوكميلرك
اشارات جلبيه‌سيدر . برمملكتده كه اوتوز
بش مليون نفوسی يالكز بركون بسيله‌يه بيله‌جك
محصولات ارضيهٔ سنويه‌دن محرومدر . او
مملكت يه‌جكنی خارجدن جلب ايده‌جكدر .
فابريقه‌لرنده قوللانه‌جغی خام اشياىی خارجدن
جلب ايده‌جكدر. فابريقه‌لرنده حاصل ايده‌جكی
معمولاتی خارجه صاته‌جقدر . انكلتره‌نك اوچ
آی محصوريتنی فرض ايدكز متعاقباً‌ده عموم
نفوسنك آجلقدن هلاك اوله‌جغنی حكم ايدكز .
برسنه مدت خارجدن انكلتره‌يه خام اشيا
كيرميه‌جكنی فرض ايدكز بتون فابريقه‌لرك
قپانوب انكليز تجارتنك طوپ آتديغنی كورر
سكز.

ارتق انكلتره ايچون آدام سميتك اقونو -
ميسندن دها نافع بر اقونومی فرض ايديله

بیلورمی ؟ چونکه برابر آدام سمایتك اقونو۔
میسندهکی موافقت یالکز انکلیز ملتی ایچوندر ،
انکلیز دولتی ایچون دکلدر . انکلیز دولتنهده
موافق اولمسی فرض ایدلمك لازم کلسه تجارت
معاهدهلرینی کمرکلری فلانلری الغا ایتملی ایدی .
حالبوکه انکلتره دولتی آدام سمایتك حریت
مطلقهٔ مبادلهسنه اتباع شویله طورسون بر
چوق جهتلردن اصول حمایهیی بیله التزامدهدر .
ازجمله شکر فابریقهجیلرینه معاونت اولمق
ایچون خارجدن انکلترهیه کیرن شکرلردن
بالنسبه آغرجه کمرك رسومی الدیغی حالده
انکلترهدن خارجه چیقاریلان شکرلری اعمال
ایدن فابریقهجیلره عطیهٔ تشویقیه ویرر .
لوندرهدهکی صاتیلان انکلیز شکری اورادهکی
قیأتندن دها اوجوز قیأت ایله پارسدهفروخت
اولنور .

آدام سمایتك سربستئ مبادله اصولی
بوکونکی کونده عموم اوروپا مکتبلرنده اقونو۔
مینك صورت اخیرهسی اولمق اوزره تدریس

اولنـور . فقط اوروپا حكومتلرينك هيچ
بريسی نزدنده تطبيق ايچون قبول اولنمامشدر .
حريت مطلقهٔ مبادله‌يی بوكونكی كونده اوروپا-
جه قبول ايده بيله‌جك نه بر دولت نه بر ملت
يوقدر . هركون غزته‌لرده كورديكمز حمايهٔ
صنايع محافظه تجارت ناخشنودئ عمله وسائره
مباحثی بونی مؤيددر .

آدام سمايتك اقونوميسنی مكتبلرده تدريس
ايتمك كليسالرده « سزه اك بيوك فنالق ايدنلری
ازدل وجان سويكز! بر يناغكزه طوقات
اورانلره ديكر يناغكزی‌ده چويركز! » ديه
ويريلن وعظ ونصيحتلره بكزر . بر فكر فنی
بر قاعدهٔ فنيه اولمق اوزره تدريس ايديلور
اما تطبيقی لازم برقانون صورتنده دكل!

بزم مكاتب عاليه‌مزده آدام سمايت اقونو-
ميسنك كويا برقانون بردستورالعمل صورتنده
تلقی ايدلمسی تأسف عظيمی موجبدر . بزكه هنوز
كزنای وقولبر زمانلرنده دكل سوللی زمانته

بیله کلمامشز . مبارك وطنمزده موهبهٔ الهیه اولان قوهٔ انباتیه وسعت اراضی سایه‌سنده هیچ بر تشویق جدی ومعاونت صحیحه کورمکسزین براز زراعتمز مددرس اولسه فقر وضرورتك صوك درجه‌سنه وصولمز بك زیاده سرعت واستعجال کسب ایدر . صنایعمز یوقدر . هر معمولاته خارجدن محتاجز . هله شمدیکی اسلحهٔ جدیده‌نك کوستردیکی مجبوریته مبنی دشمنه آته جغمز قورشونلری بیله خارجدن مبایعه‌یه مجبورز . تجارتمز هیچ یوقدر . زیرا محصولات ارضیه‌مزدن یالکز چفتجی کبی فائده‌لنه‌بیلوب تجار کبی فائده‌لنه‌میورز . بونلری بزدن بالمبایعه خارجه صاتوب انتفاع ایدنلرده اجنبیلردر . نه کندی مالمزی ممالك سائره‌یه کندیمز صاته بیلیورز نه‌ده ممالك سائره‌دن محتاج اولدیغمز معمولاتی کندیمز جلب ایدیبورز . تجارتمزك داخلیه‌سی ده خارجیه‌سی ده اللر النده‌در . حال بویله ایکن سربستیٔ مبادله نره‌ده بز نره‌ده‌یز !

بیوك پترو وانك اخلافی بو کونه قدر روس

ملتنه اقونومی‌یی قلم ایله دکل « قنوت » یعنی
قرباج ایله اوکرتمشلردر . دوشونیورم دوشو-
نیورمده بزمده بویله برتازیانهٔ تعلیمه احتیاجمزی
كوریيورم . بزی صوپه ایله چفتجی صنعتكار تجار
ایتملیدر . ممالك متجاوره‌یه آقینلر ایدرك یوكارله
ثروت مغتنمه‌یی مملكتمزه ادخال ایلیه‌بیلك دوزینك
كچدیكی دقیقه‌دن بدأ ایله بز صپانه دستكاهه
صاریلوب زراعت وصنایع‌یوزندن حاصل ایلدیكمز
محصولاتی صاتمق وانلره بدل بزم‌یتشدیره‌میه‌جكمز
خام ومعمول اشیایی المق ایچون تجارت كمیلرینه
بنملی ایدك . همان ایكی یوز سنه‌لك برتأخر
عظیم بزی بوندن منع ایتمشدر . عجبا دهاقاچ
سنه‌لك تأخرات ایله كیسه‌مزی بنبتون سیلكه-
جكز؟ باقسه‌كزآ مكاتب عالیه‌مزده اكمال تحصیل
ایلیان منتهیلر حالا بزده سر بستی مبادله‌یی
دستورالعمل اوله‌رق یوروتمك ایستیورلرده
باشمزك چاره‌سنی دوشونمك یولنده اولانجه
فدا كارلغمزی معمولات داخلیه‌یه حصر ایلك
خصوصنده‌كی آرزو وخیالمزی ده منعه‌قالقیشه‌رق

« سز اقونومی پولتیق بیلیورسکز! » دیه یزده درس و یرمك ایستیورلر . فسبحان الله !

ایشته عزیزم بن سوزیمی بتوردم . کرك سزه و کرك سائر قارئلریمه « خذ ماصفا دع ماکدر » دیرمده خاتمهٔ کفتارمده دخی صحت و صفای دائمیده اولمکزی تمنی ایلرم افندم حضرتلری !

احمد مدحت

— ٥ —

رد «رەنان»

(اسلاميت وفنون)

مؤلفی

پترسبورغ امام ومدرسی عطاء الله بايزيدوف

مترجملری

مادام كلنار دەلەبەدف　　احمد جودت

معارف نظارت جليلەسنك رخصتيله

ترجمان حقيقت غزتەسنه درج ايدلدكدنصكره
كتاب شكلنده دخی طبع اولندی

استانبول

١٣١١

بر افاده

پترسبورغده بتون روسیه‌ده‌کی اهل اسلامك مرجعی اولان صاحب فتوی علامهٔ بی مدانی فاضل عطاء الله بایزیدوف افندی حضرتلری مشهور فرانسز فیلسوفی ارنست رنانك اسلامیت علوم حاضره ایله قابل نسبت اولمدیغنه دائر یازمش اولدیغی مقاله‌سنی رداً روس

لسانیله بر مقالهٔ بلیغه قلمه الوب طبع
ایتدیرمش و بر نسخه‌سنی منسوبیتیله مفتخر
اولدیغم ترجمان حقیقت غزته‌سی هیئت
تحریریه‌سی رئیسی عطوفتلو احمد مدحت
افندی حضرتلرینه ارسال ایلمش ایدی .
مشاهیر مستشرقیندن کلنار خانم افندی
(مادام اولغاده له به دف) حضرتلرینك
الیوم شهرمزده بولنمسی و اثرك ترجمه
مجهول بر لسان ایله یازلمش اوله‌رق اسان
مذکورك اهلی ایسه مشارالیها اولمسی
حسبیله مندرجاتندن لطفاً بزی خبردار
ایتمك اوزره رسالهٔ مذکوره مشارالیهایه
تقدیم قلندقده بو اثرك کرچکدن پرحکمت
بر اثر معتبر اولمسنه مبنی عیناً ترجمه‌سی
فاضلهٔ مستشرقه طرفندن تنسیب ایدلمش

وبو ایشـه عبد عاجزكده مشـاركتی آرزو بیورلمشدر .

عطاء اه افندی حضرتلرینك بواثرینی ترجمه‌ده بنم اشـتراكم ضروریاتدنمیـدركه كلنـار خانم افندی حضرتلری لسـانمزی كركی كبی تحصیل ایدرك ترجـان حقیقت صحـایفنی تزیین ایدن وآیروجـه رسـاله صـورتنده‌ده طبـع اولنـان بر قاچ پارچه اثرلرنده مدحت افندی حضرتلری انجق یوزده یكرمی بش نسبتنده تصحیـح احتیاجنی كوروب اعـتراف ایتمش اولدقلری حالـده چند ماهدنبری مملكتمزده بولنه‌رق من غیر حد بوعاجزی خدمت تدریسـلرینه قبول ایتملریله ترقیـات سریعه‌لری آثار قلمیه‌لرینی هیان همان كلفت تصحیحدن وارسته ایده .

جك درجه‌يى بولمشدر . بو حالده تك
باشنه يايه‌بيله‌حكلرى بر ايشه عبد عاجزى
تشريك بيورملرى محضا شو خدمت
مفتخره‌نك شرفندن حصه‌دار ايتمك امنيهٔ
نوازشكاريسنه مبتنى بولنمغله مع الممنونيه
و بالاشتراك روسجه‌دن عثمانلجه‌يه ترجمه‌يه
ابتدار اولنمشدر. محرر ترجان حقيقت

احمدجودت

مقدمه

۱۸۸۳ سنه‌سی مارتنك یكرمی
طقوزنجی كونی پارسده (صوربون)
دارالعلومنده موسیو ارنست ره‌نان طرفندن
ایراد ایدیلوب (علكسی ودروف) مهر .
فتیله‌ه اسلامیت وفنونه‌نامی التنده روسجه‌یه
ترجمه اولنان نطقی تحلیله شروع ایلیورز.

ابتدای امرده شوراسنی درمیان
ایده‌لمكه مومی الیه موسیو ره‌نان كبی دكل
یالكز فرانسه‌ده بلكه بتون اوروپا عالمنده
بر موقع عالی قزانمش و علوم و فنونده
ومؤلفات حكمیه‌ده ثقاتدن معدود بولنمش

أولان برذات محترمك دين اسلام حقنده ممكن الوجود كورديكي اتهامات بزى نهايت درجه‌ده دلخون ايلدى . اودين الك معقول وموافق شكل و صورتی فكر بشرك هرجهتله ترقيات لازمه‌سنه مساعد اولمقده وانسانك احتياجات ماديه‌سنى احتياجات معنويه‌سنه توفيق ايتمكده اولديغندن اسنادات وارده‌دن نه‌قدر محزون ومكدر اولسه‌ق يرى واردر .

موسيو رنانك حقيقت حاله مقارن اولميان نطقنى الهيات (تئولوژى) نقطهٔ نظرندن موقع بحثه قويمغه كيرشميه‌رك يالكز نطق مذكورك حاوى اولديغى نقاط متضاده ومتباينه‌يى پيش اولى الابصاره توضيح وتبيين ايتمك ايسترز .

بودين — اديان سائرهٔ سماويه كبى
مجرد و ايله منزل اولديغى ادعاسيله
دكل — ذات الوهيت وروح حقنده
موافق عقل سليم ومنطق اولان احكام
اساسيه‌سى وعلوم وفنونه مطابقتى حسبيله
مجبورى الاتباع اولديغنى بيان ايتمكى بر
وظيفه عد ايلرز .

موسيو رەنانك نطق قرائت ايديلور
ايكن عجبا اسلاميت نه سببه مبنى بويله
علوم و فنوندن خارج بر وجهله ديله
طولانيله‌رق دين مذكورك نقاط لازمه .
سى نه‌دن طولايى بر صورت مرشكافانه
ومدققانه‌ده تعميق اولنمق زحمتى اختيار
ايدلمديكى بلا تأمل وارد خاطر اولور .
اوت ! موسيو رەنان اسلاميت وفنونى

یکدیکریله مقایسه‌یه قالقشمدن اول اسلامیتك
ماهیت اصلیه‌سنی وصکره‌ده آیری آیری
هر فرع وشعبه‌سنی تحقیق واستکناه
ایدوب تعمیم انظار ایتملی وسطحیات ایله
و بعض ادملرده کوردیکی ضد المأمور
ظواهر وخصوصیات ایله اکتفا ایلمامل
ایدی . زیرا او ظواهر احوال ادیان
سائره‌نك اشکال خارجیه‌سنده‌ده اولدیغی
کبی موافق صواب و حقیقت اولمز .
اسلامیت غیرمعین مبهم بر شکل فلسفی ،
بر وهم ما فوق الطبیعه ، بر فرضیهٔ فنیه
دکلدر ، بالعکس اسلامیت واضح وثابت
ولایقیله تعین ایتمش بر درس تدقیقات
اولوب انك تتبع وتحلیلی هیچ بر وجهله
موجب مشکلات دکلدر . اسلامیتك منابع

اولیه‌سی قرآن کریم و سنن سنیهٔ نبویه اولدیغندن ابتدای امرده بونلری حقیله تدقیق وتحقیق ایتملیکه دین مذکورك فنون ایله درجهٔ مناسبتی وبالتحلیل نتیجه‌سی درك وتیقن اولنه‌رق فنونه وجه مطابقتی تعین ایده‌بیلسون .

بز مسلمانلر نهایت درجه‌ده تأسف ایدرزکه اوروپاده عمومك مظهر احترامی اولمش اولان بو ذات فنون شناس شو صورتله حرکت ایتمامش و اصول ترکیبی یعنی سببدن مسببه ومبادیدن مطالبه انتقال جهتنی اصول تحلیله یعنی مسببدن سببه ومطالبدن مبادی‌یه انتقال جهتنه بالترجیح مسلمانلرك ترقیات معنویهٔ حاضره‌لری درجه‌سنی اوروپا ملتلرینك درجهٔ

ترقیات معنویه سیله مقایسه ایدرك
اسلامیتك فنون و علوم عقلیه یه خصم
اولدیغنی استنتاج ایلمشدر . بز قواعد
منطقه رعایتله موسیو رەنانك اسلامیت
علیهندەکی اسناداتی نقدر غدارانه نەقدر
حقیقت براندازانه اولدیغنی اثبات ایله
نقطه‌سی نقطه‌سنه جواب ویرمکه سعی
وغیرت ایلیه‌جکز . اندن صکره‌ده بو نطقك
هیئت مجموعه‌سنه دائر بیان افکار ایلیه‌جکز .

———

برنجی باب

موسیو رونانك علوم ومعارف اسلامیه حقیقةً موجودمیدی ؟ یاخود علوم ومعارف هیچ اولمز ایسه اسلامیت طرفندن قبول و مساعده‌یه مظهر اولمشمیدر ؟ دیه بر سؤال ایراد وجوابنی ینه کندی طرفندن نفی ایله اعطا ایلیور . صکره‌ده بر دور مدید ظرفنده یعنی یدی عصر مدت ایچنده علوم وفنونك وترقیات فکریه‌نك مسلمانلر نزدنده بولنمش اولدیغنی و فارابیلر ، ابن سینالر حکمای اولین و آخرین میاننده بر موقع ممتاز احراز ایتدکلرینی سویلیورده عرب واسلامیت ایچون بر فنك موجودیتنی قبول ایتمیه‌رك

انلر يدندەكى فنونك اساسى يونانستاندن مأخوذ ومقتبس اولديغنى ويونان علوم وفنونك وافكار صحيحه ومستقيمەنك منبعى ايدوكنى يازيور .

بز عربلرك يونانيلردن علوم ومعارف اقتباس ايتدكلرينى تسليم ايلرز . و بوكا قارشى هيچ بر شى سويلمكه حاجت بيله كورميز . شو قدركه علوم و فنون مذكورەنك ميدانه چيقمسى ياالكز يونانيلرك ثمرۀ اقدامى اولميوب انلرەدە مصريلر ايله هنديلردن انتقال ايتديكنى وقايع تاريخيەيه استناداً بيان ايدرز .

حركات ومجاهدات عقليەنك بيز[illegible] ب اجراى حكم ايتمش اولديغى او ا[illegible] ار ظرفنده عربى ويا اسلامى برعلم اولمديغى

نصل انكار اولنه‌بيلور كه ره‌نان كنـديسى
دخى بيـان ايتمش اولديغى اوزره او زمان
(اخوان الصفا) نامى النده برانجمن علما
تشـكل ايدوب افـكار عاليه وتدقيقـات
معقوله‌لرينى محتـوى اوله‌رق برده فلسـفه
انسيقلوپه‌ديسى وجوده كتيرمشلردر .

ره‌نانك تأميناتى وجهله علم كيميـا و
هيئتك شـايان دقت نتايجه واصل اولمسى ،
— بزم طرفمزدن‌ده علاوه ايده‌لم — جبر
خليفه معتضدك ايام حكومتنـده ابوالحسن
البيقراه نامنده برمسلمان معرفتيله ابعاد هند-
سه‌يى مساحه ايچون تطبيق ايدلمسى — كه
او وقت يونان رياضيونجه دخى مجهـول
ايدى — متكلمينك اسلاميت وعلى‌العموم
اديان سائره حقنده قواعد فكريه وعقليه‌يه

تطبيقا مباحثات اجرا ایتملری شـايد علوم
وفنونك بين الاسلام والعرب تجدد وترقیسنی
اثباته كافی كورلميور ايسه عجبا اوروپا نه
حق ایله اوروپا عـلوم وفنونی کندیلرینه
نسبت ایتمکه چالیشـیورلر ؟ انلرك مبانیسی
هپ اوسعادتلی یونانستاندن الـنمشدر !

موسیو رەنانك افادەسنه باقیلنجه ایشی
دها ايلرويه كتورمك لازم كلهجك اوروپا
کندیسنه بتون مسلمـان الندن کچەرك كلان
وعربلرك جهد وغيرتلری سایهسنده انتقال
ايدن علوم وفنونه مسلمانلرقدر دخی ادعای
مالكيت ايدەميـهجكدر . كوريليـوركه
رەنانك استنتـاجی اصـلا موافق مصلحت
دكلـدر . اكر اونتيجەيه موافق حقیقت
اولـق نظريله باقار ايسـەك موسی اليهـك

اوروپایه نسبت ایتدیکی علوم وفنونه دائر
اوروپالیلرك حقلرینی تسلیم ایتمامك اقتضا
ایدر . موسیو رەنانك موضوع بحث اولان
ماده حقندەکی افاداتنك بر انتقاده مقاومت
ایده میەجکنی شو کیفیتده اثبات ایلر .
عرب علماسنك رأیلرینه کوره امور مثبته
وحقیقیەنك موجودیتنی قبول وتسلیم ایتمیان
منطق شایان احتجاج وثوق بر منطق دکلدر .

رەنانك قولنجه شو وجهله بر قیاس
ترتیب ایدلمك اقتضا ایدر :

« عربلره اسناد اولنان علوم وفنونك
هیچ بری انلره منسوب دکلدر . چونکه
انلرك اصل ومبدأی یونانستانه عائددر . »

شو قیاسه نظراً بزده شکل آتی یی
ترتیب ایدلم :

« اوروپالولره اسناد اولنان علوم وفنونك جمله‌سی یا یونانی یا اسیائیدر. چونكه انلرك اصل مبدأی یونانستانه واسیایه متعلقدر»

بوراسی تام یری اولدیغندن سویلیه‌لم كه اسلامیت اوروپایی بش التی عصر كیروده براقه‌رق علوم وفنون یونانیه نامی ویریلان معلوماتی اقتباس واستحصال ایلمش. حالبوكه اوروپا انجق بو عصرلرك مرورندن صكره معلومات مذكوره‌یه حواله سمع اعتبار ایده بیلمشدر. بو حقیقت ایسه موسیو ره‌نانك دخی تحت تصدیق و اعترافنده‌در. علوم و فنون وفلسفه ایله مخاصمه وانلری امحا ایتمش اولدیغی ره‌ناندن مروی اولان اسلامیت

تأسیسندن ایکی عصر صکره علوم یونانیه‌یی
آغوش قبولنه الدرق قوهٔ حیاتیه‌سنی
۱۲٦۰ سنه‌سنده اوروپای لاتینی‌یه نقل
ایتمشدر ·

شو حسابه کوره اوروپای خرستیانی
فنون مذکوره‌یی تحدثندن انجق اون ایکی
عصر صکره قبول ایتمش دیمک اولور ·
بوندن اسلامیتك قابلیت واقتداری مشهر
بداهته چیقار ·

بوحال پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم افندیمز
حضرتلرینك لسان حکمت بیان نبویلرندن
شرفصدور ایتمش اولان « اطلبوا العلم من
المهد الی اللحد » حدیث منیفنك بر
نتیجه‌سیدر · موسیو رهنان ایسه اوروپانك
اون ایکی عصر صکره تأخر ایتمسنی موقع

جغرافی یه استناد ایتمك ایستیور . فقط
بخارا ، سمرقند ، ایران ، اسپانیا بغداده
وشامه فرانسه‌دن دها یقین دکل ایدیلر .
او بغداده که بخارا ، سمرقند ، اسپانیا
مسلمانلری علوم جدیدهٔ فلسفه‌یی تدقیق
وتتبع ایچون اوراده اجتماع ایدرلرایدی . مع
مافیه اوروپا قتولیکلری او قدر مسافه‌یی قطع
ایدوب اورایه کیتمدیلر . شونکله‌ده ثابت اولیز
میکه علوم وفنونه تشویق اسلامیتك اساسنده
موجود اولوب بوده پیغمبر ذیشانمزك « اطلبوا
العلم ولو بالصین » امر جلیللرینك نتیجهٔ اصلیه
سیدر . تحصیل علوم وفنون « طلب العلم
فریضة علی کل مسلم ومسلمة » کفتار رسالت
پناهیسنه مبنی هر مسلمان ایچون مجبوریدر .
اسلامیتك شرف وقدر قیمتدارینی

تأییداً علی وجه التمثیل ذکر ایده‌لم که : بر
چوجغك استقبالی ورفاه وسعادتی ایچون
یالکز بر والد محصل کافی اولمیوب
او طفل مهد حیات اولمق وانی صکره تربیه
ایتمك اوزره برده والده لازمدر . یوقسه
برطفل نوزاد فقدان تقیداتدنناشی ترك
حیات ایلر . عجبا او چوجقه باتەرق
انی عمومك اعتبار وحرمتنه مظهر برشاب
امرد حالنه کتیرن والده شکران محمدتە
لایقمیدر دکلمیدر؟ البته لایقدر .

ایشته شو تمثیلدن پك اعلا اکلا .
شیلیورکه یونانستان علوم وفنونك پدری
اولدیغی حالده اسلامیت وعربستان انك
مادر تمیه وتربیه‌سیدر . بناء علیه اوروپا
پدری یونانستان اولان برزادهٔ کمالی کند .

یسنه کوجلی قوتلی بر کنج حالنده اهدا ایدن اسلامیته متشکر ومنتدار اولملیدر. او وقت اوروپا او چوجغك پدرینی اصلا طانیمیور ایدی. انی تربیه ایدن وبیودن عربستانه انك نسبتی نه‌دن لازم کلسون؟ موسیو ره‌نانك بیان ایتدیکی علوم و فنونك یونانی اولدیغی قدرده عربی اولدیغنی ادعا ایدرز.

« ایکنجی باب »

مسلمانلرك اواعصار ترقیسنده کوریلان حرکات عقلیه ایله خلیفه‌لرك نشر علوم وتعمیم فنون ایچون واقع اولان مجاهدات فعالیت ثمالری اسلامیتك ارزو ومقصدینه رغماً وجوده کلدیکنی موسیو ره‌نان ادعا ایدییور.

رەنان بو نتیجەیی ابتنا ایتدیکی ایکی
فقرەدە شویلە دییور :

« علم فن و فلسفە دنیلان شیئە ایلك
عصر مسلمانلری قدر هیچ بر کیمسە یبانجی
دکل ایدی »

« عربلر اصلا فیلسوف دکل ایدیلر .
اعراب بدویە علوم و فنونە خواهشکر
و تفکر و تأملە مستعد دکللر ایدی . ایشتە
بو سببە مبنی اسلامیتك یالکز عربلر بیننده
منتشر اولدیغی خلفای اربعە و امویلر
زماننده اسلامیتدە هیچ بر حرکت عقلیۀ دنیویە
ظهورە کلمامشدر . هر شی ۷۵۰ سنە‌سنە
طوغری تبدل ایتدی و عجملرك تفوقیلە
عباسیلر امویلرە غالب کلدیلر »

ردینە کلنجە :

اسلامیتك علوم وفنونه ومعقولاته
قابلیتی اولمدیغی، عربلرك فلسفه یه استعدادلری
مفقود بولندیغی، عربلرك صکره‌کی حرکات
عقلیهٔ معنویه‌لری اسلامیتك ارزوسی خلافنده
حصول پذیر اولدیغی حقنده‌کی ادعا
علوم و فنون دنیویه‌دن محرومیتلرینه
وانلر ایله عدم اشتغاللرینه اساس اتخاذ
ایدیلور ایسه بو حالده او نتیجه‌یی
اوروپایه ده تطبیق ایتمك لازم کلور ۰
اوروپانك‌ده معقولاته مستعید اولدیغی،
ترقیات حاضرهٔ عقلیه‌سی کندی
ایستکنك خلافنه استحصال ایدلدیکی ادعا
اولنه بیلور ۰ چونکه اوروپا هر ترقیٔ
فلسفی و معنویدن دکل یالکز برنجی
عصرده غافل، حرستیانلغك قبولندن

اون ایکی عصر صکره دخی علوم وفنونه
حالا یبانجی بانجی باقیور ایدی . انجق
اون اوچنجی عصرده اسپانیانك عربلر
طرفندن فتحندن صکره اوروپا عربلرسایه ـ
سنده تحصیل علومه شروع ایده بیلمش
ایدی . اوروپایه تعلق جهتندن بویله بر
نتیجهٔ منطقیه‌یی انکار ایتمك بدیهی‌یی تسلیم
ایتمامك دیمکدرکه اکا عربلر مغالطه دیرلر .
واقعا تعاقب محاربات وقسمآ ده عربلرك
معیشت بدویه ایله الفتلری ترقیات فکریه‌لرینی
وعلوم فنونده فعالیتی بر مدت کیروده
براقمش ایسه‌ده بو غایت محدود بر زمان
ایچون ایدی . شونکله ثابتدرکه عربلر
مشاغل خارجیه‌دن قورتیلوب ده حیات
اجتماعیه وجوده کتیردکلری زمان

مجاهدات عقليه‌يه ، تحقيق علوم وفنونه
مسارعت ايتديلر. انسانك ، حيوانك ،
نباتك نشو ونمالری قوانين موضوعهٔ
الٰهيه موجبنجه بردن بره اولميوب تدريجاً
ولياقت واستعدادلرينه كوره ايلرولر. همان
وجود بولمز. حصول ترقی بعضاً ازچوق
چابوق ، بعضاده كيجه‌جه ميسر اولور.
ملل وحكومات متشكله دخی عينيله
بويله‌در. اول امرده تنظيم احوال وتنسيق
امور اداره ايله اكتساب قدرت ومتانت
ايتمدكجه و مصالح خارجيه‌دن قورتلمدقجه
ترقيات فكريه و عقليه‌يه نصب نظر اهتمام
ايتمكه وقت بوله‌مزلر.

ملاحظات مسروده‌يه مبنی ، خليفهٔ
اجلال نما عمر بن الخطاب رضی الله عنه

حضرتلری حقنده رهنانك سرزنشلری اصلا شایان قبول اولهمز. مشارالیهك عدل وحقانیتدن ذرة ماعدول ایتمدكلری براصر مثبتدر. اونوتماملی كه حضرت عمرك رعایت ایتدیكی اساس مقتضیات قانونیهنك كنه واهمیتنی تقدیره مقتدر اولان ملل متمدنه ایچنده دخی تطبیق ایدلدیكی حالده او اساس افكار صنم پرستانهدن هنوز لایقیله تخلی ایدهمامش وصرف معنوی واخلاقی قوانینی تفهمدن عاجز بولنمش اولان برقومه حكومت صورتنده تطبیقی تماماً موافق مصلحت عدالت اولهجغی دركاردر.

حضرت عمرك حركاتنی مدافعه ایچون رهنانك بالذات كندی سویلدیكی سوزلره بیله استناد اولنهبیلور. مومی الیه ده خطیئات

موقعیه صاحب اولوب قالامامیدر. اسلحهٔ ناریه
حقنده ابتدای ظهورنده نه‌لر سویلنمدی.
مع مافیه بو اسلحه مدنیتك كسب ظفر و غالبیت
ایتمسنه پك زیاده یاردم ایتدی. افكار فاضلهٔ
انسانیه و احتساسات خیر پرورانه ترقیات
معنویه‌سی و خصائلی متخالف و متباین اولان
برجم غفیره تطبیق حالنده او جماعته مبادیٔ
فكریه‌یی ادخال ایتمك انتظار ایدیلان فائده‌یی
مستوجب اولمز» دییور.

اكر عمر رضی الله عنه حضرتلری
نك «مبانیٔ مخربه» یاد ایلدیكی او مبا-
دی‌یی اتخاذ ایتمش اولیدی مشار الیهك
اجرا ایتمش اولدیغی اصلاحات، میاننده
بولندیغی ملت جاهله‌نك مظهر قبول و تقدیری
اولمق شویله طورسون بلكه دها بدایتنده

محو اولور کیدر ایدی . نصلکه اون اوچنجی عصرده بغدادك قبائل بتپرستان طرفندن فتحنده بو حال وقوعه کلمشدر . او تقدیرده اوروپایه عربلر واسطه‌سیله نقل ایدلمش اولان یونان علوم و فنونی ، فلسفه‌سی‌ده ختامپذیر اولوردی که ازمنهٔ عتیقه‌نك نیجه محصولات فکریه‌سی بویله محو اولوب کیتمشدر . بو حقیقت ازمنهٔ عتیقه‌یی درجهٔ کافیه‌ده تعمیق ایدن موسیو ره‌نانه هر کسدن زیاده معلوم اولمق لازم کلور .

« اوچنجی باب »

عربلرك میدانه کتیردکلری ، علوم و فنونك اسلامیته قارشو وجودپذیر اولدیغنی اثباتده موسیو ره‌نان غایت عجیب بر طریقه

سالك اولمشدر . مومی الیه علم وفضلاریله مشتهر اولان ونشر انوار مدنیت ایلیان خلفای عباسیه‌نك احوال باطنه‌لرینه نفوذ ایله انلری تحلیل ایتمك ادعاسنده بولنیور .

ره‌نانه خلیفه المنصور وهارون الرشید والمأمون صورتا مسلمان ایدیلر (؟) دیور وبونی ده « بو خلیفه‌لر ممالك اجنبیه‌دن کلان هرشیئه وحتی بتپرست اسانه مراقلری اولمغله وهندستان وایران و یونانستانه مراجعت ایتملریله » استنتاج ایدیور .

ره‌نانك مطالعه‌سی اوزرینه شکل آتی منطق ترتب ایدر !

« اجنبی بتپرست اسانلرینه مراق ایدنلر اجانبه وبتپرستیه منسوبدرلر .

«عباسی خلیفه‌لرده اجنبی و بتپرست
لسانلرینه مراق ایدییورایدیلر.
«اویله‌ایسه‌انلرده‌صورتامسلمان‌ایدیلر!»
ایشته رەنانك قاعدهٔ منطقیه‌سی احوال
موجوده‌یه قطعیاً توافق ایتمامکده‌در بزم
مطالعه‌مزه کوره موسیو رەنانك بیاناتی
اسلامیتك فنون اوزرنده‌کی تأثیراتنی تقلیل
ایتمك شویله طورسون بالعکس اسلامیتك
لهنده تلقی ایدیلور.
خلفای اسلامیه‌دخی عین رسالتپناه
افندمز حضرتلری کبی متعصب وافکارمحدو.
ده اصحابندن اولمیوب فکرونظرلری غایتله
وسیع اولدیغندن علوم وفنونك هر شعبه.
سنه مراق ایدرك انلرك مصادر ومنابعنی
حتی بتپرستلر میاننده دخی اولسه تحری

ایدییورلر ایدی دیمکدر ٠

شاید شو کیفیت اسلامیتده تعصبك فقدانی اثباته کافی کورلمیور ایسه دیکر بر مثال دها ایراد ایده‌لم ٠

ره‌نانك دیدیکی کبی علوم وفنونی حمایه ایتدکلری ایچون المنصور ، هارون الرشید ، المأمون صورتا مسلمان ایسه‌لر بو حکمی دیکر خلیفه‌لره قدر تشمیل ایتمك اقتضا ایدر . زیرا فارسده‌کی آل بویه ، اسپانیاده‌کی امویه ، مصرده‌کی فاطمیه ، حلبده‌کی آل حمدان ایله دیکر حکومات اسلامیه بو حمایه‌ده بولنیورلر ایدی ٠ هر سلاله‌یه منسوب اولان خلفانك جمله‌سی علوم وفنونی تحت حمایه‌لرینه المشلردر ٠ نره‌ده خلیفه بولنمش ایسه علمانی نزدینه

جاب ايله تصاحب واعزاز علما خصوصنده
مسابقه ايدرلر ايدى . اسلاميت ايله
فنون برايكيز قرداش مقامنده اولوب هر
يرده برابر عرض وجود ايتمشلردر.
اسلاميت نره يه داخل اولمش ايسه علوم
وفنون دخى انى تعقيب ايلمشدر. بوحال
دين محمدينك علوم وفنونى تشويق واغرا
ايتمسندن بشقه نه يه حمل اولنور ؟ عربلرك
ادوار فعاليت علميه لرى اسلاميتك ارزوسى
خلافنه وجوده كلمش اولديغنى رهنان نصل
اولوب ده ادعا ايدييور ؟

او زمانكى اوروپاى خرستيانى ايله
اسياى اسلامى ارهسنده برخط موازى كشيده
ايدرايسه‌ك غايت غريب برتضاد كوريرز .
برطرفده مسلمانلر علوم وفنونى تحصيل ،

حکمیانی برخواهش مقـدمانه ایله تحری
علمایی معـاملات جـوانمردانه ایله تبجیـل
واعزاز ایلیورلر . دیکر طرفده اوروپای
نصرانی عرب بلرك اجتهـادات عقلیه سنه
قارشو باردوبی قید طورهرق اصلا معرفه
دار اولمیـورلر . یالکز اون برنجی واون
ایکنجی عصرلرده برتصادف نا کهانی ایله
فنون فرانسه فرجه‌یاب دخول اولیور .
بناءً علیه اسـلامیت زمان ظهورنده
بری هر یرده عـلوم وفنـونی آرامش
واوروپای قتولیکی‌یی ایسـه بالذات علوم
وفنون آراشدیروب ارقه‌سـندن قوشمش
واورایه یالکز عربلر سایه‌سنده پای انداز
اولمغه موفق اوله‌بیلمشدر . رهنانك اسلا .

میت ایرانك ترقیاتنی بر قصرغه کبی توقیف ایتمش دیمسنه بدل اسلامیت علوم وفنونی فرانسه‌یه بر عاصفهٔ مقاومت برانداز کبی هجوم ایتدیرمش دیمك دها معقول دها موافق نفس الامر اولمزمی ؟ بو نتیجه علوم وفنون اسلامیت میاننه — اسلامیتك مقصد وارزوسی خلافنه — دخول ایتمش اولدیغنه دائر اولان استاداتدن زیاده وقایع تاریخیه‌یه مطابق دکلیدر ؟

﴿ دردنجی باب ﴾

موسیو رەنان، اسلامیت فنون و حکمیاتی تشویق ایتمك شویله طورسون آنی دها بدایت ظهورنده بوغمش اولدیغنی سویلیور . مستلزم تسف بی غایه اولان بو مدعانك مبنی علیهی موسی الیهك لساندن

صادر اولان شو سوزلردر :

« عربه اسناد اولنان علوم وفنون قوۀ حیاتیه‌سنی اوروپای غربی‌یه نفخ ایتدکدن صکره ١٢٠٠ سنه‌سی متعاقب بسبتون اسلاملر بیننده غائب اولمشدرکه اوزمانلر هیچ برعرب فیلسوفی طانمیور . فلسفه اسلام ممالکنده ظلم وتضییق التنه انمش ایسه‌ده تمامیله افنایه موفقیت حاصل اوله‌مامشدر . ١٢٠٠ سنه‌سندن اعتباراً الهیاتك تأثیراتی جمله‌سنه فائق کلـه‌رك فلسفه ممالك اسلامیه‌ده تباه اولمشدر »

رەنانك صورت افاده‌سندن دخی علوم وفنون ممالك اسلامیه‌ده تنمیه وتربیه ایدلدکدن صکره اوروپایه بالانتقال اوراده ترقی ایتمش اولدیغی اکلاشیلیورکه بوحال

عين .. د اكا برك اولاد صغاره نقل و ترك
حقوق ايتمسنه بكزر . كويا دنيلمش كه :
« اوروپا ! ايشته سكا سنك بيلمديكك
فنون جديد ! اون اوچ عصر اجتهادات
عقليه دن غافل اولوب كوشهٔ رخاوتده
قالمق ارتق كفايت ايدر .
ارەلقده برديكر ملل مترقيه ده كو-
رلديكى اوزره اسلاميت ارەسنده دخى
صكره لرى تأثيرات معكوسه وجوده كلمشدر .
عربلر ميانندە ترقيات علوم وفنونك توقفى يالكز
انلرك دينلرينه اسناد وانك نتيجه سى
اولديغنى ادعا ايتمك موافق عدالت
اوله من . زيرا ملل سائرەنك بو توقفلرى
دينلرينه اصلا جهت تعلقى اولميان حالات
وحادثاته حمل وعطف ايدلمكدەدر .

عربلرك توقف فعاليتلريني دخي اقوام
ديكرده انك سبب ظهوري اولان كيفياته
ابتنا ايلمك اقتضا ايدر ٠

عموماً معلوم اولان وقوعات تاريخيه يه
يعني باربارلرك بغدادي استيلا ايتملرينه
عجبا نه ايچون عطف نظر اهميت ايدلميور ؟
تاريخاً ثابتدركه بوبتپرستلر اسيانك تا ايچرو-
لرندن كله‌رك اوكلرينه هرنه كه تصادف
ايتمش ايسه تخريب وتالان ، اسلاميتك
مركز علوم وفنون اولان جهات شماليه‌سني
تارمار ايتديلر ٠ اونوتماملدركه اوغالب
باربارلرده صكره اسلاميته تبعيت ايتديلر ٠
بودينك سايهٔ تأثيراتنده — هرنه قدر
بوراده ذكرينه حاجت اولميان بعض
اسباب ايله يواشجه ايسه‌ده — عزم

پرورانه وتدریجکارانه برصورتده ترقی ایدلمکده‌در • امید اولنور که برمدت ظرفنده انلرك ترقیاتی‌ده اوروپا ترقیاتیله کسب تساوی ایدرك انتشار فنون طریقنده قطع مراحل ایده‌لر •

« بشنجی باب »

رونان حکمیات حقنده‌کی تفنداته اسلامیتك مظاهرت ویاخودانی حمایه ایدوب اتمدیکنی صوریور وجوابنی نفی صرف ایله ویریور • اسلامیتك علوم وفنونه خصم اوله‌رق الك نهایت انی افنا ایتدیکنی بیان ایلیور •

رونان بونتیجه‌یی موضوع بحثی اولان زمانده مسلمانلردن واقعا یالکز برشرذمه‌نك علوم وفنون حکمیه‌یه مخاصمانه حرکتده

بولنملری مشاهده ایدلمش اولمسندن چیقا-
ریور . دییور که :

« بو علوم ایله مشغول اولانلره (زندیق)
تعبیر اولنور ایدی . وتحریك ایدیلان
اهالی‌یی تسکین ایچون آثار حکمیه احراق
اولنور وحقارات واقعه بعض کره غوغالره
منجر اولور ایدی »

واقعا برزمان بو کبی حاللر کورلمش
ایسه‌ده ره‌نانك انلری عقائد دین محمدی‌یه
حمل واسناد ایلمسی پك عجیبدر . اوزمانلر
مسلمانلر میاننده متعصبلر ، جاهل صوفیلر ،
کندندن بی‌خبر حریفلر بولنمدیغی قابل
انکارمیدر ؟ عجبا موسیو ره‌نان شمدی
مدنیت حاضره‌نك مرکزی اولان پارسده
ویاخود دیکر اوروپا مملکتلرنده بالذات

رهباندن و افکارندن متنفر وانك ایچون
اسپانیا انکیزیسیونی اشکنجه‌لرینك احیا
وادخالنه خواهشکر قتولیك پاپاسلری
وتابعینی بر لحظه‌ده اولدیغنی انکار ایده‌بیورمی؟
مجاکم صالونلرندن بر طاقم اصنام اعزه‌نك
وصلیبك ودیکر علائم خرستیانیه‌نك
قالدیرلمسی ، مکتبلرده تاریخ مقدسك منع
تدریسی ارزو ایدلدیکی زمان فرانسه‌ده نه قدر
کورلتیلر قوپدیغنی ؛ نه قدر آثار انفعال
کورلدیکنی دها کیمسه اونوتمامشدر .
فرانسه حکومتنك بوکبی حرکاتی فرانسه‌نك
تحصیل کورمش ذواتی میاننده بیله نه قدر
چوق اغبراری موجب اولمشدر واوله .
جقدرده آنلر بو تشبثاتی دینسزلره مماشات
ایتمك نیت ومقصدینه حمل ایدییورلر .

عجبا نصرانيت بوندن طولايي اتهام اولنه بيلورمی ؟

موسيو رونانك منطقنه كوره يالكز حكومتلری دكل ايچلرنده ليبراللر ، محافظه كارلر طرفندن اجرا ايديلان اصلاحاتی بكنميان فرانسزلر ايله انكليزلری دخی اتهام وتوبيخ ايتمك لازم كله جك . بوملتلری؛ اصلاحات حكوماتی تدقيق ومحاكمه ده خلافكيرانه سوزسويليان واصلا بينلرنده تأليف افكار ايده مين راديقاللرك وافكار مفرطه اربابنك ظهورندن طولايي مستحق عتاب كورمليدر . فرانسه وانكلتره ده افكار واصلاحات جديده يه قارشو خلافكيرلك ماده سی پارلمنتو پاتيرديلرينه منجر ونهايت قابينه نك سقوطنی موجب اوليور . انكلتره ده

هیئت وكلا مخالفینی متیندلر؛ فرانسه‌ده انجمنلر عقد ایدیورلر.

بو جهتلر ایله حکمایه علمایه هجوم ایدن عرب جهله‌سی بیننده عجبا نه فرق واردر؟ عرب علماسی آره‌سنده مجادلات واقع ایدیسه‌ده بو مجادلهٔ ادبیه ایدی. علمانك فرقهٔ مخالفه علیهنده‌کی هجوملری مناظرات علمیه قبیلندن اولوب هیچ بر وجهله حد نزاکتی تجاوز ایتمز ایدی. الهیاتك مهاجاتی علوم حکمیه علیهنده اولمیوب یالکز مسلك متخذ فلسفه‌لریله قیزیشه‌رق مسلمانلرك حیات دینیه‌سنی جریحه‌دار ایتمکه متجاسر اولان بعض علما و حکمانك شخصلرینه عائد ایدی.

اون طقوزنجی عصرده بیله مسالك علما و حکما بیننده بویله مجادلات قلمیه

گوریورز . مثلا پترسبورغده یقین وقتده (اومه ئوپات) و (آلوپات) دوقتورلری میاننده بر مجادله وقوعه گلمش وحد معروفی متجاوز نیجه تعبیرات غلیظه استعماله قدر وارمشدر . انلر بربرلرینه (شارلاتان) و (زهرلیجی) نامنی ویررلردی .

ایشته بوکبی مجادلات تعبیرات محقره مستثنا طوتلدیغی حالده عرب علماسی یعنی اسکی آتیون ایله یکی فیلسوفلر آره سنده ده وقوعبولمشدر .

بزشو مناسبتله مارتن اوترك چکمش اولدیغی مظالمی ؛ سن بارتلمی کیجه سنی اوتوز سنه محاربه سنی ؛ تخطر واوروپانك کندی نزدندن تبعید ایده مدیکی احولی اسلامك تبعید اولمسنی طلب ایتمك

مغایر حق وعدل اولدیغنی بو وسیله ایله
ملاحظه ایلیورز .

مسلمانلرك صلابت ورزانتنی تعصبه
حمل ایدوبده اوروپاده انیده خلاف کیرلك ه
نام نزاکت انسانیله توسیم ایتمك قدر
حقسزبرشی اولەمز . اسلامیتك شرف
وعزتی ، صیت وشانی ایچون علوم وفنونك
خلفا ورجال اسلامیه طرفندن آغوش
حمایه ومدافعه‌یه النوب ترقی ایتدیرلدیکی
واسلامیتك افکاردینیهٔ سربستانه‌یه قارشو
قتولیك انکیزیسیونی قبول ایتمدیکنی تذکار
ایلمك کافیدر .

التنجی باب

ره‌نان اندلسلی برعالمك بغدادده متکلمین
جمعیتنده بولنەرق مشاهده ایتدیکی احوال

ومذاكرات سربستانه‌دن نهایت درجه‌ده مقبر اولدیغنی اخطار ایدییور . وبوحالی مسلمانلرك علوم وفنوندن ومسائل حکمیه وعقلیه‌دن نه‌قدر متنفر اولدقلرینی اثبات مقامنده ایراد ایلیور .

فقط اول امرده شوراسی نظر دقته چارپیورکه رەنان بوآدمك شخصنی تعریف ایتمیور . بوآدمك اوزمانکی اعاظم علمادن همان کافه‌سنك اعضاسی اولدقلری « اخوان الصفا » جمعیت علمیه‌سی میانده اولدیغی اکلاشیلیور .

رەنانك نقل ایتدیکی مسلمان احتمالکه مراسم حج ایچون کیتمش برصوفی جاهلدر . فقط بویله برآدمك متکلمین اراسنده جریان ایدن مسائل عالیهٔ حکمیه‌یی

نصل تقدیره مقتدر اوله‌جغنی شایان استیضاحدر . واوکه عالم اولسون بر آدمك فکر مخصوصی بتون جمعیت اسلامیه‌نك قیمت عقلیه‌سنی موازنه‌یه مدار اوله بیلورمی ؟ مثلا پاپالق مقامنی زیارت ایچون یوله چیقدیغی حالده پارسده توقف ایدن برقتولیك پاپاسنك موسیو رەنان طرفندن ایراد ایدیلان فنی نطقلری وبا خصوص صفات الهیه‌نك حادثات طبیعتده دخلی اولمدیغنه دائر اولان مقالاتی هیچ بروجهله محاکمه‌یه اقتداری اوله‌میه‌جغی درکاردر . اخوان الصفا کبی برجمعیت رسمیه‌نك تشکیلیله هرمباحثهٔ دینیه‌نك مذاکرەسی ، ماتەریالیست ، آتەئیست ، سپیریتو آلیست والحاصل

كافهٔ مسالك دينيه وفلسفيه حقنده، غايت سربستانه برصورتده بيان رأى وافكار ايدلسى موسيو ره نانك نطقنده مجهول بر اندلسلى سياحك افاداتنه استناداً سويلدى يكى سوزلره قارشو اسلاميتك حامئ علوم وفنون اولديغنى اثبات ايدر .

يدنجى باب

ره نان مسلمانلق علوم وفنونه دشمنلكى ايله تمايز ايدر ديور . بوكاده دليل اولمق اوزره پارسده طلبهٔ مصريه امامى صفتيله اقامت ايتمش اولان شيخ رفاعه نك افاداتنى تذكار ايليور . بوشيخ آثارندن برنده اوروپا علوم وفنونك كافه سى ابتداسندن انتهاسنه قدر الحاد اولديغنى بيان ايتمش ايمش ومومى اليهك نظرى قوانين طبيعيه نك ثبوت وعدم

تغییری اساسنه مبتنی اولان فنونه برصورت
خصوصیه‌ده منعطف بولنمش ایمش.

ره‌نان شیخ رفاعه‌نك اسلامیت نقطهٔ
نظرندن تماماً حقی اولدیغنی وچونکه انلرك
عقائدی رد وجرح ایدلمك قورقوسیله
تتبعات وتحریات سربستانه‌ده بولنغه مساعده
ایده‌میه‌جکنی علاوهٔ مقال ایلمشدر .

عجبا ره‌نان اسلامیت نقطهٔ نظرندن
دییوب‌ده نه‌ایچون موسویلك وخرستیا.
نلق نقطهٔ نظرندن دیمیور ؟ خرستیان
کلیساسی ویهودی حاوراسی اثر وحی
ومنزل اولدیغی ادعاسنده بولندقلری
اساس اعتیادیانی دینلرندن طیشا.
ری‌یه‌می چیقاردیلر ! اکر اویله
دکلسه نصرانی ویهودی دینلری قوانین

طبیعه‌نك ثابتینی اعلان ایدن بر تدریسه ، معجزات کبی مافوق الطبیعه اولان شیلره قارشو الحاددن بشقه نه نام ویره بیلورلر؟

اکر بو دینلر اساس اعتقادلرینه مخالف اولان هر بر تدریسی دینسزلکله حمل ایدرلر ایسه فوحالده شیخ مومی الیه طرفندن قوانین طبیعه‌نك استقرارینه دائر اولان تدریسات‌ده دینسزلك نامیله یاد ایدیلوب رونانك عقائد اسلامیه نقطهٔ نظرندن حقلی کوستردیکی اتهام الحاد یالکز خرستیانلق دکل یهودیلك نقطهٔ نظرنده دخی ثابت اولمق اقتضا ایدر .

اوروپا فنوننك کافه‌سی اسلامیت نقطهٔ نظرندن ملحدلك اوله‌جغنه دائر شیخك واقع اولان افاداتی مناسبتیله

رەنانك سويلديكی سوزلردن صور اقيسـه
آتيه ترتيب ايتمك لازم كلور . شويله كه :

١) عقائد منزله تتبعـات وتحريات
حريتكارانه‌يه دائما مخالفدر .

٢) طبيعتـك تفقـدات سربستيسی
حقنـده هربر تدريس دين نقطـهٔ نظرنده
ملحدلكدر .

٣) يهودی وخرستيان واسلام دينلرينك
هر بر عقائد منزله‌يی حاويدرلر .

٤) بنـاءً عليه طبيعتـك هر تحریٔ
سربستانه‌سی اديان مذكوره نقطهٔ نظرندن
الحاد عد اولنمق لازم كلور .

رەنانك قاعـدهٔ منقيه‌سی ايجـابنجه شو
صورت متضح اولور :

« مسلمانلر فنوندن متنفردرلر . چونكه

انی دینه‌لری نقطهٔ نظرندن پك محق اوله‌رق دینسزلك عد ایدرلر »

بو اساسه تمسك ایدلدیکنده شو نتیجه مستخرج اولور :

« هر کیمسه که دینی جناب حق طرفندن وحی ایدلمش بر حقیقت اولمق اوزره تلقی ایدر . بونی تأکید ایدن الهیاتدن ماعدا هر علم وفندن متنفر اولمغه مجبوردر . چونکه هر کس الهی اولمیان علم وفنی دین نقطهٔ نظرندن الحاد نامیله یاد ایده بیلور !! »

ارتق شمدی ره‌نانك ادعاسی نصل صحیح اولور ؟ مادامکه هر کس — انك افاده سنه کوره — فنوندن متنفر اولمق لازم کله‌جك او حالده نه ایچون یالکز مسلمانلر اندن متنفر اولسونلر ؟

{ سکزنجی باب }

رەنان مسلمانلر هر تتبع وتفقد فائدەسز،
اهمیتسز وهمان کافەسی کفر والحاد قبیلندن
اولدیغنه قانع اولدقلرینی واستکناه حقایق
حقوق الهیەیه قارشـو بر اهانت اولدیغنه
ذاهب بولنان هرشخصك کسـالت عقلیەیه
کرفتـار اولەرق صحت ووضوح ایله تفکر
اقتداریی اضاعه ایدەجکنی وهرمسلمانك دە
صوك سوزی تتبعـات خصوصندەکی نقصا
نەدلالت ایتمك اوزره « الله اعلم » اولدیغنی
سرد واتیان ایلیور.

رەنان بونی مسلمانلرك رخاوت فکریەیه
دوشـدکلرینی و بوحال اسـتفهام حقـایق
ایچون کمال وضوح ایله دوشـونملرینه مانع
اولدیغنی اثبات صددندە سویلیور. حالبوکه

رنان دليلنك صواب اولديغنى اثباتدن عاجزدر . زيرا بو تعبير مسلمانلر طرفندن احوال آتيه‌ده ذكر اولنور :

« الله اعلم » برديكرينك افكارينى جارح كورونمامك ايچون احتراماً قولاً نيلور . وياخود آخرك بر مسئله حقنده‌كى تشريحات وبياناتى ذكر اولنديغنده استعمال ايديلور مثلا دينوركه :

« علامهٔ شهير موسيو رنان اسلاميت حقنده‌كى نطقنده موسيو لثاردك طلبنه مقابل قاضينك جوابنى نقل ايدييور ايسه‌ده قاضينك صحيحاً بويله برفكر صاحبى اولديغى وياخود رنانك مى دكلدر . الله اعلم ! »

بو تعبير ارای علمانك متفق اوله مديغی
مسائل معضله ده استعمـال اولنور . آخرك
رأيی ناقلك صورت تفهمی وجهـله نقل
ايدلديكنده اكثريا مؤلفنك مقصودی افاده
ايديله مامش اولور . اوله بيلور كه مؤلفنك
رأيی بيـان ايديله جك يرده ناقـل افكار
مخصوصه سنی سرد ايدر وايشته بو حالـده
مسلمـانلر « الله اعـلم » تعبيرينی قوللانه رق
سوء تأويل ايدلديكی محتمل اولان بر فكردن
طولايی ترتب ايده جك مسئوليتـدن تخليص
نفس ايدرلر . واو وقت مثلا ديرلركه :
« بنم ا كلاديغمه كوره بويله در . طو-
غری ويا يا كلش ا كلامش اولـوب اولمد-
يغمی بيلمه م . الله اعلم بالصواب »
كذلك بو تعبير مباحثه ومناظره ايدن رفقا

اراسنده نزاكت ایچون قوللانیلور. حسن
نتیجه‌یه منجر اوله میان برمباحثۀ عظیمه‌یی
تعقیب ایدن تاحکامی‌یی ازاله ایچون مسلمانلر
مباحثه ایتدکلری ذوات ایله حین مفار.
قتلرنده اوسوء تأثیری محو ایتمك اوزره
تأدباً او تعبیری قوللانیلورلر ومثلا دیرلرکه

«عزیزم ! اگر سنك عندکده بنم خطام
متحقق ایسه اصرارمدن طولایی بنی
عفو ایت. فقط بالعکس - قناعت وجدا.
نیه مه گوره - خطاسنده ایسه مکدر اولمه
انسان سهو ونسیاندن مرکبدر ایکمزده
خطا ایده بیلورز. حقیقت بزم نظرمزده،
اویله تجلی ایدییور ایسه ده الله اعلمدر. سندن
بندن دها ایی بیلور»

استعمالی موسیو رەنان طرفندن موافق

کورلمیانده الله اعلم تعبیری عرب علماسنك
افکار دیکرانی احترام واعتبارایله تلقی
ایتمکله برابر انلری نقالده بك احتیاطلی
وبصیرتلی طوراندقلرینی اثبات ایدر .
وتعبیر مذکوره مخاطبه قارشو ابراز اثر
نزاکت ایتمش اولمق ایچون مراجعت ایده
بلور . مسلمانلر عندنده دخی بوتعبیر روسلر
جه قوللانیلان (بوغ زنایت : الله بیلور)
تعبیری مقامنده استعمال ایدیلور .

طقوزنجی باب

موسیوره نان نطقنك نهایتلرنده موصل
شهری قاضیسی طرفندن موسیو لئارده
یازلمش اولان بر مکتوبی ادعاسنك طوغر.
یلغنی یعنی! مسلمانلرك علوم وفنوندن وعلی
العموم تحریات فنیه‌دن نفرتلرینی اثبات
ایتمك اوزره ذکرایلیور .

بومکتوبی تحلیله کیریشمدن شو
ملاحظه‌نك تصدیرینی وظائفدن عد ایدرم که
اوده مکتوب مذکور ره‌نانك اسلامیت
حقنده‌کی استناداتنی حقلی کوسترمکه دلیل
اوله‌جغنی قبول ایده‌بیلمك ایچون — ره‌نانك
ظنی کبی — برعالم طرفندن دیکر برعالمه
مجرد اطلاعات علمیه‌نك بسط وتمهیدی مقصدیله
یازلمش بر رساله اولدیغنك موقع ثبوته
ایصال ایدلمسیدر . عجبا اومکتوبك بر
مأمور رسمی طرفندن بر پولتیقه مأمورینه
— اودائره‌ده — برضرورت ماهرانه‌ده
یازلدیغی ظنی وارد اولمزمی ؟ بوحالده
قاضینك مکتوبی موسیو ره‌نانك استنادگاهی
اولان اهمیتی کاملاً غائب ایدر .

بومکتوبدن اسلام ایچون موجب

مضرت اولمق اوزره اقتباس واستخراج ایدیلان نتایج برفرضیه یه مبتنی اولوب حکمای عربیه واسلامیه نك برقاعده سی موجبنجه احتمال ایله حجت قالمز (لاحجة مع الاحتمال) شبهه لی اساس اوزرینه مؤسس اولان فکردن نتیجهٔ صحیحه چیقه من.

قاضی طرفندن اشارده کوندریلان مکتوبك بعض فقراتی انك بریدسیاسیدن چیقدیغنی تأیید ایلیور . دیمك كه قاضی کندیسندن صوریلان شیلره جواب ویرمیور ومعلومات حکمیه دائره سنه کیرمیور ایدی . زیرا فلسفه ایله سیاست یکدیکرینه مباینددر . حکمت حقیقتی تحری ایدر ، پولتیقه ایسه انی ممکن مرتبه ستر واخفایه چالیشور . قاضی برحکومت

مأمور اولدیغندن اثارده خدمت ایده‌مز ایدی . احتمالکه قاضی اثاردی — آسیاده پك چوغنی کوردیکی اوزره — اهالینك معیشت اجتماعیه‌سنه ومذاهبك مقادیر ومناسباتنه واحوال اقومیقیه‌سنه کسب معلومات ارزوسنده بولنوربرسیاح میسیونر ظن ایتمشدر . بوظنی فقرات آتیه تأیید ایدییور . شویله‌که :

برنجی جمله : « بندن طلب ایتدیکك شی فائده‌سز وضررلیدر » . بوجمله اثبات ایدییورکه قاضی بر دیکر حکومت ایچون فائده‌سی اوله‌جق معلومات ایستاتستیقیه‌یی اخبار ایتمسی کندی مملکتی ایچون مضر اوله‌جغنی دوشونمشدر .

ایکنجی جمله : « دوستم سکا عائد

اولمیان شیئی بیلمکه چالشمه . سن بزم یاننزه کلدك . سنی حسن قبول ایتدك . سکون وسلامتله عزیمت ایت » . قاضی دیمك ایستیورکه : سن بزم یاننزه بر اراثان پولیتیق دکل بر مسافر کبی کلدك . راحتجه طور مملکتك خفایاسنی استکناهه چالشمه . سن انلری فنون ایچون دکل حکومت متبوعه‌کك بر مقصد تجاریسنه خدمت ایچون اراشدیریورسك . یعنی اهالی اراسنده تخم نفاقی صاچمه ومأموریت مذهبیه کله مسلمانلر وخرستیانلر اراسنده مخاصمه دینیه‌یی تحریك ایتمه .

اوچنجی جمله : « سن ملتکك عادتی وجهله پك چوق ممالکی زیارت ایتمشسك » قاضی دیمك ایستیورکه : انکلیزلر چوق

سیاحت ایتمك ومقاصد سیاسیەلرینە خدمت
ایچون هندستانده واخیراً دیکریرلرده
یاپدقلری کبی شیخلردن وسائرەدن معلومات
جمع ایلمك اعتیادنده درلر . بزەقارشوده
او صورتله حرکت ایتمکمی ایستیورسك ؟
بوسنك ایشك دکل . اونوتمەکه وطنمزی
بزسزه ترك ایتمیز . اونرده در . وبزم ایچوندر .
دیکری ایچون دکلدر . بز بوراده طوغدق
مملکتمزی سزك ادارەکزه ترکله اسیانك
ایچرولرینه چکلمك نیتنده دکلز .

دردنجی جمله : « دیکله اوغلم ! اللهه
اینانمقدن بیوك حکمت اولەمز » دیمك
ایستیورکه : بیهوده یره میسیونرلکله
چالشمیکز . بز مسلمانلر اللهه معتقدز .
واسلامیتدن اعلا ومعقول دین یوقدر .

بودين اديان سائرەدن زياده ذات الوهيته
دائر معلومات ويريور . بناء عليه بز
سزك مقاصد دينيه‌كزه تبعيت ايتميز. سزك
زحتكز بوشه كيتمشدر .

بشنجى جمله : « بكا لازم اولميانى
ارشادير مديغمدن جناب حقه تشكرايدرم.»
ديمك ايستيوركه : سن ده موسيو لثارد
بشقه‌لرينك ايشنه قاريشمه ميسيو نزالك
ديكرلرينك وجداننه قصد ايتمكدر. بناءً
عليه او برفنالقدر .

وقايع عديده ميدانده طوروب طورر
ايكن قاضينك لثاردى برمقصدفنى ايله دكل
برنيت سياسيه ايله سياحت ايدر برسياح
اولمق اوزره تلقيده حتى يوقميدر ؟ رەنان
وبالذات لثارد كنديسنك موصله سياحتى

صرف برمقصد فنی ومعلومات ایستاتستیقیه
جمعی نیتیله اولوب یوقسه هندستانه
طوغری برطریق تجاری تأمین ایتمك
اوزره انکلتره‌یه معلومات جمعنه مستند
اولمدیغنی تأمین ایده‌جکلرنده تردد ایدرز
وقایع مبحوث عنها قاضینك شبهه‌لرینی
حق کوستر . ویازدیغی مکتوب کند
یسنك وطننه شایان ثنا اوله‌جق وجهله
صلابت ارتباطنی کوسترم

ره‌نان بومکتوبه بشقه نظرله باقیور چونکه
برقاضینك منورالافکار اولان انکلتره‌نك
تحریات فنیه بهانه‌سیله مقاصد سیاسیه‌ایچون
مواد لازمهٔ دیپلوماتیقیه اراشدیرمسنه قدر
سوق افکار ایده‌جك برفراسته مالك
اولدیغنه احتمال ویره‌مز ایدی. واقعا

حقی‌ده واریا؟ چونکه رهنان بزم وطنمزه کوره بر عالم ، فیلسوف، مستشرق اولوب بر پولتیقه‌جی دکلدر. ذاتاً عصر منورمنزه هرشیئه «فنی» نامی ویریلیور. حتی پیقونسفیلد «افغانستانک حدود فنیه‌سی» سوزینی اختراع ایتمشدر.

رهنان بو قاضی‌یی کندی نقطهٔ نظرندن فیلسوف بولیور. بز ایسه قاضینک حقیقهٔ صاحب فکر، حکومتنه صادق ومستقیم و — درجهٔ علمنی بیلمز ایسه‌کده — موضوع بحث اولان ماده‌نک کنه وحقیقتنی بیله‌جک قدر معلوماتی جمع ایتمش اولدیغنی فکر ایدییورز.

« خاتمه »

بو فرانسه‌لی عالم شهیر ومحترمک نطقنی

شو صورتله ناتمام اوله‌رق تحلیلدن صکره
بردها بیان تأسف ایدرزکه موسیو ره‌نان
مسلمانلرده علوم وفنون جهتندن کوردیکی
توقف ترقیات احکام دینیه‌دن منبعث اولوب
اولمدیغنی اثبات ایده بیلمك ایچون اسلامیتك
عقائد اصلیه‌سنی تذکار ایده مامشدر ،
انداس حاجیسی ، پارس مصرلیسی ،
موصل قاضیسی کبی برطاقم احوال متفرقه
وخصوصیه‌دن اسلامیت ومسلمانلر حقنده
حکم عمومی چیقارمق پك حقسزدر ،
اسلامیتك علوم وفنونه خصم اولدیغی
یعنی استنتاج ایچون ره‌نانك مراجعت
ایتدیکی طریق استقراء ناقص طریق اولوب
بونك نتیجه‌سی ده بالطبع ناقص ومغایر

حقیقت اولەرق ظهور ایتمشدر . اکثریا
علوم طبیعیه ایچون مرعی اولان وموسیو
رەنان طرفندن اتخاذ ایدیلان اصول
تجربیه اسلامیتك وادیان سائره ویاخود
فلسفه‌نك تدقیقنده عین فوائدی مستلزم
اولەمز . مثلا خرستیانلقده قرون وسطاده
مشهود والآن‌ده کمالیله موجود اولان
اصول ذمیمه معیشتە عطف نظر ایدوب
خرستیانلغك اخلاقه موافق اولمدیغنی
استنتاج البته طوغری اولەمز .

اسلامیتك حریت فکریه‌یه ومحاکماتده
اصول منطقیه وعقلیه‌یه هیچ بر وجهله
دشمن ومخاصم اولمدیغنه قناعت حاصل ایتمك
ایچون بین الاسلام محترم ومعتبر اولان
بعض متکلمین وعلمانك اقوالنی اخطار

ایتمکی موجب فائده کورمکده‌یز .

ازجمله علمای اسلامیه ارەسنده پك زیاده مشهور اولان (خیالی) عقائد تفتازانی‌یه دائر یازمش اولدیغی حاشیه‌ده دییور که : « برنقلك مقارن عقل اولمیان نقاطی مجاز اولمق اوزره تلقی ایدیلوب انلری الفاظ ومیانیمنه دکل عقله توفیقاً ایضاح ایتملیدر »

خیالینك بیاننه کوره عقل نقلدن مقدمدر .

محمد مبارك بن محمدده « حاشیة السلم » نام اثرنده ادلهٔ منطقیه‌یی تحلیل خصوصنده « موثوق ومؤتمن اولمیان برمنبعدن کلان دلیل اکرنتیجه‌سی براساس معموله مستند دکلسه دلیل قطعی دکلدر » دیمشدر .

امام زین الدین ابو حامد محمد الغزالی کبی علم وفضلیله وورع وتقواسیله مشهور اولان بر ذات فلسفه‌دن بحثله دیبور که: «منطق هر علم وفنده میزان تفکر وملاحظه‌نك مقدمه‌سی وآلات استنادیدر. منطق بیلمیان معلومات راسخه ومتینه‌یه صاحب اولەمز»

شریف العلامه‌ده منطقك هر کس ایچون لزومی حقنده بتون علمانك متفق الرأی اولدقلرینی یازیور که امام غزالی دخی بو سوزی تصدیق ایتمشدر. مشارالیه منطق تحصیلی هیئت اجتماعیه ایچون مجبوری (فرض کفایه) اولدیغی رأینده‌در.

امام سبکی دیبور که: قرآن وسنتك وجهلك تحلیلندن اول منطقی تحصیل

ایتمامیدر ، مشار الیهك رأینه كوره منطق هرشیدن فائده‌لی ومموم برعلمدر . انی تقبیح ویامنع ایدن كلیاً جاهلدر .

تاتار خانیه صاحبی ایله امام غزالی فنون طبعیه‌نك الزم ومجبوریی (فرض كفایه) اولدیغنی بیان ایتمشلردر .

پیغمبر حضرتلری برحدیث شریفده انسانك اك بیوك قوتی اك بیوك خاصه‌سی اولان عقل حقنده ، مخلوقات الهیه‌نك برنجیسی عقلدر ، بیورمشلری كبی ، دیكر برحدیثده ده ایلك مخلوق الهی نورحقدن مقتبسدر ، بیورمشلردر . ایشته مسلمانلره كوره عقل نور حقدن مستفاد برنوردر .

دیکر بر حدیث نبوی یه نظراً جناب حق عقله خطاباً « سندن کوزل سندن مکمل برشی خلق ایتمدم . سنك سایه کده نوع بشر متجلی اوله جقدر . سنکله بیلنه جکم سنکله تنزیه ایدیله جکم » بیورمشدر .

صورارزکه رنانك اسلامیت مخاصم علوم وفنون اولدیغنه دائر مسلمانلرك حیات خارجیه سی حقنده کی سطحیاته مبنی اولان حکملرینی قناعت بخشدر بوتسه اسلامینك تتبع یقینیسندن ویاخود علمای اسلامیه نك هرفندن باحث اولان مؤلفاتندن استنتاج ایدیله جك نتایجمی دها معتبر در . فقط رنان اسلامینك بو جهتنه عائد اولان خصوصاتده سکوت ایلمشدر . بزم ایچون

اکمالاشلمسی قابل اولمیان برسببه مبنی معارف
اسلامیه اولمدیغنی وعرب مدنیتی اسلامیت
خلافنده ظهوره کلدیکنی التزام ایتمشدر ،
نقطهٔ عزیمت واساس حکم اولمق اوزره
« عرب مدنیتی اسلامیتك خلاف آرزوسی
اولەرق وقوعه کلدیکی » مقدمهٔ مشتبه
سنی برحقیقت ثابته اولمق اوزره بالتلقی
« اسلامیت فنونی کاملاً امحا ایتمشدر »
نتیجهٔ کاذبه‌سنه واصل اولمشدر .

بو مسئله حقنده رهنانك افکاری
نه قدر مغایر صواب اولدیغنی بیانات
سالفه‌مزدن دها واضح دها مقنع بر
صورتده بسط وتمهید ایتمك بزم ردیه‌مزك
پروغرامنده داخل دکلدر . یالکز موسی
الیهدن صادر اولان اقوال متضاده‌یی ومغا

یرت منطقیه‌یی ارائه ایتمکی آرزو ایتدك .

خاتمهٔ مقالمزده شوراسنی بیان ارزو-
سندن کندمزی الهمیزکه محترم موسیو
رەنان کبی بتون ارباب علوم و فنون
فیلسوف ، راسیونالیست ، پوزیتیویست ،
اوریانتالیست کیم اولورسه اولسون اکلا-
ملیدرکه مدنیت ومعارف حقیقیه دیانتسز
بقا بولمز . چونکه ایکیسی ده روح
بشرك اوصافندندر . انسانیتك صدر
اولندن بزم زمانمزه قدر دیانت ملیونلرجه
انسانلرك غذاسی اولمشدر . هیچ برهیئت
اجتماعیه دیانتدن مستغنی اوله‌مامشدر .
دیانت روحك کافهٔ مقتضیات ماهیتنه
موافق اولوب احتساس اخلاقی بی خشنود
ایدر . بو احتساس اولمسزین انسان

برشخص عقلی اولمق اوزره تصور اولنه‌مز
بناءً علیه دیانت معیشت انسانیه ایچون
یالکز ماضیده دکل مستقبلده دخی اهمیت
عظیمه‌سنی محافظه ایتملیدر . بزی محیط
اولان اشیایی و علائم طبیعیه‌یی مشاهده
ایله اکتساب ایتدیکمز فنونده صاحب
عقل اولان هر انسانك فکری لوازم
و مقتضیاتندندر . مثلا احتساس دیانتکاری ،
الوهیتی طانیمق میلی ، ترقیاتك هر درجه‌سنده
انسانه مخصصدر . بو براحتساس عقلیدر که
فکرك قواعد منطقیه‌سیله اکا واصل اوله
بیلور .

مشهور جلال دوانی شرح عقائدنده
واصل الی الله اولمق ایچون تفکر و ملاحظه
من قبل الشرع برصورت مجبوریتکارانه‌ده

امر اولنمشدر دیور . (النظر فی معرفة الله واجب شرعاً وبالنظر الصحیح یحصل المعرفة)

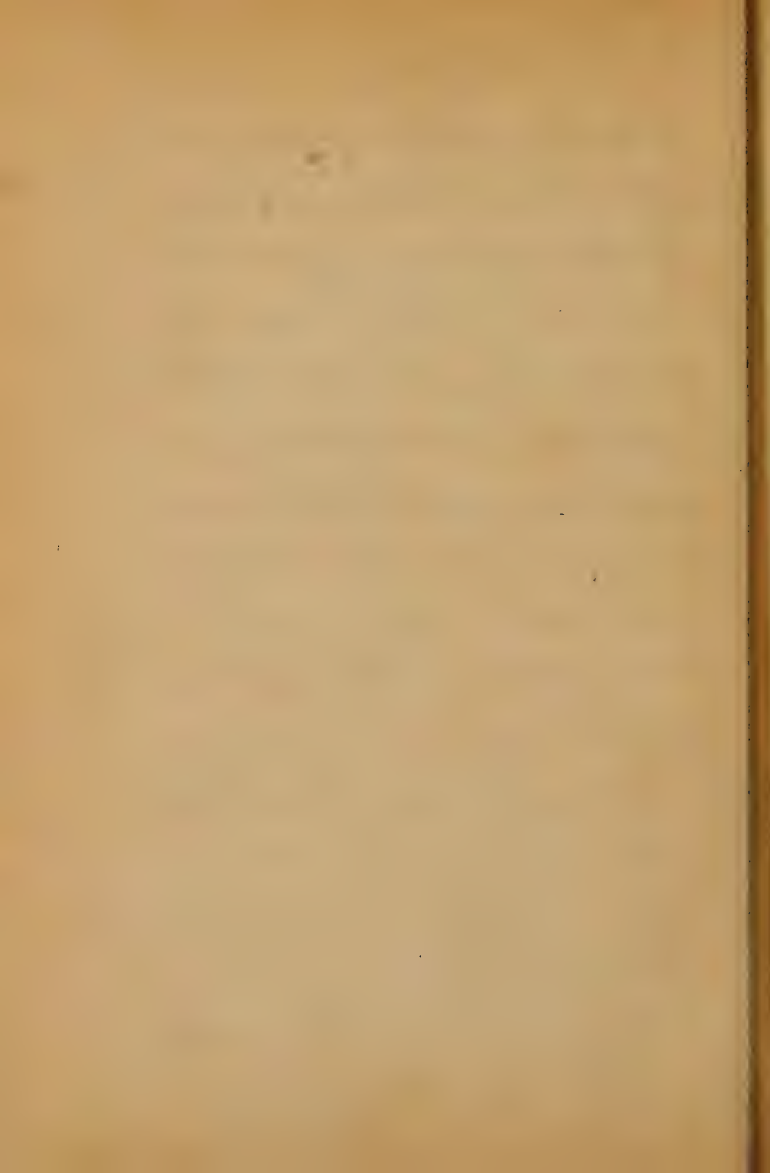
ایشته احتساس دیانت انجق شخص ذی عقله یعنی انسانه عائددر . فقط عقول و احوال بشریه مختلف ومتنوع اولدیغندن ذات الوهیتی ، قوانین طبیعیه‌یی تفهملری ده مختلفدر . جناب حق انسانه اقتداری نسبتنده طانیاور . بو حقیقته مبنی هر انسان ایچون عقلی توسیع ایتمك الزمدر . نصلکه پیغمبرمز محمد صلی الله علیه وسلم افندمز حضرتلری « لا عبادة کالتفکر » بیورمشلردر .

بعض ملتلرده کورلدیکی اوزره دیانت ایله فنون اراسنده‌کی انقطاع توسعات فکریه‌نك اختلاف درجاتندن ناشیدر . بعضیه

کره فقدان وقوفدن بعض کره‌ده دیانتك
درجهٔ کفایه‌ده عدم استکناهندن ایلری
کلور . فقط بشریتك میلانی اولان فکر
کمال شودنیا یوزنده‌کی توسع وترقیسنك
مقصد غایه‌سی ، فنك دیانت ایله اجتماعی
انسانك عالم معنویسنك الك عالی
طبقه‌سیدر . علمای معاصرینك بوحقیقته
واقفیتیله معلومات و اقتدارلری دیانتك
تهیهٔ حضرتنه وانك فنون ایچنده محواولمسنه
دکل بلکه فنون ایله دیانت اراسنده بر
امتزاج مکمل احداثنه مقصور اولمسی
تمنی اولنور .

علما وحکمانك علم وحکمتلری اکثریا
تبدل وتحول ایدن اصول فنیه‌لرینه برخدمت
اولمق اوزره دیانتی دشمن فنون دیه افنادن

عبارت اولەمز . حقيقتـه برلكده واصل
اولمسى وفن ايله ديانت ارەسنده برائتلاف
مشترك حصوله كلمسى فنون معـاصره طر.
فندن برمبدأ حركت بولنمنه توقف ايدر .
فكر عاجزانەمزه كـوره فنون حاضرەنك
طرازى ايشته بونى احتوا ايتمك لازم كلور.
عالم بشرك ايكى مالكانەسى اولان عقل ايله
احتسـاسات ديانت يكديكرينـه برصورت
صميمەده ربط ايديلورسـه مأمورين روحا.
نيەنك ارباب فنك آثار تعصبلرى تبـاعد
ايدرك علت غائيـهٔ بشر اولان مكـارم
وفضائل اخلاق ايله فن طريق حقيقتـده
برابر قطـع مراحـل ايدرلر . قنـاعت
وجدانيـەمزه كوره زمانمز ارباب علومى
ايچون قريباً حلى لازم كلان مسئله ايشته
بوندن عبارتدر.   انتهى

« ترجمان حقیقت » تفرقه‌لرندن متحصل

یکی کتبخانه

Ahmet Mithat

« نوم وحالات نوم »

Nevm ve hâlât-ı nevm

محرری

احمد مدحت

(قرق انبار) مطبعه‌سنده طبع اولنمشدر ٭

استانبول

۱۲۹۸

« اعتراف عجز خصوصی و عمومی »

عجز خصوصی هر تشبثات تحریریه مز-
ده حکم و اثر ظاهری و مادیسنی کندی کند-
یسنه میدانه قویمقده بولنان برشی اولد-
یغندن بوکا دائر اوزون اوزادی یه تصدیعا-
ته حاجت یوقدر . هله بو دفعه « نوم
و حالات نوم » سرلوحه سیله باشلامش او-
لدیغمز شو تحریات و تدقیقات فنیه ده بزی
عجز خصوصیمزک برقاتدها مشکلاته اوغرا-
ته جغنی شمدیدن عرض ایده بیلورز . زیرا
بحثمزک سرلوحه سی غایت ساده برشی اولمقله

برابر تجربيات وتدقيقات فنيه جه عجز عمومى-
يى بيله تسليم ايتديره جك مرتبه ده مشكلات
عظيمه دندر ·

حقيقت بعض شيلر واردر كه سطحياتده
وياخود بادئ امرده هيچ برشى عد اولنميه-
جق قدر ساده ايكن اوشى حقنده تدقيقات
فنيه يه كيرشلديكى زمان فلاطونلرى عاجز
براقه جق قدر مشكلاته دوچار اولمق تحقق
ايلر · مثلا قيش موسمنده المزده ماشالا ينقطع
قارشديروب اكلنمكده وايصنوب استفاده
ايلمكده بولنديغمز آتشدن نه اولور ؟ ايشته
كورى ياقشلر اوكزه قويمشلر · بزدخى قار-
شديروب طوريورز · انجق هايدى [illegible]
آتش حقنده براز تحقيقات وتدقيقات فنيه يه
كيريشه‌لم · آتش نه‌در ؟ رجوع ايده‌لم

یوقسه بر عرضمی؟ جوهر ایسه حجمی وثقلتی
وسائرهسی حقنده تدقیقات فزیقیه وکیمویه
اجرا ایده بیلملی یز . عرض ایسه کندیسیله
قائم اولمسی لازم کلان جوهر ایله اولان
نسبتنی اراشدیرملی یز . بوبابده حکمادن
اغلبی عاجز قالمشلر . اولمز ایشلری اولدر .
مغه چالیشان وولتر یالکز بومسئله اوزرینه
جلدلر طولدیرمش . جهانده آتش نه زماند-
نبری موجود ایمش . ایلك اتشی فکر بشر
نصل تخیل ایتمش؟ آتش جسمدن جسمه نه
صورتله سرایت ایدر؟ اجسامدهکی مواد
مشتعله احتراقی حالنده او اجسام اوزرندهنه
کبی تأثیرات کمیویه کوستریور؟ آتش حرا-
رتدنمی عبارتدر؟ حرارت طوس طوغریجه
آتشمی دیمکدر؟ آتش ویاخود حرارت

قابل تضیقمیدر ؟ ..... ایشته صوکی کلمز
بر بحث که انسان بر عمر مدت چالیشه‌جق
اولسه هپ اشتغال ایده بیله‌جك جهتلرینی
بوله بیله‌جکی کبی نهایت کیده کیده بحثنه بر
منتها دخی بوله‌میه‌رق کرك کندی عجز
خصوصیسنی و کرك بو مسئله‌ده دخی فنونك
کندیسنه یاردیم ایده‌مدیکی ایچون فنونك
ویا واضع فنون اولان حکمانك عجز عمومیسنی
اعترافه مجبوریت حس ایلر .

حالبوکه « نوم وحالات نوم » دیدیکمز
زمان حالاتی براز شو طرفه قالسون یالکز
اویقو دنیلان شیئك ماهیتی حقنده ایدیله‌جك
تحری وتدقیق آتش مسئله‌سنه دخی قیاس
قبول ایده‌مز . بو مسئله ده پسیقولوژی
وفیزیولوژی فنلرندن استمداد ایده‌جك ایسه-

لك ده بوفنلرك هنوز شوكبی مسائل دقیقه‌ده
بزه لزومی وجهله امداد ایده بیله‌جك بر
مرتبهٔ کماله واصل اولمامش بولندقلرینی
اعترافه مجبوریت واردر . نه حاجت فیز-
یولوژینك رهبری اولمق لازم کلان علم
تشریحجه بیله هنوز کوزه چارپه بیله‌جك
قدر بدیهی بولنان اعضانك تدقیقاتیله اشتغال
ایدیلیور کبی برشی اولوب واقعا تدقیقات
خردهبینیه ایله اشتغال ایدن برچوق مدققلر
برچوق تدقیقات جدیده‌لرینی اورته‌یه قویمقده
ایسه‌لرده بودخی مشغول اولدقلری فنك
نقصان کلیسندن بشقه هیچ برشیئه دلالت
ایده‌مز . زیرا فنجه نقصان اولمسه ایدی
ارباب تدقیقك یکیدن یکی یه اوغراشملرینه
حاجت قالمیه‌جغی کبی اوغراشسه‌لر دخی

یکیدن یکی یه برشی کشف ایده مامللری اقتضا
ایلر ایدی . حال ایسه بونك عکسنه در
تشریح ایلرولدجه فیزیولوژی و پسیقولوژی
دخی ایلرولیه رك نهایت بر زمان کله جك که
شمدیکی حالده مثلا ماهیت حقیقیهٔ حیات
مسئله سی کبی ظنیات درجه سنده بولنان
شیلر دخی «ایکی کره ایکی درت ایدر» مرتبه
سنده قطعی ومطلق اولان حقایق فنیه
مرتبه سنی بوله جقدر .

ایمدی شمدیکی حالده اویقو دخی انجق
عقل وحیات مثللو معلومات قطعیه و محققه
ایله معلوم دکل بلکه ظنیات تقریبیه ایله
مظنون اولان شیلردن اولوب بومسئله ایله
اشتغال ایده جك اولان برآدم فنونك بیله عجز
عمومیسنه دوچار اوله رق بوکا ضمیمهٔ برده

عجز خصوصیسنه محکوم اولورسه ارتق
کثرتی طبیعی وضروری اوله‌جق نواقصندن
طولایی ارباب مطالعه‌نك عفو وصفحلرینه
التجادن بشقه هیچ برچاره‌سی قالمز .

(تقسیم مباحث)

بز بو تدقیقاتده مباحثمزی اساساً ایکی
فصله تقسیم ایده‌جکزکه برنجی فصل « نوم »
وایکنجی فصل دخی « حالات نوم » اوله‌
جقدر . برنجی فصلك مباحثی بر وجه
آتی ترتیب اولنمشدر :

اویقو ایله اولوم ارەسنده‌کی نسبت ـ
اویقو اصل اویانقلق و اویانقلق دخی اصل
اویقو عد اولنه بیلورمی ؟ ـ اشغال
خارجیه‌دن تجرد ـ ماسوادن تجرد و عالم
مشاهده ـ اویقونك فیزیولوژی فنجه

تعریفی ـ وجودك برماکنه یه صورت تشبیهی ـ تصرفات حیوانیه بحثی ـ اویقونك اسباب فیزیولوژ یقیه سی ـ بعض احوال نوم ـ صنعی اویقـو ـ خلاصه ـ

ایکنجی فصلك حاوی اولدیغی مباحث دخی بروجه آتی ترتیب اولنمشدر :

اعصابك قوهٔ متحسسه سی ـ قوهٔ واهمه وغول یبانی کبی خیالات ـ کابوس یعنی آغرلق باصمق ـ علی العاده رؤیا ـ صافی وصادق رؤیا ـ تعبیر رؤیا ـ اسباب خارجیه دن متحصل رؤیالر ـ اویقوده اولانلره صنعی رؤیا کوسترمك قابلمیدر ؟ ـ صایقلامق ـ صومنامبولیزم یعنی اویور ایکن کزمك ـ خلاصه ـ

(فصل اول)

مبحث ۱

ـ اویقو ایله اولوم اره سنده کی نسبت ـ

« او یقو » ایچون بر تعریف غریب اولمق اوزره « اویقو کوچك اولومدر اولوم ایسه بیوك اویقو ! » دنیلمش . واقعا بورادە شو « تعریف » دن افرادینی جمع واغیارینی منع مقصدینك حصولنی بکلەمك بعیددر . انجق بو تعریف اویقونك ماهیت حقیقیەسی حقنـدە تحریات و تدقیقات فنیـە اجراسی ایچون کوزجه بر راس المبحث اتخاذ اولنه بیلور .

« اویقو کوچك اولومدر » دنیلدیکی زمان او یقو یی بیلمك اولومی بیلمکە توقف ایدییور . زیرا « اولوم » نه اولدیغنی بیلە جك اولور ایسەك انك کوچکی دخی

اویقو اوله جغنی استدلال ایلیه جکز . فقط
اولوم نه اولدیغنی مطلق و محقق اوله رق
تعیین ایده بیله جکمیز ؟ بو ده بشقه جه مشکل
بر مسئله در . هر مسئله نك دیکرینه توقفی
بر تسلسل و صولك مسئله نك ینه ایلك مسئله یه
منوطیتی بر دور حاصل ایده جکنه باقوب ده
انسانك حقایق قطعیه تحریسنده آخر کار
واصل مرتبهٔ یأس و فتور اوله جغنه تأسف
ایتملیدر . پاسقال کبی واصل اقصای
علوم عد اولنان اعاظم انسان ایچون علمده
مرتبهٔ کمال ایشته بو یأس و فتور انجام اولدی.
یعنی عمرلرجه تدقیقات اوزرینه کشف و حکم
ایتمشلردر . انسانك اولا مبدأ حرکتی
جهل کلی اولدیغی کبی منتهای تحصیلی دخی
ینه جهل کلی اولوب شوقدر که ایلك جهل

كليسى نوع بشر ايچون ممكن وحتى حاصل
بولنان معلوماتدن تجردى ديمك اولديغى
حالده صوك جهل كليسى انسانك علم الٓهى يه
نسبتله ايچنده قالديغى جهل كليدن عبارت
اولور . بناء عليه حقايق اشيا واحكام
حقنده كى معلومات موجوده عدم مكمليتى
وسطحيتى ايله برابر يكديكرينى ينه اويله غير
مكمل و سطحى اوله رق اوكرتمكه ياردم
ودلالت ايده بيلديكى كبى اولوم حقنده
موجود اولان معلوماتدن دخى ـ بالاده كى
تعريف اقتضاسنجه ـ اويقويى ده استدلاله
چالشه بيلورز .

اولوم حقنده ايكى اعتقاد موجودركه
بريسى اولوم ديمك وجود دنيلان ماكنه نك
هر اجزاسنده كى حركت وعملك كلياً انقطا ـ

عندن وبناء عليه بقای وجوده لازم کلان
قوایی ینه او وجودك پیدا ایده مامسندن
طولایی وجودك دخی دائما تازه لنوب دوامی
امکانی محواولەرق برقاچ زمان ایچنده چورو-
یوب ضایع اولمسندن عبارتدر . دیکر اعتقاد
ایسه اولوم دیمك انسانك اصل (بن)
دیدیکی شیئك یعنی روحك محفظهٔ جسمانیه
ومادیه‌سی اولان بووجوددن آیریله‌رق وجود
بر منوال معروض چورویوب محو اولدیغی
حالده روحك ینه اوانائیتنی محافظه ایتمسندن
عبارتدر . شو ایکی اعتقادی احدهما ایله
توفیق قابل دکلدر . واقعا وجودك
چوروسی خصوصنده اعتقادلر بر کبی
کورینور ایسه‌ده برنجی اعتقاد اربابی روحی
دخی وجود ایله برابر چوروتدکلری حالده

بكتجی اعتقادلرینه انسانی وحدت
وجودینی و احتمال اثنینی وصورتیله
ذات جوهرینه اکا قدر ویرر . پیغمبرلر
قیشانلق کتمسنك حلقه تعلیق یولنده‌کی
نبوت ایتسه و ایکنجی فکر حکمنده‌سی
اولوب عالم آخرت روحانت وجوددن
بریسی زمان موجودینی اداره و بقا
واسطه بیلدیکی عالم حقیقی وجوددیر .
یعنی اوقوده‌ده گوجت اولومدر .
دنیسی ایکنجی اعتقاده گوره بو روح
اولوره اتصالاً قبس قبول ایدر . زیرا
اوقوده ایکی وجوده کیمسنك کافالات
ذهنی کبی وقتاً فتنیل تجلی و حرکت
ایدر . زینت ایکی گوزنده و وقوف جهه
روحکه خلاصی حسنده احسان سحاب یکن

كبى سنه‌لرجه اويوسه‌ينه بوزولوب چورو-
مز . حالبوكه اويقـونك كوچك اولوب
ولمسى ايكنجى فكر واعتقـاده كوره دخى
سليم اولنه‌مز . زيرا بو اعتقاده اس محكم
ولمـق اوزره « ناس اويقـوده‌در . وفات
يلدكلرى زمان اويانورلر » بيورلمش كه انسان
يچون ممات بر محويت كليه ديمك اولمديغنه
اصل حيات جاودانى ايشته اوممات ايچنده
ولنديغنه كوره اولوم بر نوم اولمقدن زياده
ر بيدارلق عدا اولنور .

« اويقو كوچك اولومدر » سوزى
حقنده مجملا ومختصراً درميان ايلديكمز شو
نياس « اولوم بيوك اويقودر » ديه تعر-
يمزك ايكنجى فقره‌سى اولمق اوزره درميان
يديلان قضيه‌يه دخى تطبيق اولنور . هم

ده هر ایکی فکرك ایکیسنه کوره‌ده تطبیق قبول ایدر • دنیله بیلورکه اولوم بیوك اویقو عد اولنه‌مز • زیرا فکر اوله کوره اولوم محو کلی دیمکدر • فکر ثانی یه کوره دخی عین بیدارلقدر •

مبحث ٢

اویقو اصل او یانقلق واو یانقلق
اصل اویقو عد اولنه بیلورمی ؟

اویقو حالنده وجود ماکنه‌سنك اعمال وحرکاتی پك بدیهی اولان برطاقم تعدیلاته دوچار اولمسه ایدی اولومی بر بیدارلق عد ایلیان فکر دیانتی تمامی تمامنه اوله‌رق او- یقویه بالتطبیق « اصل حیات مماتیوزندن حاصل اولان حیات اولدیغی کبی اصل بیدارلق دخی اویقو یوزندن حاصل اولان

بیدارلقدر » دیه بیلورایدك ٠ زیرا اویانقلق
حالنده بیدارلق شانندن اولان اشغال خار -
جیه انسانی اول قدر مشغول ایلرکه ازجمله
قوهٔ حافظه سنده کی محفوظاتك وارلغندن
بیله انسانك خبری اولەمز ٠ ایشته اویانقلغك
بوجهتنه برنوع اویقو یعنی انسانك کند -
یسندن خبرسزلکی دنیله بیلملك ده مستبعد
اولەمز ٠ حالبوکه اویقو حالنده انسان
کندی انانیت خصوصیه سنه دها زیاده یاقلا -
شه بیلور ٠ بوایسه محفوظاتنك وحتی توهما -
تنك بیله رؤیا عالمنده عادتا تحقق ایدن درجه -
ده انسانك حضورنده اثبات موجودیت
ایتمسیله موازنه اولنه بیلور ٠ بناء علیه او -
یقونك شو حالنه دخی برنوع اویانقلق تعبیر
اولنه بیلور ٠

ایشته اوجه دیمش اولدیغمز وجهله او-
یقو حالنده وجـود ما کنه‌سی تعدیل اعمال
وحرکات ایتمامش اولسه وباخصوص اویقو-
نك ابتدای ورودی وجودما کنه‌سنه برکسل
عارض اولمق صورتیله وقوعبولسه اویقو -
نك اصل اویانقلق عد اولنه بیلمسی دها منا.
سب اوله بیلور ایسه‌ده وجود ما کنه‌سنك
تعدیل حرکات ایتمسی بوکا کلیاً مانع کوریلیور
اویقویه «اویانقلق» واویانقلغه «اویقو»
تعبیر ایتمکلکك امکاننی اراشدیرمق قارئلریمزه
موجب استغراب اولماملیدر. ذاتاً یوقاروکی
فقره‌ده اخطار وتکرار ایلدیکمز تعدیل اعمال
وحرکات قضیه‌سیله ضعف وکسل قضیه‌سنك
بوبابده بر حـکم قطعی اعطاسـنه ممانعتی
در پیش ایدلمکله برابر دوشونملیـدرکه بزم

بوملاحظه‌مز اویقوینی همان هیچ برمناسبتی
اولمیان اولومك کوچکی و اولومی دخی
اویقونك بیوکی عد ایتمك قدر مغایرات
فنیه‌دن‌ده‌عد اولنه‌مز . حتی حسب الاسلامیه
بر غیرت ممدوحهٔ دینیه ایله ناس اویقوده
اولوب اولدکاری زمان اویانه‌جقلری قول
جلیلنك اثبات اصابتنه بریول ازامق مقصدیله
دخی بو ملاحظاتی سرد ایتمیورز . زیرا
حقایق دینیه‌مز ذاتاً علم الهی‌یه نسبتله جهل
محض درجه سنده قلان فنون عاجزه‌ده دخی
عاجز اولان بزم کبی بر محررك اثباتیله تحققه
محتاج اولمیوب حقایق مذکوره من الازل
حقایق قطعیه‌دن اولدقلری کبی الی الابد
دخی حقایق قطعیه‌دن اوله‌جقدر . انجق
اویقو حقنده شوملاحظاتمز ماهیت نومه دائر

حكمانك ثمرهٔ تدقيقاتى اولان معلوماتى تلقى
وتفهمه ياردیم ایده بیله جکی کبی مبحث نومدن
صکره حالات نوم میانـنده اصل نتیجـهٔ
مقصدیمز اولان « رؤیا » مسـئله سنجه دخی
بزم ایچون تفهمی تسـهیل ایلیـه جکدر ٠
ذاتاً حال بیداریده انسانك کرچکدن اویور
جه سنه بر طالغنلقده بولنمسیله اویقو حالنده
انسانك اویانق بولندیغی زمانلر ایچون آرزو
اولنه جق بر خاطره عالمنده بولنمسی باشـلی
باشنه بر مسئلهٔ مسـتقله اوله رق ملاحظه یه
شایاندر ٠

مطالعهٔ آثاردن مقصد هم اکانمك هم
اسـتفاده ایتمك اولدیغنه کوره کلیکز شوتو
صیه ایلدیکمز ملاحظه خصوصنده برازده
ایلرویه کیده لم ٠ بحثك اشـاغیلرنده بلکه

ستفاده‌مزه دخی یاردیم ایدر . شمدیکی حالده
یسه هیچ اولمز ایسه بزی اکلندیرر .

مبحث ٣

« اشغال خارجیه‌دن تجرد »

ای قارء! سزه صورارزکه بو سطرلری
وقومقـده بولندیغکز شو آنده اوقودیغکز
سطرلرك مفهوملرینی اکلایورمیسکز ؟ اکر
کلامیورایسه‌کز انی‌ده اثبات مدعایه برهان
تخاذایدرز . زیرا دیرزکه ذهنکزده بشـقه
شیلر طولی اولدیغی ایچون بونلری اکلا-
یورسکز . یوق اکر بحثی اشتها ایله او-
ویه‌رق اکلایورسه‌کز حکم ایدرزکه شمدی
نوآنده‌سزلڭ ایچون وارلق یالکز شو اشتغال
یلدیککز اوبقوبحثی اولوب شمدی‌یه قدر
کورمش ایشتمـش واثرلرینی حافظـه‌کزده
حفظ ایتمـش اولدیغکز شـیلرڭ هیچ بریسی

ذهنکزده یوقدر . عجبا انلر ذاتاً ذهنکزده
یوقمی ایدیلر ؟ شبهه یوق که اویله دکل .
یاشمدی نیچون یوقدرلر ؟ زیرا اشتغالکز
اویقو بحثنه منحصردر . حتی نه قدر اولسه
بو بحث ایله دخی بحق مشغول اوله میور-
سکز . اره لقده برکاغد اوزرنده برلکه ویا-
خود بعض حرفده اولان نقصانیٔ انطباع
ویا بعض کلمه لرك صورت استعمالنده کور-
دیککز غرابتلر بریاندن لاینقطع ذهنکزی
کندیلرینه جلب ایدرك بینکزك اولانجه قو-
تنی بو بحثه صرف ایتمکدن سزی منع ایلیور
بو ایسه بیدارلق شانیدر . بیدارلقده
هیچ اهمیتی یوق ظن اولنان شیلر ذهنی او
قدر اشغال ایدرلر که انسان محفوظات قد-
یمه سنی کاملا غیب ایتمشه دوندکدن ماعدا

الان اشتغال ایتمکده بولندیغی شیلری بیله تحقق
ذهننه احاطـه ایتدیره مز . شـو اهمیتسز
اشغال خارجیه مثلا سـوقاقدن چکن برعربه
غرلدیسی یاخود صاتیجیلرك کورلتیسی حر-
مکزده کی چوجقلرکم لدیسی کزوب یوریا-
نلرك اياق پاطردیسی قوشـلرك جـولدیسی
وسزه اولوراولمز شیلر ایچون توجیه خطاب
ایدنلرك ویردکلری جان صقندیسی وفکریور-
غونلغی کبی صـایمقله توکنمز شیلر اولوب
الکزده قلم یازی یازدیغکز ویاخـود کوزلر-
کزك اوکنده کتاب طوره رق اوقودیغکز
زمان اوطه ایچنـده محبوس قالمش برآرینك
طیشاری یه چیقمق ایچون کندیسنی پنجره یه
چارپه چارپه ویزلدامسی سزه نه قدر کوزل
فکرلری مطالعه لری غیب ایتدیرمش او-

لدیغنه دقت ایتمش ایسه کز ایشته بو اهمیتی
اولمیان اشغال خارجیه نك ذهنه نه قدر مشغو-
لیت ویرمکده اولدیغنی تخمین ایتمشسکزدر .

تحصیل زماننده درسکزی بیلمه‌مك واکر
حفظه چالشمش ایسه‌کز صحایف قرآنیه‌یی
ازبرله‌مك ایچون کیجه براوطه‌یه چکیلوب
یانکزده سس صدا کورلتی یاطردی اولمد-
یغی حالده چالشمق ایسترسکز . بو نه دیمکدر؟
اشغال خارجیه‌دن کندیکزی آیروب قور-
تارمق دیمك دکلمیدر ؟ اشغال خارجیه میا-
ننده برشی ازبرلمك عادتا محال کبیدر . مثلا
سزه اوچ ادم بردن لقردی سویلمش اولسه‌لر
اوچنك ده سویلدکلری لقردیلری اکلامق
بیلمه‌مك قابل اولورمی ؟ حالبوکه اشغال
خارجیه اوچه منحصر اولمیوب لایعد ولا

بحصی اولدقلرندن ذهن بونلرك هپسنه انقسا-
مدن صکره بقیهٔ قوتیله درسکزی دخی بالله-
مکه کفایت ایده‌مز . اما اشغال خارجیه‌دن
تجرد ایلدیککز زمان مشغولیت فکریه‌کز-
جه دها اویانق بولنورسکز .

هله صباح وقتنی هرزمانه ترجیح ایلر
سکز . دکلمی؟ صباحلین ذهنلر دها آچیق
اولورمش . نیچون؟ زیرا دونکی کون
مشاغل خارجیه ایله ذهنده حاصل اولان
تعب کیجه استراحتیله بالکلیه مندفع اولد-
یغندن صباح ذهن دخی وجود کبی دیکلنمش
ویکیدن یکی‌یه مشغولیتلر ایچون چوق قوتله
حاضر ومستعد بولنمشدر . اقشامه قدر
چالشه‌رق اقشام بایغنلق حالنده بولنان عمله
ایله صباحلین ایشنه هنوز باشلامش اولان

عمله ارەسندە قوتجە نەفرق وارایسە ذهنجە
دخی عینیلە اوفرق واردر ·
یا کیجە او یقـودن اویانوب‌دە برزمان
دخی او یقـوکزك قاچدیغی سزە هیچ واقع
اولمدیمی ؟ اما سرخوشلق ویاخستەلك
کبی برصورتلە ذهنکز پریشان اولدیغی زمان
دکل · صحتکز تمامیـلە یرندە ایکن اوچ
درت ساعت اویودقدن صکرە اویانمشسکز
هم‌دە یتاغکز ایچندە یالکز بولنیورسکز ·
زیرا چفت یاتمق انسـان ایچون الك بیوك
برمشغولیت تهیە ایدر · کیجە موم قندیل
فلان‌دە یانمیور · چونکه ضیا ذاتاً حس
بصر ایچون برمشغولیت اولەجغی کبی اوطە
ایچندە سزە بعض شیلر دخی کوسترر کە انلر
فکرکزی کندیلرینـە جلب ایدرك سزی

مشغول ایدرلر . او یاتق بولندیغکز شو
زمانده اوطه نك ایچی زفیری قر، كلق اولملی .
هوا صوغوق دخی دکل . زیرا صغوق
جلد اوزرینه تأثیر ایلدکجه انسانی هرشیدن
زیاده اشغال ایلر . ترتر تتره مکده بولنان
بروجود ایله ذهن هیچ برشیئی تماماً احاطه
ایده مز . اوطه ایچنده هوا غایت ملایم
بولنه جق . تحته قوروسی پره سیوریسینك
کبی موذیات یوق . دیوار ساعتنك طاقر-
دامسندی متحصل کورلتی ده یوق . حاصلی
عالم برظلمت غلیظه یه مستغرق اولدیغی کبی
درین برده سکوته مستغرق اولدیغی زمان
او یقودن اویانمشسکز واقعا اوزمان دخی
سزی اشغال ایده جك بعض شیلر وارایسه ده
اویله کوندوزك ولوله لری دغدغه لری کبی

اولمديغنـدن يواش يواش كنديكزى كندى
دائرهٔ انائيتكزده بولمغه باشلارسكز . بو
حالده ذهنكزه نه‌لر كلور ! نه‌لر كچر ! موا-
ردات ذهنيه‌كز اوقدر چوغالور او قدر
وسعت بولوركه حيرتده قالورسكز . قوهٔ
حافظه‌كزده نه قدرده چوق محفوظات وار
ايمش ! اويله شيلر خاطركزه كلوركه اوزر-
ندن كچن سنه‌لره نسبتله انلرى بالكليه اونوتوب
غيب ايتمشسكز ظننده ايديكز . بعض طلو-
عاتك دخى بالكله يكى اولديغنه شبهه‌كز قالمز .
احتمال كه بونلر حقيقةً سزه ايلك دفعه اولمق
اوزره طالع اولور . زيرا اوحالده ذهنكز
كائنات ايچنـده على العموم هرشى اوزرنده
اجراى قوت ايلديكى بعض حكما طرفندن
ظن وظن اوزرينه حكم دخى ايديلان برسيالهٔ

عمومیهٔ انجذابات متقابله‌یه مجرا اوله‌جق بر
استعداد صورتی پیدا ایتمشدر . ویاخود او-
طلوعات جدیده کرچکدن نسیاً منسیا حکمنه
داخل اوله‌جق صورتده اونوتمش اولدیغکز
برشی اولوب شمدی تجددینی طلوعات جدیده-
دن عد ایلیورسکز . حاصلی بو حال سکوت
وسکونت ایچنده برارەلق موجودیت جسمانیه-
کزی دخی غیب ایده‌جك درجه‌لره کلوب
وارلغکزی یالکز برفکر وارلغندن عبارت
صانوب «عجبا وجودم دخی وارمیدر یوقمیدر؟»
دیه الکزایله کندی کندیکزی یوقلارسکز .
یاخود کندی صداکزله کندی موجود-
یتکزی ینه کندیکزه اثبات ایچون برقاچ
کلمه سویلك صورتیله سس چیقارارسکز .
ایشته برشاعرك برحکیمك برموجودك

اولانجه قوهٔ فكريه سنى يالكز بر نقطه يه حصر
ايده بيله جكى زمان اصل بو زماندر . بو زمانده
انسانك اويانقلغى او قدر براق، او قدر صافيدر
كه بو كا نسبتله ذهنمزك بوزبيك شيلرله اشتغال
ايلديكى زمان بيدارى يى انسان حقيقة راويقو
عد ايتمك ايستر . زيرا اويانق بولنديغى زمان
هر شى ايله مشغول اولان كوزى اصل شئ
مطلوبى كورمز . هر شى ايله مشغول اولان
قولاغى اصل شئ مطلوبى ايشتمز . حاصلى
هر شى ايله اشتغاله منقسم اولان فكرى اصل
شئ مطلوبه انحصار ايليه مز .

مبحث ٤

« ماسوادن تجرد وعالم مشاهده »

عابدينك ترجيح ايلدكلرى زمان مبارك
دخى ايشته بو زماندر . ابن خلدون مرحوم

مواليد ثلثه حقنده بيان فكر و مطالعه ايلدـ
يكى صره‌ده معادنك الك مكملى نباتات نوعنك
الك اشاغيسى اولديغى ونباتاتك الك مكملى
حيوان نوعنك الك عاديسنه والك اشاغيسنه
تقرب ايلديكى كبى انسانك دخى حيوانلرك
مكمليتجه الك بالاسى اولديغنى بحق وتقسيمات
وايضاحات فنيه يه پك موافق اوله‌رق شرح
ايلدكدن صكره انسانى دخى برقسمى ادناسى
وديكرى اشرف واعلاسى اولمق اوزره ايكى
يه تقسيم ايدرك اسفل وادناسى قواى ذهنيه
ومفكره‌سى كنديني جمادات منزله‌سنه تنزيل
ايده بيله‌جك قدر آز اولمغله برابر اوقوتلريني
دخى يالكز مشاغل خارجيه وخسيسه يه
صرف ايدنلر اولديغنى واشرف واعلاسى
ايسه برمكمليت خلقيه وكمال قوت فكريه

ایله برابر ماسوادن بالتجرد علـویاتله حصر
اشـتغال ایدنلر ایدوکنی وبونلرك عادتا عالم
علوی ذوالعقولنه تقرب ایلدیکنی اثبـات
ایدرکه حقیقة طوغری برسـوزدر ۰ ایشته
بوکلین کیجـه‌نك ایکی نصـفندن صـکره
ذهنلری تمامیله مستریح اولدیغی حالده اویا ـ
نوب یالکز یوقاروده سزك کندی نفسکزده
تجربه‌سنه دلالت ایلمش اولدیغمز مشاغل خار
جیه‌دن دکل بلکه ماسوادن تجرد عالمنه کیر
دکلری زمان انلر سزك وبزم کبی یالکز موار ـ
دات فکریه‌سنه دقت ایتمکله دخی قالمیه‌رق
بلکه اذهان وافکار عالیه‌لرینی اوقدر علوی
برعالمه سوق ایدرلرکه موجودیت جسمانیه ـ
لرندن جداً وحقیقة بالکلیه تجرد ایتمش صا ـ
یلورلر ۰ ایشته بوحالده‌در که انلره کیم بیلور

نه قدر انوار مكاشفات واقع اولور . اما بر
زمان صكره بو عالم سفلينك مشغله و ولوله لرى
كنديلرينى استيلا ايدنجه انلر دخى بو حالى
غيب ايدرلر . ايشته حضرت سعدينك:

كهى بر طارم اعلا نشينم
كهى بر پشت پاى خود نبينم

ديديكى حالت بو حالت اولوب طارم
اعلا اوزرنده اوتورديغى زمانك اصل بيدار
لق و مشاهده زمانى اولديغنه و كندى ايا-
غنك اوزرينى كورمز برحالده بولنمسى ايسه
اصل اويقو ديمك اوله جغنه ذهنلر كوزلجه
تمايل ايلر . حالبوكه كيجه وقتى اويانقلغك
اويقويه پك قريب اولديغنى تسليم ايلدكدن
و هر ذهن صافى ار بابنك بر درجه يه قدر
وكملينك دها مكمل ودها اچيق و پارلاق

مكاشفه زمانلری دخی عالم رؤیا ایدوکنی کوز
اوکنه کتوردکدن صکره اویقودن بزم
مراد ایلدیکمز معنایه یعنی اویقونك وجود
ماکنه سندن بعض اجزانك تعدیل اعمال
ایتمسیله دیکر بعضلرینك عملنه دها زیاده
صفوت وقوت ویرمسنه کوره اصل اویا۔
نقلق بو اویقو عد اولنمق اولکی قدر استبعاد
ایدلیه جکنی ذهنلر تسلیم ایدرلر ۰

ماسوادن متجرد اولان کبار عظام
حضراتنك کندیلرینی طارم اعلا اوزرنده
بولدقلری زمانلری یوقاروکی فقره مزده پك
محدود براقش اولدیغمزه ار باب تصوف
استغراب بیورسه لر حقلیدرلر ۰ انجق هر
شیئه الك اشاغیکی درجه سندن باشلایه رق
یواش یواش درجات عالیه سنه طوغری چیقمق

تأليف وتحريرده دخی رعايت اولنان اصو-
لدندر . بوقسه ماسوادن تجرد ايدرك
هدف مقصدينه واصل اولمش بولنانلر اشغال
خارجيه ايله كلياً قطع رشتهٔ تعلق ايتمكده
اولدقلری ذهنمزه وارد اولمامش دكلدر .
حتی بو يولك سالكلری حوائج بشريه-
لرنجه بر رياضت دائمه‌ده بولنمغی كندی
يوللرنجه عظيم بر كسديرمه عد ايدرلر كه
بوندن مقدم بحث ايتمش اولديغمز جهل كلينك
ايلك قسمنده قالميه‌رق ايكنجی قسمنه ده
وارمامش اولان بعض متفلسفين « آدم
سن ده ! هيچ آج طورمقدن نه چيقار !
وجودی ضعفه دوچار ايدرك محوه تقربدن
بشقه برشی حاصل اولمز » ديه اعتراضلرده
بولنورلر ايسه‌ده هيچ دوشونمزلر كه بر سوء

هضم کندی اویقولرینی بیله کابوس دینلان
آغرلق باصمه‌سنه اوغراتوب بینلرینی حال
بیداریده اولدیغندن زیاده اتعاب ومضطرب
قلار . بونلره اخطار ایدلسه کندیلری
دخی تسلیم ایلرلرکه اصل رؤیای صافی معده‌نك
هضمندن صکره وجودك کمال استراحتله
اویقویه واردیغی زمانلره مخصوصدر .
اویله ایسه بوعالم دغدغه ایله هیچ ایلیشکی
قالمیه‌رق بزم ایده‌بیله جکمز تعبیرجه کندیلرینی
دائما صافی وحقیقی بر رؤیا عالمنده واصل
تعبیر صحیحی اوزره پك اعلا اویانق اوله‌رق
عالم کشفیات ومشاهده‌ده بولان کبار ایچون
قوانین عادیهٔ حیوانیه‌نك بیله تجویز ایتدکلری
امتلاء معده بالکلیه مغایر اولوب وجوده
نه قدر خفت ویررلر ایسه ذهنلری وفکرلری

دخی او قدر صافی اوله رق مشاهده لر نجه دها
زیاده بر پارلاقلق حصوله کتورمش اولورلر .
اویقو حقنده بورایه قدر اداره ایلدیکمز
افکار تمامی تمامنه تدقیقات فنیه اوزرینه
مبتنی اولمیوب بحثمزی حسن تلقی ایچون
ذهنلری ده تهیه ایتمش اولمق اوزره هر ذهنك
سهولتله احاطه ایده بیله جکی مقایسات
خارجیه دن عبارتدر . بناء علیه شویولده کی
مقایساتك ماوقع علیهاسی اولان نوم حقنده
حکمانك تدقیقات فیزیولوژیقیه سنی دخی
بروجه آتی خلاصه و اجمال ایده لم :

مبحث ۵

« اویقونك فیزیولوژی فنجه تعریفی »

فیزیولوژی « وجود » دینلان
ماکنه یی تشکیل ایلیان اعضانك خدماتندن

خواصندن منافعندن بحث ایدر برفن اولوب
فنون طبیعیه‌نك كلیتی دیمك اولان تاریخ
طبیعیجه موفق اولدیغی كشف بی نهایه‌دن
طولایی عاد تامقتدابه اولمق مرتبه‌سنی احراز
ایلیان حكیم مشهور بوفون اویقوی اشبو فیزیو
لوژی فننه بالتطبیق بروجه آتی تعریف ایلمشدر:
« طبعه خوش كلان بر كسالت یواش
یواش بالجمله حواسی استیلا ایدر . وجود-
مك اعضاسنی آغرلشدیرر . روحمك اعما-
لنی تعطیل ایلر . روحمك اشغال وعملنی
فكریمه عارض اولان كوشكلك ایله قیاس
ایده بیلور ایدم . حواسم ارتق كورلنمكه
یوز طوته‌رق اشیای خارجیه‌یی اشكال صحیحه
لریله بكا حس ایتدیره‌میه‌رك انلری بكا فنا بر
صورتده ترسیم ایلیان برطاقم صور عجیبه

کبی غایت ضعیف اوله‌رق کوسترر . بو
دقیقه‌ده کوزلرم ارتق فائده‌سز قالمشدر .
زیرا کندی کندیلرینه قپانورلر . باشم ایسه
عضلاتمك توتیله دیم دیك طوره‌مدیغندن
کندیسنه طیانه‌جق بریر بولمق اوزره کوکسم
اوزرینه طوغری اکیلور . براره‌لق هرشی
غائب اولدی . هر شی بتدی . ذهنمك ایز-
لری دخی منقطع اولدیلر . کندی موجو-
دیتمی دخی حس ایده‌مز اولدم »
مسارعةً اخبار و اخطار ایده‌لم که بوقونك
شو تعریفی اویقونك یالکز وجود اوزرنده
خارجاً وظاهراً کورلمکده اولان علایم وآثا-
رندن خلاصه ایدلمش برتعریف اولوب بونده
« روحنك اعمالنی تعطیل ایلر . ذهنمك ایز-
لری دخی منقطع اولدی » فقره‌لری سائر بر

چوق، حکمانك نتیجهٔ تدقیقاتنی دخی بوراده قارئلریمزه عرض ایتمك ایچون بزه بر کوزل کریزکاه اولور .

لهلوت ودهقارت نام حکیملر اویقو حالنده فکر وروحك تعطیل اعمال ایدوب ایتمیهجکلری خصوصنده پك عمیق تدقیقاته کیرشمشلردر . بونلرك نتیجهٔ تدقیقاتی شوکا منجر اولور :

«روح دائما اعمال مخصوصهسیله مشتغلدر انسان نهدر ؟ انسان بر ذکادن بر فکردن عبارتدر . اعضای وجود بوذکایه بو فکره یالکز خدمت ایدرلر . هله لهلوتك حکمنجه انسان دینلان مفهوم هرشیدن اول بر فکردن عبارتدر . فکر نصل تعطیل اشغال واعمال ایلیه بیلور ؟ بوکا نصل احتمال ویر-

بيلور ؟ مدتی نه‌قدر آز اولورسه اولسون
هیچ ممکن اولورمی که فکر ایفای عملدن سا ـ
قط اولسون ؟ خیر ! زیرا اوزمان فکره
« فکر » دینلمك ممکن اوله‌مز . ده‌قارت بو
ملاحظه‌ده مصر اولوب دیرکه بر فکر تفکر
ایتمدیکی زمان اکا فکر دینله‌میوب بوحالده
بر انسان متفکر اولمدیغی زمان میت عد او ـ
لنور . فکر دائما متفکردر . طبعاً بونك بویله
اولمسی ضروری ولابددر »

شو ایکی تعریفی یکدیکریله مزج ایدنجه
کوروروز که اویقوده اصل تعطیل اعمال
واشغال ایدن شی حواس خمس ظاهریدن
عبارتدر . یعنی کوز کورمکدن قولاق
ایشتمکدن وبورن قوقلامقدن طاماق طاتمقدن
وجلد لمسدن موقة انقطاع ایلر . بونلرك

انقطاعی هم موقتدر هم ده کلیاً دکل قسماً در
زیرا قرا کلقده اویویان ادمك کوزلری او کنه
قوتلیجه برضیا کتورلدیکی وبرونسه برقو-
قویاقلاشدیرلدیغی وقولاغنه برصدا ایقاع
اولندیغی واغزینه آجی بر شی قونلدیغی
ووجودینه لمس ایدلدیکی زمان اویاندیغی
کورلمکده در • بوندن دها غریبی اولمق
اوزره بعض مدققین حکما دکرمنجیلر ایله برده
آیدنلقده اویومق معتادی اولان آدمی ارائه
ایدرلر • دکرمنجی دکرمانك کورلدیسی
ایله اویور • زیرا بوکورلتی دوام ایلدکجه
دکرمانك ایشلدیکندن امیندر • دکرمان
طوره جق وکورلتی کسیله جك اولسه در-
حال اویانور • دیمك اولیورکه قوهٔ سامعه-
سی اوکورلدینك انقطاعنی ایشتمشدر •

كذلك آيدنلقده اويومق معتادی اولان آدمك
اوطه سنده موم سونديريله جك اولسه درحال
اويانور . بو ايسه اويقو حالنده دخی قوهٔ
باصره سی مومك يانمقده اولديغندن مطمئن
اوله رق اويقوسی بوزلمديغی حالده مومك
سونمسندن خبردار اولمش وبو اطمئنانی
غيب ايدرك اويانمشدر . باخصوص معده نك
هضمی وقلبك حركاتی وقانك جولانی كبی بر
چوق اعمال وجوده انقطاع عارض اولمديغی ده
پك بديهيدر . هله فكر قطع اشغال ايتمز .
ايتسه ايدی انسانك رؤيا كورمه سی لازم
كلوز ايدی .

ديمك اوليوركه اويقونی فيزيولوژی
فننجه تعريف ايتمك لازم كلنجه : « وجودك
بعض اعضاسی موقتاً وقسماً تعديل اشغال

ایتمسندن عبارت اولوب اعضادن برچوغی

ینه اجرای عمل ایلدیکی و باخصوص روح

کندی خواصنی ایفاده وانسانك انانیتی یعنی

بنلکی دوامده اولدیغی حالده مجرد بعض

اعضانك مشاغل خارجیه یی دماغه ایصال

ودماغی کلیت اوزره اشغال ایده مامسنه

« اویقو » اطلاق اولنور » دیه جکز .

فقط نصل اولیور ونه دن اقتضا ایلیور

که وجودك بعض اعضاسی موقة وقسماً

تعدیل اشغال ایلیورلر؟ ایشته مسئله نك اصل

مشکل اولان جهتی بودر . بوبابده فیزیو -

لوژی وپسیقولوژی فنلری بزه صراحة

وبداهة معلومات قطعیه ویره میوب حکمانك

برچوق جهتلرده اختلافلری دخی واردر .

مع هذا ذهنه الك یقین اولان تدقیقاتی بروجه

آتی خلاصه واجمال ایده جکز . انجق بونك ایچون اولا وجودك نصل معجزهٔ محضه عد اولنه جق برما کنه اولدیغنی کوزمزك او- کنه کتورملی یز .

مبحث ٦

« وجودك برما کنه یه صورت مشابهتی »

یالکز ارباب فنه دکل ارباب فکر وذکایه دخی معلوم اولمق لازم کلدیکی اوزره وجود انسان اویله مصنع و مرتب برما کنه در که بونك صورت ترکیب وتصنیعنه سطحیاً اولسون برنظر ایدوبده صانع تعالی وتقدس حضرتلرینك تبجیل شان خالقیتی ایچون انسانك تکبیر کتورماسی ممکن اوله مز . عادتا بر واپور ما کنه سنده هرحرکته کوره اقتضا ایدن شکل و بچمده یاپلمش بر طاقم

آلات و اجزایه ایستیم دنیلان قوهٔ محرکه
ایله نصل حرکت ویریلیور ایسه وجود
انسان دخی هر خدمت و حرکته کوره اقتضا
ایدن شکل و صورتده یاپلمش اعضادن مرکب
بر ما کنه اولوب یالکز بر دکل برقاچ درلو
قوای محرکه ایله انلره حرکت ویریلیور ٭
تفهمی کوج اولان برشیئی تعریف لازم
کلنجه تفهمی آسان اولان شیٔ دیکر ایله
تعریف و تفصیل ایلدکلرندن بز دخی وجود
ما کنه سنه نسبتله پک ساده اولان بر واپور
ما کنه سنی مثال اوله‌رق ایراد ایلدك ٭
حالبوکه وجود ما کنه سی ایله عادی ما کنه
اره سنده کی فرقی کوز او کنده پك زیاده
بیولتملیدز ٭ هیچ برقاچ بارچه تیموردن و بر
قزغانله برقاچ بورودن متشکل اولان ما کنه

وجود انسانه تمامی تمامنه مشابه اوله بیلورمی
که بو وجودی تشکیل ایلیان اجزا میاننده
یالکز الڭ بیوك وقبالری اولان کمیکلرڭ تعداد
و تصنیفنده بیله ارباب فن کلی مشکلات
و اختلافاته دوچار اولمشلردر . عضلات
و عروق و شرایین و اعصاب و انسجه
و اشحام ودم وسائر مایعات بحثنده تدقیقات
عمیقه وخرده بینیه یه کیریشن ارباب تدقیق
آراشدیردقجه دها زیاده آراشدیرمغه محتاج
اولان اول قدر شیلر بولمقده درلر که هنوز بو
تدقیقلرینی بر نهایته ایصال ایله « وجود
ماکنه سنی ایشته شمدی لزومی وجهله وکمالیله
کوروب تدقیق ایدوب اوکرندك » دیه
بیلمکدن پك اوزاقدر . ماکنه نك اجزاسی
حقنده بیله معلومات بودرجه لره قدر سطحی

و سـاده اولدیغی حالده بونلرك خدمتلرینه
دائر اولان معلومات فیزیولوژیقیـه نك و
خدمت مذکوره هیئت عمومیه سندن مستنتج
اولان معلومات پسیقولوژیقیه نك یعنی خواص
روح حقنده کی معلوماتك نه قدر ناقص اولمسی
ضروری اوله جغی میدانده در ٠

مع هذا شمـدی یه قدر کشف اولنان
حقایق هیچ برکسه ده شبهه براقیور که عادی
بر ماکنه ده قوهٔ محرکه دن بر مقدار معینی
صرف ایدلدکدن صکره ذره قدر بر حرکت
ممکن اوله میه جغی کبی وجود ماکنه سنده
دخی بو قوای محرکه دن بر مقدار معینی صرف
ایدلدکدن صکره ذره قدر بر حرکت حصوله
کتورمك ممکن دکلدر ٠ کوزمزی بر کره
آچـق بر حرکت اولوب بو حرکتی اجرا

ایچون دخی قوهٔ محرکه‌مزدن بر مقداریني صرف ایتمکه مجبورز ٭

عادی ماکنه‌نك یالکز برقزغانی اولوب اوراده قاینایان صودن متولد بخار ماکنه‌یی ایشلتمکه کفایت ایلدیکی و برده ماکنه‌نك مفاصلنه قونیلان برر مقدار دون وزیتون یاغلری ماکنه‌یی تحریکه یاردم ایتدیکی حالده وجود ماکنه‌سنده برچوق اوجاقلر و برچوق مایعات تسهیلیه حاصل ایده‌جك انبیقلر بولنوب بونلردن حصوله کلان سیالاتی اساله ایچون دخی عروق وشرایین والیاف اعصاب وسائره مثللو مقدارلری میلیونلره بالغ اولان بورولر ومجرالر واردر ٭ بناء علیه وجود ماکنه‌سنك ماکنستی اولان ارادهٔ بشریه وجودك هانکی طرفنده الك جزؤی بر حرکت ایقاع

ایتمك ایستر ایسه لزومی اولان قوای محرکه
ومایعاتك اوراجه صرفی صورتیله او حرکتی
وجوده کتورر ٠

وجودك هرکونه حرکت و خدمت
و مشغولیتی اسباب قوت و حرکتدن برر
مقداریی صرف ایتمك صورتیله حصوله
کلدیکی اول قدر بدیهی و آشکاردرکه انسان
معتادندن زیاده حرکت حاصل ایتمکه
چالشدیغی زمان بو قوای محرکه‌نك آزالدیغنی
و حتی توکندیکنی ده کورر ٠ مثلا قوللرزی
بر کره بش کره صاللامق معتاد اولدیغی
حالده بشیوز کره صاللایه جق اولسه کز
قوللکز یورولور که بو « یورلمق » دیمك
او قوله حرکات مطلوبه‌یی ویرن قوای
محرکه‌نك ازالمسی دیمکدر ٠ تکرار قوت

بولمق ایچون دیکلنمکه مجبور اولورسکز .
« دیکلنمك » دیمك ایسه قوای محرکه‌نك
تکرار طوپلانوب جمع اولنمسی دیمکدر .
یعنی برواپورك قزغانی اوتوز لیره ایستیم
حاصل ایلدیکی حالده چرخلری دقیقه‌ده قرق
کره دور ایتدیره‌رك کیدر ایکن التمش دفعه دور
ایتدیره‌رك کیتمسنی مراد ایلسه‌کز بر از صکره
ایستیم یکرمی بش و یکرمی واون بش لیره‌یه
و دها آزه تنزل ایدوب نهایت بو قوهٔ محرکه
بالکلیه قلت کسب ایدر ایسه ماکنه دخی
طورر که ایشته بوکا « ماکنه‌نك یورلمسی »
دنیله بیلور . بو حالده ماکنه‌یی دیکلندیروب
ینه اولکی حرکتی ویرمك ایچون قزغانده
اوتوز لیره ایستیم حاصل اولنجه‌یه قدر
طورمق بکله‌مك لازم کلور .

حالبوکه وجودده‌کی قوای حیوانیه‌مزك صرفیاتی مطلقا قولمزی صالللامق و یاخود ایاغمزله یورومك کبی حرکات وعملیاتده منحصر دکلدر . هیچ برحرکت ایتمیه‌جك اولسه‌ق دخی برصرفیاتمز واردر . واقعا هیچ برحرکت ایتمیور دیه فرض اولنان آدملرك صرفیاتی دها آز اولوب حتی انلرك پك آز طعام ایتملری ده بوندن نشأت ایلر . نصل که صباحدن اقشامه قدر عملیات شاقه‌ده استخدام اولنانلرك کونده اوچ و بلکه درت نوبت طعام ایتملری دخی وجود صرفیاتنك کثرتندن نشأت ایدر . انجق هیچ حرکت ایتمیور دنیلان آدملرك دخی موجب صرفیات اوله‌جق برچوق همده کرچکدن برچوق حرکتلری واردر . « اوتورمق » دنیلدیکی

زمان بونكده برخدمت برمشغولیت و بنـاء
علیـه نوعما بر حرکت اولـدیغی وارد
خاطر اولورمی؟ ایشته بوده بر خدمتدر •
زیرا انسان اوتوره اوتوره یوروليور • برده
جانسز برادمك اوتوره میه جغنی واوتورتلسه
درحال دوریله جکنی حساب ایدیکز • دیمك
اولیـورکه اوتوردیغمز زمان بزی یرمزده
محکمجه طوته بیلمـك دخی برقـوت صرفنه
وابسته در •

حالبوکه هیچ برحرکتمز اولمدیغی زمانلر
دخی کوزمز کوریيور • قولاغمز ایشیدییور
حواس ظـاهره مز مشـغول اولدیغی کبی
بالخاصه خواس باطنه مز اشتغالده بولنيور
ذهنمز هیچ بردقیقـه بوش طورمیوب نیجه
شیلر ایله اشتغال ایدییور • ایشته بونلر هب

حركت هپ خدمت دیمك اولوب قوای
حیوانیه‌مزك صرفنی استلزام ایدیورلر .
ایشته بو حاله « تصرفات حیوانیه » دینلمکده
اولوب اشتغال ایلدیکمز اویقو بحثی ایله
بونك پك بیوك برمناسبتی اولدیغی جهتله شو
مسئله‌یی برازده ایضاحه لزوم کورمکده‌یز .

مبحث ۷

« تصرفات حیوانیه »

وجودك بریاندن معده‌یه القا اولنان
اغذیه‌یی بعدالهضم قان کبی عصارهٔ عصبیه
وسائره کبی نیجه سیالاتی حاصل ایلیه‌جك
اولان و بناءعلیه هر بری برانبیق عد اولنه
بیلن اعضایه سرمایه یتشدیرمسیله بونلرك
وجوده کتوردکلری قوتلر « تصرفات
حیوانیه » نك « ایراد » جهتنی تشکیل

ایدرك وجودده آز چوق وقوعه كلان حركتلرله كافهٔ اعضانك محافظهٔ بقاسی و یاخود ترقیات تدریجیه‌سی ایچون صرف اولنان قوتلر دخی « تصرفات حیوانیه » نك « مصرف » جهتنی تشكیل ایدرلر .

هرقاعدهٔ تصرفجه ایراد ایله مصرف ارەسنده بر توازن اولمق لزومی اشكار اولوب انجق تصرفات حیوانیه‌ده بوقاعده‌نك برطاقم غرابتلری دخی واردركه انظار دقت و اهمیتی بر صورت مخصوصه‌ده كندی طرفلرینه جلب ایدرلر .

اولا اقلیم بدنك هرجهتی بركره كندی كندیسنی اداره ایده‌جك قوتلره محتاجدرلر . مثلا جكرلر تنفس هوا ایله تصفیهٔ دمه خدمت ایلدكلری حالده كندیلرینك محافظهٔ مكملیتلری

ایچون کندیلری دخی دم مصفایه محتاجدرلر ·
بو حالده تصفیه ایلدکلری قاندن کندی حصه‌
لری قدرینی کندیلری صرف ایلدکلری
حالده باقیسنی وجودك سائر طرفلرینه سوق
ایتمك ایچون قلب طلومبه‌سنه تسلیم ایدرلر ·
ایشته بونك کبی هر اعضا کندیلرنجه بر
تصرف حیوانی ایراد و مصرفنه رعایت
ایدوب بونلرك عموم یکونی وجودك عمومنه
نسبت ایدلدیکی زمان دخی تصرفات عمومیهٔ
حیوانیه تشکل ایتمش اولور ·

عموم قوای حیوانیه‌نك ینه عموم وجوده
صورت صرفنده بر غرابت دها واردر ·
مثلا وجودك برطرفی وازجمله یالکز بازولر
چوق اشتغال اولنه‌رق چوق قوت صرفنه
مجبور اولسه‌لر وجودن اورایه سائر

جوارح اعضایه نسبتله دها چوق قوت
کلوب بناءعلیه بازودخی بالنسبه اعضای سا۔
ئره‌دن دها قوی اولدیغی کبی سائر آدملرك
بازولرندن ده دها قوتلی اولور . ایشته
« جمناستیق » دینلان تعلیملرك استنادایلدیکی
اس حکمت بودر . حتی وجودك یالکز
برقسمی بویله نسبتندن زیاده صرف قوت
ایتمکه مجبور اولور ایسه تصرفات حیوا۔
نیه‌نك مدیری بولنان طبیعت قوای وجودك
قسم کلیسنی اوجهته سوق ایتمکدن طولایی
جهات سائره‌نك محتاج اولدیغی قوتلردن
تنقیحه وانره دها آز ارسال ایتمکه مجبور
اولور . بو سببه مبنیدر که یالکز برقسم
عضوینی حددن زیاده استعمال ایدنلرده
واقعا اوقسم عضونجه سائرلردن زیاده‌قوت

کوریلور ایسه‌ده وجودینك جهات سائره‌سنجه بالنسبه بشقه‌لرندن دها آز قوتلی کوریلور . مثلا عضو تناسلنی چوق استعمال ایدن ارباب شهوت واقعا سائر آدملرك مقتدر اوله‌میه‌جقلری قدر کثرت جماعه مقتدر اولورسه‌ده وجودینك سائر طرفلرنجه قوت مطلوبه درجهٔ متناسبه‌ده قاله‌میوب بالعکس تنزل ایدر .

بو حالك نه‌دن نشأت ایلدیکنی ذهنه قبول ایتدیره‌بیلمك او قدر کوچ برشی دکلدر . عادی اقونومیده دخی مثلا برقاصه‌نك اون محلدن وارداتی اولوب یته اون محله مصارفی اولسه . بو اون محلدن مجموع وارداتی اوتوز مقدارینه مساوی اولوب محال صرفیه‌یه بونی مساواة تقسیم ایلدیکی حالده هر

محله اوچ مقداری دوشسه • بالآخره محال
صرفیه‌دن بریسی اوچ یرینه اون ایکی
صرف ایده‌جك اولسه • باقی اون سکزی
بوتصرفات حیوانیه‌نك دیرکتوری قصور
طقوز محله صرف و تقسیم ایدنجه هر برینه
اولکی کبی اوچر دوشه‌میوب ایکیشر
دوشر • اکر اون‌ایکی صرف ایدن‌مصرف
دها زیاده صرف ایده‌جك اولسه دیکر-
لرینك حصه‌لری دها آزالور • بوسببه
مبنیدرکه ازجمله صرفیات باهیه‌سنده
اسراف ایدنلرك قوهٔ مفکره‌لری بردرجهٔ
مدهشه‌ده آزالمقله قالمیوب حتی قوهٔ بصر-
یه‌لری وسائر قوای وجودلری دخی آزالوب
اکر اسرافات باهیه‌سنده دها ایلرویه کیده-
جك اولسه تصرفات حیوانیه یه بالکلیه

سکته عارض اوله‌رق هلاك دخی اولمسی
مقرر و محققدر .

جزؤیجه بر تعمیق فکر ایتمکله تصرفات
حیوانیه موازنه‌سنده ذاتاً ایرادك مصرفه
غالب اولمدیغی وحتی توازن بیله ایتمدیکی
کوریلور . بلکه براز دها تدقیقاته کیریشیله‌
جك اولسه ایرادك مصرفه نسبتله یوزده
قاچ نسبتنده نقصان اولدیغی بیله تقریباً
اولسون حساب اولنمق ممکندر . بو موا-
زنه‌ده ایسه محل تطبیق ومقیاس تحقیق
اویقودر . اکر تصرفات حیوانیه موازنه-
سنده ایراد مصرفه غالب وهیچ اولمزایسه
متوازن اولسه ایدی اویقویه محتاج اولملیمی
ایدك؟ حالبوکه عمریمزك یدیده ایکیسی
و بلکه بعض اویقوجیلره کوره اوچده

بریسی وحتی نصفی اویقو حالنده کچیور .
نیچون؟ زیرا حال بیداریده بوندن مقدم
درجهٔ کثرتی حقنده برازجق نظر دقتکزی
جلب ایتمش اولدیغمز اشغال خارجیه ایله
انسان — هم ده همان خبری بیله اولقسزین —
اول قدر اشتغال ایدییورکه حکیم بوفوفك
اویقو تعریفنده دیدیکی وجهله برزمان کلهرلك
قوای حیوانیه انسانی ترك ایله انسان عادتا
کندیسندن کچوب کیدییور . التی یدی
ساعت حواس ظاهرهسنی قوللانمدیغی کبی
بونلرك دماغه لاینقطع تدارك ایلدکاری
مشغولیتلری دخی تعطیل ایلیهرك دماغی
یالکز قوهٔ حافظهسندهکی محفوظاتیله اشتغاله
ترك ایلیور . او حالده یعنی اویقو مدتنده
ایسه معده و قلب وجکرلر والحاصل تصر-

فات حیوانیه‌جه استحصال قوایه چالشان
برچوق و باشلوجه التلر هپ ایشلرنده
دوام ایدرك ایرتسی کون ایچون وجوده
قوت تدارك وجمع ایدییورلر ٠ ایشته بوحال
تصرفات حیوانیه موازنه‌سنده ایرادك
مصرفدن دها آز اولمسندن بشقه هیچ بر
شیدن نشأت ایتمز ٠ حالبوکه ایشته ینه بو
حال بزم ایچون اویقونك جهت لزومنی
کوستردکدن ماعدا ماهیت نومی اراشدیرمغه
کیریشمك ایچون دخی الك کوزل الك مناسب
یولی آچار ٠

مبحث ٨

« اویقونك اسباب فیزیولوژیقیه‌سی »

اویقونك اسباب فیزیولوژیقیه‌سنه
دائر اول قدر تدقیقات اجرا ایدلمش وبویولده

اول قدر شیلر خبر ویرلمشدرکه جمله‌سنی جمع ایتمك لازم کلسه همان عالم امکانده هرشیئك اسباب نومدن معدود اولدیغنی حکمه تقرب ایلمك لازم کلور • مع هذا اسباب مذکوره‌دن برچوغی زمانـه کوره اویقویی مانع اولدقلری مؤخراً تحقق ایلدیکی کبی ظاهرده یکدیکرینك ضدی عد اولنـان ایکی شیئك ایکیسـنك‌ده اویقویه سـبب اولمقده اتفاق ایلدکلری دخی کورلمشدر •

بز تدقیقات عاجزانه‌مزده اسباب نومی بروجه آتی ایضاح ایلیان مدققك تدقیقاتنی جمله‌یه مرجح کوردك • دیورکه :

« وجودمز سهولتله حرکت ایده‌بیلمك ایچون « عصارهٔ عصبیه » دنیلان سیاله‌نك اعضای وجودمزه ورودی لازم کلور •

یاخصوص عصارهٔ مذکوره‌یی سیلان وجر-
یانندن منع ایده‌جك موانع بولنماملیدر .
برعضوه عصارهٔ عصبیه لزومی وجهله
وارد اولمز ایسه اوعضوك حسنه خلل
کلور . عصارهٔ مذکوره بالکلیه منقطع
اولسه عضو دخی بالکلیه حرکتدن قالور »
« وجودمز حرکت ایلدکجه عصارهٔ
مذکوره صرف اولنه‌رق یواش یواش آزا-
لور . عصارهٔ مذکوره‌نك سهولت جریانی
ایچون الیاف مجاریسنك دائما منبسط و کرکین
برحالده بولنمسی اقتضا ایدوب اکر مجاریٔ
مذکوره کرکین ومنبسط بولنمزلر ایسه عصارهٔ
عصبیه‌نك سهولت جریانه خدمت ایده‌مزلر .
حالبوکه برعضو حرکت واشتغال ایلدکجه
مجاریٔ عصارهٔ عصبیه کرکینلککنی غیب

ایدوب کوشه‌مکه وانبساطنی غیب ایدوب
بوزولمکه باشلار . زیرا بونلر عصارهٔ عصبیه
ایله مملو ایکن طولغون وشیشکین وکرکین
برحالده بولنوب عضوك حرکتیله عصارهٔ
مذکوره بالتبخر غایب اولدقجه مجرالر بوش
وکوشه‌ك برحالده قالور »

« دماغه عصارهٔ عصبیه ایصال ایدن
مجاری دها یموشاق دها نازك برطاقم الیافدن
عبارت اولوب حالبوکه دماغك اشتغالاتی
دها دائمی ودها چوق اولدیغندن الیاف
مذکوره دها قولایلقله کرکینلکلرینی
وانبساطلرینی غیب ایتدکلری کبی بعض
اسباب خارجیه دخی انلر اوزرنده اجرای
تأثیر ایلر . ایمدی عصارهٔ عصبیه‌نك مجرا-
لری بوصورتله کوشه‌یوب و بوزولوب ده

دماغـه عصارهٔ مذکوره ورود ایتامکه با-
شلاینجـه دماغ دخی حسیاتنی آزالتـه‌رق
ذهنـه برعطالت کلور و انسـان دائما را-
حتلنوب تجدید قوت ایلمکه احتیاج کورمکه
باشلارلر »

« ارباب تدقیق بوحالی کوپك وسائره
کبی بعض حیوانلرده تجربه ایدرك اعصاب
دماغیه سنندن بعضلرینی باغلادقلری زمان
حیوانك درحال برکوشه‌لك براویقوکلدیکی
کوریلور و کذلك بعض انسانلر برچوق‌قان
ضایع ایلدکلری ویاخود اوزونجه برمدت
خسـته یاتدقلری حاصلی مجاریٔ عصارهٔ
عصبیه‌یی سکته‌دار ایده‌جك برسبب خارجی‌یه
دوچاراولدقلری حالده‌لاینقطع اویومغه مجبور
اولورلر . اشـته اویقونك سبب وره

دماغه ذکر اولنان سیالهٔ عصبیه‌نك قلت
ورودندن عبارت اولوب اوحالده وجود
اویومق ایسترکه حتی عصارهٔ مذکوره
بتکرار اجتماع ایدرك مجاریسنی طولدیرسون
ودماغه طراوت وقوت تازه ویرسون »
« ینه اساساً وکاشبیه اولنق اوزره
فیزیولوژی فنجه اویقونك برسببی دها
واردرکه اودخی قان دماغه پك خیله‌رق شر-
یانلرك منتهالرینی ششیردیکی زمان مجاریٔ
عصارهٔ عصبیه‌یی دخی صقشدیروب سیالهٔ
مذکوره‌نك سیلان وجولانی منع ایتمسیدر .
اوزونجه مدت ذهن یورولق و یاخود
اسپرتولی ایچکیلر ایچلمك صورتیله قان
دماغه چیقدیغی زمان انسانك درحال او-
یومغی ایستمه بوندن ناشیدر . دماغی، یاتاکه

قانك صقشديرمسى دكل خارجى برقوهٔ
تضييقيه ايله دماغ صقشديرلديغى زمان دخى
عينى اثر حاصل اولمشدر . قفا كميكى آچيله‌
رق دماغ غشاء خارجيسيله مستور اولد.
يغى حالده ميدانه چيقمش اولان برقارينك
دماغى جزؤيجه تضييق ايدلدكده فى الحال
اويقويه وارديغى كورلمش و دها زياده
تضييق ايدلدكده عادتا نزول اصابتى كبى
برحال مشاهده اولنه‌رق قادين برقاچ دقيقه
عينيله ميت حالنى المشدر . ديمك اوليوركه
بينه منتهى اولان طمارلرك قان هجوميله
شيشمه‌لرى الياف مجارئ عصارهٔ عصبيه‌يى
صقشديره‌رق بينه دخى تضييق ويروب
براويوشقلق حاصل ايليور »

« انسانى اويوتمق ايچون عصارهٔ

عصبیه نك یا بالاستعمال آزالمسی وتو كنمسی
ویاخود مجاریلرینه هرهانکی بر تضییق عارض
اوله رق محل مخصصلرینه وارهماسی کافی
اولوب جالبوكه عصارهٔ عصبیه نك بین
اوزرنده حاصل ایتمكه باشلادیغی بوتأثیر
یواش یواش اعضای سائره یه دخی انتقال
ایدر . مثلا كوزقپاقلرینی آچیق و یاخود
باشی دیمدیك طوتمق ایچون بونلره مخصوص
اولان عضلات ایله عضلات مذ كوره یه
تبلیغ اداره ایلیان اعصابك كركین وقوتلی
برحالده بولنملری لازم كلور عصارهٔ معهوده
آزالدیغی زمان ایسه بو كركینلك بولنه میه ـ
جغندن كوزقپاقلری دوشمكه و باش دخی
اولطرفه طوغری اكیلمكه باشلار . ذاتاً
دماغ ارتق حواس ظاهره نك كندیسنه نقل

ایلدیکی مشاهدات و مسموعات و اذواق
و مشمومات و ملموسات ایله اشتغال ایتمکی
استمدیکی و کندیسنه عارض اولان اویوشقلق
مناسبتیله استراحته وارمغی ایستدیکی زمان
کوزلك و سائره نك آچیق اونسندن نه فائده
اولور ؟ بونلرك خارجدن الوب دماغه
نقل ایتمکه چالشدقلری محسوسات دماغه
واصل اولنجه برمدت ذهن اوکنده طائفه‌
لنه‌رق رد اولنور واندن صکره ارتق
حواس ظاهره دخی سوق محسوسات ایتمکه
نهایت ویره‌رك ذاتاً انلرك ده قوتلری آزالمش
و بلکه ده بتمش اولدقلرندن انلر دخی دماغ ایله
برابر اویقویه واررلر »

ایشته نومك اسباب فیزیولوژیقیه‌
سندن اولمق اوزره ترجیح وانتخاب ایلدیکمز

شو نقطه‌لر اوزرنده مدققین حکمانك اغلبی
متفق اولوب غایتی بعض ارباب تدقیق بو
سببلره برقاچ اسبابك دخی علاوه‌سی صورتیله
بیان مطالعه ایده بیلمشلردر که انلر دخی بحث
آتیده صره‌سی کلدکجه بیان اولنه جقدر •
اسباب مذکوره‌نك طوغریلغنی هرکس کندی
نفسنده دخی بردرجه‌یه قدر تجربه ایده
بیلور • زیرا بوفونك تعریفنده دخی کورلمش
اولدیغی اوزره الك اول اویقو احتیاجنی
حس ایدن عضو انجق دماغ اولوب دماغه
عارض اولان کوشکلك یواش یواش اعضای
سائره‌یه دخی انتقال ایدرك انسانك کوزلری
و اعضای سائره‌سی کندی وظائف مخصوصه‌لرینی ایفادن قالورلر • انسان دخی
اویقویه وارر •

مبحث ٩

« بعض احوال نوم »

وجود دینلان ماکنه‌نك نوم اثناسنده‌کی
احوالی نظر دقته النور ایسه یوقاروکی
فقره‌ده بیان اولنان اسبابك اصابتی نظر
محاکمه‌ده برقاتدها قوت بوله‌جغی کبی نومی
ایجاب ایلیان سائر بعض اسباب دخی بو تد-
قیق اثناسنده کندی کندیسنه میدانه چیقار .
بناءعلیه احوال مذکوره‌یی دخی بروجه‌آتی
خلاصه ایده‌لم :

« اولا – اویقو حالنده حرارت بدنك
آرتوب آرتمدیغی مدققین بیننده اختلافی مو-
جب اولمشدر . بعضلری حرارت بدنك
آرتدیغنه ذاهب اوله‌رق دلیل اولمق اوزره
انسانك اویقوده اکثریا ترله‌دیکنی دخی ارائه

ایلمشلردر • بودلیلی ارائه ایدنلر اویقو زما-
ننده قانك اکثریتله قسم اسفل وجودده بو-
لندیغنی و بناءعلیه طولغون وشیشکین اوله-
رق بونلرك دخی هم جوارلری بولنان الیافی
صرقشدیرملریله نوعما سونکر صیقار کبی قانده
و وجودده اولان برطاقم مایعاتی مسامات
وجوددن خارجه چیقاردقلرینی اثبات
ایلمشلر ایسه‌ده بوملاحظه عندالاکثر مقبول
اوله‌مامشدر »

« اکثریت ارباب تدقیقك حکمنه کوره
اویقو حالنده وجودك حرارت غریزیه‌سی
آزالور • بوایسه قلبك حرکاتی وقانك جو-
لانی جزؤیجه عطالت پیدا ایتمسندن نشأت
ایلر • هله ایلك اویقو حالنده حرارت
غریزیه بتون آز اولوب سببی ایسه یو-

قاروكی فقره‌ده دخی بیلان اولندیغی اوزره
قانك شریانلرده طولوب قالەرق جولانه
آغرلق کلمسیدر . ذاتاً بویله اولمسیدرکه
دماغ دخی اویقویه شدت احتیاج حس
ایلسون . اما انسانك اویقو حالنده ترله-
مسی چونکه کوزجه اورتونمکسزین او-
یویان آدمك پك آز بر صوغوق ایله خسته-
لنمسی وحتی بعض ارباب تدقیقك حکملرینه
کوره انسان اوتوز ایکی درجه صوغوقده
اویقو حالنده بولنەجق اولسه مطلقا
هلاکی محقق اولوب حالبوکه اویانق بو-
لندیغی زمان بودرجه صوغوقدن هلاك
اولمقدن فضله دها زیاده صوغوقلره بیله
تحمل ایده‌جکی درکار بولنمسی اوزرینه
اویقویه وارلمق لازم کلدیکی زمان مطلقا

وزجه اورتونمك دخى اعتياد ايدلديكى
چون انسانك وجودى يتاقده دها زياده
يجاق بولنمقده‌در . حتى بعض كسه‌لر
شلرينى دخى يورغان آلتنه الورلركه بوحالده
نندى نفسلريله كنديلرينى حمام كبى قز-
يررلر . وجود اوقدر دقتلى اورتلمديكى
مانلر دخى انسانك ياتديغى طرف ترلر .
را اوطرفدن افرازاولنان حرارتك هوايه
ب اولمسنه يتاق مانع اولور . بويله بر
ضعده يتاغك وجوده تماسى عادتا برنوع
رتو حكمنى الوب انسان مثلا ارقه‌سى
زرنه ياتيور ايسه ارقه‌سى ترلر . اما
ض خسته‌لكلر دخى انسانى يتاغى ايچنده
لتديكندن بوراده انلرى حسابه قاتمامق
زمدر . الحاصل وجودك نوم اثناسنده

اولدقجه صوغوسی مقتضات حالات نومدن اولوب شو حالده عکس قضیه ایله صوغوق دخی اسباب نومدن عد اولنه بیلور . حتی بر صوغوقلرده طونمق صورتیله هلاك اولنلرك اول امرده غایت شدتلی بر اویقویه انهماکاری کورلمسی دخی بونی اثبات ایدرك دها پارلاق براهین سائره‌یه احتیاج براقمز »

« ثانیا ـ اویقوده ایکن معده‌نك حرکات هضمیه‌سی بالکلیه معطل اولمیوب فقط کرکی کبی اعتدال کسب ایدر . سببی ایسه دماغ ایله برابر حواس خمس ظاهره و حرکات بدنیه تعطیل اشغال ایتمش اولدقلرندن وجودك هیچ بر طرفنده عاجلاً امداده لزوم کوسترن بر احتیاج کورلمز . اویقو مدتی ظرفنده

شلمكده دوام ايليان اعضا كوندوز صرف
يديلان قواى حيوانيه يى يدى سكز ساعت
ر فنده حاصل وجمع ايده جكلردر . بناء عليه
ويقو زماننده طبع بشر ايسترکه معده سى
، پك چوق طوق اولسون نه ده بالكليه بوش
لسون . پك چوق طولو اولورسه انسانه
ها چابق بر كوشكلك كله رك همان ظبارمق
ستر ايسه ده بو حال معده نك طولغونلغى
سبيله طمارلرده بولنان قانلرى وجودك
عضاى بعيده سنه طوغرى سوق ايتمكه
لب مجبور اولمق حسبيله بينده كى شراينى
يشيروب دماغ اوزرنده بر تضييق حاصل
تمسندن نشأت ايلر . بو ايسه اويقو حالنده
خى مضر اوله جغنى ايلروده كوروز .
كر بعض ارباب تدقيقك ظن وتخمينلرى

وجهله اویقو حالنده معده هیچ هضم ایده.
جك اولسه ایدی انسانك قرنی بالكلیه آج
اولدیغی زمان دخی اویویه بیلمسی لازم كلور
ایدی . حالبوكه آج قرن ایله انسانك دما.
غنه اویقو كلمز . زیرا معده‌نك اشتغال
ایده‌جك برشی بولنماسی حركات هضمیه.
نك بوش یره چالشمسنی ایجاب ایدوب بو
ایسه وجود ایچون برزحمتدر . زحمت دخی
اویقویی مانعدر . بناءعلیه معده‌نك هضمی
متعاقب وجوده ویردیكی كوشكلك دخی
اویقونك اسباب موجبه‌سندن عد اولنور »
« ثالثاً ــ كرك اویقودن اول وكرك
اویاندیغی زمان انسان اسنركرینور قیورا.
نور . بونك حكمتی اسباب نومه دائر
بوندن اول یازدیغمز فقره‌دن استدلال اولنور .

اقشام انسانك اويقوسی کلمسی ذاتا عصارهٔ
عصبیه نك کسب قلت ایدرك دماغی و سائر
سیکرلری طراوتلندیره مامسندن نشأت ایلدیکی
جهتله انسانك اسنه یوب کریتمسی کویا عصارهٔ
مذکوره نك بقیه سنی دخی محل صرفلرینه
ایصال ایچوندر . صباحلری دخی بو حالت
واقع اولسنه کلنجه : کیجه اویقو مدتی
ایچنده مجاریٔ عصاره طولوب فقط محللرینه
کوزلجه واصل اولمامش بولندیغندن انسان
بو جریان وسیلانه یول ویرمك ایچون اسنه.
یوب کرینور . اقشاملری اسنه مك و کریتمك
کیتدکجه آرته رق انسانه اویوشقلق ویردیکی
حالده صباحلری بو حالت بر قاچ دفعه
تکرردن صکره ارتق کسلمسی دخی چونکه
اقشاملری عصارهٔ عصبیه نك ذاتاً آزالمش

اولمسی حسبیله بونلرك محللرینه وصولی
زورلادقجه تو کتمسندن و صباحتری ایسه
بو مادهٔ عصبیه چوق بولنه‌رق مجرالرینه
انبساط ویرنجه ذهنه و وجوده راحت
کلوب انسانك کندیسنی طوپلامسندن
نشأت ایدر »

« رابعاً ــ اکر اویقو صو چاغلتیسی
و دکرمن کورلتیسی و سائر بر کورلتی ایله
حاصل اولمش ایسه اویقونك دوامی دخی
بو کورلتینك دوامنه وابسته اولور انجق بو
اویقودکرمنجی کبی شو حالك آلشقنی اولانلره
تام اویقودن منتظر اولان تجدید قوت خد.
متنی کوره‌بیلور ایسه ده آلشقن اولمیانلر ایچون
بو خدمتی کوره‌میوب بالعکس اویاندیغی زمان
دها زیاده برباش سرسملکنی موجب اولور .

زيرا برچاغليان كنارنده وياخود دكرمنده
اوتوران آدمك يواش يواش اويقوسى كلمسى
اوچاغلتى وكورلتينك دماغنى پك زياده اشغال
ايدرك عصارهٔ عصبيه نك دخى تزايد انحصارا
فنى موجب اولمسندن نشأت ايلر . حتى بويله
برموقعده اوتوران آدم تيز وقت ظرفنده اشتغا-
لات فكريه سنى غيب ايدرك ذهننى ديكلنمش ظن
ايلر ايسه ده بالعكس ذهننك بوشالمسى او كورلتى
وچاغلتى ايله اشتغال ايچون اولوب بو اشتغال
ايسه ذهنى اول قدر يورار كه فى الحال براويو-
شقلق حس ايدرك براز صكره اويقويه دخى
وارر . اويقوسى دخى هب بو كورلتينك
اشغاليله يعنى يورمقده دوام ايدر . ايشته
بوندن نشأت ايلر كه اويانديغى زمان بينى
سرسملنمشدر . ديمك اوليوركه بويله

بر كورلتی دخی اویقونك اسباب فیزیولوژیقیه سندن عد اولنور ·

غایت خفیف صو شقردیسی دخی اویقویی دعوت ایدن اسبابندر · انجق ذهن دیكلندیرمك خصوصنده صو شقردیسی ایله شوچاغلتینی آره سنده كلیتلی بر فرق واردر · شقرتی اویانق بولنان آدمك ذهننی كندیسنه جلب ایدرك سائر اشتغالات فكریه سنی منع ایدر ایسه ده او یودیغی زمان قوهٔ سامعه سی او شقردیدن مشغول اولمیه جق قدر ضعف پیدا ایلدیكندن اویقوسی بو حالدن منتظر اولان خدمت تسریحیه یی بحق ایفا ایده بیله جك اویقولردن عد اولنور ·

مبحث ١٠

« صنعی اویقو »

اویقویی دعوت ایچون دماغی اشغال خصوصنده اینجه‌جك بر صوشقرتیسنه قدر اولان تأثیری ده کوردکدن صکره اویقونك الك صولك و الك نازك بر سبب دعوتی اولمق اوزره صنعی اویقویی دخی مختصراً قارئلریمزه عرض ایتمکه لزوم کورییورز .

« صنعی اویقودیه تعبیر ایلدیکمز شی برطاقم آثارده « ماینه‌تیزم اویقوسی » تعبیر اولنان شیدر . انجق اول باول اخطار ایده‌لم که « مقناطیس حیوانی » مباحثندن اولان بو مسئله‌ده صنعی اویقویه یاتیریلان آدملرك غیبدن خبر ویرملری درجه‌سنده‌کی غرائب مفرطه‌یی بوراده بحثه قاتمیه‌جغز .

زیرا بو مسئله‌نك ایچنه کوناکون شارلتانلقلر
کیرمش اولوب بالخصوص که بز بو بحثی
« قرق انبار » نامنده‌لی مجموعهٔ فنیه‌مزده
الك مفصل مأخذلر اوزرینه دوشنه‌رك مکمل
بر صورتده قارئلریمزه بوندن بش التی سنه
مقدم خبر ویرمشیدك .

بورادا ایسه بحثك اساساً اویقو دینیلان
شیئك دماغدن تأثیرات عصارهٔ عصبیه‌یی
آزالته‌رق اشتغالات دماغیه‌یی بالکز بر نقطه‌یه
حصر ایله سائر اشتغالات خارجه‌دن ارتباطی
طی کسمك صورتیله ورود ایتمسی قضیه‌سی
اولدیغنه کوره صنعی اویقویی دخی یالکز
بو دائره داخلنده اوله‌رق تلقی ایله اکتفا
ایلیه‌جکز .

بو صنعی اویقو تدقیقاتنده بولنانلر نو

مذکوری هر وجود اوزرنده حاصل ایده -
مزلر . اعصابجه بر استعداد مخصوصی
اولان وجودلری انتخاب ایدرلر که بو وجودلو
اصحابنك قوهٔ دماغیه‌لری دخی کندیلری
اوزرنده صنعی اویقو حاصل ایده‌جك اولان
ذواتك بر تأثیر مخصوصندن متأثر اوله‌جق
درجه‌ده بولنورلر .

امدی بویله بر وجودی بر تاغه یاتیررلر .
هم ده غایت راحت اولمق اوزره یاتیررلر .
حتی وجودی تمامیله راحت اولمق اوزره
بر قناپه‌یه ویاخود قولتق صندالیه اوزرینه
یاتیرلمرنده دخی بأس یوقدر . منوم یعنی
اویقویی حاصل ایده‌جك اولان ذات « بن
شمدی سنك حواسکی ارواحه قاپدیروب
سنك روحکی دخی کندی قبضهٔ تصرفنه

آله جغم . سکا یرلرك دیبنده وکوکلرك او-
زرنده اولان شیلری هب عیان بیان کوستره
جکم . سکا انلردن خبر صوردیغم زمان سن
بکا طوغریجه خبرلر ویره بیله جکسك » کبی
برطاقم سوزلر ایله او یویه جق اولان آدمك
حسیات دماغیه سنی کندی اوزرینه جلب
ایدر . بعده کویا اوذاتك وجودینی ویوزینی
اوقشامغه طورانیورمش کبی حرکتلر ایدر .
کویا ذهننده وکوزلرنده ویوزنده برشیلر
وارایمش ده انلری ایله طوپلایوب الیورمش
کبی یاپار . هله کندی کوزلرینی اویویه جق
اولان ادمك کوزلرینه دیکدیکی کبی انی
لاینقطع کندی کوزلری ایچنه باقدیرر .
والحاصل بویولده عملیات وحرکات ایله
براز صکره اوادمی عادتا اویوتورکه بز برآقار

صوبك شقرتیسی بیله انسانك مشغولیت
دماغیه‌سنی کندیسنه منحصر ایدرك براز
صکره اویوتدیغنی کورمش اولدیغمز حالده
بونه براندمك مشغولیت دماغیه‌سنی کندیسنه
منحصر ایتمك صورتیله اویوته بیلمك پك قولای
اولدیغنی کذلك پك قولای اوله‌رق تفهیم
ایده‌بیلورز .

نه حاجت بو صنعتك هنر عد اولنه‌جق
برجهتی وارایسه اوده اویقوسی هنوز
کلمامش اولان ادمك اویقوسنی وقتسز اوله‌رق
کتورمکدن عبارت اولوب حالبوکه اویقونك
وقتی براز تقرب ایلدیکی زمانلر هرادمی
مصال سویلیه‌رك یعنی مشغولیت ذهنیه‌سنی
یالکز کندی سویلدیکی حکایه‌یه جلب
ایدوب ده مشاغل سائره‌سندن تخلیه ایدرك

عصارهٔ عصبیه‌نك استعمال روزمره ایله ازالمسندن طولایی اعصابه عارض اولان اویوشقلقدن وانی تعقیب ایدن حسسزلكدن عبارت اولوب كوندوزلری تصرفات حیوانیه موازنه‌سنده قوای وارده قوای مصروفه‌یه نسبة آزاولدیغی حالده كیجه‌لری قوای وارده‌نك قوای مصروفه‌یه غلبه سیله ادخار قوت ایدلمسندن عبارتدر .

كرك اشتغالات عادیهٔ یومیه وكرك معتاددن خارج هرنوع كورلتی بینده عصارهٔ عصبیه‌نك صرفیاتنی چوغالته‌جغی كبی كرك مسكرات وكرك كثرت طعام كبی قانی كثرتله دماغه سوق ایدن اسباب دماغ اوزرنده‌كی مجاریٔ عصارهٔ عصبیه‌یی بالتضییق بونلری حكمدن دوشوروب میدانی حكم دمه

ترك ایده‌جكندن بونلر هب اویقویی دعوت
ایلیان اسباب فیزیولوژیقیه‌دن عد اولنور
ایمدی اویقونك ماهیتی شو صورتده
اولمق اوزره نظر محاکمه‌ده تعیین اولندقدن
صكره ازمنهٔ قدیمه‌دن بری بونجه ارباب تد
قیقی یورمقده بولنان رؤیا مسئله‌سنی دخی
نظر محاکمه‌ده بالاجمال اولبابده دخی ممكن
مرتبه بر فكر صحیح پیدا ایتمك ممكن اولور
بناء علیه بوندن صكره بحثمزك اوجهتنه
دخی انتقال ایده بیلورز .

(فصل ثانی)

« حالات نوم »

اعصابك قوهٔ متحسسه‌سی ـ قوهٔ
واهمه وغول یبانی كبی خیالات ـ كابوس
یعنی اغرلق باصمق ـ علی العاده رؤیا ـ

اسباب خارجیه‌دن متحصل رؤیالر ـ اویقو
ده اولانلره صنعی رؤیا کوسترمك قابلیدر ؟ ـ
صایقلامق ـ صـومنامبولیزم یعنی اویقو
اویور ایکن کزمك ـ خلاصه ـ

مبحث ۱

« اعصابك قوۀ متحسسه‌سی »

علوم شتاده بهرۀ کلیه صاحبی اولوب
المانیاجه تدقیقـات علمیه‌سی برچوق ارباب
تدقیقه رهبر اولمش بولنان مشهور فورمه‌یك
رؤیا خصوصنده‌کی تدقیقاتی دخی حکمای
سائره‌نك تجربیاتنه فائق اولوب السنۀ عدیده‌یه
ترجمه اولنمشدر .

حکیم مشـارالیه حالات نومدن یالکز
رؤیا بحثنده دکل کافه‌سنده اس الاسـاس
تدقیقاتك اعصـابده اولان قوۀ متحسسه‌دن

عبارت اولمسی لازم کله جکنی حکم ایدرلر
حالات نوم خصوصنده هر کیم بو اساسدن
بشقه اساس اوزرینه بنای تدقیق ومحاکمه یی
تأسیس ایلر ایسه مطلقا خطیئات عظیمه یه
دوچار اوله جغنی درمیان ایلر . اعصابك
قوهٔ متحسسه سی خصوصنده بحثه شو یله
کیریشوب دیر که :

« وجودمز ماکنه سنی تشکیل ایلیان
اجزا واعضادن هر برینك بر خدمتی
اولوب بعض اعضا واردر که دیکرلرینك
خدمتلرینه دخی اشتراك ایلر . انجق حس
یعنی طویغو دینلان خدمت مختصراً اعصابه
مخصوص اولوب وجودمزده اعصابدن
ماعدا طویغو خدمتنه هیچ برآلتمز خدمت
ایدهمز . دینله بیلورکه وجودمزده اکر

اعصاب بولنمسه ایدی وجودیمز لایتحسس
اوطون کبی برشی اولور قالور ایدی . حس
ماده‌سی اعصابك خدمت تحسسنی موازنه
خصوصنده ایلك تجربه ایچون پك اچیق
برحکم کوستریر . وجودمزك دریسنه
میلیونلرجه الیاف خرده بنیهٔ عصبیه اوجلری
منتهی اولوب هانکی طرفنده برشی دکدیرلسه
بونلره طوقندیغی ایچون وجودمز اوتماسی
طویار . اکر دریمز اوزرینه بر زار چکیلسه
ده اندن صکره وجودمزه خفیفجه طوقو-
نلسه چونکه تماس الیاف عصبیه‌مزه طو-
قنمیه‌جغی جهتله هیچ برشی طویمز ایدی .
کذلك ایکنه اوجیله و یاخود چاقی اغزیله
دریمز براز رخنه‌دار ایدلدیکی زمان آجیسنی
طویمقلغمز اعصابدن و اعصابك قوهٔ متحسسه

سندن ناشیدر . اکر بر محل ال ایله برچوق
اوغوشدیریله‌رق اعصابك قوهٔ متحسسه
سی ازاله ایدلدکدن صکره چاقی ایله جز-
ؤیجه چیزلسه هیچ اغریسنی طویمز ایدك .
شو قدرکه جلد اوزرنده سیکرلك بو صورت
تحسسنی طویمق پك آشکار پك بدیهی اولوب
حالبوکه بویله حسیات ظاهره دکل حسیات
باطنه دخی کافة وکاملاً احوال عصبیه‌دن
عبارتدر . غضب حدت عشق محبت
مرحمت وشفقت کبی امراض نفسانیه دخی
احوال عصبیه‌دن بشقه هیچ برشی اولمیوب
امراض مذکوره‌نك عصبی اولان وجودلر
اوزرنده تجلیاتی عصبی اولمیان وجودلر او-
زرنده‌کی تجلیاتیله مقایسه ایدیله‌جك اولور-
سه اره‌لرنده فرق عظیم کوریلور .

معلم فورمه‌ى دخى بوندن متقدم اوىقو
بحثنده ذكرى مرور ايليان عصارهٔ عصبيه‌يى
ده بشقه‌جه نظر تدقيقه آله‌رق بو عصاره‌
نك دماغ وسائر دماغ قدر مركز مايهٔ عصبيه
اولان يرلرده ترشح ايلدكدن صكره وجودك
هرطرفنده‌كى الياف عصبيه اوزرينه يورو-
يوب كيتديكنى وعصارهٔ مذكوره اشغال
خارجيه‌يى تلقى وتحسس خدمتلرى ايچون
صرف اولنمغه باشلايوب‌ده بتمكه دخى يوز
طوتجه الك اول دماغ جهتندن بتديكنى وبو
سببه مبنى اويقو واستراحت احتياجى دخى
الك اول دماغده كورلديكنى درميان ايلر .

بوندن ماعدا حكيم مشار اليه برده
« بخار عصبى » تصور ايلركه الياف عصبيه
اوزرندن يورويوب وجوده يايلان عصاره‌

دن متبخر بر بخار اولوب قوهٔ متحسسه‌نك
دخی اڭ بیوك شدتی انده اولدیغنی حکم
ایلر • شو بخار عصبی اول قدر سریع الا-
حتساسدرکه بعض اعضای حاسه‌نك تو-
سطنه میدان ویرمکسزین دخی بخار مذکور
تحسس ایدر • مثلا قورقنج برشی ایشیدلدیکی
زمان وجوده اصلا لمس واقع اولمدیغی
حالده صانکه انسانك برطرفنه طوقنمشلر کبی
بدندن فرلامغه قدر واردیغی مثللو احوال
ایشته شو بخار عصبی احتساساتنه حمل
اولنور که حالات نوم خصوصنده اڭ
بیوك حکم کوسترن شی قوهٔ حافظه اولدیغی
برچوق حکما نزدنده مسلم اولمقله برابر
کرك مشار الیه فورزه‌ی و کرك انك مسلکنه
تابع اولان سائر برچوق حکما قوهٔ حافظه‌دن

زياده قوهٔ واهمه‌نك حكمنى قبول ايلدكلر-
ندن بو بحثى بر بحث مستقل اولمق اوزره
بشقه‌جه ايضاح ايتمكه لزوم كورينور .

مبحث ٣

« قوهٔ واهمه وغول يبانى كبى خيالات »

قوهٔ حافظه‌نك حفظ ايلديكى بعض
شيلرك پاره‌لق خاطره خطور يله بيو يه
بيو يه وهم درجه‌لرنده وجود بولمسى منكر
دكل ايسه‌ده بعض كره و بلكه پك چوق
زمانلر انسانه برطاقم وهملر عارض اوليوركه
قوهٔ حافظه‌ده اكا دائر هيچ برشى محفوظ
دكل ايكن موهومات مذكوره عادتا مجدداً
كبى برصورتله تجلى ايليور .

مثلا طاغ باشنده بولنيورسكز و كيجه
اولمق ملابسه‌سيله اطراف قراكلق . سس

يوق صدا يوق . اشغال خارجيه دن بو صورتله
تجرد كز حسواس ظاهره و باطنه كزى
كوندوزكى قدر اشغال ايتميور . كندى
انانيتكز دائره سنده قالمشسكز . قوهٔ حافظه‌
كزده اولان شيلر دخى يواش يواش كنديلر-
يني كوستروب برر برر غائب اولدقلرى
صره ده برده قوهٔ واهمه كز عمليات مخصو-
صه سنه مباشرت ايليور . اما نه كبى عمليات؟
ماهيتنى تقديره امكان يوق كه . مثلا بولند-
يغكز محلده سزك ايچون برقورقو حاصل
اوليور . نه دن قورقيورسكز ؟ فعلاء ومادة
مدهش برشيمى واقع اولدى؟ خير ! ايچكز
اوركيور . اورته ده هيچ برشى يوق ايكن
صانكه هر طرف بردهشت كسلمش ده سزك
اوزركزه هجوم ايديورمش كبى برحال!

ایشـته قوهٔ واهمه‌نك ایلك حالی که نه
خارجده نه ذهنده هیچ برشی موجود و محفوظ
دکل ایکن سزلك ایچـون الك بیوك برتهلکه
محقق ایمش کبی برتأثرده بولنیورسکز . بوتأثر
اوزرینه پاره‌لق کوزلر کزه فنا فنا شیلر کو-
رونمك وقولاقلر کزه سسـلر کلمك دخی واقع
اوله بیلور . غول یبانیلر ظهور ایده بیلور
یاخود کچی ویا کدی کبی حیوانلر کوزلر-
کزه کورینه‌رك سزه لقردی بیله سویلرلر .
معاذاه تعالی شو توهماتدن کندیسنی قورتا-
ره‌میه‌رق چلدیرانلر و یاخود اوآنده اودی
پاطلایوب هلاك اولانلر دخی نادر دکلدرلر .
ایشته وهمك بودرجه‌لره وارمسی محضا
عصارهٔ عصبیه‌دن دها تیز متحسس اولان
بخار عصبی‌یه حمل اولنمقده اولوب بوندن

مقدم اویقو بخشنده ایضاح ایدلمش اولدیغی
وجهله تصرفات حیوانیه اقتضاسنجه هانکی
عضو چوق قوت صرف ایلر ایسه وجودك
قوای حیوانیه‌سی اکثریتله اوطرفه سوق
ایدلمك دخی طبیعت حیوانیه مقتضاسندن
اولمغله بر کره قوهٔ واهمه سالف الذکر عملیا-
تنی اجرایه باشلاینجه قوهٔ محضهٔ حاسه
دیمك اولان بخار وعصارهٔ عصبیه دخی
هپ قوهٔ واهمه‌ده اجتماع ایلیه‌جکلرندن
ایلك اورکونتیدن عبارت اولان وهم بردها
اکسیلمك بیلمیوب آرته آرته انسانه غول
یبانیلر ولقردی‌یی سویلمیان کچیلر وکدیلر
کوسترمکه قدر آرتار .

بعض اسکی عثمانلیلر بو حالی جن علامتی
اولمق اوزره حکم ایدرك اوقومق بیلمیانلره

و بناء علیه سبحانك یی اوقویه‌جق او-
لانلره هوایه طوغری برطبانجه آتملرینی
توصیه ایدرلرکه انلرك اعتقادنجه طبانجه
کورلتیسندن جینلر اورکوب قاچارلر ایمش .
شوقدرکه قارشولرنده کوردکلری جنه طو-
غری آتماملرینی وشاید انلره آتدقلری تقدیرده
جنك نره‌سندن اوررلر ایسه کندیلرینك دخی
عینی اورالرندن اوریله‌جقلرینی سویلرلر .
جن دینلان سکنهٔ روی زمین حقنده
کتب شرعیه‌نك ویردیکی معلومات درپیش
ایدیلور ایسه بویله ایصسز یرلرده کوریلان
خیالاتك طائفهٔ جن اولمدقلری وطائفهٔ مذ-
کوره‌نك بالکلیه بشقه برشی ایدوکی اکلا-
شیلور . واقعا پك چوق کسه‌لر کورمش
اولدقلری ودها چوقلری یالکز حکایه‌سنی

ایشتمش بولندقلری احوال اوزرینه بویله
ایصسز یرلرده خیالاتك دخی وهم وخیال
دکل عادتا حقیقت قطعیه اولملرنده اصرار
ایدرلر ایسه ده بو اصرارلری قوهٔ واهمه یه
انبساط کلدیکی زمان بتون اعصاب اوزرنده کی
قوهٔ متحسسه نك یالکز وهمده طوپلانمسندن
طولایی وهمه نه قدر قوت کلدیکنی تقدیره
مقتدر اوله مامه‌لرندن نشأت ایلر .

شمدی ذهنلری مستریح ایکن نظر دقته
الملیدرلر که کندیلری اویله قارشولرنده غول
بیانی ویاخود کندیلرینه کوزلرینی پارلاتوب
دیللرینی چیقاره رق لقردی دخی سویلکده
اولان چکیلری ویا کدی وسائره یی کوردکلری
زمان وجودلری بوزکبی اوله رق اویله طو-
نوب قالمشلردر که هیچ بر عضولری حر-

كت بيله ايتمز . توكاري ديم ديك كسلمش
وحركات قلبيه لري بيله اوآنده عظيم بر
عطالته اوغرامشدر .

قلبك كومبور كومبور خلجانه باشلا-
مسي اوحالي تعقيباً وجودك استراحته تعجيلي
ايچون وقوعبولور . الحاصل انسان اويله
بر وهم هولناك ايچنده بولنديغي زمان وجو-
دينك سائر اقسام وحواسي بالكليه يوق
حكمنه كيروب وار اولان شي ايسه يالكز
وهمندن عبارت قالور .

ايمدي اسكي عثمانليلرك بوحالده توصيه
ايلدكاري تدبير فيزيولوژي وپسيقولوژي
فنلرينه دخي تماميله موافقدر . اكر اوحالده
انسانك برسلاح اتمغه الي وارر ايسه بوحال
كنديسني يعني ذهنني تأثيرعظيم توهمدن

قورتاروب قلدانمغه مجال بولمش دیمك اوله‌
جغندن قوهٔ واهمه‌سنی بوصورتله مغلوب
ایلدكدن صكره حتی سلاحی اتمیه‌جق اولسه
بیله ینه اوقارشوسنده‌كی خیالات زائل اوله‌
جق ایدی • زیرا خیالاتك كیتدكجه آرتمسی
ومثلا حكایه‌لرده ایشیدلدیكی وجهله غول یبا
نینك الك اول برقاریش بو یلی وایكی قاریش
صقاللی بروجود اوله‌رق كوروندیكی حالده
مؤخراً اوزانه اوزانه مناره قدر ارتفاع پیدا
ایتمسی قوهٔ واهمه‌نك كیتدكجه آرتمسندن نشأت
ایلیوب بالعكس انسان بركره قوهٔ واهمه‌سنه
غلبه ایتدكه باشلارایسه قوهٔ مذكوره بریاندن
اكسیله‌جكی كبی خیالات واوهام دخی اكسیله
اكسیله‌ اورته‌ده هیچ برشی قالمز • وانسان كند
یسنك علی العاده بولندیغی حاله عودت ایلر •

مبحث ٣

« کابوس یعنی اغرلق باصمق »

الیاف عصبیه اوزرنده جریان و یاخود
تبخر ایدن عصاره و یا بخار عصبینك کاملاً
قوهٔ واهمه اوزرنده اجتماعه باشلامسندن
انسانك اویانق اولدیغی زمان بیله کوزلری
اوکنده بویله برطاقم خیالات مدهشه نك
حقیقت صورتنی المغه باشلادیغنی مادیات
بسببه دن اولمق اوزره کورر ایسه‌ك ماهیت
رؤیایه قدر ذهنمزه غایت آچیق و فرح بریول
آچیله جغنه شبهه قالورمی؟ انجق دها اصل
رؤیایه وارمزدن اول قوهٔ واهمه نك
بو حکم غریبنی کابوس دینلان آغرلق باصمه
مسئله سنه تطبیق ایتملی یز که مسئلهٔ مذکو-
ره نك طاغلرده وایصسز محللرده خیالات

کورمکه مشابهت کامله‌سی میدانده‌در ۰

مدققین حکما اویقوده کابوس دینلان
حالك وقوعنی معده طولغنلغندن وهضمه‌کی
بطائتدن طولایی دماغ اوزرنده ظهوره کلان
تأثیراته حمل ایدرلر ۰ شبهه یوق که بر فنا
هضمك قان اوزرنده بر بیوك تأثیری اولور ۰
یالکز فنا هضمك دکل حتی مسکراتك دخی
برتأثیری انکار اولنه‌مز ۰ قانده‌کی تأثراتك
ایسه دماغ اوزرنده حکم سوره‌جکی اندن
دها زیاده بدیهیدر ۰ حتی سرخوشلق حا-
لنده انسانك هر زمانکی اخلاقنه تغیر کله‌رك
اولور اولمز شی اوزرینه حدتلندیکی و بر
کره کندیسنی غضبه مغلوب ایدر ایسه
حدت وغضبی آرته آرته معاذالله تعالی پك
بیوك فناقلری بلا اختیار ارتکاب ایلیه .

جكندن ماعدا شايد ايستديكى كبى اوروب
قره‌مز ايسه حدتندن وجودجه دخى بيوك
بيوك تهلكه‌لره دوچار اوله‌جغى تفصيله
محتاج دكلدر . بوحال بردرجه‌يه قدر معده
طولغنلغنده دخى كوريلور . معده اشتغالات
هضميه‌سيله مشغول ايكن انسانه بركسل
كلوب صانكه صبر وتحملى آزالمش كبى
اولور اولمز شيلر جاننى صيقمغه باشلار .
جان صقندیسى ايله بركره‌ده حدته مغلوب
اولورسه‌ارتق سرخوشك حالى كبى احواله
دوچار اولور .

انجق حكيم فورمه‌ى كابوس ايچون
يالكز شومعده طولغونلغنى دخى سبب او-
لەرق ايراد ايده‌ميوركه حق‌ده واردر . زيرا
انسان هرنه زمان هضمدن اول او يقويه وا-

رەجق اولسه دائما كابوس علتنه مبتلا او-
لميور . يالكز كابوسه ابتلا همان اغلبى
اويقو اولرينه تصادف ايدوب بوايسه
اكثريا معده نك هنوز هضم ايشنى بتورەمامش
اولديغى برزمان اولديغندن پك بديهى واشكار
برحال اولمق اوزره ذهنلر دخى فى الحال كابو-
سك منشئ معده طولغونلغى وسوء هضم
اولديغنه انتقال ايليورلر .

انجق حكيم فورمه ى كابوسك اصل
سبب دائميسى سوء هضمدن زياده قوه ٔ وهميه
اولديغنه قناعت ايليور . اويقونك ايلك
حالنده هنوز حواس سائره طالغين ودرين
اويقوده اولەرق قوه ٔ حافظه نك محفوظاتى
وياخود خارجدن حواس سائره نك آزچوق
حسيات والقا آتى ايله دماغ مشغول اولمديغى

زمانلر قوۀ واهمه‌نك توهماتی ذهنـده بیو-
مکه باشـلایورکه بوحال عینیله ایصسز بر
محلده قورقغه باشلایان آدمك حالی اولیور •
حتی قوۀ واهمه کرِی کبی شدت بولدیغی
یعنی انسانی اغرلق دینلان حال کرکی کبی استیلا
ایلدیکی زمان بوحاله مبتـلا اولان بر نائمك
احوالی تدقیق ایدیله‌جك اولسـه ایصسز
محللرده وهم وخوفه دوچاراولان آدملر مثللو
انك دخی بوز کبی طونوب قالدیغی کوریلیور •
بوکا هرکس کندی کندیسنه دخی دقت ایده
بیلور • اولا اغرلق باصدیغی مدت ظرفنده
رؤیای مدهشده کندیسنی دوچاراولمش کور-
دیکی تهلکه‌لره قارشو باغرمق ایستمش اولسه
سسی چیقمدیغی وقاچغه طورانسه باجاقلری
یورومدیکی والحاصل هر نه شیئه تشبث

ایتسه عاجز قالدیغی کبی اویقودن اویاندیغی زمان بیله برمدت قورقوسندن طولایی یرندن بیله قلمدانه‌میور . نفس بیله اله‌میور . نهایت نه‌دن صکره قوهٔ واهمه‌سنه غلبه ایلدیکی زمان برکنیش نفس اله‌رق استراحت بولیور .

اویانقلق حالنده انسان نه قدر ایصسز یرلرده بولنورسه بولنسون حواس ظاهره وباطنه‌سی برچوق شیلر ایله مشغول اوله‌رق قوهٔ واهمه‌یه پك ده کنیش برمیدان قالمدیغی درکار ایکن ینه وهمه جزؤیجه مغلوبیت اویانقلق زماننك کابوسی اطلاقنه شایان اولان برطاقم خیالاته وجود ویردیکنه دقت اولنوب واهمیت ویریلوب‌ده برده اویقو زماننده ذاتاً حواسك برچوغی

سکونته واردقلری وبناء علیه وهمك ایستد.
یکی قدر انبساطنه ذاتاً بر استعدادتام موجود
بولندیغی پیش نظردقته النورایسه کابوسك
وهمدن بشقه هیچ برشی اولمدیغنی انسان
بر بداهت صورتیله کورر واو یله‌جه قبول
ایدر .

دقت ایدلمشدرکه کابوس اکثریا کوچك
چوجقلرده کوریلور . نه‌دن؟ چونکه
اعصابنده هنوز متانت مطلوبه موجود
اولمیوب هرشیدن وحتی کندی وهمندن بیله
قورقار . اعصابی هنوز متین اولمیان وبناً علیه
کندی وهمندن بیله‌قورقان چوجقلری اناسی
باباسی اقرباسی فضله اوله‌رق برده «اوماجی»
وسائره ایله قورقوتمق نه‌قدر تهلکه‌لی ومد-
هش اولدیغنی بیلسه‌لر ایدی بونلرن زیاده‌سیله

حذر ایدرلر ایدی . کوچك چوجقلرك
همان هر کیجه کابوسلردن قورتیلهماسی
خصوصنده ایشته اقرباسنك شو اخافهلرینك
بیوك بر تأثیری اولوب انلر بالعکس چوجقلره
متانت عصبیه ویرهجك سوزلر سویلیدرکه
کابوسلره قارشو بر کوزل تدبیر اولمقدن زیاده
اویانقلق زمانلرندهکی خوف و حشیتلرینه قارشو
دخی تدبیر اولسون . زیرا کرك اویقوده
کرك حال بیداریده چوجقلرك حشیت و همیهدن
طولایی هلاك درجهسنده خستهلنکلره
اوغرادقلری پك چوق واقعدر .
کذلك دقت اولنمشدرکه کابوس اکثریا
قورقاق اولان آدملرده کوریلوب فکراً
و وجوداً متین اولهرق شجاعت و بسالت
اربابندن اولان آدملرده همان هیچ واقع اولمز .

زيرا بونلر وهملرينه دكل بلكه مادة موجود
اولان مهالك جسمانيه يه قارشو بيله مغلوب
اولمدقلرندن ايلك اويقولرنده نه وهمه نه
دهشته قابلقسزين تام حيوان كبي درين درين
اويورلر ٠

حالت كابوس اساساً قوهٔ واهمه يه
عطف واسناد ايدلمكله برابر قوهٔ حافظه نك
بونده دخلي پك آز كورلميور ٠ زيرا قوهٔ
حافظه انسانى اوركوته جك اولسه
كچمش بلالرك بريسنى اخطار ايله اوركوتمسى
لازم كلوب حالبوكه انسان هرنه قدر اويقوده
دخي اولسه ينه كچمش بليانك ارتق كچوب
كيتمش وحكمي بتمش اولديغني درخاطرله
اويله كابوسه دوچار اوله جق درجه لرده
كنديسنى دهشت استيلا ايتميور ٠ انجق

رؤيا خصوصنده الڭ بيوك حكم قوهٔ حافظه ده اولمغله برابر قوهٔ واهمه نڭ ده رؤيا مسئله سنده دخى بر بيوك دخلى كوريليور كه كيفيتك بو جهتنده محتاج اولديغمز ايضاحات بر وجه آتى على العاده رؤيا بحثنده كوريله جكدر :

مبحث ٤

« على العاده رؤيا »

قواى حاسهٔ عصبيه ايله اكمال استعداد ايليه رك محسوساتى اخذ و تلقى ايليان اعضا- نڭ شو خدمت فيزيولوژيقيه سى مسئله - سنده بر نازك بحث واردر كه او بحث حقنده ذهنه كوزجه يرلشه جك بر حكم اڭلاديغى حالده رؤيا مسئله سى دخى خيالات و كابوس مسئله سى قدر بر ساده لك پيدا ايدرك تفهيمى آسان اولور :

بحث شودر: كورنشى كوزمزميدر؟
يوقسه روحمز ودها فنى تعبيرينه كوره دما-
غمزميدر؟ شبهه يوق كه بتون ذهنلر درحال
كورن شيئك كوزمز وايشيدن شيئك قولا-
غمز اولديغنه انتقال ايدرلر . حتى كوزلر-
مزى قپاينجه كورمديكمز وقولاقلرمزى
طيقه ينجه ايشتمديكمز دخى برهان مادى وظا-
هرى اولمق اوزره درميان اولنور.

شوقدركه تدقيقات فنيه لرى اوزرينه
تعميقات ملاحظه يه كيريشنلر كورن ده
ايشيدن ده هرشيئى ياپان جانمز ياخود قوه
دماغيه مز اولديغنه قناعت ايليورلر . كوز
دينلان شى محسوسات بصريه نك بينه كيره-
جكى دليك اولوب يوقسه اصل كورن شى
دماغدر . واقعا كوزى يومنجه وياخود

كوزه بر خلل كلنجه دماغمزك هيچ برشى كوره‌مديكى واقع اولیور ایسه‌ده محسوسات بصریه‌نك كيره‌جكى دليك دكل برفاره‌نك كيره‌جكى دليك دخى بوزيلور وطيقانور ايسه دخول متعسر اوله‌جغى آشكاردر ٠ حالبوكه بعض كسه‌لر كوزلرى اچيق اوله‌رق اويودقلرى حالده كوزلرى نيچون كورميور ؟ چونكه او زمان دماغلرى اويقوده‌درده دماغلرى كورمديكى ايچون كوزلرى دخى كورميور ٠ حالبوكه دماغك رؤيايى كورمسى ايچون كوزلرك قپالى بولنملرى دخى مانع اولميور ٠

نه حاجت؟ وهم عالمنده كوز اوكنده‌ هيچ برشى بولنمديغى حالده انسان غول يبانيلر كوريور ٠ عجبا غول يبانيلرى آكديره‌جق

برشی واردرده کوز آنیمی کوریبور؟ هیهات!
اورته‌ده هیچ برشی یوقدرکه کوز آنی کور-
سون. بلکه هردهشت هرهیبت دماغده
موجود اولدیغندن اورته‌ده‌کی غوللری
چکیلری کدیلری فلانلری‌ده هپ دماغ کو-
رییور.

ایمدی کوزی آچیق اویویان آدم کور-
مدیکی وکوزی آچیق اولمقله برابر اوکنده
هیچ برشی بولنمیان آدمك برچوق شیلر کور-
دیکی نظر محاکه‌ده جمع ایدیلنجه درحال
تبین ایدییورکه دماغ کورمك خصوصنده
یالکز کوزلرك کندیسنه نقل ایلدیکی شیلری
دکل کندی توهماتنی دخی عین واقع کبی
کورییور. حتی بین النوم والیقظه دینلان
زمان که انسانك هنوز اویقویه وارمقده

اولدیغی زمان‌ایله برده هنوز اویقودن اویا-
نمقده اولدیغی زمانلردر بوزمانلرده انسان
کندی حالنی اوحالده‌کی ضعف افکاریله برابر
بلله یه بیلدیکی درجه‌ده اوله‌رق مؤخراً نظر
تدقیقه آلسه کوز اوکنده وجودی بولنمیان
شیلرك دماغ اوکنده نصل تجسم ایدوب
کوروندیکنی تقدیر ایلیه بیلور . هرکسه
واقع اولورکه هنوز تمامیله اویومدیغی
واویانق بولنانلرك صدالرینی وکورلتیلرینی
ایشیدوب یاتدیغی حالده کوزلری ....
دها طوغریسی دماغی اوکنده برطاقم صو-
رتلر تجسم ایتمکه باشلامشدر . هله صباح-
لری اویقودن تمامیله اویانمزدن اول بوحال
دها باهر اوله‌رق واقع اولور . زیرا اقشا-
ملری اویقویه واریلورایکن انسان کیتدکجه
کندیسنی غیب ایلدیکندن مشاهدات متقد-

ه‌ه‌سنی درحال اونوتور • صباحلری ایسه
انسان کیتدکجه کندیسنی طوپلامقده بولند-
یغی جهتله بویله نیم اویانق ونیم اویقوده‌کی
حالی دها عیان بیان کورر •

اویله ایسه اصلا وقطعا شبهه ایتمیه‌رك
قبول وحکم ایده‌جکزکه علی العاده رؤیا
دینلان شی قوهٔ حافظه‌ده موجود اولان
شیلرك اویقوده یعنی ذهن محسوسات خار-
جیه ایله کندیسنه سرمایهٔ اشتغال بوله‌مدیغی
زمانلرده بالتجسم حقیقت صورتنی المسندن
عبارتدر • حتی یالکز محفوظات دماغیه
دکل توهمات دماغیه‌دخی تجسم ایدرك رؤیا
تشکیل ایده‌بیلور • بوحالده وفات ایدن
اقربایی ویاخود دوستلری رؤیاده کورمك
ویاخود اوجه سیاحت وزیارت ایدلمش

اولان محللره تكرار كيدلمك كبى ماضى يه
متعلق اولان مشهودات نوميه قوهٔ حافظه نك
تجلياتندن عبارت اولوب هيچ كورمديكى
آدملر ايله هيچ عقلنه بيله كلميان صورتلرله
معاملاتده بولنديغنى كوردك ايسه توهمات
دماغيه آثارندندر .

توهمات دماغيه نك تأثيراتنى الك اول
كابوس بحثنده كورمش وبونك پك دهشتلى
برشى اولديغنى تسليم ايتمش بولنديغمزه كوره
بوراده توهمات مذكوره نك رؤيا بحثنه
صورت دخوليله ذهنمزى شاشيرتماملى يز .
وهم يالكز دهشتلى شيلره مخصوص دكلدر .
اوهامك برچوق صور حسنه سى دخى او-
لور . « ماليخوليا » دينلان شى نصل
خاطردن چيقاريلور كه شاعر دنياده الك

بیوك بختیارلغی بوندن عبارت بوله‌رق:
ذکاتی یوق ضرر ایتمز تو کنمز اکسیلمز
اولورمی عاشقه خلیا کبی نصاب فرح
دیمش، ایشته کیجه یتاغمزه کیروب ده مشغولیت
یومیه‌مزی برطرف ایلدکدن صکره تا اویقو
زمانه قدر کندیمز ایچون خلیا ایتدیکمز کوزل
کوزل مسعودیتلر دخی توهمات دماغیه‌دندر
که بونلرك بعض کره بزه رؤیا اوله‌رق دخی
مادةً کورنملری البته دها بیوك بر مسعودیتدر.
اول کوزل رؤیالر کیمك ایچون نادر اوله
بیلورکه انسان اویقودن اویاندیغی زمان او
رؤیالری غیب ایده‌جکنه بالتأسف تکرار
زکولرینی یومه‌رق برچوق مدت دها اویانما‌
مغه چالیشور. هله کندی نفسمزده اویله
رؤیالر واقع اولدیغنی تخطر ایدرز که عمرمزك

الى نهایه شو رؤیا حالنده کچمسنی دخی تخطر ایتمشزدر. . . . .

رؤیانك زمان وصورت وقوعی حقنده انسان نه‌قدر ملاحظه ایتسه بونك محضا قوهٔ حافظه وقوهٔ واهمه آثارندن اولدیغنی برقاتدها ایضاح وتأیید ایلیان احوالدن بشقه هیچ برمانعه تصادف ایتمز . اولا رؤیانك اویقو اولنده کورلمیوب بلکه اویقو صو- کلرنده کورلدیکنی نظرتدقیقه الەلم: بونه‌دن اقتضا ایدر؟ شبهه یوق که اویقو اولی دینلان زمان عصارهٔ عصبیه‌نك تو کنمش ودماغه کسل کلمش اولدیغی وقت اولوب بوزمانده دماغك بعض جزؤیاتی تجسم ایتدیرمسنی دخی انسان اونوتورکیدر . شونسیانه ایسه « رؤیا کورمامزلك » حکمنی ویریلوب اکر

بعض رؤیالر کوردیکنی فقط کوردیکی شیلر
نه‌دن عبارت اولدیغنه دائر ذهننده پك آز برشی
قالدیغی انسان تخطر ایدر ایسه او حالده دخی
کندیسنه کوردیکی رؤیایی بلله یه‌مامك کبی
بر افتراده بولنـور ۰ اما وجود عصارهٔ
عصبیه‌یی یکیدن جمع ایدرك ذهن دیکلنمش
بر حالده بولنبجه تجلیات واقعه‌یی تمامیـله
بللر ۰ زیرا دقت اولنه‌جق احوالدندرکه
یوریلان انسـانك الك اول دماغی یوریلوب
اویقو احتیـاجنی دخی الك اول دماغ حس
ایلدیکی و سائر اعضا صکره‌دن بو حاله دوچار
اولدیغی کبی اویانقلق زمانـنده دخی الك اول
ذهن اویانوب وجودك اعضای سـائره‌سی
اندن صکره اویانمغه باشلار ۰
بوندن صکره هر کسـك رؤیاسی کندی

قابلیت فکریه‌سنه کوره اولدیغنه دخی دقت
ایتملیدرکه رؤیانك مجرد قوهٔ حافظه وواهمه
آثارینك دماغ اوکنده تجلیسندن عبارت
اولدیغنی بوده الك زیاده اثبات ایلر . بر
پاچاوراجی ویاخود بر بچاق بیله‌یجی هیچ بر
زمان رؤیاسنده کندیسنی بر دیپلومات اولمش
وبرقونفرانسده دول سائره دیپلوماتلریله
معاهدات دولیه بحثنه کیرشمش اولدیغنی
کورمامشدر وکورمسی‌ده متصور دکلدر .
زیرا اوآدمك قوهٔ حافظه‌سنده بویله برخاطره
محفوظ اولمدیغی کبی قوهٔ مفکره‌سی دخی بو
یولده خیالارده بولنه‌مز .

بزکندی نفسمزده تجربه ایتدك‌که بلمیهٔ
نفیسه دوچار اولدیغمز زمانه قدر رؤیامزده
حال محبوسیتی اصلا کورمامش ایکن زندان

نشين اولديغمز مدت محبسدن چيقديغمزى
فرار ايلديكمزى وينه طوتيلوب حبس اولند.
يغمزى والحاصل هپ محبوسيت حالنه دائر
شيلرى كورمكه باشلامشيدق . سببى ؟
چونكه اوزمانه قدر قوۀ حافظه‌مزده بو
احواله دائر هيچ برشى بولنمديغى كبى قوۀ
واهمه‌مز دخى آنلرى وهم ايتمز ايكن اندن
صكره بو تخيلات باش كوسترمشدر .
رؤياده كتاب اوقومق شعر سويلمك
ومعادلات جبريه حل ايتمك كبى حاللر دخى
وقوعه كلور . عجبا بو ايشلر ايله اشتغال
ايتميانلر رؤياده مثلا شعر سويليه بيلورلرمى ؟
ذهننه « مستفعلاتن » اولچولرى هيچ تبادر
ايتميان آدملره بوحال نصل واقع اولسون؟
ايكى كره ايكينك اون سكزمى يكرمى درتمى

ایده‌جکنی اصلا دوشـونمامش اولانلر حل
معادله‌یی رؤیاسـنده نصل کورسون؟ واقعا
انسـان بعض رویالر کورر که « عقلمه بیـله
کلدیکی یوقدر » دیه اظهار حیرت ایدر ۰
انجق او کوردیکی شـیلر عقلنه بیله کلدیکی
اولمیان شیلردن بولنمقله برابر هرحالده کندی
قوهٔ واهمه‌سی اوشـیلری توهم ایتمکه قابل
اوله‌بیله‌جك بر اسـتعداده‌در ۰ مثلا شو
قیره‌مزی اوقویان افنـدی دوائرحکومتدن
بریسـنده مأمور اولوب فکری یولنـده
وحسیاتی درجهٔ لازمه‌سنده اولدیغندن کنده‌
یسـنی رؤیاده اول قدر شـاعرانه برحالده
کورر که فی‌الواقع بیدار بولنـدیغی زمان
ایچون بویله برحال عقلنه بیله کلمامشدر ۰
انجق قوهٔ واهمه‌سی نه‌زمان ایستمش اولسه

بویله برحالی کندیسنه توهم ایتدیره بیلور .
عجبا او ذات رؤیاسنده هیچ کندیسنی دکزك
دیبنده و ایکی قیا ارهسنده صقشوب قالمش
برحالده کورمشمیدر ؟ نه ممکن! بو رؤیا سو-
نکر طالعجلری طرفندن هرزمان کوریلور .
اما بوندن صکره او افندی کندیسنی دکزك
دیبنده ایکی قیا ارهسنده قالمش کورر ایسه
استغراب ایتمملیدر . زیرا بویله بر کتاب
صحیفهسنده بر کرهجك اوقودیغی شی بیله
اکر بحق نظر دقتنی جلب ایتمش ایسه قوهٔ
حافظه انی حفظ ایدرك بالاخره قوهٔ واهمه
دخی او یولده شیلر توهمه باشلار .

رؤیانك بورایه قدر ایضاح ایلدیکمز
صورتنه « علی العاده رؤیا » سرلوحهسنی
یازمشیدق . زیرا بوندن ماعدا رؤیانك برده

صافیسی وصادق اولورکه بزم کبی افکار
مشوشه اربابنه پك ده میسر اولمیوب اصلی
صفوت قلب ووجدان اربابی اولان ذوات
کرامه مخصوصدر . اصل تعبیری لازم
کلان رویالر دخی انلر اولدیغندن بحثمزی
برازده اوجهته نقل ایده‌لم .

مبحث ٥

« صافی وصادق رؤیا »

رؤیانك « قوهٔ حافظه ده موجود اولان
محفوظاتك مشاغل خارجیه حین نومده منقطع
اولدیغی زمان ایشلمسز قالان وحالبوکه
ایشلمسز قالمسی اصلا شاننده اولمیان قوهٔ
مفکرهٔ دماغیه اوکنده تجسم ایتمسندن
عبارت » اولدیغنه کوره هر رؤیا مطلقا
ماضی یه متعلق اوله‌جغی وکذلك قوهٔ

بو اهمه‌نك هيچ يوقدن توهم ايلديكی شيلر
دخی عين رؤيا اوله‌رق ذهنی حال منامده اشغال
ايليه‌جكنه كوره بو نوع رويالرك دخی هر
حالده انلری كوزنلرك استعداد وقابليت
مخصوصه‌لرندن خلاصه كبی برشيدن عبارت
بولنه‌جغی حكمادن پك چوقلرينی صافی وصا.
دق رؤيا ايله احلام واضغاث ارەسنده هيچ
بر كونه فرق آرانلماسی جهتنه سوق ايلشدر .
انجق بو مسئله‌ده حكمای اسلاميه انلره تقدم
وتفوق ايدرك رؤيانك صافی وصادقنی
اضغاث و احلامدن تفريق ايلدكلری كبی
اوروپا حكماسنك دخی بحث ايلدكلری بر
طاقم اساس فنيه واردر كه بو بابده حكمای
اسلاميه‌نك نتيجهٔ تدقيقاتنی تصويب ايلكده.
در . ايمدی حكمای اسلاميه‌نك رؤيای

صادقه‌دن عدایدرك بعض مشاهیر معبر ینك تعبیرلرنجه اکثریا صدقی دخی تحقق ایلیان رؤیالری دیکر مشهودات منامیه‌دن تفریق ایچون اول باول اوروپا حکماسنك بحث ایلدکلری ماده‌ٔ مخصوصهٔ فیزیولوژیقیه‌یی درمیان ایلمك لازم کلیور .

بو ماده‌ٔ مخصوصه فیزیولوژی ایله اشتغال ایلیان حکمانك بالاتحاد اعصاب وعصاره‌ٔ عصبیه و بخار عصبیه اسناد ایلدکلری و « سانتیمان » دیدکلری حسك دخی فوقنده اولان و اکثریا « اسپریتو آلیست » یعنی روحانیونك و بر درجه‌یه قدر مادیونك تدقیقات فنیه‌لری هنکامنده « پرهسانتیمان » یعنی « حس قبل الوقوع » دینلان قوه‌ٔ حاسهٔ بشریه یاخود عصبیه‌در .

اشبو حسيات متقدمه‌نك وجودينى تماميله
قبول و تماميله انكار دخى ايده‌ميان بعض ارباب
تدقيق واقعا بعض كره انسانده برحس درون
حاصل اوله‌رق برمادهٔ مستقبله‌نك پيدا ايده
جكنى وهم ايلديكى صورتك كنديسنى
محزون ايليه‌جك برصورت اوله‌جغنى كو يا
اولندن خبر المش كبى دها اورته يرده
هيچ برشى يوق ايكن محزون اولمغه باشلاديغنى
وفى الواقع اوشيئك دخى موجب حزن اوله
جق برصورت الديغنى اقرار ايليه‌رك شو
قدركه بو حسيات متقدمه‌نك نه كبى احوال
فيزيولوژيقيه‌دن نشأت ايلديكى مجهول
اولديغنى وباخصوص بوحالك هرزمان واقع
اولميوب پك نادر اوله‌رق واقع اولمسنه نظراً
بوبابده تدقيقات جديه اجراسيله تابع اولديغى

انون طبیعی یی ظاهره چیقارمق ممکن اوله ـ
ینه جغنی درمیان ایدرلر وبو صورتله بحثی
یتصه کسرلر . حکمادن برطاقمی ایسه
حسیات متقدمه یی یالکز مادیاتده اولمق اوزره
بول ایدرك بومادیات ایسه مثلا روماتیز ـ
هسی اولنلرك هوا بوزوله جغنی دها وقو ـ
عندن اول بعض آغر یلردن حس ایتمسی کبی
یلر اولدیغنی وبودخی محضا احوال نسیمیه نك
عصاب اوزرنده تأثیری بولنمسندن نشأت
یتدیکنی حکم ایلرلر . حسیات متقدمه یی
بول ایدن ارباب تدقیق ایسه انسانك
لکز کندیسنه عائد اولان خصوصاتجه
کل حتی یك سودیکی احبابنه ویاخود
ك نفرت ایلدیکی اعداسنه متعلق خصو ـ
صات ایچون دخی حسیات متقدمه ده

بوانسه بیله جکنی و بولندیغنی قبول ایدوب دیرلرکه بشقه لرینه واقع اوله جق خصوصات دخی انسانه اسف وکدرو یاخود ممنونیت وسرورو یره جك اولدیغنه کوره خصوصات مذکوره عینیله کندیسنه واقع اولیورمش کبی حسیات متقدمه سی میانه داخل اوله بیلور .

بوصورتی قبول ایدن مدققین توضیح مسئله امرنده برطاقم احوال دقیقه نك شرحنه دخی کیرشمکده اولوب اکرچه احوال مذکوره یی اثبات ایچون هنوز فنون مثبته نك قوتی درجهٔ کفایه ده دکل ایسه ده ایضاحات واقعه بالکلیه بوش شیلردن اولمدیغی انسان کندی نفسنده واقع اولان برطاقم حسیات متقدمه ایله دخی حکم ایده بیلور .

حکمای مومی الیهمك روایتلرینه کوره
بخار عصبیده بر استعداد دها وار ایمش که
کائناتی طولدیرمقده بولنان برقوهٔ عمومیهٔ
مقناطیسیه ایله او استعدادك مناسبت قریبه‌ـ
سی وار ایمش . هرانسانده موجود اولان
حس تمایل وحس تنافر دخی بو استعداددن
نشئت ایلمکده ایمش . مثلا برادمی ایلك دفعه
اوله‌رق کورسه‌کز وفقط هنوز هیچ برسو ـ
زینی ایشتمسه‌کز واو ادمك سویله‌ بیله‌جك بر
ادم اولوب اولمدیغنی دخی اکلامسه‌ کز او
اوادم حقنده ینه سزده براستعداد تمایل ویاـ
خود تنافرحاصل اولقده‌در که ایشته بوده
برنوع حس متقدم عد اولنمقده‌در . زیراسو ـ
میه‌جککزی ویاخود سوه‌جککزی هنوز
بیلدیککز حالده قبل الوقوع حس ایتمکده ـ

سکز . حالبوکه « بوادمی سویملی بولمدم »
دیدیککز کبی « کورونشه نظراً شوایشی ده
خیر اوله جق دیه امید ایتمیورم . بوایشدن
ایچم اورکیور . یورکم قورقیور » کبی
سوزلر دخی سویلنیورکه بو سوزلر مطلقا
درونده برشیلر حس اولندیغی ایچون سو -
یلنیور . ایشته انسانده بوحسیاتی تولید
ایدن شی قوهٔ عمومیهٔ مقناطیسیه نك اعصاب
اوزرنده کی بخار ایله مظنون بولنان مناسبتی
ایمش

تلغراف تللری و الکتریق ماکنه لری
اوزرنده وجودینی آثار باهره سیله کورمکده
بولندیغمز قوهٔ الکتریقیه بیله هنوز ماهیت
حقیقیه سی حقنده اجرای تدقیقاته مساعد اوله -
جق قدر الده موجود برشی عد اولنمدیغی حالده

كائناتی طولديران قوهٔ عموميهٔ مقناطيسيه‌نك
يالكز « پوصله » دينلوب دائما براوجی شمال
يلديزينه متوجه بولنان الت اوزرنده‌كی
تأثيرات جزئيه‌سيله تدقيقات كليه‌سنه كير-
يشلمك ممكن اوله‌ميه‌جغی مناسبتيله شو بخار
عصبیٔ بشرينك اوقوهٔ عموميهٔ مقناطيسيه
ايله مناسبتنی نه درجه‌لره قدر قارئلريمزك
حسن تلقی ايده بيله‌جكلرينی بيله‌ميز .
واقعا مؤلفين معاصريندن مشهور فيكيه‌نك
بومسئله‌يی شرح ايچون درميان ايلديكی
ايضاحات دقيقه پك مهم شيلر ايسه ده هرحالده
انلرك دخی حسن تلقی وقبولی ذهنلری براز
زورلامغه وجبر ايتمكه وابسته قاليور . انجق
شوراسی محققدركه ميدانده هيچ برشی يوق
ايكن انسانك كوكلنه برحزن دوشمكدن

بالاخره موجب كدر اوله جق بر حال ظهوره
كلديكى كبى عكس قضيه يعنى بر نشئهٔ متقد-
مه دن بالاخره انسانى نشئه لنديره جك شيلر
دخى ظهوره كليور . حتى بر والده نك مثلا
طشره ده بولنان اوغلى حقنده مراقلنمغه
باشلامسى اغلبى اصلسز چيقمديغى تجربه
اولنمقده در .

اشبو حسيات متقدمه مطلقا اعصابك
بر نوع تأثرندن نشأت ايلديكنى بعض كيمسه لر
« سكيرمك » تعبير اولنديغى اوزره ايكى
كوزدن بريسنك وياخود سائر بر عضوك حر
كت ايتمسندن احوال مستقبله جه احكام
چيقارمقله دخى حكم ايدرلر . غيبى جناب
حقدن بشقه هيچ بر كيمسه نك بيليه جكى اعتقا
دندن آيرلمقلغمز اصلا ممكن اولمديغى جهتله

اویله کوز سکیرمه سندن وسائره دن برموجب
مفردات معنالر چیقارمسنه ایناندمز ایسه
کذه حسیات متقدمه دن تأسف ویا ممنونیت
کبی بعض احوالك اولدن احتساس ایده
لدیکنی نفسمزده پك چوق تجربه ایلمش
اولدیغمز کبی طانیدیغمز آدملرجه دخی پك
چوق تجربه لریمز بونی بزه اثبات ایلمشدر .
انجق بو احتساسات متقدمه دن مفردات وجهله
واضح اوله رق معنا استخراج اولنه بیله جکنی
تصدیقه احتمالمز یوقدر .

یالکز شونی تماملیه تسلیم ایدرز که بزم
کبی حسیات مشوشه ار بابنك اوزرنده پك
جزؤی حکم کوسترن شو حال قلب سلیم وطبع
مستقیم ار بابنك اوزرنده البته دها پارلاق
حکملر کوستره بیلور . باخصوص که بزم

حال بيدار يمزده كى تشويش حال و بالمزحال
منامده بر درجه يه قدر اولسون مبدل صفوت
اولديغى حالده ذاتاً تزكيۀ ذات وتصفيۀ قلب
ايتمش اولان كبارك حال منامده كى صفوتلرى
بر قاتدها آرته جغندن وكافۀ حسيات عصبيه
ايسه وجودك استراحت وفكرك جيادتى
زماننده دهاز ياده متجلى اوله جغندن ايشته اويله
كمليلنك رؤيالرنده حال بيدار يلرينك حسيات
متقدمه سى بر قاتدها باهرو متجلى اوله رق قوۀ
مفكرۀ دماغيه لرى اوكنده جلوه نما اوله جغنى
ذهنلرك بلامانده قبول ايتملرى لازم كلور .
شوقدركه هركس كنديسنى بوارباب صفوتدن
اعتقاد ايدر ومعبر كچينمك ايستيانلرك كافه سنى
دخى بو علمده حضرت يوسف عليه السلامه
وارث ظننده بولنور ايسه التهابات دماغيه

اثری اولان رؤیالری دخی صادق رؤیالر اولمق اوزره برطاقم جهلایه تعبیر ایتدیره ایتدیره یاکولنج برظنون باطله اربابی اولورقالور و یاخود بالاخره رؤیالردن هیچ بریسی صحیح چیقمینجه بوحسن اعتقادینه ده دخی خلل کلور .

رؤیای صادقه ایچون انسانك مسکرات ایله قوهٔ دماغیه سنی تشویش ایتمامش و کثرت طعام وسوء هضم ایله بوندن دها فنا صدمات دمویه و دماغیه یه یول اچمامش وبعض مصالح ایله کثرت اشتغالندن طولایی اویقوده اویانقلقده ذهننی هب اونقطهٔ اشتغاله حصر ایتمامش بولنمق کبی برطاقم شرائط مادیه ایله ذهناً وقلباً صفوت وخالصیت مثللو شرائط معنویه نك دخی مکملیتی لازم کلور . بو حالده

بيله تعبير رؤيا اويله هر نادانه ميسر اوله جق
فضائلدن اولمديغنه تعبير رؤيا حقنده كى
فقرهٔ آتيه نك حاوى اولديغى ايضاحات
دلالت ايلر ٠

مبحث ٦

« تعبير رؤيا »

اكر قوجه قاريلرك رؤيا تعبير ايديشلرينه
جداً اينانور ايسه كز حقيقة بختيارسكز ٠
زيرا رؤيالريكزك هيچ بريسى فنا تعبير اولنمز ٠
عربه كوررسه كز تيرلك ونجاست كوررسه-
كز زنكينلك كبى تفسيرلردن طوتديره رق
اوقدر موافق تعبير ايدرلركه هرحالده خو-
شكزه كيدر ٠ هله معبرلكله مشهور اولان
بعض افنديلرك دخى رؤيا كورن آدمك حال
وشانته كوره استخراجات ذكائيه ده بولنملرى

تعبیر رؤیا کبی احتمالات نازکهٔ فنیه‌سی دائره‌
سنده اوله‌رق طبیعت بشریه‌نك الك شاعرانه
اولان تحسسات بشریه‌یی اکر اخلال ایده‌
جك اولورایسه حقیقةً تأسفلر ایدلملیدر .
اعتقاد عاجزانه‌مزه قالورسه انسان کندی
کوردیکی رؤیایی ینه کندیسی تعبیر ایتملی .
زیرا رؤیای صادقه حس متقدم تحسساتنك
صفوت ذات وقلب درجه‌سنه کوره عالم
منامده قوهٔ مفکرهٔ دماغیه او کنده صافی
و متجلی اوله‌رق تعین ایتمسندن عبارت او‌
لمقدن بشقه برصورتله تلقی فناً قابل اوله‌میوب
اوحالده حس مذکورك صاحبی رؤیایی کورن
انسانك کندیسی اولدیغنه کوره رؤیانك دلا‌
لت شاعرانه‌سی قدر کندی تحسسات درونی
دخی تعبیر رؤیاده کندیسنه یاردیم ایلر .

بو بحثده ایکی دفعه اولیورکه « شا ـ
عریت » تعبیرینی استعمال ایلیورز . اکر
قارئلریمز بو شاعریته «مستفعلاتن مستفعلاتن»
اوزانته سوز اویدیرمقدن عبارت اولان
شاعریت معناسی ویررلر ایسه بزم اکلاتمق
ایستدیکمز شی ایله انلرك اکلامق ایستدکلری
شی آره‌سنده طاغلر بالقانلر قدر فرق اوله ـ
جغنه شبهه قالمز . انجق قارئلریمزك بو تعبیری
نه جهتدن استعمال ایلدیکمزی تقدیر بیوره ـ
رق بشقه درلو تعبیر ایده‌مامش اولدیغمز
ده بزی معذور کوره‌جکلرینی ده امید ایلرز .

طبیعت بشریه رؤیای صادقه‌یی ویا ـ
خود صفوتجه اکا قریب اولان رؤیالریمزی
اویله بر صورتده ترتیب وارائه ایلیورکه اکر
او رؤیایی بر لوحه ایتسه‌لرده بر مدقق متفکرك

كوزی اوكنه قويسه‌لر البته لوحهٔ مذكو-
ره‌دن برچوق معنالر استخراج ایده بيلور كه
بو حالده لوحهٔ مذكوره «پك شاعرانه
تصوير اولنمش» دينله بيلير . انسانه بر ما-
موريت توجيهنه مقتدر اولان بر بيوك ذاتك
مثلا بر خلعت كيديرمسی وياخود بر قليچ قو-
شاتمسی كبی رؤيالرده‌كی معنا پك ساده قالور
ده بونی هركس تعبير ايده بيلور . زيرا او
اده‌ه خلعت كيدرمك برموقع ممتاز تعيين-
ايتمك معناسنه صراحة دلالت ايده‌جكی كبی
بلنده قليچ قوشاتمق دخی برقوت ويرمك
معناسنه صراحة وبداهة دلالت ايدر .
انجق كنديزده واقع اولان بررؤياده‌كی شا-
عريت بوندن دها نازك ومفهومی دخی بوندن
دها مبهمدر . شويله كه : مطبعه‌مزك بك او-

غلنده حاجوپولو چارشوسنده اولدیغی زمان
کیجه رؤیاده مطبعه یه کلنوب موجود اولان
اوچ ماکنه میانده یکی مبایعه ایدلمسندن طو
لایی زیاده سویلان بیوك ماکنه اول قدر
سرعت وکورلتیلی بر صورت ایله ایشلر کبی
کورلدی که ماکنه نك بو سرعته وبو قدر
صدمه یه تحملی ممکن اوله میه جغندن همان
قرلمسندن خوف اولندی . بواره لق برده
« وولان » دینلان وماکنه نك محوری یانه
ربط اولنه رق قوت ویرمکه مخصوص اولان
بیوك تیور چرخ همان محورندن چیقه رق
چوجقلرك چنبر تکرلدکلری کبی تکرلنوب
بر واسع اووه یه طوغری شمندوفر کبی سر-
عتله چیقوب کیتمسونمی ؟ اوآنده اویقودن
اویاندیغم قدر ده درونمزی بر حزن استیلا ایلدی .

شورؤیایی بردرلو خیره یوره مدق ٠ ماکنه یی
بزم طولاب مشغولیتمزه دلالت ایدیروب
آکاقوت ویرن وولان دخی محرر عاجز اولمق
اولمق اوزره تعبیر ایدلدی ٠ ورؤیانك صو-
رت ترکبندن وفاتمزك تقربی تیقن اولندی
ایسه ده بویله بر معنا اکلاشیله بیلمك ایچون
وولانك قرلمسی لازم کلور ایدی ٠ مع هذا
رؤیانك صورت ترکبیله برابر حسیات متقد-
مه مز دخی پك فنا اولدیغندن یااولوم ویا-
خود اولوم نسبتنده بر بلایه انتظار لازم
کلدی ٠ مکر قدرده نفی وار ایمش ٠ اوچ
آی صکره ماکنه نك وولانی مشابه سنده
اولان محرر عاجز قضای نفیه اوغرادی ٠
احبادن ذکا وفطانتنه اعتمادمزله برابر
تتبعات شناسنی دخی تقدیر ایلدیکمز بر ذاته

شواتر ناچیرك بعض محلری قرائت اولنه -
رق مطالعه سی دخی صورلدقده بعض محلرینك
زیاده جه تحسینیله شوقمز تزید وبعض محلری
ایچون تعدیل وتصحیح یولنده مطالعات
مرشدانه لریله استفاده مز تکثیر اولندیغی
صره ده تعبیر رؤیا خصوصنده دخی برمثال
اولمق اوزره شو فقره یی سویلدی که حقیقة
رؤیالرك صورت پذیر اولمسنده کی شاعریتك
الك نازکلرندن بریسی اولدیغی تعبیریله دخی
تقدیر اولنه بیلور :

ادمك بریسی رؤیاسنده کورمش که بتون
بنی آدمك آلات تناسلنی استعمال طبیعیسندن
منع ایچون قطع ایلمش . بوقدر غریب بر
رؤیانك وهمه ویاخود قوهٔ حافظه یه تعلق
ایده میه جکی درکاردر . حالبوکه رؤیایی

کورن ذات صالحادن اوله‌رق رؤیاسنی کندی
دخی مراق ایلدیکندن برقاچ معبره مراجعت
ایتمش ایسه‌ده بر درلو تأویل رؤیایه موفق
اوله‌مامشلر . بر اوزاق مملکتده غایت ماهر
برمعبر خبر اله‌رق بیچاره ادمجکز اورایه‌قدر
کیتمش . رؤیاسنی حکایه ایلدکده معبر افندی
کوله‌رك دیمش که « غالبا صنعتکز مؤذنلك
اوللیدر » صاحب رؤیادن « اوت! » جوابنی
النجه « اویله ایسه مراق ایتمیکز . وقت
امساکك حلولندن اول اهل ایمانه امساکی
اعلان ایتمشسنکز . اوساعتده دخی کندیلری
ایچون حلال اولان تقرب نسوانی منع ایتد-
یککز ایچون سزه رؤیاده بویله براشارت واقع
اولمش » نه نازك معنا ! نه شاعرانه تعبیر !

ایشته طبع بشرده‌کی استعداده کوره

رؤیالر ایچنده بوقدر و بوندن دها پك چوق
زیاده شاعرانه ترتیب اولنمش شیلر بولنوب
اصل ظرافت وذکا لازمدرکه بونلرك بحق
تأویلی میسر اولسون . فقط نه قدر اولسه
پك چوق آدملر واردرکه کوردکلری بعض
رؤیانك کندی خاطرلرینه کلان تعبیرلری
وجهله عیناً ظهوره کلمش اولدیغنی کورمشلر
در . بناء علیه ماهیت فنیه سی هرنه اولور-
سه اولسون ولوکه هنوز تمامیله کشف
وتحقیق ایدیله مامش بولنسون ایشته انسانده
برحس متقدم اولدیغنه وایشته صورت ترکیبجه
حاوی اولدیغی مفهوم قابل تعبیر اولان رؤیای
صادقه نك دخی بو حس متقدمك قوهٔ مفکرهٔ
دماغیه اوکنده متجلی اولمسندن عبارت بو-
لندیغنه ارباب دقت بذاتهم قناعت کوسترلر .

اما کبار کملینک رؤیالری عین حقیقت اولمق مرتبه سنده کلفت تأویل و تعبیردن دخی وارسته اولدیغنی قبول و تصدیقه عقایدیمز حسبیله دخی مجبورز . زیرا مقدمات وحی جلیلك دخی رؤیای صادقه صورتیله شرف وقوع اولدیغی بالجمله اهل سیرك اتفاقلریله محققدر . کشف و کرامت صاحبی اولان اهل الله کرامك دخی حال بیداریلرنده بیله بر چوق اسرار کندیلری ایچون مکشوف اولدیغندن انلرك رؤیالرینی سائر انسانلرك اویاـ نقلقلرندن دها پارلاق بر حالت بیدارئ عد ایلمك لابد و ضروریدر .

ذهنلری ماسوا ایله بزم قدر مشغول اولانلر ایچون صورت ترتبندن بر معنا استخراـ جی یعنی تعبیر و تأویلی ممکن اولان رؤیالر پك

نادر اوله‌رق وقوعه كلوب رؤيالر يمزك الك
چوغی محفوظات وياخود توهمات دماغيه‌
مزدن مترتب اولدقلری كبی بر طاقلری دخی
اسباب خارجيه‌دن متحصل رؤيالردر كه بونده
اولان غرابت صنعی رؤياره دخی يول آچه‌
جغندن كيفيتك او جهتنی‌ده بر وجه آتی بر مبحث
مخصوص اوله‌رق ايضاح ايتمكی لازمه‌دن
عد ايلدك .

مبحث ٧

« اسباب خارجيه‌دن متحصل رؤيالر »

رؤياسنده بر بوطم صو تحری ايتمك ومثلا
بردستی يقاله‌ديغی وياخود بر چشمه‌يه واصل
اولديغی حالده ايچه ايچه دنيالر قدر صو
ايچمش ظن ايلمش ايكن ينه حرارتنی تسكين
ايده‌مامك وياخود بعض تصادف ايلديكی

صوڭ پك متعفن ومستكره ظهور ايتمش پك
چوق كيمسه‌لره واقع اولان احواللدندر .
هله عشرت نه اولديغنى بيلمنلرك بويولده‌كى
رؤيالرى بيلمالرى عادتا قابل اوله‌مز . ايمدى
شو يولده‌كى رؤيالره بر « رؤياى صادقه » ديمك
شويله طورسون عجبا قوهٔ حافظه وياخود
قوهٔ واهمه اقتضاسى ديمك دخى ممكن اوله
بيلورمى؟ هيهات! بويولده‌كى رؤيالرى اسباب
خارجيه‌دن متحصل شيلر عد ايدرلركه ذكر
اولنان اسباب خارجيه برطرف ايديله‌جك
اولسه رؤيانك دخى برطرف اوله‌جغى شبهه‌
سزدر . شو تشنه‌لك رؤياسنك سبب خار-
جيسى ايسه محضا صوسزلقدن ناشئ اغزى
قاورلمسندن ودرونى علولنمسندن عبارت
اولوب بيچاره آدمجكز درين اويقوده بولند-

يعنی ایچون اویانه میه‌رق بوحال کندیسنه
بررؤیا صورتنده تجلی ایلمکده‌در . براز
صکره عذاب ارتق اویقویی دخی منع ایده‌-
جك درجه‌یه وارنجه آدیجکز اویقودن دخی
اویانور . بختیاردر اکر او زمان یاننده بر دستی
بولنورسه ! اکر راست کله او
دستی بوش اولور ویاخود اوجله دوریله‌رك
صویی دوکلمش بولنورسه ! بویله برحالده
ابدست موسلقلرینه جان اتمش یانغینلری نه
قدر ایسترسکز ؟ ....

بعض قورقاق وکور کوسز ادملر قور-
قاقلقلریله برابر مراقلرینه دخی غلبه ایده‌میه
رك آصیلان ویاخود قفاسی کسیلان آدملری
تماشایه کیدرلر . ارتق اواقشام کوره جکلری
قورقولی رؤیالره نهایتی اولور ؟ کسیلمش

اولان قفا بولنديغى يرده ظيب ظيب حركت
ايدرك اوآدمه قارشو يوزينى كوزينى بورشد-
يروب يموشديرر . ديلنى چيقارر . بر شيلر
سويلر . وياخود اوزرينه هجوم ايدرك
برخيلى تعقيب ايلر . ياخود مصلوبك ايبى
قوپوب يره دوشر دوشمز كنديسنى قور-
قوته‌جق بيك درلو حاللرده بولنور . ايشته
بويولده‌كى رؤيالرك اسباب ظاهره‌سى هب
اومقوله‌لرى كورمك اولوب اكر انلرى كور
مسه ايدى هيچ ده بو رؤياره دوچار اولميه-
جغى دركار ايدى .

انسان رؤياسنده كنديسنى عظيم بر او-
چورمك تاكنارنده بولور . همده نه حالده ?
موازنه‌سنى همان غيب ايتمك اوزره بولنديغى
برحالده كه اوچوروم‌دن اشاغى تكرلنمك

تهلكه‌سی آرتدقجه اودخی بوزولدقجه بو-
زولور . حالبوكه بعض كره اوچورمدن
اشاغی تكرمكر يوارلنديغی دخی اولور .
شوقدركه اوحالده اوچورومك اوجه تخمين
ايلدكده بولنديغی قدر درين اولمديغی تحقق
ايلر . غايتی، يارم مترو قدر مرتفع اولديغنی
اكلار . زيرا رؤيانك سبب خارجيسی بيچاره
آدمجكزك يتاق ايچنده يوارلنمقدن تمام
قاريوله كنارينه كلمش اولمسندن عبارتدر . او
حالده براويانق آدم آنی كورسه ايدی تمام
موازنه‌يی غيب ايدوب ده اشاغی‌يه دوشه‌جكی
زمانلرده نه قدر ازيلوب بوزلديكنی كوز-
لريله كوره‌رك نائمك پك بيوك بر اضطراب
ايچنده بولنديغنی اكلار ايدی . بويله يتا-
غك تمام كنارينه كلمش اولان برآدمك رؤ-

یاسنده کندیسنی غایت یوکسك و طار بر
دیوار اوزرندن یوریبور وشو قدر وارکه
بو تهلکه‌لی یرده بر بسته‌جه یورویه بیلمك ممکن
اوله میوب هر دقیقه‌ده اشاغی‌یه دوشمك
تهلکه‌سیله سوروم سوروم سورنیور کور-
دیکنی حکایه ایلرکه مطلقا او حالده ادمجکزلك
یتاغی ایچنده دخی صانکه بر دیوار اوزرنده
سورونیورمش کبی حرکتلرله چالشدیغنه
شبهه ایده‌میز .

موثوق الکلم بر ذاتدن شو فقره‌یی دیکله-
دك که بر جه دخی واقع اولان بر حال انك
صحتنی تأیید ایتمکله برابر اسباب خارجیه‌دن
متحصل رؤیالری ایضاحه مدار اولور .
او ذات دیدی که :

« بروسه‌ده بولنقلغم حسبیله مملکتدن

كلان و اقربادن اولان برذاتى خانه‌مزده
مسافر ايدرك عزت و اكرامنه دخى جهد
ايديورايدك بيچاره ادمجكز يول يورغونلغى
ايله اير كندن منذر اوزرنده اويويه قالدى
بن‌ده اوغلمه يواش يواش مسافرك يتاغنى
ياپمسنى امر ايتدم چوجق يوكى اچه‌رق
بيوجك برشلته‌يى اوطه‌نك اورته يرينه برا-
قديغى انده مسافر يرندن فرلادى . جان
هوليله نه‌طرفه قاچه‌جغنى بيله‌ميه‌رك علايم
دهشت كوزلرندن آتش كبى صاچيلورايدى
نه اولديغنى سؤال ايتمكه حاجت براقدى .
« امان حركت ارض ٠٠٠ » ديه اعلان
دهشت ايدر ايدى . حالبوكه بز اويانق
ايكن اويله برشى حس ايتمديكمز دن بزه‌دخى
حيرت كلدى . ذيركن فى‌الحال اوغلم حل

مشكله موفق اولدی . اویمز براز صالنتیلی
اولدیغندن شلته یی یره براقور ایکن اوطه زیا-
ده جه صارصلمش ایدی . ایشته بو حال کند-
یسنه رؤیاده بر حرکت ارض کبی کورنمشدر .

حسب المشغولیه اکثریا مطبعه ده قالنور .
اکثریا ماکنه ده دخی کیجه لری ایشلر .
ارتق قولاقلریمز انك کورلتیسنه کرکی کبی
الشمش اولدیغی حالده برکیجه بزی دخی
رؤیامزده خیلیجه بیزار ایلدی . کوندوز
نه قدر اولسه سائر کورلتیلر ایله انك کورلتیسی
طویوله میور . کیجه او یقوده ایکن
صانکه جهان یرندن اوینایورمش کبی بر
فورطنه وقوعندن عبارت بر رؤیا کورورز .
ارالقده حرکت ارض دخی واقع اولیور .
اینجه بر مدت بو مخوف رؤیا دوام ایلدی .

برآره‌لق او یاندیغمز زمان رؤیاده‌کی فورطنه
وحرکت ارض حالا دوام ایدیور ایدی ·
زیرا اوداهیه ماکنه‌نك کورلدیسندن
بشقه برشی اولیوب ماکنه ایسه حالا ایشله‌ـ
مکده دوام ایلیور ایدی · نهایت باصیله‌جق
کاغدلری بتوردیلر · ماکنه طورنجه بزم
رؤیاده‌کی فورطنه وحرکات دخی بتدی ·
الحاصل برچوق اسباب خارجیه‌دن
درلو درلو تحف تحف رؤیالر تحدث وتحصل
ایتمکده اولوب حتی آکرك بوحال وترك
قوهٔ حافظه وواهمه‌نك رؤیا تشکیلنده اولان
دخل کلیلری بعض اویویان ادملره صنعی
اوله‌رق رؤیالر کوسترملك تجاربنه قدر یول
آچمشدرکه بوده غایت تحف برمسئله‌در ·

مبحث ٨

« اویوپانلره صنعی رؤیا کوسترمك »
– قابلمیدر ؟ –

بوندن مقدم برنجی فصلده صنعی اویقو
مبحثنده ایضاح ایلدیکی اوزره اریانق
بولنان برآدمك حیاتنی بعض اوضاع وحر
کات اجراسیله علایق خارجیه‌دن آیروب
کندیسنه جلب و جمع ایدرك بعده اوضاع
وحرکات مذکوره‌یی آزالته آزالته او آدمی
ادتا اویوته بیلمك ممکن اولمسی درحال فکره
ه صنعی رؤیا امکاننی دخی اخطار ایلمشدر
یولده ایدیلان تجربه‌لرك پك پارلاق اوله
ق کوسترد کلری نتیجه‌لره برازده شارلتا
ق قاتیله‌رق اول قدر ایلرویه کیدلمشدر که
نعی اویقویه یاتیریلانلرك مغیباتی کوروبه

خبر ویره‌جکلری دخی ادعا اولنمق درجه‌لر-
ینه قدر وارلمشدر . انجق تدقیقات وتحریات
جدیه ایله اشتغال اولنان بریرده بویله طبعاً
خارج از امکان اولان مباحثك جدی مبا-
حثه قارشدیرلماسی لازم اولمغله بزشارلتانلرك
افراط ومبالغاتنه بوراده اصلا حواله سمع
اعتبار ایده‌میز .

انجق شوراسنی انکار قابل اوله‌مزکه:
اویویان برآدمه صنعی اوله‌رق رؤیا کوستر-
مك خصوصنده نوم صنعی نوم طبیعیدن
دهازیاده مستعددر . نوم صنعیده نائمك
حواسی کندیسنی اویوتان آدمك حال
وطورینه و باخصوص صداسنه انحصار
ایلدیکی حالده نائمه اویقو کلمش اولدیغندن
کندیسنی اویوتان آدم اونائمه برشی اخطار

ایده‌جك اولورسه نوم طبیعی ایله اویویان آدمه خارجدن برشی اخطار ایدنلرك صدا- سندن زیاده اخطارده تأثیر حصوله کلور .

ذاتاً رؤیا نه ایدی ؟ قوهٔ حافظه‌ده مو- جود اولان محفوظاتدن بریسنك ذهن طر- فندن تخطر ایدلمسی دکلمی ؟ یاخود قوهٔ وا- همه‌نك هیچ یوقدن برشیٔ بیولته بیولته اکا وجود ویرمسی دکلمی ؟ اویله ایسه اویقوده بولنان آدمه هرهانکی بر واسطه ایله محفو- ظات ذهنیه‌سندن بریسی اخطار ایدیله‌جك اولسه و یاخود قوهٔ واهمه‌سنه برسرمایهٔ توهم عرض ایدلسه بواخطار وبووهم انك دماغنده تجسم ایدرك عادتا بررؤیا صورتیله کندیسنه کورینه بیله‌جکنی ذهنلر پك قولای قبول ایدرلر .

قوهٔ حافظـه و یاخود واهمه یه برشی
اخطار ایده بیلك ایچون حسیاتدن مستعد
اولانی قوهٔ سـامعه درکه باخاصه اوقوده
بولنان بر آدمه اخطار خصوصنده اول باول
بو واسطه یه مراجعت اولنور • زیرا حواس
سائره هنوز اوقوده ایکن قوهٔ سامعه یی بر-
ازجق اویاندیره بیلك آساندر • اندن صکره
ایکنجی درجه ده اوله رق قوهٔ باصره وقوهٔ
شامه وقوهٔ لامسه دخی خدمت ایده بیلورلر
که اویویان آدمه صـنعی رؤیا کوسـترمکه
چالشه جق اولان مدقق بو ایکنجی درجه ده
اولان واسطه لره دخی لزوم واقتضاسنه کو-
ره مراجعـت ایده بیلور • بو تجربه لره بز
دخی برکره مراجعت ایلدك ایسه ده، تمامیله
موفق اوله مدق • یالکز بر درجه یه قدر بر

قز چوجغنه رؤیای صنعی کوستره بیلدك . تمامیله موفق اوله مایشمزك سببی ایسه اخطارات لازمه ده شرائط مقتضیه یی تماماً ایفا ایده مامکلکمز اولدی . یوقسه شرائط لازمه یه تماماً رعایت ایدیله جك اولورسه فی الحقیقه صنعی اوله رق برآدمه رؤیا کوستره بیلمك ممکن بولندیغنه قناعت حاصل ایلدك . بر نائمه صنعی رؤیا کوسترمك ایچون نه قدر مکمل حرکت ایتمك لازم اولدیغنی بروجه آتی ایضاح ایلر ایسه‌ك بو امکان قارئلریمزجه دخی تسلیم اولنور ظن ایدرز :

اولا صنعی رؤیا ارائه ایده جکمز نائم اوچ درت ساعت مدت راحتجه اویومش اوللی . اندن صکره انسان اغزینی انك قولاغنه یاقلاشدیره رق وغایت یواشدن باشلا -

یوب تدریجی اوله‌رق صداسنی آرتدیروب «یغمورررر! شاقرررر یغمورررر یاغیور» دیه را حرفلرینی کوزلجه‌غرلداته. رق قولاغنه هب یغموری اخطار ایتملی بو سوزلری دفعاتله اخطار ایتمکله برابر نائمك یورغاننی قالدیروب پنجره‌لری دخی آچملی که وجودی براز اوشوسون . بارەلق دخی آبدست موصلقنی آچوب مرمر طاش اوزرینه صوینی شاقر شاقر آقتملی . ویاخود بو شاقرتی‌یی سائر صور ووسائط ایله حاصل ایتملی . اندن صکره «آمان! آمان! سیل کلیور! سیل باصیور! بوغولیورز! کبی شیلری دخی کمال اهمیتله نائمك قولاغنه اخطار ایتملی . بو حالده دخی ذاتاً صو ایله مملو اولان برلکن ایچنه ابریقی یوقارونه قالدیروب

صو دوكملى . اويله برصورتده كه چاغلتيسى
اوزاقدن اوزاغـه نائمك قولاغنه واصـل
اولملى . نهايت برحصـير سو پوركه‌سنى بر
لكن صويه باتيروب اوچ بش خطوه مسا.
فه‌دن نائمك يوزينه طوغرى سرپى‌ويرملى .
اوآنده آمان يغمور ! سيل ! بوغوليورز »
كبى خوف وهيجانى بيان ايدن سوزلر ايله
يتاغندن فرلار . صكره كورديكى رؤياىى
كنديسندن سؤال ايديكز . ايلك باشلاديغكز
زماندنبرى هب رؤيا كورمشدر . حتى قوه‌ء
واهمه‌سى دخى ياردیم ايلديكندن مثلا سز
نائمك باباسى ايسه‌كز « ربم خيرلر ويرسون!
بابام سـيل ايچنده بوازلنيور ايدى . فلان
شويله بوغولدى . فلانجه بوصورتله قور-
تلدى » كبى تفصيلات دخى ويرر . هله بو

عملیاتی اجرا ایتمزدن بر ایکی کون اول چو-
جغنه بریغمور وسیل حکایه‌سی ایدوب فلانجه
محلده شو قدر یغمورلر یاغدیغنی وسیللر جو-
شدیغنی وخانه‌لر ییقلوب انسانلر وچوجقلر
بوغولدیغنی کندیسنه دهشت و یره‌جك بر
صورتده اکلاتمش اولورسه‌کز تجربه‌نك
نتایجی دها پارلاق اوله‌رق ظهور ایدر ٠
زیرا اوحالده هم قوهٔ حافظه‌سنه هم قوهٔ
واهمه‌سنه بردن سرمایهٔ اشتغال تدارك
ایتمش اولورسکز ٠

آتش ایله اجرای تجربه دها محقق نتا-
یجی انتاج ایده‌جکی توصیه اولنیور ٠ یانغین
ذاتاً پك چوق کیمسه‌لرك کوزینی قورقتمش
بولنه‌جغی کبی یقینلرده ویقین محللرده یانغین
اولدیغی برزمانده بو تجربه‌یی هر کیمك اوزر-

نده مكملجه بر صورتله اجرا ایتمش اولسه‌لر
نتیجهٔ قطعیه‌سی کوریله‌جکی محققدر . شو-
یله که : عملیاته اوطه قرا کلق ایکن باشلاملی
اولا یانغینك چاتر چاتر یاندیغنی وهر طرفی
آتش ودومان استیلا ایلدیکنی وخانه‌لرك چاتر
چاتر یانوب ییقلدیغنی فلانی نائمك قولاغنه
اخطار ایدرك بعده بر توتون طبله‌سی اوزر-
نده بز پورچولك وچور چوب یاقه‌رق او-
طه‌یی دومانلاندیرملی . بوتوتسی ترتیب او-
لندیغی زمان دخی « اوف ! یانغین دومانی‌نه
فنا قوقیور ! » دیه لاینقطع نائمك قولاغنه
اخطار ایتملی . نهایت قرا کلق اوطه‌نك ایچنه
اوچ درت دانه قوتلی غاز لامبه‌سی ادخال
اولنمقله برابر برقاچ چام تخته‌سنی چاتر چاتر
قیرملی ومنغال اوزرنده کوزلجه قزدیرلمش

برخرقه‌یی دخی نائمك ایاقلری اوزرینه آتی
ویرملی ! « امت محمد یانغین وار » دیه بر
آوازه ایله یرندن فرلار . ارتق كوردیكی
رؤیانك تفصیلاتنی عرض ایتسونده دیكله .
یكز . سزك خاطریكزه بیله كلمامش اولان
شیلری اوكورمشدز . اشبو یانغین رؤیاسنك
تجربه‌سنده نتیجه‌نك یغمور وسیل رؤیاسی
تجربه‌سندن دها قطعی اولمسنه سبب اولكی
تجربه‌ده یالكز قوهٔ سامعه‌واسطه‌سیله‌ذهنه
اخطاراتده بولنلوب یالكز الك صكره قوهٔ
لامسه‌یه دخی مراجعت اولندیغی حالده
ایكنجی تجربه‌ده‌قوهٔ سامعه وشامه وباصره
ولامسه كبی درت حواسك وساطتنه مرا-
جعت اولنمسی قضیه‌سیدر . ذهنه القا آت
ایچون استعمال اولنان وسائط نه‌قدر چوق

وقوتلى اولور ايسه رؤياى صنعى ارائه
ايده بيلملك اوقدر قولاى اوله‌جغى بديهى
وآشكاردر .

قوهٔ لامسه‌يه مراجعتله بعض كيمسه‌لر
حقنده پك غريب رؤيالر ترتيبى امكانى دخى
وار ايسه‌ده بوتجربه‌لر حقنده ايضاحات
ويرمك بر اثرى باهنامه‌يه بكزته‌جكندن
تجويز اولنه‌مز . اساس مسئله ناٸمك قوهٔ
حافظه‌سيله قوهٔ واهمه‌سنى اوياندرمق او-
لديغنه كوره خارجاً نه كبى اخطارات لازم
ايسه بالترتيب عملياتده دخى مهارت كوستر-
لدكدن صكره اويويان آدمك اورؤياىى كور-
مسى برامكان فرح ايله ممكندر .

مبحث ۹

« صایقلامق »

اویقوسی ایچنده ایکن سویلنمکه «صا-
یقلامق » دینلور • بعض کیمسه‌لر یالکز بر
قاچ کلمه مرلداورلر ایسه‌ده بعضلری اوزو-
نجه سوزلر وحتی بیتلر دخی سویلدکاری
اولور • اویقو ایچنده‌اراده‌ٔ جزؤیه‌سنه‌مالك
اولمدیغی فرض اولنان انسانك بو صورتله
واسطهٔ کلامی اولان لسانی استعمال ایتمسی
اویقوده ارادهٔ جزؤیه‌نك‌ده اویومسنه قانع
اولان حکما نزدنده خوارقدن اولمق اوزره
تلقی ایدیله‌رك بویله شاذ قبیلندن اولان‌شیلرك
بحث کوتورمیه‌جکارینی درمیان ایدرلرایسه-
ده‌برچوق حکما دخی اویقوده ارادهٔ جزؤ-
یه‌نك بالکلیه تعطیلنه قانع اوله‌میه‌رق هله

دماغ جملەدن اول اویودیغی کبی جملەدن
دخی اول اویاندیغی زمان ارادۀ جزؤیەنك
دخی بر درجەیە قدر عودت ایلدیکنە قانعدرلر
دقت اولنەجق احوالدندرکە صایقلامق
اکثریا انسانك اویقودن براز بیدار اولدیغی
وحتی وجودینە حرکت دخی ایلدیکی زمانلردە
واقع اولور . بعض کسەلر اول قدر عیان
بیان سوز سویلرلر وصدالرینی دخی اوقدر
قوتلیجە چیقارە بیلورلرکە کندی صدالریلە
کندیلرینی بسبتون اویاندیررلر . بو حالدە
ارادۀ جزؤیەنك دخی اویانمش اولدیغی
یالکز لسانك دکل وجودك دخی حرکتیلە
برقات دها تأیید ایلر . بعض کسەلر دخی واردرکە
صایقلادقلری زمان سویلدکلری سوزلر
نەیە دائر ایسە ینە اکا دائر کندیسنە سؤال

صور يله‌جق اولسه جواب دخی ویررلر .
بو حال محرر حروفده دخی موجود اولوب
یانمده بولنانلرك ایکی اوچ نوبت مجادبه‌یه
قدر واردقلری واقع اولمشدر . حالبوکه
سؤاللر وارد اولدیغنی و طرفزدن جوابلر
ویرلدیکی زمان بالکلیه اویقوده اولدیغمزی
حس ایلرز . فقط بالکلیه اویانق دخی بولنمد-
یغمز ایچون کندیمزی طوپلایه‌مدیغمزدن
جوابلر ویریورز . صکره تمامیله بیدار
اولنجه عقل باشه کله‌رك استجوابات واقعه‌نك
حال نومده اولدیغنی اکلاینجه کندیمز دخی
استغراب ایلیورز .

اویقوده ایکن اراده جزؤیه‌نك بالکلیه
انقطاع ایلیه‌جکی اصلا دعوی ایدیله‌من .
بعض احوال واردرکه اسباب فنیه‌سی

شرح وايضاحه معلومات فنيه كافی اولمامقله
برابر احوال مذكوره نك غرابت فوق العاد
ه سی قابل انكار اوله مز . مثلا انسانك
اويقوده ايكن اياغنی تخته كهله سی ايصرمغله
همان پارمغنی طوغريجه اوطرفه كوتورمسی
وتمامده تخته كهله سنك اوزرينه باصوب
ازمسی كبی كه انسان اويانق اولديغی واراده
جزؤيه سنه تماميله مالك بولنديغی زمان بيله
اومردارحيوانی بوقدر مهارتله آولايه بيلمسی
پك ده ممكن دكلدر .

بعض ارباب تدقيق صايقلامق ايله صو-
منامبوليزم يعنی اويقوده ايكن كزمكی ايكيسی
برشيدر ديه حكم ايتمشلر ايسه ده تدقيقات
قويه بونلرك عليهنده حكم ويرلمسنی ايجاب
ايلمشدر . صومنامبول اولان آدم بالفعل

برچوق شیلر یاپدیغی حالده لقردی سویلدیکنه
و کندیسندن برشی سؤال ایدیله جك اولسه
جواب ویرمیوب دها دیکجه سوز سویلنسه
اویاندیغنه دقت اولنمشدر . صایقلایان
آدمك ایسه ایشی یالکز سوز سویلمك اولوب
بالفعل هیچ برشی یاپدیغی دخی نظر تدقیقه
النمشدر . بناء علیه صایقلامق بشقه و صو-
منامبولیزم دخی بشقه اولدیغنه قناعت
ایدلمشدر .

اشاغیده مبحث مخصوصنده ایضاح او-
لنه جغی اوزره صومنامبولیزم دن جهة
درین اویقویه و دن جهة دخی بالکلیه اویا-
نقلغه یقین برحال اولوب رؤیایه اصلا منا-
سبتی اولمدیغی حالده صایقلامق بالعکس
اصل رؤیا ایله متناسب اولان احوالدندر .

زیرا ضایقلایان آدم اکثریا کورمکده بولند
یغی و یاخود برلحظه صکره کوره جکی رؤ
یایه متناسب سوزلر سویلکده در . رؤیا
دینلان شی قوهٔ حافظه . و یاخود قوهٔ
واهمه محصولاتنك دماغده تجسم ایدرك
وجود بولمسندن عبارت اولدیغنه کوره صا
یقلامق دینلان شیئك دماغده وجود بولان
حالات مذ کوره نك برقسمنی برقاچ کلمه ایله
لسانه دخی کتورمکدن عبارت قالمسی اوقدر
ساده برمسئله حکمنی الورکه مسئلهٔ مذکوره
حقنده تدقیقات عمیقه یه کیرشمك لزومسز کو
ریلور . شوقدرکه بو بابده تدقیقات عمیقه یه
کیرشلکه فنونك بوکونکی وسعتنك مساعده
ی دخی یوقدر . بومسئله بادیٔ امرده اول
در ساده وسهل ایکن تدقیقات عمیقه یه کیر

یشـیله‌جك اولورسه تصـادف اوله‌جق
مشکلاتك صوکی کلمز .

اویقوده ایکن هم سـویلنمك وهم ده یا
ننده بولنان آدملره سیله اورمق کبی صومنا
مبولیزم ایله قاریشق صایقلایشلر دخی بعضا
واقع اولورایسه‌ده حرکات بدنیه باشلادیغی
آنده صایقلایشـلك کسـیلدیکی دخی تجربه
ایدلمشدر . بوحالده یتاغی ایچـنده قالقوب
اوتورمق و یانده‌کی آدملره بعض حرکاتده
بولنمق صومنامبولیزمك مقـدماتی اولوب
بونك دها زیاده‌لری بروجه‌آتی فقرهٔ مخصو
صه‌سنده کوریلور .

مبحث ۱۰

« صومنامبولیزم »

صومنامبولیزم حالاتی نودلك اك غریبی

عد اولنور . زیرا بو حال اویقـوده اولان
آدمك یالکز قالقـوب اوتورمسی و یاخـود
کزنمسی کبی حرکات جزؤیه‌دن عبارت او-
لمیوب بعض صومنامبوللر کوزی قپالی و درین
اویقوده ایکن مثلا یازی یازمق کبی حرکاته
قدر وارر که رؤیا و صـایقلامق کبی حالات
نومك فنجـه آز چوق تطبیق وتأویلی ممکن
اولدیغی حالده حکما صومنامبولیزم دینلان
حالی تأویل خصوصنده عادتا دوچار حیرت
اولورلر .

برچوق شارلتانلر صومنامبوللرك احوال
و حرکاتی اوزرینه اول قدر شیلر اویدیروب
سویلمشلردر که بونلره اینانمق قابل اولەمز .
زیرا اویانق ایکن یاپەمیه جقلری شیلری دخی
اویقوده ایکن یاپدقلرینی روایتـه قدر وار-

مشلردر ، ذاتاً روایات مذکوره اقوال مجر-
ده‌دن عبارت قالوب صحیح وثابت اولدقلری
تحقق ایتمامش بولندیغندن بوبله تزهاتله ارباب
فنك اشتغال ایتمیه‌جكلری دخی آشكاردر .
حكیم مشهور وولتر بو بحثی كندیلكنجه
تدقیق ایدرك صو مناموللر حقنده سویلنان
یالانلری علی قدر الامكان احوال صحیحه‌دن
تفریق ایتمشدركه اثریمزك بو بحثی وولترك
تدقیقاتنی ترجمه ایله تشكیل ایتمك ترجمه دخی
مرجح كورلمشدر .

وولتر دیوركه :

« برنجی فقره »

برصومنامبول كوردم ، فقط اوصو-
منامبول یالكز یتاغندن قالقدرق كیمنك وبر
آدمی كوردیكی زمان بیون اكه‌رك سلاملا-

ديغى طورى تكرار ايتمك ورقص ايتمك وهم ده
ر رقصنى يساغى كوزجه اجرا ايلك ونهايت
تكرار صويونوب يتاغنه كيرمك وذين
اويقويه طالمق ايله اكتفا ايلر ايدى .

بو حال آنسيقلوپه‌دينك صومنامبوللنه
قرب بيله ايده‌مز . انسيقلوپه‌دينك صو-
نامبوللى بر كنج پاپاس شاكردى ايمش كه
تاغندن قالقوب حالا اويوديغى حالده بو
عظنامه قلمه آلور وانى باشدن اشاغى يه
كرار اوقويه‌رق تصحيح ايدر وياخود اوقيور
تصحيح ايديور كبى ياپار وبعض سطرلرى
ير وب يرلرينه ديكر بعضلرينى يازار واو-
ديغى زمان بر محلده بر كلمه‌نك اونوتلمش
لديغنى كورسه كلمه‌يى يرينه قويار ايمش .
ندن ماعدا ينه صومنامبول حالنده ايكن

برشرقی بسته لیه‌رك نوطه‌سنی دخی طوغریجه
یازار وحتی نوطه‌یی یازه‌جغی کاغدی جدول
تخته‌سیله چیزوب نوطه اشارتلرینی وضع
ایلدکدن صکره کفته‌نك کلمه‌لرینی دخی هر
نوطه‌نك التنــه طوس طوغریجه ترقیم ایلر
ایمش . آنسیقلوپه‌دی دیورکه بوردوده بر
دسپوط شــو اجرا آتی رأی‌العین کورمش
و بوندن دها زیاده محیرعقول اولان حرکاتی‌ده
مشاهده ایلمش . بودسپوطك شومشهوداتی
قلمه اله‌رق امضا ایتمسی وهیچ اولمز ایسه
کندی کاتبلرندن بریسنه بونی امضا ایتدیر-
مسی آرزو اولنورایدی .

فقط فرض ایده‌لم که بوصومنامبول کند-
یسنه حمل واسناد اولنان شیلری فی‌الحقیقه
کافة اجرا ایلسون . بن کندیسنه دائما

عادی بر رؤیا کوروجی یه صوره جغم سؤاللری
صورارم . اکا دیرم که! « سزسائرلرندن
دها زیاده قوتلیجه اوله رق بر رؤیا کورمشسکز .
فقط کوردیککز رؤیا ینه عادی رؤیالر قاعده‌
سنه تابعدر . عادی رؤیا کورن یالکز صحته
کبی بر حالده ایدی . سزك ایسه ایش بینکزه
انتقال ایتمش . انجق هر ایکیکز اصلا منتظر
اولمدیغکز بعض حسیات دماغیه و عصبیه یه
دوچار اولمشکزده اویقو حالنده یاپمق خاطره
بیله کلمیه جك اولان شیلری یاپمشکز »

ای کنج پاپاس افندی! سز بر تقلید
استعدادی ایله طوغمش اولدیغکزدن یوزدرلو
وعظنامه‌لر ایشیده‌رك انلری تقلید قوتی
دماغکزده منبسط اولدی . حالا قوت
تقلیدك سوقیله اویانق بولندیغکز زمانده‌ده

وعظنامه مسوده‌لری قارەلیه‌رق اوغراشدیغکز اولدی . ایشته بنده بو صورتله اویقوده دخی یازمغه چالشدیکز . وعظ و نصیحت ویرمك هوسی دماغکزده بولندیغی حالده نصل اوله‌بیلیور که بو هوس سزه بوندن بره رؤیاده ایکن گلمش اولسون؟ پك اعلا تخطر ایدرسکزکه ایلك دفعه اولق اوزره بو وعظنامه مسوده‌سنی اویانق ایکن قلمه المش ایدیکز . اویله دکلمی؟ بو ایلك دفعه‌دن بر چاریك اول بویله بر املی خاطرکزده هیچ یوق ایدی . او زمان سز اوطه‌کزده فکرجه متوج بر حالده بولنه‌رق هیچ بر شیئی اوزرنده فکر یکز تقرر ایتمیور ایدی . اختیار کزك دخلی اولمد . یعنی حالده قوه حافظه‌کز سزه بر یورطی کونی اخطار ایلدی . بو یورطی سزه اخطار

ایتدی که او کونلرده وعظ و نصیحت ایدیلور .
دیو کن او یولده اوقومش بر وعظنامه دخی
خاطریکزه کلدی که سز کوردیکز وعظنامه‌سزده بر
هوس تقلیدا او یازمشیدی حاضر یانکزده
قلم و کاغد دخی بولندیغندن او یله بر مسوده
قلمه المغه باشلادیکز که بو یولده برشی یازه-
جغکزی اونجه هیچ دوشونمامش ایدیکز . ایشته
صوم‌ناسبول حالنده دخی سزده واقع اولان شی
بوندن بشقه هیچ برشی دکلدر . سز ظن
ایدرسکز که کرک حال بیداریده و کرک اویقو-
ده یالکز کندی اختیارکز ایله حرکت ایلد-
یکز . حالبوکه خبرکز بیله اولمقسزین ایکی
حالک ایکیسنده دخی بوفعل و حرکتدن
مقدمکی احوالک خاطره‌سی طرفندن سوق
اولندیکز .

ینه بونك کبیدرکه عبادتدن فارغ اولد.
یغـکز زمان کندی حجره کزه قاپاندیکز •
املکز اوراده یالکز کندی مطالعات خصو.
صیه کز ایله اشتغالدن عبارت اولوب یانی باشکز.
ده کوردیککز قز ایله اشتغال ایتمك خصوصنده
هیچ برقرارکز یوق ایدی • لکن سز دوشوند.
یککز حالده انك صورتی سزك ذهنکزه انتقاش
ایلمش ایدی قوهٔ خیالیه کز آتش آلدی • سز
ایسه حالا انی سوندورمك اسبابنی بیله دو.
شونمیورسکز • بونك نتیجه‌سی نره‌یه منجر
اولدیغنی بیلورسکزیا ؟ ایشته بو وقعه عینیله
سزه رؤیاده دخی واقع اولمشدر • سزك
انائیتکزك شو حاللری میانده کندی طرفکز.
دن نه تأثیر اولدی ؟ قلبکزك حرکاتی وقا.
نکزك جولانی امرنده سزك نه قدر حکم

وتأثیرکز وار ایسه بو حاللرده دخی اوقدر حکیم وتأثیرکز اولدی ·

انسیقلوپه‌دیه رؤیا بحثنی دخی اوقودم · هیچ برشی اکلامدم · فقط کرك اویقوده‌وکرك اویانق ایکن افکارمك افعالمك اسباب وحکمتنی دوشونوب ارایورم‌ده ینه هیچ برشی اکلایه‌میورم ·

بیلورم‌که اکر برحکیم بن اویانق ایکن مجنون ویاخود سرخوش دخی اواز ایسه‌م اوزمان‌حسیاتمه‌مالك برحیوان صایله‌جغمی بکا اثبات ایلر ایسه بنی اول قدر صیقمش اولمز · فقط بن‌اکا کندیسی اویقوده کندی کندیسنه حرکت ایدر برماکنه اولدیغنی اثبات ایلر ایسه‌م انی دها زیاده صیقمش اولورم · ایمدی سویلیکز بکا عمرینك نصفنده

بر ما کینه‌دن عبارت اولان ویکرمی درت ساعتده ایکی دفعه طبیعتنی دکشدیرن حیوان نه‌دیر ؟

« ایکنجی فقره »

« جریدهٔ ادبیه » نام غزته‌یه ۱۷٦٤ سنهٔ میلادیه‌سی اغستوسنده یازلمش بر مکتوبدر :

افندیلر ! علماءك بحث ایلدیکی موادك کافه‌سی بزم تعلقاتمز داخلنده‌در . تحمل ایدیکز که بر طاقم مالایعنی شیلر دخی بزه متعلق اولان موادندر ، بو قبهٔ آسمان التنده وقوعه کلان شیلرك هیچ بریسی یکیدن و ایلك دفعه اولرق اوزره وقوعه کلمزلر . بنم سزه بحث ایتمك ایستدیکم شیلر دخی اظهر من الشمس فی وسط السما ایسه‌لرده بوشیلر یالکز کیجه

لری وقوعه کلورلر . تلاش ایتمیکز . بحث
یالکز اویقودن عبارت !

سزه اعتراف ایدرم افندیلر که بن ذخی
سزک موسیو ده پورسونیاقک طبیبی قدر دو-
شونیورم . طبیب موهی الیه کندی بخسته-
سنه نصل رؤیالر کوردیکنی صوریور .
موسیو ده پورسونیاق، ابسه فیلسوف اولمه-
یغندن دیور که کوردیکی رؤیالر رؤیا کبی
رؤیادرلر . واقعا قورقنج وفنا رؤیالر فکرلک
وکرک وجودک اضطراب ایچنده بولندقلرینه
دلالت ایدر . بونلر طعـام ایله طولمش بر
معده‌دن ویاخود حال بیداریده افکار مؤلمه
ایله اشتغال ایلیان برذهندن نشأت ایدر .

قسـاوتسز اوله‌رق خدمتنی کوزجه
ایفایه چالشمش ودرجهٔ افراطه وارمقسزین

كوزلجه طعام ايتمش اولان بر چفتجى درين
وراحت بر اويقو ايله اويور وانى رؤيالرى
اصلا راحتسز ايتمز . بوحالده بولندقجه هيچ
بر رؤيا كورمش اولديغنى تخطر بيله ايده مز .
بر رؤيا آزجق مؤلم اولورسه مطلقا يا روحك
شدت هوساتندن وياخود وجودك فناتغذ .
يسندن نشأت ايلر . ظن اولنوركه طبيعت
بوحالده سزه اختياركزك فوقنده اوله رق
بر طاقم افكار مؤلمه ويرملك وسزى اويله جه
دوشوندورمك ايله سزى جزالنديرييور .
بوندن استدلال اولنوركه الك آز دوشوننلر
الك مسعود ادملردر . لكن بنم ويره جكم
نتيجه بو دكلدر .

بعض آووقاتلر طانيدم كه رؤيالرنده دعوا
مدافعه ايديورلر ايدى . بعضى ده رياضيون

کوردم که رؤیالرنده معادله حل ایلیورلر
ایدی. شاعرلر کوردم شعر انشاد ایدییورلر
ایدی . بن کندیم دخی رؤیاده بعض شعرلر
یاپوب حفظ ایلدم که پکده فنا دکللر ایدی
ایمدی اعتراض قابل اوله‌میه‌جق صورتده
تحقق ایلرکه انسانك اویقوده دخی حال بیدا-
ریده اولدیغی کبی افکار ومطالعات مطر-
ده‌سی واردر. کذلك اصلا اعتراضه امکان
یوقدرکه فکرلر مطالعه‌لر بزه اختیارمزك
خارجنده اوله‌رق کندی کندیلرینه کاورلر
یتاغمزده یاتدیغمز زمان نصل بلا اختیار
ایاقلریمزی فلانی قلداتیور ایسه‌ك ینه اویله
بلا اختیار تفکر دخی ایدییورز . دیمك او-
لیورکه سزك پاپاس مالبرانشك بز کندی
کندیمزه فکرلر مطالعه‌لر حاصل ایده‌مییز .

جکمزی حکم ایتمکده پك بیوك حق واردر زیرا فکریمزه مطالعه‌مزه اویقو حالندن زیاده اویانق حالنده ایکن نه‌دن صاحب ومتحکم اوله بیله‌لم؟ اگر سزك مالبرانشکز بحثلك یالکز بوراسنده قالمغله اکتفا ایلسه‌ یدی پك بیوك بر فیلسوف اولور ایدی . فقط محضا ایشك پك زیاده ایلروسنه کیتدیکی ایچون الدانمشدر .

بکا قالورسه بزم فکر ومطالعه‌لریمزك کندیمزدن کلدیکی ملاحظه‌سی بزه پك کوزل فکرلر مطالعه‌لر کتوره بیله جکندن امینم بعض قارئلریمزك جانلرینی صیقمق ودیکر بعضلرینی‌ده دوچار استغراب ایتمك قورقوسیله کندی افکار ومطالعاتمی بسط وتمهید ایده‌م .

يالكز رؤيا حقنده برقاچ كلمه جك دها
ديكله مك زحمتنه قاتلانمكزى رجا ايدرم .
سز دخى بنم كبى قبول ايتزميسكزكه بتون
ازمنهٔ قديمه ذوات مخيله سنك اساسى هب
بورؤيالردر؟ كندى قاريسنك وياخود او-
غلنك وفاتندن طولايى پك زياده متأسف
اولان برآدم بونلرى رؤياسنده كورر. رؤيا-
ده كورديكى وجه وصورتلر اوغلنك وياخود
قاريسنك عينيدرلر . كنديسى انلره سوز
سويلر . انلر كنديسنه جواب ويررلر .
شبهه ايديله مزكه بونلر كنديسنه كورونمشلر-
در . بلكه بوكبى رؤيالرى بشقه آدملر دخى
كوررلر . ديمك اوليوركه موتالرك تكرار
عودت ايدرك كوروندكارينه شبهه ايدلميه-
جك . مع مافيه بورؤيالرى كورنلر دخى

امیندرلرکه اوموتالر دفن اولنمشلر و یا آتشده
کول اولمشلر ویاخود دکزده چورومشلر
وبناء علیه بالذات رؤیایه کلوب کورونه
بیلمك استعدادنده قالمامشلردر . اویله ایسه
کوریلان شی انلرك روحلری اولدیغنه اینا
نلمق طبیعی اولمزمی ؟ روحلر ایسه غایت
لطیف وخفیف وال ایله طوتلمق غیر قابل
اولوب انلره سوز سویلنه بیلدیکی حالده
کندیلرینی قوجاقلامق واوپمك قابل اوله
میور . دنیاده صاغ ایکن ایچنده بولندقلری
وجودك خارجاً قالبی چیقارلمش ده اوقالبك
ایچنده تکرار دوکولمش کبی برشی ! زیرا
روحلر اووجودلره تماميله مشابه کورونیور
ایشته شو اعتقاد ازمنهٔ متقدمه‌ده پك زیاده
ایتروليه‌رلك بویله انسانه تکرار کورونیو

دیه اعتقاد اولنان شیلره « ذوات مخیله »
دینلمشدر . بوبابده بیان اولنان ایضـاحات
کیمسه نك اکلایه بیله جکی شیلر اولمدیغندن
شـو آکلاشلمزلق سببیله بو فکرلر دخی انسا-
نلر میاننده دوام ایده کلمشدر .

ظن ایدرم که الك اول فالجیلق فکرینی
حاصل ایدن شی دخی رؤیالردر . غایت سو-
کیلی بر ذاتك اولوم تهلکه سنده بولندیغی
زمانلر رؤیاده انلری وفات ایدیورمش کور-
مکدن دها طبیعی ودها عمومی نه اوله بیلور؟
ودوستی بوفنا رؤیایی کوردکدن برازصکره او
آدمك کرچکدن وفات ایتمسندن ده دها طبیعی نه
اوله بیلور؟ بویله صکره دن عینی عیننه ظهور
ایدن رؤیالر احتساس قبل الوقوعدر که بوبابده
هیچ بر کیمسـه نك شبهه سی اوله مز . فقط بر

امارهٔ صحتی کورلمیان رؤیالره اصلا اهمیت ویرلمیه‌رك یوز رؤیاده یالکز بریسی ظهـور ایده‌جـك اولسـه اوبر رؤیانك حکمی یوز رؤیایه دخی غالب کلور •

« اوچنجی فقره »

فقط نصـل اولیورکه اویقـوده ایکن بتون حواس میت حالنده بولندیغی حالده یالکز بر حس داخـلی اویانق بولنـیور ؟ کوزلرکز کورمدیکی وقولاقلریکز ایشتمدیکی حالده رؤیا کزده نصل کوروب ایشیدیپور-سکز ؟ کوپك رؤیاده آوه کیدر • حـولار شکارینی تعقیب ایدر • شاعر اویقوده ایکن شعرلر یاپار • ریاضیون برطاقم آشکال کو-روب معادله‌لر حل ایدر • ارباب منطقدن اولان فیلسوفلر طوغری یا کاش قیاسـات

ایله اوغراشورلر . بویولده انسانه حیرت
ویره جك مثاللر واردر .

عجبا بو اجراآت وجود ما کنه سنك
کندی حرکاتندنمی عبارتدر ؟ عجبا روح
صافی حسیات خارجیه نك تحکمندن دخی
قورتلمش اولدیغی حالده کندی حقوقندن
سربستجه استفاده می ایدییور ؟ اکر کیجه‌
لری رؤیایی تشکیل ایدن شی یالکز وجود
ما کنه سنك اجراآتی ایسه یااوحالده یالکز
کوندوزکی اشتغالاتنه مخصوص رؤیالر کور-
مکله نیچون اکتفا ایتمیور ؟ اکر روح کندی حال
صفوت واستراحتنده اولدیغی ایچون بونلری
کورییور ایسه او حالده رؤیالرك شکل
وصورتی متحد ومنتظم اولمق لازم کلور ایکن
نیچون برطاقم نسبتسز وقاریشق شیلر کورو-

نیور؟ حتی بعض کره روح اك زیاده صوت
استراحتنده بولندیغی زمان تصورات وتخیلا-
تنده اك زیاده قاریشقلق واقع اوله‌رق رؤیالر
دخی قارمه قاریشق کورونیور . دیمك او-
لیور که روح کندی حال صفوتنده قالنجه
دلی اولیور . بعض کوزلری آچیق اولدیغی
حالده رؤیا کورن مؤلفلرك دیدکلری کبی اکر
روح افکار فوق الطبیعه ایله طوغمش اولسه
ایدی او حالـده وجـود اویقویه واردیغی
زمان مشهوداتنك دها زیاده قوت وصفوتله
تجلی ایتمسی لازم کلور ایدی .

دماغـکزی حرکته کتورن شی قوهٔ
حافظه‌کز اولدیغی کندی نظرکزده اثبات
ایچون هانکی طریق ملاحظه‌یه کیتسه‌کز
نه قدر چالشسه‌کز هرحالده اعترافه مجبور

اولورسكزكه عالم رؤياده بتون افكار وخيا-
لاتكز سزه اختيـاركز واراده كزله دكل
كندى كنديسنه كلمكده در . بوخصوصده
اختياركزك هيچ بردخل وتأثيرى يوقدر .
كرچكدركه يدى سـكز ساعت دوشونور-
سكزده دوشونديككزدن خبريكز بيله اولمز .
ايشته بونى كوزلجه نظردقته الەرق «حيوان»
دينلان ماكنەنك صـورت تركبنى كوزلجه
اكلامغه چالشكز »

وولترك كلامى بوراده ختام بولدى .
وولترك بعض افاداتى حكماى سائرەنك متفق
عليهلرى اولان مسائلدن برطاقنه مخالف دوشد-
يكى انك فقرۀ مترجمەسيله بو ايكنجى قسمك
مباحث سـائرەسنى تطبيقدن اكلاشـيلور
ايسـەده ذكراولنان نقاط مختلف فيهاده بز

وولتری جمهور حکمایه ترجیح ایدەمیه جکمز
درکاردر . بزم بو فقرەدە وولتردن ایدە-
جکمز استفادە صومنامبولیزم حالنده بعض
آدملرك اویانق ایکن بیله یاپەمیه جقلری شیلری
یاپدقلری حقنـدەکی مبالغاتی برطرف ایدرك
انسـانك بو حالده نەدرجەلرە قدر حرکات
وسکناته مقتـدر اوله بیله جکارینی اکلامق
وحرکات نومیەنك بو درجەسی ایسه عادتا
رؤیا کورمك صورتنك عینی اولوب شـو-
قدرکه انسانك برشیئی رؤیادە یالکز کور-
مسنه « رؤیا » وبالعکس قوەدن فعله چیقارمغه
چالشمسـنه دخی « صومنامبولیزم » دینله-
جکنی بیلمك صورتندن عبارت قالور .

اما انسیقلو پەدی وسائر بعض آثاردە
صومنامبوللر ایچون روایت واسناد اولنان

حركاته كلنجه اولا بر آدمك بر كفته يه بسته
يابمسى و بعده بر كاغدى جدول ايله چزوب
بسته يى نوطه اصوليله طوغريجه يازمسى
وكلمه لرك دخى نوطه لر التنده طوس طوغرى
توزيع قلنمسى وحتى بر كره دها كوزدن
پچيريله رك ياكلشى واراسه اكمال ايلسى كبى
اويانق بولنان آدملرك بيله اغلبنه ميسر اوله
ميان ايشلرى رؤياده وصومنامبول حالنده
كوره بيلديكى جداً اثبات اولنمليدر كه بزدخى
فيزيولوژى وسائر فنونجه بونلرك نه درجه يه
قدر امكانى اولديغنى اراشديره بيلهلم .

مبحث ۱۱

«خلاصه»

احوال نومده اصل مقصدمز اولان
رؤيا بحثنده اس الاساس مبحث اولمق اوزره

نظر اهمیتـه الهجقمز شی اعصـابك قوهٔ
متحسسه‌سندن متولد اوله‌رق دماغده موجود
اولان قوهٔ واهمه‌در . اشـبو قوهٔ واهمه
انسان اویودیغی زمان دکل حتی اویانق بو-
لندیغی زمان بیله کوزلری اوکنده غول یبانی
فلان کبی برطاقم خیالاتك تجلی ایتمسیله ثابت
اولیـور . بوندن ماعدا قوهٔ حافظـه‌ده
موجود اولان محفوظات دخی انسانك اویقویه
وارمسیله زائل اولمیوب بالعکس اویقو حالیله
حواس ظاهره تعطیل خدمت ایلدکاری زمان
هیچ بر وقتده قطعاً وقاطبةً ایشـندن قالمیان
قوهٔ مفکره اشبو محفوظات قوهٔ حافظه ایله
اشـتغال ایدرك انلر رؤیا صورتنده تجـلی
ایدییور .

وولتر قوهٔ حافظه رؤیا حالنـده قوهٔ

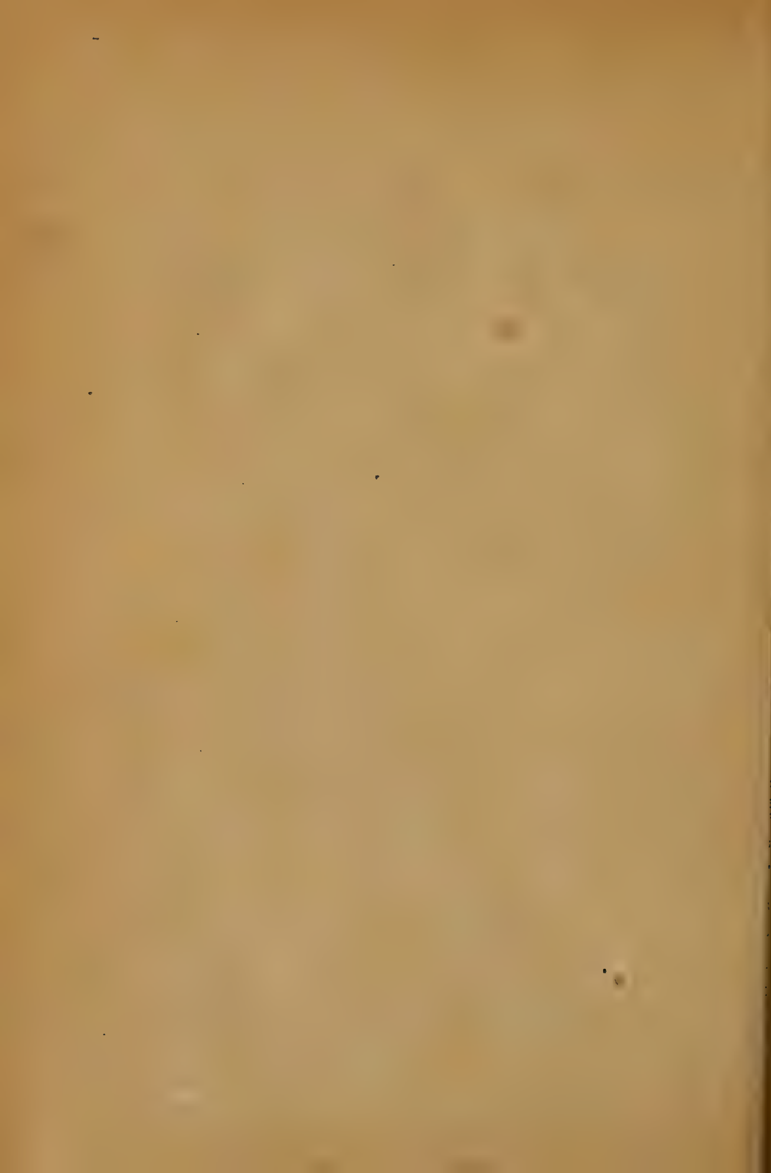
مفكره‌يه برطاقم سرمايهٔ اشتغال تدارك ايلميه‌-
جكى حقنده اقوال حكمايه اعتراض ايلمش
ايسه‌ده حقسزدر . بو دعواسنى يوروتمك
ايچون « اكر رؤيا قوهٔ حافظه‌دن نشأت
ايلسه انسانك هيچ عقلنه كلميان قاريشق وغر-
يب شيلرى كورمامسى ودائما محفوظاتيله
اشتغال ايتمسى لازم كلور ايدى » ديمسى كفايت
ايتمز . بز بوندن اول دخى ديمش ايدك كه انسان
هيچ دوشونمامش ايكن رؤياده كورديكى
شيلرى اولجه كورمش ودوشونمش اولديغى
حالده اونوته بيلور . حالبوكه قوهٔ واهمه‌-
نك حال بيدارده اولديغى كبى حال نومده
دخى انسانه هيچ عقلنه كلميان شيلرى توهم
ايتديروب رؤيا صورتنده كوستره بيله‌جكى
بك بديهى وثابت ايكن وولترك بو اعتراضنه
اصلا محل قالمز .

بز رؤیانك قوهٔ حافظه ایله قوهٔ واهمه
طرفندن دماغه سرمایهٔ اشتغال تدارك
ایدلمسندن و بونلرك قوهٔ مفکره اوکنده
وجود بولمسندن عبارت اولدیغی حقنده‌کی
اقوال حکمایه اول قدر قانع اولمشز درکه
اسباب خارجیه‌دن متحصل رؤیالر ایله انسانه
صنعی اوله‌رق رؤیا کوستره بیلمك امکانلری
شو قناعتمزك برقاتده‌ها تقویه‌سنی موجب
اوله‌رق وولترك اعتراضنی حکمسز کورمکه
مجبور اولمشزدر . مع هذا صومنامبول
بحثنده وولترك مطالعه‌سنی جمله‌یه ترجیح
ایلرز . یعنی بزدخی اویقو حالنده اویانق
بولندیغی زمان بیله اجراسی صعب اولان
شیلرك اجرا اولندیغنه دائر اولان مبالغه‌لی
روایاتی قبول ایده‌میه‌رك غایتی انسان کور-

دیکی رؤیایه ویاخود رؤیا کورمیورسه بیله
اشتغالات ذهنیه‌سنه مطابق اوله‌رق بعض
سوزلر صاییقلادقلری کبی بعض حرکتلر دخی
اجرا ایلدیکنی قبول ایدر و بونك وجه
وحکمتی اولمق اوزره دخی انسانك اختیاری
البته قوهٔ مفکره مرکزی اولان بیننده اوله‌
جغندن بین کندی تخیلات وتصوراتنی بر
اختیار واراده صورتنه دخی قلب ایدنجه
اعضای وجودك اواراده‌یه توفیق معامله
ایلیه‌جکی قضیه‌سنی بولورز •

« تم »

شوپنهورڭ حكمت جديده‌سی

مؤلفی

احمد مدحت

«ترجمان حقيقت» غزته‌سنه تفرقه‌دن صكره
ايلك دفعه اوله‌رق
كتاب صورتنده دخی طبع اولنمشدر

استانبول

١٣٠٤

شوپنهورك حكمت جديده سى .

مؤلف طرفندن شهر امانت جليله سى مكتوبجيسى سعادتلو ناظم بك افندى حضرتلرينه يازيلان مكتوب مقدمه مقامنه قائم اولمق اوزره بر وجه آتى عيناً درج اولنيور :

اوغلم ناظم !

حكمت جديده ايله اشتغالكى بكا خبر ويردكارى زمان ممنون اولمشيدم . هله بو كره كى بعض اعاظمك حكمت دستورلرندن كوزل برمقتبسات وجوده كتورديككى

سن کندیك سو یلدیکك زمان سنی نه‌قدر
تشویق ایتمش اولدیغمی دخی البته درخاطر
ایلرسك . حقیقت ! کشفیات واختراعاتك
کافه‌سی اسکیدن موجود اولانلره نسبتله
اکمل و اتم شیلر اولدقلری کبی حکمتك
دخی البته یکیسی اسکیسندن اتم و اکمل
اولمسی اقتضا ایده‌جکندن بو اشتغالك
و بالخاصه ایتدیکك اقتباساتك نه‌قدر نافع
اوله‌جغی دخی تفصیله محتاج اولمامق لازم
کلور . شوقدرکه بز یعنی مسلمانلر پك مکمل
بر حکمتـه مالك اولـدیغمزدن بزه حکمت
بکندیرمك براز مشکل اوله‌جغی دخی هیچ
برزمان بنم خاطرمدن چیقمش شیلر دکلدر .
بناءً علیه بکندیکك حکمتلرك نه‌کبی شیلر
اوله‌جغنی کورمك مراقنده ایدم .

 ٤٠

وقتا كه بچن كون لوقانطه‌ده طعام
ايدر ايكن الله برجلد طوتشدير دك بو
مراقم درحال تجدد ايلدى . بيليورسك يا ؟
و بر ديككشى اوروپانك حكماى جديده .
سندن شوپنهورك خلاصۀ حكمياتى ايدى .
بن بو ذاتك اسمنى اول دخى ايشتمش
ايدم . حتى اسمنى كورديكم اثر كنديسنك
لهنده اولميوب شوپنهورى حكما صفتنده
كورينور بدلا اولمق اوزره حكم ايلمد .
يكندن بويله بر مؤاخذه‌يه دوچار اولمش
بولنان ذاتك مطالعۀ آثار بله اشتغالى تضييع
اوقات عد ايلمشيدم . فكرمك طوغريسنى
صورار ايسه‌ك اعتراف ايدرم كه حكمت
دنيلان شى ياش درى كبى هانكى طرفه
چكسه‌ك اوزانه‌جغى و او بابده نه قدر سوز

سویلمش اولسه‌ك بتون تورکنیه‌جکی جهتله
ذاتاً فیلسوفینك بر چوق اوهامندن خو-
شلانمدیغم حالده صنعتم بازیجیلق اولمق
حسبیله بو یولده‌کی آثاری خوشلانمیه
خوشلانمیه اوقومغه مجبور اولیور ایدم‌ده
برده بدلادیه توصیف اولنان بر شو پنهورڭ
کورنجه آنی اوقومق بالکلیه بیهوده
اوله‌جغنی حکم ایلمشیدم .

اوت ! دیه بیلورسڭ که « بر کره
کورملی تدقیق ایتملیده صکره حکم
ویرملی . والا على العمیا حکم ویرمك
موافق عقل وحکمت دکلدر »

بویله‌در اوغلم . اما بو سوز اسراف
ایتمك ایچون پول پول وقتلری اولانلر
حقنده بویله‌در . برده بنی دوشون که

بن هر کون ستونلر طولوسی یازمغه و بونلری یازمق ایچون دخی صحیفه‌لر جلدلر طولوسی اوقومغه مجبورم ۰ بالآخره یازه‌میه‌جق اولدقدن صکره بر شیئی اوقومق بنم ایچون نوعما زمان غائب ایتمش اولمق دیمکدر ۰ ایشته بونك ایچوندرکه شوپنهوره زمان صرف ایتمکه شمدی‌یه قدر لزوم کورمامش ایدم ۰

فقط « شوپنهوئر » دیه اسمی بیله قولاغه خوش کلمیان بر حکیمی سنك انتخاب ایتمش اولدیغکی کورنجه و کتابنی سنك الکدن النجه نظرم ششقه‌لشدی ۰ حسن انتخابکه وقدرت تمیزکه پك زیاده اعتمادم اولدیغی جهتله شوپنهوئری بکاسنك « پره‌زانته » ایدیشك انك دخی اهمیتنی

آرتديردى . الديغم كتابى اوقومغه باشلادم .

برده ايلك صحيفه‌لرنده بو ذاتك يكى بر حكمت اساسنك واضعى اولديغنى كورر ايسه‌م بن نه حاله كيررم ؟ « چوق شى ! شوپنهورر يكى بر حكمت واضعى اولسون ده ينه بدلالتله اتهام ايدلسون ! بوقدر مهم بر ذاتك وجودينى و اساس حكمتنى سوكيلى قارئلرمه اخبار ايتمك وظيفه‌م ايكن شمدى يه قدر او وظيفه‌ده قصور ايتمشم ! » ديه صحيفه‌لرى كوزلرمله برجه‌سنه اوقومغه باشلادم .

اوقيورم ! لاينقطع اوقيورم ! هم ده دهنمى محاكمات جهتنه اصلا سوق ايتميه‌رك يالكز بر « باقه‌لم نه ديمش ! دها نه ديمش ! »

دیه بر دوزی یه اوقیورم که اوکون
واپورده دکقوزه کاور ایکن واو کیجه
خانه‌مده ساعت التی بچغه قدر ۲۲۵
صحیفه‌لك جلدی بوتارجه‌سنه اوقویوب
بتورمشم ۰

« نه اکلادك ؟ » دیه‌می صوردك ؟
نه اکلادیغمی اکلاتمق بر نوع محاکه
دیمك اولور ۰ بن ایسه محاکه ایدرك
اوقومدیغمی سویلمش ایدم ۰ بناءً علیه
نه اکلادیغمی سکا سویلمك وحتی کندی
نظرمده دخی تعیین ایتمك ایچون موسیو
شوپنهوری بر دها اوقومغه مجبور
اولدم ۰

بو ایکنجی مطالعه اوچ کون دوام ایلدی ۰
فقط مطالعه ایدر ایکن بنی کورمش اولسه

ایدك مطلقا چلدیرمش ظن ایدر ایدك . شمدی بر بحثی اوقور ایکن قهقهه‌لرله کولرم . متعاقباً دیکر بحثده بکا او بله برغضب کلور که الده‌کی کتابی پاره‌لیه‌جکم ظن ایدرسك . بعده کندی کندیمه « آه ناظم ! یانمده اولسه‌ك ده سکا شو سطرلری کوستروب مطالعه‌می ده بیان ایتسه‌م » دیرم . همده بوسوزلری آچیق کوز ایله صایقلاق قبیلندن اوله‌رق جهراً سویلرم . حالمی کورن قادینلر شاشه‌رق « جانم سکا نه اولدی ؟ عقلکمی بوزیورسك ؟ » دیرلر . انلره هیچ جواب ویرمم . بنده کاه قزارق کاه کوله‌رك مطالعه‌مده دوام ایدرم . . . .

ایشته بو ایکنجی مطالعه‌دن صکره نه‌ا کلادیغمی صورکه سویله‌یم . هایدی سن صورمش اول . ایشته بن‌ده سویلیورم :

قسم اول

« تمهیدات »

(مباحث) — بو تمهیداته نه لزوم واردر — سویلیان و سویلنان — حکمت و حکیم — شوپنهورك کندیسی — اوروپانك دینسزلکی نه‌دن عبارتدر —

مبحث

« بو تمهیداته نه لزوم واردر »

ناظمك بزه ویرمش اولدیغی جلدك

کرك کندیسی و کرك سائر برچوق ارباب
مطالعه طرفندن نسخه‌لری مطالعه ایدلمش
اوله‌جغی جهتله هپسنه معلوم اولمشدرکه
بوجلدشو پهوژرك آثارندن بریسنی دوز
دوزی‌یه ترجمه کبی برشی اولمیوب بلکه
بعض اساسلی ماده‌لر اوزرینه حکیم
مومی الیهك مطالعاتی نه‌دن عبارت
اولدیغی کوسترملك ایچون برچوق
آثارندن اقتباس صورتیله ترتیب او-
لنمشدر . بوحالده خاطرلره کلورکه بز دخی
کتابی باش طرفندن باشلایه‌رق اوقودیغمز
کبی خاطریمزه کلان شیلری‌ده اویله‌جه
یازوب کیدی ویره‌لم . هله بو صورتله
وجوده کله‌جك بر اثری اقسام طبیعیه‌سنه
تقسیم ایلدیکمز صره‌ده قسم اول اوله‌رق

شو يله برطاقم تمهيداته بزم كورمش
اولديغمز لزومى پك چوق كيمسه لرك
كورەمامسى ويا كورسه بيله درجه سنى
تقدير وتطبيق ايده مامسى محتملاتدن اولمغله
بو تمهيداته كوريلان لزومك شرح
وايضاحى بزجه مقصد اول اعتبار
اولنمشدر .

فيلسوفى يعنى حكمت ذهن بشرك
بر نوع پوصله سيدركه هر هانكى مبحث
ومسئله ده اولورسه اولسون انسانك
پيدا ايده جكى الك طوغرى حكم فيلسوفينك
دلالتيله تحقق ايده جكدر . فيلسوفى
الك قديم شيلردندر . حتى ذهن بشر
نه زمان تفكره باشلامش ايسه فيلسوفينك
دخى او زمان اساسى قورلمش اولديغى

حکم ایدیله بیلور • تدوینی واقعا اندن
صکره ایسه ده تتبعات تاریخیه دن استدلال
اوله جغی اوزره علوم میانده تدوینجه
دخی جمله یه تقدم ایدن فیلسوفی اولمشدر •
هیچ بر عصرده فیلسوفی اهمیت لایقه سندن
دوشمش اولمیوب هر دینه هر مذهبه
هر مسلکه کیرمش و یاخود کندی ادعاسنه
کوره بونلرک کافه سنی احاطه ایلمشدر •
اعصار جدیده ایچون ارتق یکیدن ادیان
ظهوری امکانی بالکلیه قالقمش اولدیغی
حالده بیله یکیدن یکی یه فیلسوفی مسالکی
ظهورینک طریقی قپانه مامش و بالعکس
عصرلر یکیلندکجه بوطریق توسع ایده
ایده عصرمزده همان هرکس بر فیلسوف
کسیلمشدر •

ایمدی فلان یرده شویله برفیلسوف
توره دیکنه وشو یولده بر مسلك جدید
حکمت کشف ایتدیکنه دائر النسان خبر
اوزرینه نظر اهمیتله درحال اوجهتله
دونمامسی قابل اوله میوب بونه قدر قابل
دکلسه حکمت نامنه اورته یه قونیلان
مطالعاتك ده کاف دیسی عین حقیقت اولمق
اوزره قبول اولنه مامسی اوقدر وحتی
اندن پك چوق زیاده عادتا قطعیاً قابل
اولدیغندن بو بابده کی قابلیت و عدم
قابلیتی موازنه ایچون انسانك ماهیت
حکمته آز چوق وقوفیله برقدرت تمییز
پیدا ایتمش بولنمسی لازمکلور .

بولزومی بحق کورمك واکلامق
ایچون دوشونملیدرکه هرکسك هرشی

حقنده کندولکنجه بر قناعتی بولنه رق
یکی کوره جکی مسلك حکمت ایسه
انك قناعت کرده سی اولان شیئی
تعدیل ایده بیلمك ممکناتدندر .
یابعدالتعدیل حاصل اوله جق صورت
قناعتی اولکی یه نسبتله فی نفس الامر
مرجح کوریله میه جك برشی اولورسه ؟
اوزمان یکی مسلك حکمنی کورمش
اولدیغنده اوله جغنده انسانك ندامت
کتورمسی ضرورت حکمنی الزمی ؟

بعض کره واقع اولورکه انسانده
کندولکنجه قناعت ایتمش اولدیغی شی
حقیقةً عین بطلان اولوب مؤخراً
کندیسنه القا ایدیلان شی عین حقیقت
ایدوکی تحقق ایلدیکی حالده بیله او آدمده

يه عظيم بر فكر ندامت پيدا اولور . بونك
الك پارلاق مثالى اولمق اوزره وقتيله
بر مجموعه‌ده اوقومش اولديغمز فقره‌نك
خلاصه‌سنى عرض ايده‌لم .

جزويتلردن بريسى هندستانه كيدوب
برهمنلردن بريسيله مباحثه‌يه طوتشمش .
برهمن جانه قيامق ايچون اتاصلا يمه‌ديكنى
ايراد ايلر ايمش . جزويت بونك محال
اولديغنى دعوايه كيرشمش . برهمن شو
اقرارى ويرديكى كوندنبرى شو قدر سنه
كچمش اولديغى حالده هيچ برجانه قيمديغنى
و اغزينه مواد حيوانيه‌دن هيچ بر شى
كيرمديكنى بر طور مصرانه ايله بيان
ايدنجه جزويت «صو دخى ايچمديكزمى؟»
سؤالنى بالايراد برهمن طرفندن جواب

تصديق الدقدن صكره برخرده بين چيقا .
روب التنه بر طمله صو قويمش و برهمنه
اوصو يه باقمنى تكليف ايتمش . برهمن
صو يه باقوب ده ايچنده نه قدر عجايب
مخلوقات اولديغنى كورنجه صو ايچمك
دخى بوذى روحلرى بلع ديمك اولديغنى
ا آكلايه رق مغلوب اولمش . بو معجزكارانه
آلتى بر كوزلجه تماشا ايتمك ايچون جز .
ويتدن ايستمه رك النه الدقدن صكره كمال
تهور ايله بره چاربديغى كبى پارچه پارچه
ايتمش و ديمش كه : « الله سنك بلاكى
ويرسون اى آلت ! بنى بونجه سنه در
باغلانمش اولديغم ايمان واعتقادمده تخطئه
ايدرك جانمى يردك . عمرمك هبا اولديغنى
كوستردك ! »

واقعا بیچاره برهمن واقف بر آدم اولسه ایدی جزوینده «سزدخی پرهیز کبیر کزده لحمی قطعیاً حرام ایدیورسکز . فقط صوینی ایچیورسکز . بو حالده سزك تحریمکزدخی حکمسز قالیور » یوللو بر مقابله ده بولنه بیلور ایدی . انجق جهلی حسبیله بو مقابله ده بولنه مامش .

شمدی برهمنك حیوان اولدورمامك مقصدم مرحمتکاریمی الله لحمدن امتناع درجه سنده کی ریاضتی واقعا بر بطلاندر . واقعا خرده بیننك کندیسنه کوستردیکی حقیقت او بطلان ایله قیاس قبول ایده میه جك حقایق نسبه دندر . اما بو حال بیچاره آدمجکزی عمر مدتنجه باغلامش و فیوضات ... اوله جقنی امیدینی

قطعیلشدیرمش اولدیغی ایمـانندن جدا
ایلدیکی ایچون بویله خرده بینی پارەلرجه‌ـ
سنه موجب یأس اولمسی شـایان مؤاخذه‌ـ
میدر ؟

دیمك اولیورکه انسان یکیدن بر حکمت
کورەجك اولورسه اولابرقدرت تمییزیه‌سی
بولنملیده اکا کـوره او حکمت جـدیده‌یی
بالانتقاد تلقی ایتملیدر . والا یکیسی اسکیسنه
مرجح اولەماەق صـورتیله ندامتك دخی
برهمنده کوریلان ندامتدن دها بیوك ودها
طوغری اولمسی ممکن اولەبیلور .

هله شو زمانزده کنجلرمزدن برچوغی
حکمیات جـدیده‌یه رغبتده قراکلغه صا‌ـ
لدیرر جه‌سنه بر صولت کوسـتریورلرکه
کندیلرنده مطلـوبمز اولان قـدرت تمییز

حاصل اولوبده بو حكمتلره رغبتنك دخی
اندن صكره حصوله كلمش اولديغنه امنيت
ايده بيلمسه‌لك موجب ممنونيت اوله بيلور ايسه‌ده
تحصيل پروغراملری ذاتاً معلوممز اولوب
خصوصی مطالعه ايچون ياشلرينك
نه قدر مساعد اوله بيله‌جكی دخی ميدانده
ايدوكندن او قدرت تميزك كنديلرنده
موجوديتی بالطبع مشكوك اولور .
حال بويله اولنجه « فلان حكيم شو
مطالعه‌ده ايمش » ديه كنجمزك اومطا-
لعه‌يی بر عقيدهٔ اساسيه اولمق اوزره
قبول ايدی ويرمسی نه بيوك تهلكه حكمنی
الور ؟ ....

دوشونمليدركه فيلسوفينك بر بيوك
قسمنی مبدأ و معاد و خلقتده‌كی حكمت كبی

انسانی بو عالمده ایکن عوالم سائره‌دن امید وار و یاخود مأیوس ایده‌جك شیلردن عبارتدر . دیمك اولیورکه بر زهر حکمت انسانی تسمیم ایده‌جك اولورسه یالکز بو عالمده‌کی حیاتنی محو ایتمش اولمقله قالمیور حیات ابدیه‌سنی دخی محو ایتمش اولمسی ممکن کوریلیور .

بناءً علی ذلك شو پك بیوك بر مسلك جدید حکمت رئیسی عد اولنان ذاتك خلاصهٔ حکمیاتنی انتقاده کیرشمزدن اول قارئلرمزك تنویر انظاری ایچون بعض تمهیداته بر لزوم قطعی تحقق ایلیور .

مبحث

۲

« سویلیان و سویلنان »

بز شمدی یه قدر « سو یلیانه باقه ! سویلدیکنه باق » حکمنده قناعت ایتمش ایدك . بونك عربجه‌سی دخی غالبا « لا تنظر الی من قال وانظر الی ماقال » صورتنده ایدی . یاکلشمز وار ایسه مصحح الخطایا الحاج ابراهیم افندی خواجه‌مز تصحیحنه همت بیوررلر . واقعا قوجه قاریلر دخی « سویلیانه باقه سویلنه باق » دیرلر ایسه‌ده انلرچوجقلر اغزندن چیقان بعض سوزلرده غائبدن خبر چاشنیسی حس ایلدکلری ایچون بویله سویلمشلر در . بز ایسه « غائبی

اللهدن بشقه کیمسه بیلمز » حکمنه اصلا
چوزلمامك اوزره بل باغلامش اولدی .
یغمزدن اویله قوجه قاری لقردیلرینه
دکل آ صورت ظاهرده ارککوپك چوق
شیئه وقف اولدقلری دعامنده بولندقلری حالده
بو مثللو غرائب اعتقاد وعجائب ادعالرندن
طولایی بزجه قوجه قاریلردن فرقی هیچ
حکمنده بولنان رجالك دخی سوزلری
اون پاره ایتمز .

حاصلی بز سوینیانه باقیوب سویلنانه
باقلق حکمتنده ایدك . واقعا بر حکم
دها واردرکه اوده :
کلامندن اولور معلوم کشینك کندی مقداری
صورتنده نظم ایدلمشدر . بو حکم
بزم قبول ایتمش اولدیغمز حکمتلرکدندر

تطبيق اولنه‌میه‌رق بر انسانك مقداری
كلامندن معلوم اوله‌جق اولورسه
اوحالده سویلیانه باقیوب یالکز سو-
یلدیکنه باقق دخی حکمسز قاله‌جغی
وكندی مقداری كلامندن معلوم اولنجه
كلامندن ماعدا كندیسنه دخی باقلمش
اوله‌جغی دركار ایسه ده شو پنهوری
مطالعه ایدنجه ایلك قبول ایتمش اولد-
یغمز حكمت كیروده قالدقدن ماعدا شو
ایکنجی حكمت دخی بالكلیه بعید قالمسیله
نظر اهمیتز آچلمدقجه آچلمغه باشلادی .

عجبا شو پنهورك كرچكدن بر
حكمت جدیده مؤسسی اولدیغی نظرمزده
قطعیاً تحقق می ایلدی ؟
عجله ایتمیه‌لم .

سزه برسوز سویلمشلر . سز دخی
اوسوزی بکنمشسکز . اما اوسور
حقیقةً طوغری ومحض حکمت اولدیغی
بحثك خارجنده اوله‌رق اوسوزی سز
کندیکز بکنمشسکز . بکندیککز سوزك
حکمنی‌ده طوته‌جق دکلمیسکز ؟ طوتمیه‌
جق اولسه‌کز بکنمش اولمقلغکز عبث
اولور . یا اوسوزك صاحبی فعلاً
بالکلیه سوزینك خلافنده ایسه ؟

« سن اکا نه‌باقیورسك ؟ سوزی
طوغری‌یا ! اکاباق » دیرسکز اما سزه
جواباً دیلیورکه : « اکر سوزك طوغری
اولدیغنه سوز صاحبنك کندیسی ده
قطعیاً قائل اولسه ایدی کندی سوزینی
کندیسی طوتار ایدی . مادام‌که طوتمیور

دیمك اولیورکه کندی سوزینی کندیسی
بکنوب تصویب ایتمیور . درحال بنم
او سوزی بکنمش اولمقلغم برخطا اوله
بیلور . اوخطا دخی یابنم فطانتمك
قلتندن و یاخود قائلك مغسطه و مغالطه
ده کی مهارتندن نشأت ایلیه بیلور »

هله کشینك کندی مقداری کلامندن
معلوم اولمق لازمکلور ایسه مثلا « آچلق
طوقلقدن خیرلیدر » دیان آدمك اهل
ریاضتدن اولمسنی تصور ایدرسکز .
برده اوآدمك او بورلقدن معده فسادندن
مضطرب اولدیغنی کورنجه اکلارسکزکه
بوسوزی سویلیان کشینك کندی مقداری
سوزندن اکلاشیله مامشدر .

شو مقدمه یی بسطدن مقصد شو پنهو .

نرك اول باول كلامندن كندى مقـدارى
اكلاشيله ميان كشـيلردن اولديغى و يالكز
سـن يلمديكنه باقه‌رق سـويلميانه باقلماق
حكمنه اتباع ايديله جك ذواتدن دخى اولمديغى
قضيه سيدر .

شو پنهو نره ديمش ؟ اصابتى وارايسه
نره سنده خطاسى وارايسه نره سنده ؟ ....

او ! طوركز باقه‌لم ! حريفك تك برسوز
سويلمش دكل كه ! نه‌لر سويلمش نه جواهرلر
يوورطلامش ! هم ده سـوزلرى سحر كبى
تأثيرلى ! بويله مهم برآدمـك سـوزلرينى
ايرادن اول كنديسـنى سزه بر كوزجه
طـانتمق لازمدر . زيرا شمديكى حالـده
ايكى سـوزجكز ايله تعيين ماهيـتى
بمه حال لازم كلورسه « بوآدم كنديسندن

اول کلمش حکمادن همان هیچ بریسنی بکنمه‌یکی وکمسه‌یه بکندیرمدیکی کبی کندیسی دیارعدمه تکرلند کدن صکره وحتی الی غیرالنهایه کله‌جك حکمایی بکمك احتمالنی دخی سلب ایتمك درجه‌لرینه وارمشدر » دیه‌جکز .

صحیحمی ؟ بو قدر اقتدار ها ؟

هپ عجله ! هپ صبرسزلق !

مبحث

۳

« حکمت وحکیم »

حکمت دینلان شیئك هنوز قطعیاً معرف اولمدیغنی بومبحثده بدأ کلام اتخاذ ایدر ایسه‌ك بزه « تعریف اولنه میان برشی ایله بیهوده اشتغال حماقت دکلیدر » دیه

بیلورسکز . هم ده بر بوسوز کزی کلیاً
رد ایده‌میوب دیرز که :« نه یاپه لم ؟ بو
اشتغالده بکارجه آدملر هم ده ال عاقللر
بولنمشلردر . هیچ بریسی ده مشغول
اولدیغی شیئی قطعیاً تعریف ایده‌مامش
اولدیغندن اشتغالات واقعه‌سنی جمله
تعییب ایدر ایسه کز جمله‌سی ده سنس
چیقاره‌مامغه مجبور اولملیدر ! »

مبالغه ایدیورز ظن ایتمیکز . هانیا
بر علم واردر که بزاکا « حکمت » دیرز .
اوروپالیلر دخی « فلیسوفی » دیرلر . نه
بزم حکمتمز نه ده انلرك فیلسوفیسی قطعیاً
معرف دکلدر . ایشته قاموس ! باقیکز
« حکمت » حقنده نه دیور :

« الحکمة . حاك کسر یله عدل وعلم

وحلم ونبوت وقرآن و انجيله اطلاق
اولنور . مؤلفك بصائرده بيانه كوره
منع عن الفساد و منع لقصد الاصلاح
معناسندن مأخوذدر . علما تعاريف
متعدده ايله تعريف ايلديلر . و اكثرى
صفات الهيهدن اولان حكمتى «معرفة الاشيا
وايجادها على غاية الاحكام والاتقان»
عنوانيله وحكمت انسانيه‌يى «معرفة
الموجودات و فعل الخيرات» عبارتيله
تعريف ايلديلر . و تنزيل مبيننده مذكور
اولان حكمت وجه مذكور اوزره عدل
وعلم وحلم ونبوت وقرآن وانجيل معنالرينه
واردر . وطاعت بارى وفقه ودين وعمل
بالدين وخشيت وفهم وورع و تقوى و
عقل وقول و فعلده اصابت و تفكر

فی امر الله تعالی و اتباع امر معنالرینه ده مستعملدر »

شمدی بو سوزلرك هر برندن بر بشقه تعریف چیقمزمی؟ بو قدر تعریفات متخالفه ایله تعریف اولنان شی هیچ ده تعریف اولنمامش حکمنی المزمی؟ اوزو باجه بزم قاموسك مقابلی دیمك اولان انسیقلوپه دیده دخی « فیلسوفی » کلمه سنده هر کسك بونی کندی نقطهٔ نظرلرنجه بر بشقه صورتده تعریف ایلدکلری بیان اولندقدن صکره فیثاغوردن باشلایه رق بو کونکی حکمایه قدر برچوقلرینك ایتدکلری تعریفلر ذکر اولنیور . بونلرك جمله سنی یازه جق اولسه ق سوز اوزار . هم ده اوزانان سوزدن هیچ بر حکم قطعی

استخراج اولنه‌مز . بناءً علیه بز یالکز
فیثاغورك تعریفنی ایراد ایده‌لم که اندن
اولکی حکما « عاقل » عنوانی الورلر
ایکن فیثاغور « محب عقل » معناسنه
اولان « فیلسوف » عنوانه حسب
التواضع تنزل ایتمش و بو عنوانك نه دیمك
اولدیغی کندیسنه صورلدقده بروجه آتی
برده ایضاحده بولنه‌رق شو حالده فیلسو-
فینك واضعلرندن عد اولنان بو ذات
فیلسوفینك ایلك تعریفنی ایتمش دیمکدر .
او تعریف دخی شودر .

« انسانك حیاتی ینه او انسانه
یونانستانك عمومی او یونلری ایچون خلقك
اجتماعلری کبی بر صورتده کورینور ایدی .
بر طاقلری بو او یونلره متاعلرینی صاتمق

ویاخود متاع صاتون الق وساتر بر طاقملری ظفرتاجلری قازانمق و بر طاقمی دخی یالکز تماشا ایتمك ایچون کیدرلر ایدی . بونك کبی انسانلر دخی بو حیاته بر بشقه عالمدن بر بشقه طبیعتدن کلمشلر جهسنه کلهرك بعضلری شان وشرف ارارلر . بعضلری مادهٔ ثروت وسامان ارقهسنده قوشارلر . پك آز بر مقداری دخی طبایع اشیایی تتبع ایله تماشاده بولنورلر . ایشته بو مقدار قلیل آدملر فیلسوفلردر »

دیمك اولیور که فیلسوفی دخی طبایع اشیایی تدقیق وتتبعدن عبارت اولمق لازم کلیور ایسهده فیلسوفی حقیقةً بوندن عبارت اولمق لازم کلنجه اول باول فزیق ایله کیمیانك فیلسوفی اولمسی اقتضا ایلر .

حالبوکه نه فیلسوفی بونلردن عبارتدر نه ده
بونلر فیلسوفیدن خارجدرلر .

شرقده غربده فیلسوفی یعنی حکمت
ایچون یاپلمش اولان تعریفلری خیر ایدر
ایسه‌ك بوندن چیقه‌جق خلاصه « هر شیئك
هر حکمك طوغریسی » اوله‌بیلور .
یا اوته طرفده برشوپنهورکوررده بونك
بر حکمت جدیده واضعی اولدیغنی خبر الور .
سه‌کز یکیدن سویلدیکی سوزلر شمدی‌یه
قدر سویلنمش اولان طوغریلرك دها طو-
غریسی اوله‌جغنی درحال تسلیم ایتمزمیسکز؟
یا بو حکمی ویردکدن بشقه برده اوآدمك
کافهٔ فعلیاتنده کندی سوزینی کندیسی
تکذیب ایلدیکنی کورنجه نه یاپارسکز ؟
سویلدیکی سوزه‌می باقارسکز بوقسه

كنديسنه‌می؟ بویله بر آدمك كندی مقداريني
كلامندن معلوم ایدنمـكه‌می چالشورسـكز؟
یازیق سزه !

فقط هنـوز عجله ایتمیـه‌لم . هیچ بر
وقتده عجله ایتمیه‌لم . بو یله شیلر فرصتك
قاچمسیله كلیاً ضایع اوله‌جق شیلردن دكلدركه
عجله‌یه مجبور اوله‌لم .

« حكمت » هرشیئك هرحكمك طوغریسی اوله‌جق دكلمی ایدی ؟ اوطوغری‌یی
كیم كوره‌جك ایدی ؟ بس بللی كه حكیم !
اما هانكی نقطه‌دن كوره‌جك ؟ بونی هیچ
دوشونمیه‌جكمی یز ؟ حكیم افندی منطقهٔ
حاره‌ده ایسـه صیجـاغك تحمل كدازبر
مصیبت اولـدیغنی كـوره‌جك و بونی‌ده
او شـیئك طوغریسی اولمق اوزره حكم

ایده‌جلك . یا منطقهٔ منجمده‌ده بولنور ایسه ؟ درحال انك تحمل کداز مصائب و بلایاون کوردیکی صیجاق عین نعمت اولمیه‌جقمی ؟

قناعتك ایی برشی اولدیغنی کیم انکار ایدر ؟ فقط قناعتك ایی برشی اولدیغنی سویلیان حکیم فلمنك پینرینك ایچنده یووا یاپمش اولان فاره اورسه ؟ ....

فقره معلومی ؟ فاره‌نك بریسی برکاه فلمنك پینرینی داش ایچنه کیرمش . ارقداشلری چالوب چرپمق ایچون کندیسنی بر یره کیتمکه دعوت ایلدکده « ارقداشلر ! بن ارتق خرسزلقدن‌واز کچدم . بوندن‌صکره قناعتمله یاشایه‌جغم . شوراجقدن بریره کیتمم » دیمش .

اكر بو قناعتی دیوار قوغونده ایکن کوسترمش اولسه ایدی بلکه بر نقطهٔ نظره کوره طوغری یاپمش اولور ایدی . حالبوکه فارهٔ حکیم جنابلری فاره نوعنك حسرتی اولمغه لایق بر کله پیر ایچنده در!

نه ایدی بزم شوپنهوئر دخی بر حکیم ایسه ده هرشیئك طوغر یسنی کورمك ایچون هانکی نقطهٔ نظردن باقیور؟ انی ده کورملی دکلمی یز؟

شوپنهوئر بونی بزه کندیسی کوستریور . مترجمین احوالندن بریسنك بنه فیلسوف مومی الیهك کندی اثرلرندن استخراج ایدلمش اولمق اوزره شو حالنی یازیور :

« هنوز آیواتوکلی بر کنج فیلسوف شو

پنهـوره کلوبده فیلسـوفلغه سـ لموك
ایچون رأینی صـورنجه شـو پنهورُ اکا
دیرکه : — « یلـده یکرمی بیـك فرانق
وارداتکزوارمی ؟ بالطبع اوکنج کندیسنه
« خیر ! » جوابنی ویره‌جکندن‌شو پنهورُ
اکا دیرکه : — « اویله ایسـه فیلسوفلغی
ترك ایدکز دوستم ! زیرا انسان‌فیلسوفی‌یه
خـدمت ایچـون یاشـاملیدر . بوقسـه
فیلسـوفی‌یی صنعت اتخـاذ ایدرك انکله
یاشـایه‌مز . حالبوکه هم ایراد صـاحبی
هم‌ده فیلسوف چراغی اوله‌جق اولسه‌کز
سزه بر اوچنجی شی لازم‌کلـور ای‌بنم
کنج دوستم اوچنجی‌یه اقرار دخی اقتضـا
ایدرکه واقعـا بو اقرار کلیاً قطعیـاً ترك
شهوت اقراری دکلدر . زیرا برفیلسوف

هرشیئی وهرشیئدن ماعداسنیده طانیق لازمدر . فقط بو اقرار بکارلق اقراریدر . برنکاحلی قاری برفامیلیا حریت فکریه مز ومطالعاتمز اوزرنده نفوذکلی کوسترر . هله جمله دن اول دارالمعارفلردن قاچلیسکز . بکا اینانکز دارالمعارفلرده یالکز حکومتلرك حمایه ایتدکلری مسالك حکما تدریس اولنور . فیلسوفی تدریسنه مخصوص اولان رحله لر کلیسالرك شعبه لری حکمنی المشلردر . حالبوکه شونی قطعیاً بیلملیسکزکه خرستیانلغه مخصوص بر علم حساب وهندسه اولمدیغی کبی خرستیانلغه مخصوص بر فیلسوفی دخی یوقدر .

ایمدی بر حکیم قانت ایله برده شوپنهور

مخلصکزك کتابلرینی اوقودقدن صکره
کندی کندیکز ایچون دوشونکز ۰ او
حالده یکرمی عصرلق چیفتلق ایله قرون
وسطی کبی بر دورك ذهنکزه ییغمش
اولدیغی ظنون باطله‌یی طرد ایدرك انلرك
کوسترده‌کری ربوبیت بیله انسانلر ایچون
بر فکر خلق اولدیغنی و بلکه والده‌کز
خانمك سزی یتاغی اوزرنده دیز اوستنه
چوکتده‌رك و اللرکزی چاپراسته واری
کوکسکزه کوتوره‌رك کندی تکلم
ایلدکاری کلمه‌لری سزه دخی سویلتمکه
باشلادیغی زماندنبری بو فکرك سزه
کلدیکنی کوررسکز ۰ قوپرنیق کلیسالرك
ربنی کوکلردن طرد ایلدی ۰ حقیقت
حالده جناب الله هر یرده حاضر و ناظر -

در . اوزرینه یازدیغکز لوحه‌ده‌ده
حاضردر . ومبارک ارقه‌کزک طیاندیغی
صندالیه‌ده‌ده ! بر برچ اقلری و یاخود
اسپنچیار شاکردلری کبی مادیوندن دخی
اولمیکز . فقط صافی بر روح پرست هیچ
اولمیکز . زیرا روحانیلره قناعتدن عبا-
رت قالور ایسه‌کز کلیسا لوحه‌لرنده کور-
دیکمز وجودسز و یالکز قنادلی باشدن
عبارت ملکلره بکزرسکز . فنونی تتبعدن
آیرلمیکز . حکمتکزی دخی آثار و افعال
اوزرینه بنا ایدکز . ایشته بو صورتله
فیلسوف اولورسکز . هایدی دوستم
بودا جنابلری سزی حمایهٔ مقدسه‌سی
آلتنده آلسون ! »

شو سوزلر شو پهلوانک اوچ اثرندن

النمشلر ترکیب اولنمشلر ایسه‌ده بو سوزلرك
کافه‌سی کندی قلمندن چیقمش اولدیغنه
شبهه یوقدر . دارالمعارفلره کیرلمامسی
ونصرانیته اینانلماسی کبی وصایا دها
شمدیدن بوراجقده اول قدر حکم کوتور-
مزلر واك صکره‌کی آثار و افعال اوزرنده
بنای حکمت سوزی اصلا کوزمز
اوکندن قاچمز ایسه‌ده فیلسوف اولمق
ایچون اولا یکرمی بیك لیرا واردات
سنویه بولنمق شرط اولمسی عینیله قلمنك
پینری ایچنده‌کی فاره‌نك فیلسوف اولمسنه
بکزه‌مزمی ؟ دیمك اولیورکه بو واسی پینر
کلله‌سی ایچنده اولمیان فاره اوقناعت
فیلسوفانه‌یی کوستره‌میدجکی کبی یکرمی
بیك فرانق واردات سنویه‌سی اولمیان

آدم دخی. فیلسوفلق طاسلامیه جق ایمش .

یا یکرمی بیك فرانقلق آدم اولمق موقعنده بولنان بر کیمسه او نقطهٔ نظردن هر شیئك طوغریسنی کوره بیله جکمی ؟

ایشته بوراسی او قدر تحفدرکه بو سؤاله « خیر! » جوابنی ویرمك ایچون شوپنهورك سزی استعداد رجولیکزدن منع ایتامکله برابر تأهلدن منع ایتمسی قضیه سنی دوشونمك لازم کلیور . کندیسی هیچ تأهل ایتمامش یعنی انی تجربه ایلمامش بولند یغی حالده فنالغنی نصل حکم ایلیور ؟ هله قوهٔ شهوانیه دن مشروعاً استفاده یی منع ایلدیکی حالده غیر مشروع صورتنده مساعده ویرمسی نه حکمده قالیور ؟

ایمدی حکمت « هرشیئك هر حکمك
طوغریسی » ایسه حکیم دخی هر شیئك
طوغریسنی یاپان آدم اولمق ضروریدر .
قولی فعلنه اویمیان آدم کندی کندیسنی
تکذیب ایتمش اوله رق کاذب ایسه « حکیم »
دکل « شاهد » بیله اوله مز .

مبحث

٤

« شوپنهورك کندیسی »

بو آدم ۱۷۸۸ سنه سنده المانیاده
دانسیق شهرنده تولد ایدرك باباسی بر
زنکین تاجر و اناسی دخی بعض آثار ایله
اشتهار ایلدیکنه کوره بر ادیب ایمش .
باباسی بر انکلیز قدر سیاحتی سودیکندن
شوپنهور والدینیله برابر المانیا بلچیقا

اسویچره فرانسه و انكلتره‌یی چوجقلغنده
كزمش . طقوز یاشنده هاورده كندیسنی
بر مكتبه قویمشلر كه ایكی سنه صكره
اوراده لسان مادار زادی اولان المانجه‌یی
اونوتمش و بعده براز زمان دخی لوندره‌ده
براقمش . باباسنك مرامی كندیسنی تاجر
ایتمك ایكن ۱۸۰٤ سنه‌سنده حریفجك
وفات ایدنجه شوپنهور ارتق بر دستكاه
باشنده آلیش ویریش ایتمكدن ایسه ادبیاته
حكمیاته سلوكی ذوقنه دها موافق
بولمش . بابا میراثی كندیسنی چالشمقسزین
یچنه بره‌جك درجه‌ده اولدیغندن اون التی
یاشنده فاعل مختار قالان شوپنهور المانجه
فرانسزجه ایتالیانجه‌دن ماعدا اسكی
لاتین و یونان لسانلرینی ده تحصیله بذل

ماحصل اقتدار ایدرك علم معدنیات نباتات
وتاریخ و پسیقولوژی و کمیا و سائر فنونی
بالاکمال خاصة فیلسوفی ایله اشتغال ایچون
قانت و فلاطونك اثار ینی ترجیحاً اوقومغه
باشلامش . هله فلاوته و کییتارا چالمغی
دخی حکمتك جمله متمماتندن بیلمش که
دنیاده برلذت بولهماىق مسلکنه سالك
اولهجق بر فیلسوف ایچون لذائذ مو-
سیقیهدن حصهمند اولمغه چالشمق حقیقة
غریبدر .

لکن دنیاده النهجق لذت اولمدیغنی
ادعا ایلیان بو حکیم اویله ظن اولنهجغی
وجهله کتبخانهسندن طشاری یه چیقمز
و هر تتبعاتنی کتابلر اوزرنده ایدر تند رو
و درشت مشرب بر شی اولیوب شیق

کیلیور تیاترولری بالولری حتی جانبازلری
بیله سورو دنیانك هرکوشه بوجاغنی اوکر-
نمکه چالیشور ایدی . حتی مترەسلرینك
بریسندن برده ولد غیرمشروعی تولد
ایتمشدرکه بوحال کندیسی کبی فیلسوف
اولان دەقارته دخی واقع اولمشدر .

هر نرەده بولنسه ذوق وصفا معتادی
اولوب یالکز عشرت الله دوئللودن پك
زیاده خوف ایلیان وفقط قومشوسی اولان
برترزی قادینی دوکمکه قدر عاجزلره قهرما-
نلق کوسترمکدن دخی چکنمیان بوذات
محترم بر ارەلق برلینه کلەرك دارالمعارفده
حکمت خواجەسی اولمش ایسەده هنوز
نه مؤلفاتنجه ونەده شخصنجه هیچ براهمیتی
بولنمدیغندن اوته طرفده مهم هەکل

مستمعیندن خالی هیچ بر یری قالمیان درسخا
نه ده تدریس ایلدیکی حالده شو پنجر
عادتا بوش صردلره قارشو درس حکمت
ویردیمش.

حیات بشریه‌یی بر قندیلدن عبارت
کوروب «پوف» دینجه سونه‌جکندن
بویله سریع الزوال رشیده اهمیت ویله
و برلمامسنی و معیشت بشریه‌نك عادتا بر
قومدیا اوله‌رق انسانلرك دخی دنیا دنیلان
بر ساحه تماشا اوزرنده ایشته او معیشت
قومدیاسنی اوینار آقتوردن عبارت اولمسیله
معیشتده دخی جدیت آرامق عین حماقت
صاییله‌جغنی مقدمات مقنعه ایله تأمین ایلیان
فیلسوف افندینك اولوم دنیلان و ایشته
قندیله «پوف» و معیشت قومدیاسنك

صوك پردەسنی ادارە ایدنلرە « لاشـقا »
دیمکدن عبارت بولنان شیئك یاقلاشدیغنی
کورنجە سزك بزم قدر قورقەرق وبلکە
سزدن بزدن زیادە تترەیەرك قـوپروغی
اوموز لایوب طبانە قوت قاچدیغنی کورر
سەکز قهقهەلر ایلە کولمزمیسکز ؟
اوت ایشتەشو پنهورك بوتحفلغی دخی
١٨٣٠ سـنە سندە برلیندە قولرا ظهـور
ایلدیکی زمان کورلشدر ٠ زیرا درسـنە
منتظماً دوام ایدن و بریسی مانژ اوستەسی
دیکری اچقە تبدیل ایدن صراف واوچنجیسی
دیشجی و دردنجیسـی دخی بریوز باشی
متقاعدندن عبـارت بولنان درت نفر شا ـ
کردلرینی ترك ایلدیکی کبی برلیندەکی قولرادن
یعنی اولومدن قاچوب کیتمشدر ٠

بو قرارده شو مشهور صولوغی
فرانقفورتده الهرق عمرینك بقیه‌سی اولان
یکرمی طقوز سنین طویله‌یی هپ اوراده
کچیرمشدر . یاشادقجه اولومدن خوفی
آرتار ایدیسه‌ده ۱۸٦۰ سنه‌سی ایلولینك
یکرمی اوچنجی کونی تمام البسه‌سنی
کیمکده ایکن اولوم دیدکاری قهرمان
او پیردانانك بردن بره خرقلاغنه صارلدیغی
کبی کلیم اوزرینه سریلویرمشدر .
جان عزیزی اومعزز ومحترم دریسی
ایچنده یتمش ایکی سنه صاقلامش ایدی .
بومدت طویله‌یی ایسه یالکز باباسنك قازا -
ندیغی پاره‌ایله بکارلق حالنده وبرصورت
مطرده‌ده کچیرمش اولدیغندن برکونلك
صورت معیشتنی کورمك بتون عمرینی

کورمك دیمك اولورکه اودخی صباحلین
الافرانغه ساعت سکز ده قالقمق و بر
انکلیزك یقاندیغی کبی سونکرلر ایله یقانمق
کندی قهوه سنی کندیسی پیشیرمك و یازی
خانه سنه چکوب صباحك تازه قفاسی ایله
برچوق یازی یازمق و بعده پالطوسنی
اوموزلامزدن اول فلاوته ایله بر قاچ هوا
چالوب قوشلق طعامنه کیتمك کزمکه
چیقمق منتظماً تایمس غزته سنی اوقومق
بعض کره اسکی کتابلری قارشدیرمق
اقشام طعامنه وبعده تیاترویه کیتمك نهایت
کلوب بر ده اعلا اویقو چکمکدن
عبارتدر ٠

اما بوفقره مز شو پنهورك احسن
احوالنی کوسترر ٠ بوندن ماعدا کندیمی

اوقدر مراقلی موسوس قورقاق حدتلی بر
آدم ایدی‌که مثلا کندیسنه بر مکتوب کلسه
مطلقا بر فنا حوادث و یره‌جکی حکمیله
صاب صاری کسیلور کیجه ادنا بر پاطردی
اولسه او یقوسندن او یاتوب یتاغی ایچنده
بوز کسیلور و بر ثانیه صکره بردن بره
جرأته کله‌رك طبانجه‌لرینه صار یلور
از بجق خسته اولسه اوله‌جکنه قناعتله
عقلی باشندن کیدر وشاید یانغین ظهور
ایدر ایسه چابق قاچه بیلمك قراریله دائما
اوتوردیغی خانه‌لرده برنجی قاتده اوتورر
کندی اوستره‌سندن بشقه براوستره کوره‌
جك اولسه کندیسنی بوغازلیه‌جقمش قدر
اورکر وهانکی هوتلده بولنسه قدحنی
کمسه قوللانمسون دیه سفره‌دن برابر

قالدیرر و ینه کندیسی برابر کتورر
واقعه‌سندن التون و کومش کبی نقود
اولانلری شورایه بورایه متفرق برلره
صاقلادیغی کبی بانقه بلیتلرینی دخی کتابلرینك
کاغدلری اره‌سنه قویه‌رق شاید خرسز
برقسمنی چالار ایسه دیکر برقسمی کندیسنه
قاله‌جغنی حساب ایدر وحسابلرینه کمسه
واقف اولمسون دیه ایراد ومصارفنی روجه
ویاخود لاتینجه یازار . شمدی بوحالده
بولنان برآدمی چلدیرمش دیه دار شفایه‌می
کوندیررسکز بوقسه معلم دیه برفیلسوفی
رحله‌سنه‌می اوتورترسکز ؟

فقط نه‌چاره‌که بو آدم ادارهٔ افکاره
وتحریك خامه‌یه باشلادیغی زمان حقیقةً
مستمعلرینی اهتزازه کتوره‌جك صورتده

سرد مطالعات ایلدیکندن اکرچه شهرتی
براز کج قالمش ایسه‌ده اوقدر بیومشدرکه
آثاری اوروپاجه هرلسانه ترجمه اولنه‌رق
اوروپانك هرطرفندن هرسنه برچوق
بیوك آدملر صورت مخصوصه‌ده کندیسنی
زیارته کلمکه باشلامشلردر . بوآدمك
انظار عمومیه‌ده‌کی اهمیتی وولتردن
ماعدا هیچ برحکیمده کورلمش اولمیوب
اسمی آحاد ناسه وچوجقلر اغزینه قدر
یایلمشدر . واقعا اثاری بیك طرفدن دوچار
مؤاخذه اولمش ایسه‌ده بیك طرفدن دخی
اودرجه‌لرده تحسین ایدلمشدرکه شوپنهور
کندیسنی بر «مسیح» و مسلك حکمتنی
قبول ایدن بعض کسه‌لری دخی «حواری»
عدایلدیکی حالده ماهیت ابتدائیه‌و صحیحه‌سی

برلطیفه‌دن عبارت اولمق لازم کلان بوقضیه
کیت کیده جدیت دخی پیدا ایلمشدر .

بز بو اثرده کی تدقیقاتمزده «سویلیانه
باقه سویلنانه باق» حکمنی ولوکه
موقةً اولسون برطرفه قویه‌رق
«کلامندن اولور معلوم کشینک کندی مقداری»
سوزی دخی شوپنهوره تطبیق اولنه‌میه‌
جغنی کور دکدن و حکمت هر شیئك
طوغریسی اولمق لازم کلدیکی کبی حکیم
دخی هرشیئك طوغریسنی یاپان آدم اولمق
اقتضا ایلدیکنه قناعت کتوردکدن صکره
شوپنهورك کندیسنی ده بوصورتده طانیغه
مجبور ایدك . ایشته طانیدق . حتی
کندیسنه مسیح جدیدو تلامیذینه حواریون
جدیده چاشنیسنی ویرمسندن دخی اکلا .

شیله جغی اوزره بو آدملك دین خلافنده
بولندیغنی دخی کسدیرمش اولدق ایسه‌ده
یالکز شو پنهور دکل الیوم اوروپاجه
سائر برطاقم حکما دخی « دینداراق » سو-
زینی اوصاف معیوبه‌دن و هماندن
« ساخته کار » لفظنه مرادف کلماتدن عد
ایلدکاری مناسبتیله اشبو تمهیداتمزده
قضیه‌نك بوجهتی‌ده موقع تدقیقه چکمکه
لزوم کوردك .

مبحث

« اوروپانك دینسزلکی نه‌دن عبارتدر »

اوروپانك دینسزلکی مسئله‌سی برمسئلهٔ
حکمیه اولمقدن زیاده برمسئلهٔ تاریخیه‌درکه
« مفصل » سرلو حه‌سیله قلمه المقده

بولندیغمز تاریخده بو مسئله‌یه بحث تمهید ومحاکمه ایدلمکده‌در . اخیراً یازیلان « قانولیقلرك مقدمات انقراضی » عنوانلی اوجلدلی حاشیهٔ طویله‌مز بو مسئله‌نك دخی مقدمه‌سی اولوب انی تعقیب ایدن متون وحواشیٔ سائره دخی کیفیتك تاریخ نقطهٔ نظرندن حلنی اتمام ایلیه‌جکدر .

بو مسئله‌نك حکمت دینیه‌جه صورت حلی ایسه نصارانك اهل اسلامه تعرض یولنده‌کی نشریاتنه مدافعهٔ یکرمی سنه‌لر نشر ایلمش اولدیغمز « مدافعه » عنوانلی اوچ جلدده اطرافیله و محاکمات لازمه‌سیله کوریلور .

ایکی درلو صورت حلی احدهما یه ممزوجاً بوراده خلاصه ایتمك لازمکلنجه

شو وجهله خلاص ایدیلورکه:

عن اصل یهودیلکدن عبارت بولنان نصرانیت یهودیلك عالمنده مظهر حسن تلقی اوله میوب ده فلاطونا آلهی مسلك حکمتنه سالك حکما النه کچدیکی زمان بر طرفدن انجیل شریف کبی بر کتاب مقدس سماوینك (درجه سی شمدیکی انجیللردن استدلال وتعیین اولنه میان) ارشادی و دیکر طرفدن فلاطونیلرك اکمال واتمامیله قدیم بت پرستلك اوزرینه بحق ترجیح اولنه بیله جك صورتی المش ایکن پاپالر مجرد کندی منفعتلرینك تأمینی ایچون ظلمت جهل ایچنده قالان خلقه خوش کورینه جك هرشیئی دینه ادخال ایده ایده بت پرستلکك نه قدر اباطیلی وار

ایسه جمله‌سنی طولدیرمشلر ایدی . ایشته
عظیم و جسیم معبدلر یاپمق و درونلرنده
مومل یاقق و مسطح و مجسم رسملر قویمق
و بر چوق بورطیلر پیدا ایتمك و یالکز
مسیحی دکل کایساء اعزه‌سی دیه برچوق انسا-
نلری ر بوبیت مرتبه‌سنه چیقارمق وقارنا-
وال مسخره‌لقلری کبی شیلری دخی عادات
دینیه حکمنه قویمق و نصرانیتك دنیاجه
هیچ بر علاقه‌سی اولمامق لازم ایکن
انی بر حکومت مستبده و مسلطهٔ دنیویه‌یه
چویرمك مثللو احوال بودینی صورت
ابتدائیه و اصلیه‌سندن اوقدر چیقارمشدرکه
مشهور لوترك پروتستانلغی تأسیس ایله
ممکن مرتبه دینی تطهیره چالشمسندن‌پك
چوق اول ژان و یقلف وژان هوس کبی

نصرانیت صحیحه و صافیه غیرتکارانی
بودینلک علیهنه قیام ایله اوروپانی یالکز
مباحث دینیه ایله دکل مقاتلات مذهبیه
ایله زانغر زانغر تترتمکه باشلامشلردر ·

نصرانیتجه تجددات دینیه‌یی لوتر
دخی اتمام ایده‌مامشدر · زیرا پروتستا-
نلق مذهبنکده برطاقم مسالك مختلفه‌سی
ظهوره کله‌رك انلرك اربابی دخی تدقیقات
دینیه‌ده ایلرولیه کیتمشلردر · واقعا
بوصورتده‌کی تجددات نصرانیه اصل
« دین » دنیلان شیدن انتظار اولنه‌جق
حقیقتی میدانه قویه‌میوب بر انسان
اولادینك الوهیتنه قناعت کبی بطلان
اساسی ینه دوام ایده کلمش ایسه‌ده‌اوته
طرفدن حقیقتی کندی عقللری وفکرلریله

بولمغه چالیشان برفرقه حکما دخی ظهور
ایدرك دیانتی عبادتی الوهیتی فلانی
جف القلم انكاره كیریشمشلر ورؤساسندن
بریسی بزجه خیلی معروف اولمغه باشلامش
اولان وولترا ولمسندن دخی استدلال
اولندجغی اوزره بونلر انسانلر ایچون
برحریت افكار یولنی آچمق عزمیله
اومیدان مناقشه یه اتلمشلردر ٠

اشبو حكمیات جدیده اربابنك
افراطلری كیده كیده سیاسیاته دخی
انتقال ایدرك اول قدر مدهش فكرلری میدانه
قویمشلردركه اربابی دنیاده ده آخرتده ده
پریشان ایده جكنی عقول قاصره
اصحابی بیله اذعاندن عاجز قالمز ٠

واقعا بونلره صورلسه اسمی « دین »

اولدقدن صکره اسلامیتی ده قبوله تنزل ایتمزلر . انجق کندی اجتهادلرینك یوزلرجه سنده کوریله جکی اوزره حکمت اسلامیه نك پك چوق احکامنی بونلر کویا کندی حکمتلرینك اسلری اولمق اوزره قبول ایتمکده درلرکه شو قبوللر یله اعتقاد وعنادلری اصلا توفیق اولنه مز .

ایمدی بوکونکی کونده « اوروپانك دینسزلکی » دنیلدیکی زمان بونی علی الاطلاق بر انکار عد ایتمکه امکان یوقدر . هم حقیقةً حتی حکمت دینیه جه دخی بو امکان یوقدر . زیرا دیانتدن الوهیتدن اورکه رك قاچوب قورتلمق ایستیان زوالیلر هانکی طرفه قاچسه لر « الا بسلطان » حکمنجه ینه سلطان کائنات اولان جناب

حقده قاچمش و بو فرار ایله تمام یکه دین حقده کیرمش اولمق حکمنی اورلر . بناءً علی ذلك بزم کبی بر حکمت متینهٔ اسلامیه یه نائلیتله هرحالده نصرانیت عالمی دیمك اولان اوروپانك حکمت دینیه‌سنه بیله سمع قبول عطفنه تنزل ایتمیه‌جکلری درکار اولان ارباب سلامتك ارتق دینسزلك دنیلان اوروپا حکمیات مشوشه‌سنه علی العمیا قاپیلی و برملری جائزمی اولور ؟

بز دوشونه‌جکزکه انلرك دینسزلکلری یکه کندی دینلری علیهنه بر عصیاندن عبارتدر . هم بو عصیانده حقلری و هیچ اولمزسه معذوریتلری مسلمدر . زیرا انلرك دینلری بر اسارت فکریه دیمك اولوب اوزنجیری قیروبده حریت

فکریه عالمنه جان آتدقلری زمان برچوق
کوشه‌لرده اصل حریت تادهٔ فکریه‌نك
واصل اوله‌بیله‌جکی حقایق اسلامیه‌دن
برچوقلرینه بلا اختیار وعن جهل واصل
اولمقده‌درلر . بو حالده جناب فیاض مطلقك
فیض ازلی وابدیسندن امیدواراوله‌بیلورز که
اودیهٔ ضلالتده‌نك وتاب حقایقجو یانه‌لری
نهایتنده حقایق محضه وقطعیهٔ اسلامیه‌یه
ملاقی اوله‌لرده اشبو بیچارکان ضالین
دخی هدایت کوره‌لر . آمین! ثم آمین! ...

ایکنجی قسم

« مصائب دنیویه »

(مباحث) مثبت اولان انجق
اضطرابمیدر — ساده حضور ممکنمیدر —

دنیا بر جنتمی یا جهنممی — دنیایه گلمه‌مکلکمی کلملیمی ایدی — مسئله‌نك برجه‌سی —

مبحث

١

« مثبت اولان انجق اضطراب ایمش »

شوپنهاور دیورکه :

« اگر دنیاده موجودیتمزدن مقصد یالکز اضطراب اولدیغنه قناعت ایدلیه‌جك اولسه حیاتك هیچ بر مقصد اولمدیغی حکم اولنه‌بیلیر ؛ زیرا حیاتدن مقصد اضطراب دائمی اولیوب بلکه آلام واکدارك تصادفی اولدیغنی ظن ایتمك بالکلیه بوشدر . واقعا خصوصی فلاکتلرك هر بری بر تصادف بر شاذ ظن اولنور ایسه‌ده اضطراب و فلاکت عمومیه بر قاعده‌ٔ

کلیه‌دیر .

شوپنهورك بو سوزی مثبت بر دعوا
اولمق اوزره تلقی اولنیوب شمدیکی حالده
هنوز بلادلیل بر مدعا اولمق اوزره تلقی
اولنملیدر. یعنی بو اساسی تقریر ایچون سو-
یلدیکی سائر سوزلر برر برهان عد اولنه‌رق
دعوانی نه درجه‌یه قدر اثبات ایده‌بیله‌-
جکنه باقلی و حکمنك ماهیتنی ده بعدما اکا
کوره تقدیر و تعیین ایتملی .

شوپنهور دیورکه :

« مجرامنده هیچ بر مانعه مصادف
اولمیان نهر نصل شلاله‌سز کردابسز
ساکنانه بر صورتده اقار ایسه طبیعت
انسانیه وحیوانیه‌جه اراده‌مزه هیچ بر
شی اعتراض و ممانعت ایتمدیکی مدت عمر

دخی هیچ برشیئه دقت ایتمه‌مزین اویله‌جه
لاقیدانه آقار کیدر . اگر نظر دقتمز متنبه
اولمش ایسه مطلقا اراده‌مزه مخالفت
ایده‌جك برشی حصوله کلمش دیمکدر .
اراده‌مزه مخالف هر نه پیدا اولور هر
هانکی شی اراده‌مزی آیقریلار ویا اکا
مقاومت ایدر یعنی بزه خوش کورونمیان
وموجب تألم اولان هر نه ظهوره کلور ایسه
انی درحال و آپ اشکاره حس ایدرز .
وجودمزك صحت عمومیه‌سنه دقت ایتمیزده
مثلا قوندره‌مزك انجتدیکی برنقطهٔ ضعیفه‌یه
دقت ایدرز . ایشلرمزك عمومیت اوزره
یولنده کیدرلك ترقیسنه دقت ایتمیزده یالکز
بر ایشمزه عارض اولان جزؤی فنالق
بزی مشغول ایدر . دیمك اولیورکه سعادت

ومختیارلق منفی ویالکزاو نجاع واضطراب
مثبتدر .

بوفقرده مقدمات پك معقول اولدیغی
حالده نتیجه اکا متناسب دوشدیمی یا ؟
هیچ بر مانعه یه مصادف اولقسزین بر
ذره نك ما کنانه آقوب کیتمسی حال اصلیسی
دیمك اولوب ظهور مانعه ایسه برحادثه
دیمك اولدیغندن مثبت اوحال اصلی ومنفی
دخی او عارضه اولمق لازم کلزمی ؟ عمر
بشر مسئله سیده بویله اولمق ایجاب ایلزمی ؟
احتمال که مقصدی هنوز بزا کلایه مامشزدر .
ذاتاً شو پنهور دخی مقصدی دها زیاده
توضیح ایچون بشقه سوزلر دخی سویلیور .
حتی ایشی بزم اکلایه جغمز صورتده اکلا-
یانلر بولنه جغنی ده نظر دقته المش که تمام

بزم شو ملاحظه‌مزه جواب ویریور کبی
شویله برسوز سویلیور :

« فنالقلری منفی اولمق اوزره تأویله
چالشان متافزیق اربابنك مسلكلرندن
دها مناسبتسز هیچ برشی تصور ایده‌مم .
مثبت اولان یالکز فنالقدر . زیرا کندیسنی
اوحس ایتدیریور . هرایلك هرسعادت هر
اطمئنان منفیدر . زیرا بونلر برآرزوبی منعدن
و براضطرابی ختامه ایصالدن بشقه برشی
یاپمیورلر . بوکا علاوه ایدلکه بز علی العموم
سوینجلری انتظارمزك خارجنده بولیورز .
اوجاع وآلام ایسه سوینجلره تقدم
ایلیور . بونقطه اوزرنده تنور اتمك
وصفارك المره غلبه ایدوب اتمدیکنی
ویاخود بونلرك یکدیکرینه مكافاتمی

اولادقلر بنی درحال اکلامق ایسترمیسکز؟ برحیوانی پارچه‌لیوب اکل ایدن حیوان ایله انک پنجه‌سنده پارچه‌لنوب اکل اولنان حیوانک حسلرینی تأثرلرینی مقایسه ایدکز »

تنویر مدعا ایچون شوپنهورک کتوردیکی مثاللر مسئله‌یی نه‌درجه‌یه قدر تنویر ایده بیلمش اولدقلری هنوز بزجه معین اولمه‌مدی . شوپنهور متافزیق اربابنه پک خصمدر . اودیالکز بوراده‌کی سوزندن اکلاشلمقله قالمز . سائر برچوق یرلرده دخی انلرده سنک اعتراض فرلاتور .

« متافزیق » دیمک « ماوراءطبیعت » دیمکدر . عرضی طولی عمقی اولان

اجسام صلبیه مایعه و هوائیه نك خواص ذاتیه‌
سندن بحث ایدن علمه « فزیق » یعنی
حکمت طبیعیه دنیلور . ابعاد ثلثهٔ
مذکوره‌دن عاری یعنی جسمانیت فوقنده
اولان شیلردن بحث ایدن علمه دخی
« متافزیق » دنیلور . واقعا وولتر
مادام ده شوازوله یازدیغی بر مکتوبده
دیمش که : — « اکثریا متافزیق دنیلان
شی روحك بر رومانندن بشقه برشی
دکلدر . فقط بو رومان الف لیله حکایه‌
سندن دها اکلنجه‌لی دکلدر . » لکن
موسیو شوپنهورك اشتغال ایلدیکی
شیلرك‌ده مسائل فزیقیه‌دن اولمدقلری
دعوا ایدیله بیلورمی ؟ متافزیقی نه‌قدر
استهزا ایتمش اولسه مباحثیله ثابتدرکه

کندیسی دخی متافزیق میداننده آت اوینامقده‌در .

هم متافزیسیه‌نلرك کافه‌سی فناق منفی ایلك مثبت ادعاسنده دکلدرلر . عکس مدعاده شو پنهوره رفیق اولانلر دخی بك چوقدر . چوجغك دنیایه کلدیکی زمان ایلك چیقاردیغی صدالك بر بکا صداسی اولدیغنه قدر دقت ایدنلر بولنمشلردر . «دنیا» کلمهٔ عربیه‌سنك «دنی»دن مأخوذ بر اسم تفضیل مؤنث اوله‌رق «زیاده آلچق» معناسنه اولدیغی بیله درمیان ایدلمشدرکه فرانسزجه‌ده « ce bas monde » و « ici bas » کبی تعبیرلر دخی بونکله معناده اداده مشترکدرلر . تسلیتی دخی رد ایچون موسیو شوپنهورك بزی کسیلکه نامزد قویونلره

تشبیه ایتمسی بیله اندن یوزلرجه سنه اول
بر عجم حکیمی طرفندن یاپلمش بر تشبیهدر .
شو قدر که شوپنهور « بر طرفدن قصاب
نظر دقتیله انتخابنی اجرا ایلدیکی حالده
چایر ایچنده اوینایان قوزیلر کبی بزدخی
مختارلق کزنلرمزده بنه او ساعتده
نصیبك بزه نه کبی فلاکتلر حاضرلادیغنی
بیلمیز » دیمش واندن اول « وولتر » بر جملهٔ
اولومه محکوم قربانلرز . بز او قوزیلره
بکزرزکه بوغازلنمغه بنه منتظر اولدقلری
حالده مهلرلر اوینارلر صچرارلر . انلرك
بزه فائقیتلری ایسه انلر کسیله جکلرینی
بیلمدکلری حالده بزم بیلدیکمزدن عبارتدر »
سوزینی یازمش اولدیغی کبی اندن دخی
اول اولهرق عجم حکیمی :

در زیر فلك نشاط ناچیست
رقص بره در دكان قصباب

دیمشدر . مقصد شو پنهور سوزینك
موجدی اولمدیغنی كوسترمك دكلدر .
متافزیسیه نلر میاننده كندی افكارینه مشترك
اولانلرك چوق اولدیغنی و كندیسنك دخی
عادتا بر متافزیسیه ن بولندیغنی بالاثبات انلرك
مسلكلرینی اوقدر مناسبتسز كوررسه
كندی مسلكنی دخی مناسبتسز كورمش
اوله جغی لزومنه بر شارتجكدر .

سعادتلر اطمئنانلر بر ارزوو حسرتی منع
وبر اضطراب و المی ختامه ایصال ایلدكلری
ایچونمی منفی اوله رق تحسرلر تألملر مثبت
اوله جقلر؟ حالبوكه عكس قضیه پاس پارلاق
كوزلرمزك اوكنه چیقیور . تحسرلر المر

هر هانكى برشيئك و ايسترايسه سعادتلرك اطمئنانلرك اياپيله ختامه ايصال ايديليورلر ايسه ديمك اولوركه بونلر دخى زائلدرلر . ذاتاً آلام و اوجاعك عمرك كذران ساكتانه سنى اخلال ايده جك حادثاتدن اولديغنى دخى شو پهور دها اوجه كوسترمامشمى ايدى ؟ او حالده آلام و اوجاع حادث وزائل هم ده سريعاً زائل ديمك اوليورلر . اصلى وطبيعى اولان ايسه بونلرك فقدانى يعنى راحت وحضور اوليور . ايمدى اصلى وطبيعى اولاندن دها مثبت وحادث وزائل وهم ده سريعاً زائل اولاندن دها منفى نه تصور اولنه بيلور ؟

على العموم سويجلرى انتظارمزك خارجنده بولسه ايدك سعادتلر بختيارلقلر

کلدیکی زمان استغراب ایدر ایدك . استغراب ایسه فلاکتلر مصیبتلر حقنده واقع اولیور . هم اویله بر استغراب که حکمده استبعاد ایله مساوی !

بری دیکرینی پارەلیوب اکل ایدن حیوانلرك حسلرینی تأثرلرینی مقایسه ایدر ایسەك نتیجهٔ مقایسەیی ده شو پنهورك لهنده بوله‌میورز . برکره شکارینی پارەلیوب طاتلی اکل ایدن حیوان ایچون شو حالك عین سعادت اولدیغنه هیچ برکمسه حتی او حیوان حتی او شو-پنهور دخی شبهه ایتمز . دیمك اولیور که مقایسەنك تمام یاریسی شوپنهورك علیهنده چیقدی . اکل اولنان حیوانه کلنجه : او حیوان عاقبتنی ده شو-

نکه معتقدمیدر دکلیدر ؟ اغلب حکمانك
حکملرینه وحتی وولترك دخی قوز یلرك
کسیله جکلرینی بیلمملری انسانه فائق بر
مزیت اولدیغنی حکم ایلدیکنه کوره
او حیوانده قوهٔ مفکره بولنمدیغندن
عاقبت حالی کندیسندن قوی بر حیوان
طرفندن اکل اولنمق اولدیغنی بیلمیه
جکدر . اوحالده بتون عمرینی — سائر
اضطرابات حیوانیه دن قطع نظر —
فقط بو اضطرابدن آزاده اولهرق کچیره
جکدر . نهایت قوینك پنجه سنده اکل
اولندیغی زمان مضطرب اوله جقدر که
عمری بالفرض بر سنه جکدن عبارت
ایسه انك یالکز بر ساعتدن اقل بر قسمنده
شو اضطرابی چکمش اولهرق اوچ یوز

التمش بوقدر گون شوقدر ساعت مدتی او اضطرابدن وارسته اوله‌رق کچیرمش اوله‌جقدر. بناءً علیه شو پهورك توصیه ایلدیکی مقایسه‌نك برکره تمام نصفی کندی علیهنه بر نتیجه کوستردکدن صکره نصف دیکرینك دخی ایشته بویله اوچ یوز التمش بوقدر کون وشو قدر ساعته نسبتله یالکز رساعتدن اقلی مقیاسنجه کندی لهنده اولوب باقیسی ینه کندی علیهنده برحکم اصدار ایلر.

یوق اکر کندیسندن و برده قانتدن بشقه حکمادن همان هیچ بریسنی بکنمیان شو پهور حیوانلرده قوهٔ مفکره اولمدیغی دعواسنی رد ایدرك « سز حیوان اولدیکزمی که قوهٔ مفکره بولنمدیغنی حکم

ایلیورسکز ؟ انلرده قوهٔ مفکره واردر .
قوینك پنجه سنده پارەلنوب اکل اولنان
ضعیف دخی البت برکون اولوب ده
شو عاقبته دوچار اوله جغنی بیلور ایدی «
دیر ایسه دعوی بشقه لاشور ایسه ده
نتیجهٔ مقایسه ینه شو پنهوزلك لهنده
چیقمز .

اکر او حیوانده قوهٔ مفکره وار ایسه
شونی ده مطلقا دوشونورکه بنی نوعنك
کافه سی بر قوی پنجه سنده پارەلنمك صو.
رتیله ترك دنیا ایتمیورلر . اویله اولسه
نوعلری بقا بوله میوب منقرض اولمسی لازم
کلور ایدی . الك چوقلری ینه کندی
اجللریله وفات ایدییورلر . یالکز اکل
ایچون آغللرده آخورلرده حفظ اولنان

قویونلر میاننده بیله اجلیله وفات ایدنلری
نادراتدن دکلدر . قویوندن بشقه حیوانا-
تده البته وفیات مقتولیندن اکثردر .
بناءً علیه او متفکر حیوان اکر کندی
نوعندن نه قدر موجوده نه قدر بنلك
قویناڭ پنچه‌سنده پاره‌لندیکنی نه مقدار بنلك
دخی راحت یواسنده اجلیله وفات
ایتدیکنه اوله‌قرینه دائر براستاتستیق طوته-
مش ایسه (اماکولیکز ا حیوانك متفکر
اولمه‌سنه احتمال ویریلیجه ذهناً براستا-
تستیق طوتمسنده احتمال ویرلملی دکلمی؟)
نهایت مدهشه‌دن اندیشه‌سی دخی نه
او استاتستیق نسبتنده اولور . نسبت
مذکوره نه قدر آز اولورسه اولسون
بز راضی یز . زیرا برکره شکاریی اکل

ایدن بر حیوانك حال سعادتی تمام یاری
یاری‌یه بزم لهمزه شهادت ایلدکدن صکره
طرف مغلو بدن نه قدر آز برحس شهادته
مظهر اوله‌جق اولسه‌ق اکثریت بزده
قاله‌رق شو پنهورینه دعواسنی کندی
برهانیله غائب ایتمش اولور .

لکن شو ملاحظاتمزه باقوب شوپنهورك
مسلکنی کلیاً وقطعیاً مناسبتسز کوریورز
ظن ایتمیکز . ذاتاً بومسلك انك کندی
مسلکی اولدیغی ده مسلم دکل آ؟ برشیئی
اویله کلیاً وقطعیاً قبول ایتمك ده مبالغه‌در
رد ایتمك ده! اغایتی بریسی افراطاً مبالغه
اولور دیکری ده تفریطاً ! بزشمدیکی
حالده حکیم حضرتلرینك فقراتی اوزرینه
سطحیاً بر انتقادده بولنیورز . کوریورز

وکوستریورزکه کندیسی « مثبت اولان
انجق اضطرابدر » دعواسنده ایکن
بودعوایی ذهنلره قناعت بخش اوله‌جق
صورتده اثبات ایده‌مامشدر . شمدیلك
بوقدری کفایت ایلسون ده ایلروسنی ده
ایلروده کورورز .

مبحث
٣

« ساده حضور ممکنمیدر ؟ »

شوپنهور بودنیاده مثبت اولان شی
انجق آلام واضطرابدن عبارت اولدیغنه
اوقدر قناعت ایلمش ، حضور وسعادتی
اوقدر محاله تعلیق ایتمشدرکه بالفرض
بودنیا ساده برحضور دنیاسی اولسه
انكده براضطراب حکمنی اله‌جغنی غایت

مدققانه برصورتده تصویر ایلکده در .
باقکز شوفقره‌سی نه دقیق نه دهٔ تحقدر .
دیورکه :

« اکر هوای نسیمنك تضییقندن
ازاده اولسه وجودمز نصل پاطلایوب
محو اوله‌جق ایسه ینه انك کبی اکر
حیات ومعیشت بشردن سفالت مزاحم
عجز ومساعیٔ بیهوده کبی تضییقلر
قالدیریله‌جق اولسه بو حضوروسعادتك
مفرداتنده انسانك افراطی اوقدرایلرویه
واررایدی‌که انسانی محو وهیچ اولمز
ایسه جنت شدیده درجه‌لرینه ایصال
ایلر ایدی . هرزمان انسان ایچون بر
مقدار غم کدر ویاخود سفالت لازمدر .
نصل‌که طوغری ومتوازن یورومسی

ایچون کمی یه صاقره لازم اولدیغی کبی »

بو پك طوغری بر سوز و کوزل بر تشبیهدر . او حالده من وجه مزاحم حیاتك دخی بر نعمت بر سعادت اولمسنی قبول لازم کلور که شو پنهورٌ ایشته بو نقطه‌ده بزدن آیریلیور . باقکز نه دییور :

« ایمدی شبهه یوق که همان هر انسانك نصیبی چالشمق اوزولمك زحمت چکمك سفالته دوشمکدن عبارت اولیور . فقط انسانك هر آرزوسی همان وقوعنی متعاقب حاصل اولورسه حیات بشری نه ایله طولدیره جقلر و زمانی نه یه استعمال ایده‌جکلر ایدی ؟ بو نوع بشری بر موقع مبذولیتده قویکز که اوراده قوشلر حاضر

كباب اولدقلری حالده اوچسونلر هم ده
تمام اغزلرك یتشه بیله جكی قدر یقین
اوچسونلر و یاخود هر كس سودیكی
محبوبه‌یی بلا مشكلات درحال درآغوش
ایدی ویرسون او حالده كوررلركه انسانلر
صیقنتیسندن چاتلارلر . یا كندی كندیلرینی
اصارلر یا بر طاقی غوغا چیقاررلر
یكدیگرینی بوغازلرلر والحاصل كندی
كندیلرینه اوقدر فلاكتلر چیقاررلركه
شمدیكی حالده طبیعت انلری او قدر
فلاكتزاده ایتمامشدر »

كوردیكزمی بر كره بزم فیلسوف
افندینك تحققنی ! واقعا پك مدققانه بر
تحقق ایسه ده هر حالده ینه بر تحققدن
بشقه برشی دكلدر .

اوت هیچ برایشی کوچی مشغولیتی
فلانی اولمیان انسانك بختیار اوله میه جغنی
و جان صیقتیسنه دوچار اوله جغنی
محققاً حکم ایده بیلوزر . چونکه بونی
تجربه بزم ایچون ممکندر . فقط حاضر
کباب اولمش قوشلرك اغزمزه یقین او-
چوشه جقلری و محبوبه لرمزك آغوشلرمزده
حاضر و آماده بولنه جقلری مملکتده جان
صیقینتیسندن چاتلایه جغمزی کندیمزی
آصه جغمزی یری بریمزی بوغازلایه جغمزی
حکم ایده بیلورمی یز؟ بونی حکم ایچون
جبر نفس ایدر ایسه‌ك عادتا سفسطه ایتمش
اولورز ، « نیچون » می دیدیکز؟ هنوز
او مملکتی کورمدك تجربه ایتمدکده انك
ایچون! بویله بر مملکت تصوری شو پنهو-

رك سودیکی متافزیق زمینلرندن اولوب
هله او مملکتده انحارلو متمائللر دخی
تصور ایدر ایسه متافزیقه بر « متا »
دها علاوه ایتمك یعنی « متا متافزیق »
دیه‌رك فزیقك اوته طرفنك دها اوته طرفی
دیه تصور بر بالای تصور عین واقع
صورتنده وجود ویر[illegible]مك اولازمی؟
شو پهوزك تصور ایلدیکی شو
مذولیت عالی جنات نعیم دکلدر . حکیم
مرمی الیه او جنت وجهنم مسئله‌سنه دخی
آریجه کلمکده درکه اکا دائر اولان مطا-
لعه‌لرینك درجه‌سی دخی محلنده کوریله-
جکدر . بو رادەکی بر خیالدرکه خیالك
دخی ماهیتی کندیسنه حق قازاندیره میه‌جغی
طبیعتیله میدانه چیقمقده در .

بو دنیاده حضور وراحت ممکن
اولمدیغنه و بالفرض حیات بشرك
صرف حضور و راحتدن عبارت اوله.
جغی فرض ایدلسه انك دخی انسانی
بختیار ایده میوب جان صقنتیسندن انسانی
کبرته جکنه شوپنهور جنابلری کوزجه
قناعت ایلدکدن صکره بو حیاتك بر
مساعیٔ دائمه حیاتی اولمسنی مدعاسنك
اڭ بیوك نتیجه سی اولمق اوزره درمیان
ایلیور و بو بابده برچوق سوزلر سویلدیکی
صره ده ازجمله دییورکه :

« حقیقت ! بو دنیاده هیچ بر کیمسه نك
حالی شایان غبطه دکلدر . هرکس نه قدر
آجینه جق حالده در !

« حیات برمیدان مساعیدرکه ایفای

وظائف ایچون کمال جهد و اهتمامله چالشمليدر »

« دنیا بر جهنمدرکه انسانلرك بعضلری او جهنمده عذاب چکمکده و بعضلری دخی انلری تعذیب ایلیان شیطانلر حکمنی المقده‌در »

« لهیبنیچك اثباتی وجهله دائرهٔ امکانده اولان عالملرك اك ایسی بو عالم اولدیغنه قناعت ایدلسه بیله بو عالمی یاراتمش اولان ذات امکان دنیلان شیئك دخی خالقی اولمق لازم کله‌جکندن او خالق بوندن اعلا بر عالم یاراتمسنی هیچ اولمزایسه تحت امکانده براقلی ایدی »

« معیشت عالمنده دائما اطرافکزی طانیه‌رق نره‌ده اولدیغکزی بیلمك و حقایق

دنیایی اکلامق ایچون الکزده سلامتنما
بر پوصله بولنمسنی ایسترمیسکز؟ اویله ایسه
بو دنیانك بر محنت و مشقت محضه دنیاسی
اولدیغنه اینانمغه آلشکز. عذابه لایق
اولانلرك منفاسی!»

«بویله بر منفانك فنا القری میاننده
الك آزی یالکز اوراده تصادف ایده‌جك
ارقداشلر و بونلرك جمعیت مصاحبه‌سی
دکلدر. بولتیقه تهمتیله زندانه آتیلان
عالیجناب محبوسلك اطرافنده‌کی اشرای
اشقیا ایله اختلاط ایتمه‌رك اختیار وحدت
ایلیه‌بیله‌جکی کبی محبس دنیاده دخی بر
ذکای عالی بر کوزل روح صاحبی آدم
اختیار عزلت ایده‌بیلور. انجق بو حال
دنیا یوزنده بلا حیرت ولا نفرت خلقتك

عدم مكمليتی دنيلان شيئی يعنی انسانلردن
الك چوغنك معناً و مادةً فنالقلرینی حتی
چهره‌لرينك تنوعاتندن بيله كوروب
اكلامغه مساعد اولوركه ايشته بو
مشاهده دخی بر اشكنجه مقامنه قائم
اولور »

« دنيانك و دنيا ايچنده آدملك بوحالده
بولنماسی لازم كله‌جكی اعتقادتامی بزی
يكديكرمز حقنده شفقت ومرحمتله مملو
ايتمك لازم كلور . بناءً عليه افراد بشرك
هر بری ديكرينه انسان صفتيله ملاقی
اولوب ده افندی بك سنيور صفتيله
اولميه‌جق اولسه‌لر بری برينك شريك
محنتی صايلورلر ايدی . بوده محنته صبر
ويكديكرينه شفقت واقربايه محبت كبی

شیلرك لزومنی تأیید ایلر ایدی »

شوپنهور شو نتیجه‌یی اوجه
دخی دیمش اولدیغمز وجهله — برچوق
سوزلر سویلدکدن صکره استنتاج ایلیورکه
بز او سوزمیانندن الك جانلیجه‌لرینی اقتباس
ایله بالایه یازدق . شمدی یازدیغمز شیلره
بردها عطف نظر ایده‌لم :

اولا هرکسك نه‌قدر آجینه‌جق حالده
بولندیغی برر برر و بشقه بشقه نقطهٔ نظردن
حکم ایدیله‌جك شیلردر که آنی انسانك
یالکز کندی بولندیغی نقطهٔ نظردن حکم
ایتمسی ینه کوردیکی تجربه ایتدیکی بیلدیکی
برشیئی حکم دیمك اولورکه بزجه بودخی
حکمت عد اولنه‌مز . اما بودنیاده هیچ
برکسه‌نك شایان غبطه اولمدیغی شوپنهو-

نرك بر « حقيقت » اولمق اوزره حكم
ايتمسني اصلا قبول ايتميه بيلورز .
زيرا بز بالعكس مادةً كوريورزكه
دنياده هركس يكديكرينك حالني شايان
غبطه بوليور . كوچكلر بيوكلرك
ذوق‌ورتلو زنكينلرك حاللرينى شايان
غبطه بولمقله قالميوب بعض كره بيوكلر
كوچكلرك حاللرينى ده شايان غبطه
بوليورلر . « آه ! شو احمق حريفك
عقلى بنده اولسه‌ده بر ساعتجك راحت
بر اويقو اويوسه‌م » ديه نحسر غبطه
كشانه‌ده بولنان وزيرك حكايه‌سى پك
مشهور اولديغى جهتله البته معلومكزدر .
بناءً عليه شو بهورى بو دنيانى هيچ
سومديكى بكنمديكى وحالنه غبطه اولنه .

میه‌جق هیچ برآدم کوره‌مدیکی ایچون
بو یله سویلیور ایسه اکا دیه‌جك بوله‌مز
ایسه‌ك ده بشقه‌لری انك کبی اولمدقلری
ایچون دنیایی ده انك کبی کوره‌مامکده
البته مختار بولنه‌جقلردر .

واقعا حیات بر میدان مساعیدرکه
انسان بو میدانده اکمال وظائف ایچون
کمال جهد و اهتمامله چالشملیدر . لکن
بونك طولایی دنیانك جهنم اولمسیمی
لازم کلور ؟ ثمرهٔ مساعیسنی اقتطاف
ایدن آدملرك نعمت جنته نائل اولمشجه‌سنه
بر حظ الدیغنی بر صفاسور دیکنی شوپنهور
نفسنده تجربه ایتمامشمیدر ؟ بونی انکار
ایده‌مز . زیرا کندی مکتوبلرنده کندیسی
اقرار ایدیورکه کندی ثمرهٔ مساعیسی

ظن ایلدیکی و « بنم فیلسوفیم » دیه
او کوندیکی حالده عکسی بدیهی و آشکار
بولنان فیلسوفی یی کسه بکمدیکی مدت
چلدیره‌سی یه مأیوس اولدیغی حالده
هرکس بکمککه باشلایوبده شهرتی آرتمسی
اوزرینه کندیسنی « مسیح » وشاکرد-
لرینی « حواری » عد ایتمک درجه‌لرنده
سویمککه باشلامشدر . اولومدن قورقوسی
پك یوك اولان بو حکیم دقیقه‌سنج
کندیسی دیورکه : « آز وقت ظرفنده
بوجکلر وجودیمی یسونلر دلیك دشیك
ایتسونلر! بونی دوشونمکه قاتلانه بیلورم ،
فقط حکمت خواجه‌لری بنم فیلسوفیمی
بوجك کبی ییوب دلیك دشیك ایلسونلر!
ایشته بونی دوشوندکجه دهاشمدیدن

تو کلرماور پرییور » نیچون ؟ فیلسوفیسنی
یعنی محصول مساعیسنی پك سودیکی
ایچون دکلمی ؟ اویله ایسه تناقضدن
مسئله‌یی قورتارمق ایچون مطلقا قبول
ایتملیدرکه مساعیٔ مجاهدانه دنیایی جهنم
ایتمز . زیرا مساعینك فقدانی بر عذاب
اولدیغنی شوپنهور دخی ادعا ایتمشلرایدی .
« امکانده ماکاندن ابدعی یوقدر »
حکمتنی لایبنیچ قویمش دیه قبول ایده‌میزکه
حتی بو دنیادن اکمل و ابدع بر دنیانك عالم
امکانده بولنه‌میه‌جغی دعواسنی لایبنیچ سرد
ایتمش دیه قبول ایده‌لم . واقعا بز دائرهٔ
امکانده موجود اولانلرك ابدعنی آره‌میه‌جق
درجه‌لرده مکمل بولورزو بولمغه مجبورز .
زیرا « دکلدر » دیمك ایچون اثبات مدعا

لازمدرکه بز اندن عاجزز . بویله بر ادعا
انجق شوپنهوورده بولنه بیلور . شوقدرکه
جناب حق هرشیئک خالقی اولدیغی کبی
امکانکده خالق اولدیغنی تسلیمده شوپنهوور
ایله برابرز . حتی دیرزکه شوپنهوور بر
ابلهجک سوزینه اهمیت و بردیکی قدرجق
اولسون بر بشقه‌سنک سوزینه‌ده اهمیت
و برسه‌ایدی «آخرتمکا اولادن خیرلیدر»
دیان ذات حقیقت سماتک او سوزینی در پیش
ایلیه‌رک خالق اتهامه قدر واروبده
اوته طرفده دها متین بر حکمته مالک اولان
یوزمیلیونلرجه انسانلری بر خنده‌ٔ استغرابه
مجبور ایتمش اولمازایدی . بو عالمدن اعلا
بر عالم یاراتمسنی جناب خالقک تحت امکانده
دخی براقدیغنی، شوپنهوره کیم سویلمش ؟

لهیتچمی ؟ نصرانیتمی ؟ یا بونلرك حق اولدقلرینی کیم اثبات ایتمش ؟ قول ایسه ایشته اوته طرفده بر قول دها واردرکه بوندن اعلا بر عالم یاراتلمسی عدیم الامکان دکل حتی او عالم دیکرك یاراتلمش و بزی بکله مکده بولنمش اولدیغنی ده خبر ویر یور . اما اوسوزه ایمان ایتمیه جك ایمش ! اویله ایسه عکسی اولان دیکر سوزه ده ایمان ایتمسون . فقط نظر دقته السون که اوسوزی ترویج ایده جك اولان حکما شوپنهاورك ووانترلرك متافزیقلرندن دها قوتلی متافزیقلر ایله اوسوزك حق محض اولدیغنی دها کوزل اثباته مقتدر اولورلر .

بو عالم حیاتده حقیقتی بولمق ایچون

ـسلامتنما اولمق اوزره بزه عالمك بردار
محنت اولديغنى دوشونمكه الشمعى توصيه
ايتمسى شوپنهور ايچون سائر سوزلرى
قدر غريب دكلدر . اما او محنتلرك بر
بيوك قسمى ايچنده برده لذت واردر .
بيبرك آجى اولديغى محقق بولنغله برابر
ذوقنى الانلرك كوزلرندن ياش دوكه دوكه
ينه بيبر بيدكارى كبى مساعئ بشريه نك
متاعبندن ذوق الانلرى ده رد ايتامليدر .
ايشته ازجمله شوپنهور كنديسنى بر ذكاى
عالى بر روح صافى اربابندن عد ايدرك
انسان دنيلان حشرات مزعجه ميانده
كنديسنى بر كوشهٔ وحدته چكمك لذتنى
الهيليور . حتى بو كوشهٔ وحدتى برجاى
تدقيق بر موقع تتبع اتخاذ ايدرك اوراده

انسانلرك چهره‌لرندن بیله نصل موزیا
اولدقلرینی اکلامقله متألم اولیورسه‌
زندانده‌کی پولتیقه محبوسنك کندیسنی
حشرات سائره‌دن تفریق ایدرك مطمئن
اولمسی کبی اودخی کندی تمیزیله مطمئن
اولیور یا ؟ بونی اولسون بر بختیارلق
عد ایتملیدر .

بشریتك دوچار اولدیغی بلیا
قارشو انسانلرك یکدیکرینی نظر مساوا
ایله کورمسی و برینه مشفق و رحیم
بولنمسی حقنده‌کی وصایاسی محض حکمتدر
لکن بوندن طولایی بز یالکز شو پژمرده
منتدار اولورز ؟ تشکراتمزی مخصوص
اکامی عرض ایلرز ؟

هیهات ! .....

مبحث

٣

« دنیا بر جنتمی یا جهنممی »

ارتق بو سؤالی شوپنهوره صورمغه
جوابنی بکله‌مکه حاجتمی واردر ؟ هیچ
بهه بیله ایتمزسکزکه انك نظرنده دنیا بر
جهنمدر . فقط ظن ایتمیکزکه شوپنهور
نیانك بر جنت اولمسی احتمالنی ده نظر
قتی اوکنه المقسزین بو حکمی شویله بلا
لاحظه ویریویریور . یوق ! بر
رفدن دنیانی جنت اعتقاد ایدنلری
یکله‌یوب رد ایدرك دیکر طرفدن دخی
نیانك جهنم اولدیغنی ادعا و اثباته
چالیشیور . هله براز کندیسنی دیکله‌یه‌لم ده
هلر سویلیور برکوره‌لم .

دنیانك جنت اولمسی بحثنده دیورکه
« اوپتیمستلر یعنی هر شیئی ایی کورنلر
بو دنیایی کندی مسلکلرنجه تنظیم ایتمشلر
و بزه دخی دائرهٔ امکانده‌کی دنیالرك ال
اعلاسی بو اولمق اوزره کوسترمکده
بولنمشلردر . فقط بو بابده‌کی مناسبتسز
لکلری دخی انسانك یوزینه قارشو
حایقیروب طوریورلر . بکا دیورلرکه
کوزلرمی آچدیغمده نظرمی کونشك تنویر
ایلدیکی دنیانك کوزللکلری اوزرینه
سوق ایدوب کزدیردم . طاغلرینه وا
دیلرینه چاغلایان صولرینه نباتاتنه حیوا
ناتنه نه بیلدیم دها نه‌لرینه حیران اولدم .
دنیا برلانترن ماژیق دکلیدرکه [*] شبهه

[*] بعض خیالات ارائه ایدن برنوع

يوقكه منظرەلری کورمك ایچون پك
اعلادرلر . فقط او منظرلر ساحەسندە
کندی او یوننی او ینامق خصوصنده فرق
هم بيوك فرق واردر . اوپتیمیستدن
صکره بکا بر حریف دها کلەرك بودخی
بکادور وحرکتلرنده اجرام سماویەنك
یکدیکرینه چارپماسی ودکزلرك قرەلری
بری برینه قارشەرق عظيم بر چامور
حصوله کتورمەسی و بونلرك بری برندن
آیری و تمیز بر حالده بولنمسی و دنیامزده
هر شیئك ازلی و ابدی بوزلر ایچنده
طونمدیغی کبی حرارتلر ایچنده دخی یانمیەرق

فزیق فنارنده اطلاق اولنورکه ماهیتی
حقنده « مرآت عالم » نام مصور غزتەده
محرر عاجزك بر بندی واردر .

ومحرك ارضك مبلی سایه‌سنده ایلك بهار ابدیاً دوام ایتمیه‌رك میوه وسائره‌نك كماله ایرمه‌سی ایچون یازه دخی حلول فرصتی قالمسی نه بیوك بر حساب نه عظیم بر حكمت اولدیغنی نظر دقته عرض ایلیورز . فقط بونلر اول لاجرملردر كه اكر بو دنیا آز چوق برزمان موجود اوله‌جق ویلدیزلری دوام ایده‌جك ایسه بنای عالم اویله چرچوبدن انشا ایدلمه‌سی و بناءً علیه براز زمان صكره درحال یتیشلی و یرمامه‌سی اقتضا ایدر . بركره‌ده بوقدر مدح وثنا اولنان انشا آتك ماهیتنه باقه‌لم . بوقدر متین بنا اولمش بولنان تیاترو ساحهٔ تماشاسی اوزرنده‌كی آقتورلرك حركاتنه دقت ایده‌لم . حس دنیلان شیله برابر

مصائب و آلامك دخی پیدا اولدیغنی و حس
ببودجه مصائب و اوجاع مذکورەنكدە
بیودیکنی وآرزو ایله حرمان و اضطرابك
آت باشی برابر کیتدکلرینی کوریورز ...
... »

دنیانك برجنت اولدیغنی بز هیچ بر
وقتده ادعا ایتمامش اولدیغمز کبی هیچ بر
وقتده دخی بوادعاده بولنیه‌جغمزدن اکر
بشقه‌لری بویله بر ادعاده بولنمشده شو-
پنهور انلری رد ایلیور ایسه مساعیسنی
تبریك ایدرز . حتی بز دخی کندیسنه بر
برمعاونت ماحزانه اولمق اوزره دیرزکه:
« بودنیا یوزنده بولندیغمز حیثیتله
بزه « جنت » دیه‌جك اولسه‌لر خیالمزه
مطلقا اویله برعالم کله‌جکدرکه دنیامز

ایچون هر نه‌یی بکلمیور ایسه‌ك انلر او عالم
دیکرده اولمیه‌جقلر و دنیامزجه هر نه‌یی
بکلمیور ایسه‌ك انلر وعالمده بولنه‌جقلردر .
مثلا شوپنهور ایله برابر هرکسك الڭ زیاده
بکلمدیکی شی اولوم اولدیغی حالده او جنت
دنیالان عالمده اول باول بونك بولنمامسی
لازم کله‌جك . اوراسی خلقتك غایهٔ
صحیحه‌سی اوله‌جق . بو دنیا کبی برقپو -
سندن کیریلوب دیکرندن چیقیلان بر ممر
اولمیه‌جق !.... اما بونلری کوردیکمز
یوقلایوب تجربه ایلدیکمز ایچونمی بویله
سویلیورز ؟ یوق ! فقط نظر دقت و حکمته
جنت دنیالان شیئی کتور دیکمز زمان
طبعاً ومطلقاً بویله اولماسندن بشقه ذهنمز
هیچ برشیئه کیره‌میه‌جکی ایچون بویله

سویلیورز . حالبوکه دنیاده ازلیت ابدیت
بیله بولنمدیغندن و دنیانك هیچ برحالی ایشته
ازجمله شوپنهوئر کبی دوستلرمزیده ممنون
ایده‌مدیکندن بویله بر دنیانی هر هانکی
حکیم جنت عد ایتمش ویا جنتلك بو دنیادن
عبارت بولنه‌جغی ظننه دوشمش ایسه
بدلالق ایتمش اوله‌جغنه هیچ برکیمسه ذره
قدر دخی شبهه ایده‌مز »

شمدی کله‌لم برده دنیانك جهنم اولمسی
حکمنه! شوپنهوئر بر فقره‌سنده دیورکه:

« حیات بشر برساعت رقاصی کبی
آلام ایله جان صیقنتیسی ارەسنده صاللا-
نوب طورمقده‌در . مادامکه انسانلر جهنم
دنیلان شیئی « محل آلام » اولمق اوزره
حکم ایتمشلردر او حالده جنت دنیلان شی

ایچون دخی جان صیقنتیسندن بشقه برشی قالمز »

بر دیگر یرده دخی دییورکه :

« دانته تصویر ایلدیکی جهنمی ایچون اقتضا ایدن مودلی بزم دنیامزدن بشقه یرده آره‌یوب بولمشدر ؟ انك بزه تصویرایلدیکی جهنم ایسه حقیقةً بر جهنمدر . بالعکس جنت ایله انك ذوقلرینی صفالرینی تصویر لازم کلنجه اقحامی غیر قابل مشکلات ایچنده قالمشدر . دنیامز جنته بکزر هیچ برشی کوسترمیور . انك ایچون بو حال عجزه کرفتار اولمشدر . بونك ایچونده جنتك ذوقلرینه صفالرینه بدل بو بابده آبا واجدادینك و پاپاسلرینك کندیسنه اوکرتمش اولدقلری وصایایی

بزه نقل ایله اکتفا ایتمشدر . ایشته بونکله
کور بیلورکه بزم دنیامز نصل بر دنیادر »
بر بشقه یرده دخی دیورکه :
« هر کسك حیاتی دائما نه کبی مصائبه
مقابل بولندیغنی ینه او هر کسك کوزلری
اوکنه قویسه‌لر ایدی مطلقا بو مشاهده‌دن
اورکر ایدی . هرشیئی بکنوب تحسین ایدن
فیلسوفلری خسته خانه‌لره تحفظخانه‌لره
عملیات جراحیه صالونلرینه حبسخانه‌لره
ایشکنجه خانه‌لره اسرا آخورلرینه حاربه
میدانلرینه ومحاکم جنائیه‌یه کوتوروبده
انظار عادیه‌دن قاچوب اوراده
صوقولمش بولنان ملاکتلری کوستره‌لر
والحاصل اوغوله‌نك قوله‌سنه انظار دقتنی
سوق ایلسه‌لر ایدی الکمکمل دنیا اولمق اوزره

ادعا ایلدیکی بو دنیانك نه حالده اولدیغنی
اوفیلسوف دخی کورر ایدی »

شوپنهور بر چوق سوزلری میاننده
ازجمله ایشته بوسوزلر یله دنیانك اولسه
اولسه انجق بر جهنم اوله جغنی حکم
ایلیور . فقط بزم مسلکمز معلوم یا!
تدقیق وتعمیق ایتمکسزین نه ایی نه کوتو
هیچ بر شیئی قبول ایدهمیز .

اولا دوشنیورزکه حیات بشرك بر
ساعت رقاصی کبی صیقنتی ایله آلام
اره‌سنده صاللانوب طورمقده اولمسی
بزجه تسلیم اولنمش بر دعوی دکلدر .
بناءً علیه جهنم دنیلان شیئی دار آلام
اتخاذ ایدنجه جنت دنیلان شیئی دخی
جان صیقنتیسی عالمی دیه تلقی ایچون

شوپنهورك رأیني قبوله هیچ مجبور یمز اوله‌مز .

واقعا سوزلرینك آلت طرفندن اكلاشلدیغنه كوره شوپنهور اكر كندی توصیه‌سی وجهله بو دنیایی بر جهنم عد ایتمیوب‌ده بر جنت بیله عد ایلسه هیچ بر الم وكدری اولمیانلرك‌ده جان صیقنتیسندن اسنه‌یوب پاطلامری لازم كله‌جكنه كوره دنیایی جنت اولمق اوزره تلقی امكانی‌ده بزدن سلب ایتمك ایسته‌یورسه‌ده بطلاننی یوقاروكی مباحثده اثبات ایتمش اولدیغمز بودعوی تجدید پلاوی كبی تكرار تكرار ایصیدیلوب برونمزه صوقیله‌مز .

دانته بر جهنم تصویر ایتمش كه حقیقی جهنم دخی او ایمش . بوقدر حقیقی

بونده جنت تصویری ایچون شو دنیا
یوزنده هیچ بر سعادت و صفا موجودلی
کورەمدیکندن انی تصویر ایدەمامش .

دانته دنیلان ذات محترم اون اوچنجی
عصر میلادیده فلورانسەدە طوغان
و « دیوین قومدی » نام اثر ایله اشتهار
ایدن ذات دکلیدر ؟

اساساً اوچ قسمه منقسم اولوب
برنجیسی « جهنم » ایکنجیسی « پورغاتوار »
یعنی دار تصفیه و اوچنجیسی « جنت »
سر نامەلر ایله موسوم بولنان اثرلری
حقیقةً خیال بشرك وارەبیلەجکی قدر
عالیدرلر . روحلر بودنیادن کیتدکدن
صکره بر طاقی نصل جهنمه آتلدقلرینی و بر
طاقی دار تصفیەدە نصل کناهلرندن

تمیز ایندکلرینی وخیرات وحسنات اصحابنك
جنته نصل کیردکلرینی غایت شاعرانه
برصورتده تصویر ایلمشدر . اثر مذکور
اساساً خیال شاعرانه‌دن عبارت
اولوب کویا ویرژیل نام لاتین
شاعرینی دخی برلکده آله‌رق جهنم
و دار تصفیه و جنتی برلکده سیاحت
ایلدکلرینی و بئاتریس نام سودیکی قزی
جنتده بولدیغنی فلانی حکایه ایلشدر .
شوقدرکه شاعر مومی الیه بواثرده جنته
جهنمه آتدیغی روحلر لهنده ویا علیهنده
برچوق مقاصد و اغراض شخصیه‌سنه
خدمت ایدرك بناءً علیه حقایق مقاصدی
بحق اکلاشیله‌میوب قالمشدر .

ولو سلم دانته احوال جهنمی شو .

پنهوزك دخی بكنمش اولدیغی صورتده
بحق تصویر ایتمش اولسون ده احوال
جنتی ایده مامش بولنسون . اكر شو پنهوز
جنت وجهنمك ماهیتنی بویله بر تصویر
ایله تقدیر ایده بیله جك ایسه بز اكا برده
احوال جنت نصل تصویر اولندیغنی
عرض ایده بیلورز . هم دانته دن یدی
عصر اول ایدلمش بر تصویر كه اكرچه
او مصورك دشمنلری تصویر مذكوری
لوث شهوانیتله اتهام ایتمكده ایسه لرده
افترای محضدن بولندقلری محققاً اشكاردر .
او یله بر صورتده كه كویا لذائذ شهوانیهٔ
دنیویه نك مودل اتخاذ ایدلمسندن عبارت
بولنان ذوق وصفالرنده ازجمله تناسلك
فقدانیله اوصفالرك صورت دنیویه سنه

اصلا قیاس اولنه میه جغی مرتبهٔ ثبوته وارمقده در. شو پهورٔ دنیانك اولومندن قورقدیغی حالده اوراده اولوم کوسترما. مشدر. عمرك صورت کذرانندن عجز پیریدن اورکدیکی حالده‌کی اوراده حیات بونلردن تجرید قلنمشدر. حاضر کباب ایدلمش قوشلر بولنمق درجه‌سنده فوق التصور نفسك هر اشتها ایده‌بیله‌جکی شیلرك وجودی تصویر ایدلدیکی حالده اوراده انسانلرك چلدیرملرینه کندیلرینی اصمه‌لرینه و یکدیکریله مقاتله ایتملرینه فلاکده احتمال ویرلمامشدر. اوقدر کوزل تصویر اولنمشدرکه دانته‌نك جهنمی عین جهنم اولمق اوزره قبول ایدن شو پهورٔ بو تصویر جنتی تمامیله بیطرفانه برفکر ایله

تلقی و تتبع ایلمش اولسه البته اندن زیاده بکنه‌جکنه شبهه ایده‌بله‌مز . زیرا کندیسی نصارانك جنتنی بکنه‌میورده حقلی اولدیغنی اثبات ده ایدیور . برقفایه ایکی قناد طاقیله‌رق بر اختیار آدمك یانی باشنده طیراندن عبارت اوله‌جق جنتده فی الواقع ایچ صیقنتیسندن بشقه هیچ برشی کوره‌یله‌مز .

الحاصل احوال دنیا برجنت تصویری خصوصنده دائه‌بی حسلندیره‌مامش ایسه اندن بشقه پك چوق محسسلری حسلندیره‌بیله‌جکی ذاتاً درکار ایکن بزم شوپنهوره توصیه ایتدیکمز تصویر جنت ذاتاً محسسات دنیویه‌دن عبارت برشاعریتله وجوده کتورلمش اولمیوب عقل و حکمت بشریه‌نك

واره‌بیله‌جکی مرتبه‌ده مقصد خلقتك غایتی
اولمق اوزره تصویر و تبشیر ایدلمشدر .

اما بزم شو سوزلر بزه قارشی شو-
پنهورْ مزارندن باشنی قالدیروب ده « سن
بکا بردین طرفندن تصویر اولنان جنتی
ارائه ایلیورسک ! حالبوکه بن دینسزم .
بن کلیسانی باطل‌لایان فرقه‌یه منسوبم »
دیه‌جک اولورسه جوابمز حاضردر .
دیرزکه :

اکر دانته بر دیندار اولمق اوزره
تلقی ایدیلیورسه انك دیندارانه تصویر
ایتدیکی جهنمی عین جهنم اولمق اوزره
قبولده بأس کورمیانلر بزم دخی جنت
ایچون درمیان ایلدیکمز تصویر
دیندارانه‌یی قبولده‌ده بأس کورمزلر .

يوق دانته دينداراغندن تجريد اولنو بده
تصوير جهنمی او يله تلقی اولنورسه
بز دخی دينمزی قبول ايديكز ديه كيسه نك
بوغازينه صارلميز . انك دينيتی بزده قالمق
اوزره تصويرلك برتصوير مجرد اوله رق
قبولنی درميان ايلرز . بوندن دخی امتناع
ايديله جك اولورسه او زمان ايش مكابره يه
وارمش اولوركه بوده نه بر دينداره ونه ده
بر فيلسوفه ياقيشه مز .

حالبوكه بوندن اول دنيانك بر جنت
اوله ميه جغی حقنده كی مطالعه بی بوراده
ينه او دنيانك بر جهنم اوله بيلمسی تصو-
رينه قارشو دخی ايراد ايده بيلورز .
چونكه بقا جنتك شانندن اولديغی كبی
جهنمك ده شانندندر . ايكيسنده ده «خالدون»

بولندجقلردر . دیمك اولیورکه دنیا
نه جنت اوله بیلور نه ده جهنم .
یا نه اوله بیلور !
یه دنیا اولمسی کافی دکلیدر !

مبحث

٤

« دنیایه کاملیمی کلملیمی ایدی »

آرتق تفصیلاتی بودرجه‌یه کتیردکدن
صکره شو نقطه‌ده « بودنیایه کاملیمی ایدی
یوقسه کلملیمی ایدی » دیه برسؤال صورمق
عبث دکلیدر ؟ حریف دنیایه کلمك شویله
طورسون دنیا بیله یاراتلمامش ایدی ادعاسنده
بولنیور . ایشته مجرد ادعاسنك تا بودر-
جه‌یه واردیغنی کوسترمك ایچون شو مبحثی
تأسیس ایلمشزدر .

شوپنهورڭ بر وجه آتی بر طاقم سوز -
لرینی صره‌یه دیزه‌یورز که بورایه قدر
مومی الیهڭ مسلك حکمتی اوزرینه کندی
سرد ایلدیکی ملاحظاتنی جامع اولمغله او
ملاحظات اوقنور ایکن بزم مقابلاتمزڭ
دخی درخاطر بیور یله‌جغی درکاردر :
دیورکه :

* حیاتی بر کذب دائمی کبی تصور
ایتملی‌یر . کوچك شیلرده‌ده بو یله‌در بیوڭ
شیلرده‌ده . برشی وعد ایتدیمی ؟ طوتمز .
مکرکه ارزو اولنان شیئڭ تمنی‌یه نه‌قدر غیر
شایان اولدیغنی کوسترمك ایچون اوله .
بزی بعض کره امید الداتور بعض کره‌ده
امید اولنان شی ! وعد ایتدیکی شیئی ویردیمی .
انجق کیرو یه الەرق حرمانله بزی مأیوس

ایتمك ایچون ویرر »

« کذرانی سریع اولان بو حیاتده هیچ بر ثابت شی یوقدر . نه اوجاع وآلامی غیر متناهیدر نه سونجی دائمیدر نه تأثراتی باقیدر هیچ بر شیئی اسا سلی دکلدر . سنه‌لر دنیلان سیللر اوکنده بونلرك هپسی اریو کیدرلر . حیات بشر ایچنده هیچ برشی جدیتله تلقی اولنه‌مز »

« کیجه‌لك ایلك رؤیالرندن بیدار اولان آدم کرك کندیسنك وکرك سائر- لرینك نتایج تجاربنی نظر محاکمه‌یه الهرق اکر ذهننده کوکلشمش قالمش اولان ظنون باطله کندی وجدانی تشویش ایتمامش ایسه شو نتیجه‌ده قرار قیلار

و دیرکه بو دنیا تصادف ایله خطانك تحت
حکم و اداره‌سنده بولنوب بونلرك ایکیسی
دخی جنون و بد خواهلغك یاردملر یله
انسانلر اوزرنده مرحمتسزجه‌سنه حکم
سوررلر . »

« اختیارلق حالنده ارزولر و هوسلر
یکدیکری ارقه‌سندن تنزله باشلارلر .
حسیات کورلشور . قوهٔ مخیله دوچار
ضعف اولور . اوجه کوز اوکنده
پارلاق کوریلان شیلر صولغه باشلارلر .
کونلر اولکیدن چابق یچرلر . وقعه‌لر
اهمیتلرینی آزالتورلر . اوزرندن یچن
سنه‌لرك مقداری چوغالدقجه یوکی آرتدقجه ـ
سنه بلی بوکیلان انسان یا حال عجزندن
صاللانه صاللانه کزمکه و یاخود برکو ـ

شه‌یه چکلمکه مجبور اولور . کندی
هویت ماضیه‌سنك بر خیالی حکمنده
قالور . او زمان اولوم کلور . فقط
ارتق محو ایده‌جك نه‌یی بولور ؟ او بر
کوندرکه غشی پیری صولك خواب ابدی‌یه
تحول ایلر . یا انك رؤیالری ؟ .... »

« حیات دنیلان شیئی کوریلان قیمت
ظاهریه‌سیله تدقیق ایلینجه بونك عدم
دنیلان شیئه مرجع اوله‌بیله جکی هیچ
اولمازسه شبهه تحتنه کیرر . حتی دیه‌بیلو-
رمکه اکر تجربه و ملاحظه کندیسنی
دیکلتدیره‌بیله‌جك اولسه‌لر مطلقا عدم
لهنده اعلای اصوات ایدرلر ایدی . اکر
مزارلرك طاشنه اورولوب‌ده دروننده-
کیلره تکرار دنیایه چیقمق ارزوسنده

بولنوب بولنمدقلری صوریله‌جق اولسه
جواب رد مقامنده باشلارینی صاللارلر
ایدی . سقراطك افكاری دخی بویله ایمش .
حتی لطیفه‌جی روایتر « حیات سویلور .
سه‌ده عدم دیلان شیئك دخی سویله‌جك
جهتلری یوق دكلدر » دیمش وبر بشقه
یرده دخی « حیات ابدیه‌نه اولدیغنی
بیلم اما بودنیاده‌كی حیاتمز فنابر شاقادن
عبارتدر . » لطیفه‌سنی ایراد ایتمشدر »

« پك نادردركه بر آدم ملاحظه صاحبی اولسونده عمرینك نهایتنده بودنیایه
برده‌ها كلمكی وشو حیات یولنی برده‌ها
چیكنه‌مكی آرزو یه بدل عدمی ترجیح
ایتمسون ! »

« بر دقیقه‌جق تفكر ایدیكزكه فعل

تولید نه بر احتیاج و نه ده بر ذوق اولیوب ده ملاحظهٔ عاقلانه یه وابسته رام اولسه ایدی نوع بشر بقا بوله بیلور می ایدی؟ هر کس کله جك اولان نسلنه مرحمة بار حیاتی اکا دخی بو کتمامکی ترجیح ایتمزمی ایدی؟

« بزم حیاتمزی عدمك سکوت و سکوننی تشویش ایده جك بر تعب بر شماتت عداتمك دخی ممکندر »

ایشته فیلسوف دوستمز شوپنهور جنابلرینك دنیادن بیتوب عدمی وجوده ترجیح درجه سنده کی جواهر حکمیاتنی دخی کوردك . اکلادق که بو ذات: « کاشکی بر طاش طوغوره ایدی بنی طوغوران مادر » دیانلردن دها ایلرویه

واروب کندیسی دکل بو دنیا یله خلق اولنه جغنه هیچ خلق اولنمامش بولنماسنی ارزو ایدن بر حکیمدر ٠

هرکس افکارنده سربستدریا! اکر بو افکارانك کندیسیچون تحصل ایتمش برشی اولسه ده اسراریی کندی قلبنده صاقلایه رق بزه سویلامش بولنسه ایدی بزده هیچ سسمزی چیقارمز ایدك ٠ فقط بو سوزلری بزه سویلدیکندن قبول وعدم قبولی ایچون سوزلرك ماهیتنی میزان تدقیقده بر کوزجه سنجیده ایتملیز ٠

حیاتی بر کذب دائمی کبی تصور ایتملی ایمشزده کذرانی سریع اولان بو حیاتده نه اوجاع وآلامك نه سونج وصفانك دائمی اولمدیغنه وبونلرك کافه سی سیلاب سنین

اوکنده اریوب کتدیکنه قاعت ایتملی ایمشز .

والله فنادکل ! زیرا او یله اولجه بو دنیاده هر شی فنادر . هیچ بر راحت وحضور یوقدر . راحت وحضوری بیله جان صیقنتیسندن انسانی چیلدیرتدیه اوزون اوزادی یه صایوب دوکمك و دنیانك عین جهنم اولدیغنی اثبات ایچون اوغراشمق نه لازم ! دنیاییده آلام واکدارینی ده ذوق وصفاسنی ده بوقدر کلفته دکرلی برشی دکلدر دیه بحثی تپابی ویرمك البته الك زیاده موافق عقل وحکمت اولور .

فقط نه چارکه بو مقتضای عقل وحکمته شوپنهور دخی توفیق معامله ایتمامشدر .
کندیسی یکرمی یمك فرانق واردات

سنویه یه نائل و شو دنیاده غبطه یه شایان
کیمسه یوقدر ادعاسنه مخالفاً بك چوق
زوکورتلر طرفندن مغبوط بر بختیار
ایکن بیله شو نقطهٔ نظردن تدقیق
ایلدیکی حیاتی بر مساعی و مجاهدهٔ دائمه
میدانی اولق اوزره تصویر ایلدیکندن
انك قدر دنیالغی اولمیانلر ایچون و میدانك
اهمیتی بالطبع آرتدقجه آرتار . دنیانك
هر صفاسی و هر بلیه‌سی نه قدر سریع
الزوال اولورسه اولسون آجلق دنیلان
شی انسانك مدت تحملی داخلنده بچوب
کیده‌جك قدر سریع الزوال اولدیغندن
« جهانك صفاسی کبی شو بلیهٔ جوعه دخی
چار چابق بچوب کیدنجه یه قدر تحمل
ایده‌یم » دنیله‌مز .

حكمت اكر هر شيئك حقيقتنى كوره‌
جك بر كوز ايسه انسانك هويتى دخى او
كوزلر اوكنه قونمش بر كوزلكدر . اكر
بو كوزلكك جامى رنكلى اولورسه حكيم
بتون دنيايى او رنكده بويانمش كوره‌رك
« ايشته دنيا مائيدر . هم ده ماس مائيدر »
ديه نه قدر حايقرسه كوزنده‌كى كوزلكى
او رنكده اولميان سائر ارباب حكمت انى
تكذيبه مسارعت ايدرلر . زيرا اولمديغندن
طولايى اكر بيچاره حكيم قيرمزيجق اولورسه
سه بو بابده حدتندن شو جهان قهقهه‌لرله
كولر .

ايمدى شوپنهورك كورشنه كوره
بو دنيا تصادف ايله خطانك تحت حكم
و اداره‌سنده بولنوب جنون ايله بدخواهلق

دخی شو ایکی حاکمك یاردادقلری ایمشلر. فیلسوف افندینك برون شریفنده کی کوزللك جاملرنده کی رنکی اکلایور سکز یا! بوندن اول دخی بر مناسبت دوشدکده دیمش اولدیغمز وجهله حکمت درسخانه سنه دکل بیچاره‌یی شفاخانه‌یه کوندرملی.

حال هرمده بولانان براختیارك ثواب ابدیه وارشنی حقیقة اوقدر کوزل تصویر ایتمشدرکه بوعالم حیاتك برتصادف برخطا و انلره معاونة برجنون بر بدخوا - خلاق اداره‌سی التنده بولنمیوب بالعکس بر حکمت محضه اداره‌سنده بولندیغنی شوپنهورك کندیسنه قارشو ینه بو کندی برهانیله اثبات ایتمك ممکندر. اختیارقواسنی بالتدریك ضایع

ایدییورمش دکلمی ؟ کنج دخی بوکا مقابل
قواسنی بالتدریج آرتدیرییور . بریسنک
غائب ایلدیکی مراتب دیکری ایچون
منحل اولیور . اختیار اولما قلغمزی
آرزو ایدر ایسه‌ك شو دنیاده ولوکه
شو پنهورجه وهم وخیالدن عبارت
اولسون متصور اوله‌بیلان لذائذدن هیچ
بریسنه واصل اوله‌میه‌رق دنیانك حیاتك
هرشیئك محض عبث اولسنی کندیمز ارزو
ایتمش اولورز . شو پنهور برسوزنده
دییورکه:

« انسان یالکز زمان حالده یاشیور .
بوزمان حال ایسه بلاتوقف ماضی‌یه طو-
غری قاچوب کیدرك اولوم ایچنده منعدم
اولیور . یالکز حال حاضره عکس انداز

اوله بیلان بعض تعلقاتی قالیور . انسانك
دونکی عمری بالکلیه مرده‌در . بناءً علیه
ماضی اولان اوکون ذوق بیله‌می کدرینی‌می
چکمش انسان ایچون بونك فرقی اوله‌ماه‌ق
لازم کلیور . مستقبل ایسه بالکلیه مشکوك !
مستقبلك مدتی‌ده غیر محدود ! »

بو سوزدن شوپنهورك مرادی حیاتك
ماضی حال استقبالدن عبارت ازمنهٔ
ثلثه‌سنی‌ده حکمدن دوشوره‌رك فقدانی کبی
اولدیغنی اثبات ایتمك اولیورسه‌ده بز بالعکس
بو سوزی تصدیقاً کندی علیهنده برهان
اولمق اوزره ایراد ایلرز . دیرزکه

حال حاضر اولان بوکوننی ماضینك
ید ضبطنه ترك ایتمامك ایسترایسه‌ك
مستقبل اولان یارینلك ورودینی‌ده منع

ایتمش اولورکه او حالده نقطهٔ انعدامز
ایشته حال حاضر اولان بوکون اولور •
بوکونکی لذت کدره و یا کدر لذته منقلب
اولمیه‌رق حیات طرز مطرد کسب ایلمش
اولورکه اصل جان صیقان و یا انسانی
مأیوس ایدن حضور ؛ یا کدر دخی ایشته
بوصورتله تصور ایدیلور •

کائناتی شو نهورك بکنده‌یه‌جکی
صورت مرغوبه و معجزده ترتیب ایلمش
بولنان باری تعالی و تقدس طفولیته
شبابه کنجلکه سن کماله مخصوص اولان
بر طاقم لطافتلر بختیارلقلر طرح ایلمشدرکه
بونی شو نهورك رنك جنونله ملون کوز-
لکلری نظرنده کوره‌میورلر • اویو-
نجقلر نه شکرلملرینه دسار یلان بر طفل

ایله ایسته‌دیکمز کبی مجاوبه ممکن اولسه‌ده « دنیایه هیچ کلمامش اولسه‌ك ویاخود دنیاده‌ده هیچ بر اتلمامش اولسه دها ای اولمزمی ایدی » دیه صورسه‌ق عجبا بزه نه جواب ویرر ایدی ؟ « بن دکل دنیا دکل شو اویونجقلر شکرلمه‌لر بیله یراتلمامش اولسه ایدی پك فنا اولور ایدی » دیه‌جکنه اکر شو پنهور شبهه ایدیورسه بو اویونجقلرك و طاتلیلرك بر دانه‌جککنی چوجغك اوکندن الماق ایسته‌سونده فریاد و فغانه او زمان باقسون !

عمرینك نوبهار سعادتنده بولنان بر آدمك نیجه زماندنبری مخسری اولدیغی جانانی ایله حسبحال عاشقانه‌ده بولندیغی

زمان شو پنهورڭ كسون ده عاشقه كنديسندن قطع نظر فقط جانانك هيچ بر تملمامش اولمسى دها اولى اوله جغنى اكلاتمغه چالشمسون .

شاعر حكيم برودوم « الله اولسه ايدم » سرلوحه لى منظومه سنده حاشا لله اولسه عالمى نصل اصلاح وتعديل ايده جكنى صايوب دوكديكى صره ده سوديكنه خطاباً :

Je te laisserais la même
si j'étais Dieu.

يعنى « اكر الله اولسه ايدم سنى ينه بو حالده براقور ايدم » ديمش، اكر موسيو شو پنهورڭ كنديسنه برولد غير مشروع طوغورمش اولان بتره سنى بويله على حالها

ابقا ایده‌جك قدر بكنمیور ایمش ایسه
اكا دیه‌جكمز یوقدر . فقط ایشته پرودوم
كبی بعضلری هم ده حكمای ادبادن اولدقلری حالده خلقتك كندی محبوبه‌لرنده
كوستردیكی تماميتی اعتراف ایلیورلركه
سائرلك چوق عشاقك ده بو اعترافه پیرو
اوله‌جقلرینه شبهه ایدلمامليدر .

برده اقشامه قدر مساعئ معیشت
پرستیده بولنه‌رق محصول مساعیسنی بو كلبه
خانه‌سنه كلش وآتش قارشوسنده چوجقلرینك الك بیوكی سیغارهسنی یاپمقله مشغول
اولدیغی حالده كوچكلری علی مراتبهم
صقالنی یغنی چكشدیرمكدن بدأ ایله یوزینی
و صاچلرینی او خشامغه قدر نوازشكارلقده
بولنملریله بختیارلغنی آرتدیردجه آرتدیرەرق

کوندوزك یورغونلغنی چوقدن اونوتمش
اولان جوانمرد بر پدره شوپنهور کلسون ده،
«فعل تولیدده راحتیاج بر صفا اولدیغی
ایچون اختیار ایلمش ایدك اوبله دکلمی ؟
بوقسه عاقلانه ملاحظه ایتمش اولسه ایدك
بوسفیللره بو بدبختلره هیچ ده وجود
ویرمامکی ترجیح ایلر ایدك دکلمی ؟ »دیسون
اوزمان کورسونکه اوپدر مشفق چوجقلری ایچون جان ویرمکی بیله تحمل
بختیارلق عد ایدیور ! فقط شوپنهور
بویله بر جواب مقنعه بدل بر اعلا طباق
ییرسه اندن بز هیچ مسئول اولهمیز .

الحاصل قوامی درکه درکه بر نفس
وایسینده قدر ایتمش اولان بر اختیار شوپنهور
کبی افکار مفرطه اربابندن اولیوبده

حکیم صحیح بولنەجق اولسە انسانلرك
پك چوغنە نصیب اولەمیان بو شیخوخت
کاملەیە واروب عمرك هر موسمندەکی
لطافتی کورمش وطاتمش اولسنە بالتشکر
شمدی دە حیات عقبادە نەوار نەیوق او -
لدیغنی کورمکی ترجیحدە بولنور ایدی •
شیخوختە وارنجەیە قدر هرچاغدەکی
انسانلر شوپنهوری بالذات ردایدە بیلورلر
ایسەدە نفس وایسینی دخی الوب
ویرەرك دنیاجە حسابنی قپامش بولنانلر
بو تکذیبە مقتدر اولەمزلرمی ظن ایدرسکز؟
انلر دخی مقتدر اولورلر ! اوزمان
چهرەلری مترجم حاللری اولورکە اوبقو
حالندە دخی مقیس اولەمیەجق طور
تسلیمیتلر یلە شوپنهوری تکذیب ایدرلر •

حربده موت نی ایله مقتول اولانلردن
ماعدا چهرهٔ اموات اولومده کی عظمت
تسلیمیتکارانه نك برهان آشکاره سیدر .

حقیقت اتباع ایلدیکمز حکمت اسلامیه
بزی شوپنهورك ردنده ذوق و صفا
ارامق کافتنه تنزلدن وقایه ابدر . بناءً
علیه انی ردا ایتمش اولمق ایچون دکل بتون
موجوداتك استشهادیله بو دنیایه کلمکدن
ایسه کلمامکی ودنیانك وجودندن ایسه
عدمنی ترجیح خیالرینك عین حماقت
اولدیغنی حسبةً لله اثبات ایتمکی بر وظیفهٔ
انسانیه عد ایلیورز . همده بونی مبدأ
معاد نقطهٔ نظرلری کبی مؤمنانه نقاط
نظردن محاکه ایتیورزکه شوپنهورکبی
ایماندن تجردلریله مفتخر بولنانلر قوشقو .

لازماسونلر دیه! بلکه « ره آلیزم » یعنی « حقیقیون » نقطهٔ نظرندن محاکمهٔ کیفیتله خلقتمزك موجب ندامت برشی اولمدیغنه قناعت ایتمش اولانلره کندیمز التحاق ایلدیکمز مثللو شوپنهور وسائر او مسلکده اولانلرك عدم اتباعلرندکی مناسبتسزلکی انظار اهمیته عرض ایلیورز .

مبحث

« مسئله نك ترجمه سی »

بوندن اول دخی بالمناسبه عرض و بیان ایلمش اولدیغی اوزره مباحث متنافره بقیه یاش دری کبی او قدر اوزاتور کیدرکه اربابی میاننده برکره اختلافات

باشلایینجه عادتا صوکی کلمز . نصلکه
شوپنهورك مترجمین احوالی طرفندن
خبر ویرلدیکنه کوره انك میدان مجادله یه
سردیکی یاش دری دخی بنه کندی مسلکنده
بولنان حکما طرفندن بیله هر طرفه طوغری
چکیله اوزادیله اشغال ایلدیکی مخالفت
و مناقشات میدانی توسیع ایتدکچه اتمش
واوقویان افکار محدوده اربابنی بالکلیه
شاشیرتوب براقه جق ابعاده قدر وارمشدر .
حالبوکه بو مثللو مباحثده عقل و حکمتك
الك بیوك مقتضاسی انجق فکرلره قناعت
کامله و یره جك نقطه لری ترجیح ایتمکدر .
لکن او نقطه لری کیم بولوب تعیین ایده.
جك ؟ برتك آدمك بوکا موفق اوله بیلمسی
ممکناتدنمیدر ؟

دین دنیلان شی الك واسع برشهراه حکمتدرکه اویله شو پنهور بزم فلانیزم فسته کیز بزم کبی یالکز کذرکاهنی تعیین ایتمش اولانلرك بر قاچ دفعه‌جق کلوب کچدکاری پاته‌قه‌لره بکزدمز . بلکه بر کتاب سماوی ایله ایلك کذرکاهی تعیین اولنان او شهراه اوزرندن نیجه بیك مهندسین عقلا و حکما ایشلیه‌رك اقتضا ایدن یرلرینی اجتهادات مدققانه‌لریله تنویر ایده ایده و دوشوله‌جك یرلرینه قورقولق واتلامباج یرلرینه کوپری کبی شیلر یاپه یاپه کوزلرك بیله قطع منازله موفق اوله بیله‌جکلری مرتبهٔ متممیته واردیرلمشدر .

« دین » دنیلدیکی زمان نه اکلارسکز ؟ اولا « قدیمه » و « جدیده » دیه

ایکی یه بالانقسام قدیمه‌سندن بت پرستلرك
کونا کون ادیان باطله‌لری و جدیده‌سندن
کتابیونك سماوی اطلاق اولنان مذهبلر.
ینی‌می اکلارسکز ؟ حالبوکه دین انجق
راه حقیقت اولمغله حقیقت بر اولوب
تنوع وتعددی ممکن اوله‌میه‌جغی کبی
دین دخی انجق بردن عبارت اولمق
ضرور یاتدندر .

واقعا ادیاندن هر برینك اربابی
دین حق کندی سالك اولدقلری یولدن
عبارت بولندیغنی ادعا ایدرلر . فقط هر
ادعا علی العمیا رد ایدیله‌مدیکی کبی ینه
علی العمیا تسلیم‌ده اولنه‌مز ؟

حق دنیلان شیئك اصلا اوبردرلوسی
تصور اولنه‌میه‌جغندن حق اولان شی

انسانه بخش ایده‌جکی قناعت کامله ایله
حقانیتنی اثبات ایلر . برشی قناعت کامله بخش
ایده‌مامشمی او شیئك حق محض اولمسی دخی
غیر متحقق دیمك اوله‌جغنه اشتباه ایتمه‌ملیدر .

ایشته شو نقطهٔ نظردن ادیان موجودهٔ
سماویه‌یی بشقه‌جه برمقایسه ایده‌لم :

نور نبوت اول باول بنی اسرائیل میاننده
پرتو انداز اولمش بولندیغی حالده قرآن
عظیم الشانده وجودی بیان بیورلان
تورات وزبوردن ماعدا بنی اسرائیل
برطاقم کتابلرك دخی سماویتلرینی اعتقاد
ایدرلرکه نه بونلره ونه ده منسوب اولدقلری
انبیانك اغلبنه دائر قرآنده صراحت
یوقدر . واقعا مقداری یوز یکرمی بیلك
تخمین اولنان انبیا ایچنده بو ذاتلرك دخی

داخل اوله بیله جکلری درکاردر . انجـق
بوبابده تصریحات قرآنیه بولنماسی اوقدر
بیوك بر حکمته مبنیـدرکه کتب توراتیـه
عدادنده داخل بولنـان بعض کتـابلری
بوکون بر محرر تألیف ایدوب ده معـارف
نظارتنه تقـدیم ایدیجك اولسـه اخلاق
و آداب عمـومیه یه مغـایرتله بالاتهـام
نشرینه جـواز ویرلیه جکی درکاردر .
برطـاقلرینك تورات اولق صـفتی انلره
ایمان مجبوریتنده بولنـانلرجه دخی انکار
ایدلدکه ضرورتمس ایلمشـدر . بونلك
اوزرینه بر ده محرفیت مسئلهٔ قطعیه سی کوز
اوکنده کتوریلورسه توراتلرك کرك حسن
خلقه واد به درجهٔ مطابقتلری و کرك محرفیتلری
بونلره اتباع ایدنلر ایچون قناعت کامله یی محاله

تعليق ايليه‌جك درجه‌يه قدر واررلر .

شو ملاحظه‌جق اديان ثلثهٔ سماويه‌نك برنجيسنی دين حق اولمامق اوزره رد ينه عقلاً وحكمةً كفايت ايلر .

ايكنجيسنه يعنی نصرانيته كلنجه : دردی يكديكرينك عينی اولمق لازم كلان كتاب واحدك درت نسخه‌سی مخالف اولمسی مطلوب اولان قناعتی تبعيد ايچون كافی ووافی اولدقدن فضله بو دين اربابنك طريق حكمته سلوك ايليانلرك بردرلو دينلرنده دائم اوله‌ميه‌رق مهلكهٔ انكاره دوچار اولدقلری علی العموم مشاهده اولنيور كه اربابی عندنده قونی شوندن عبارت بولنان بر دينه دين حق ديمك نه قدر مستبعد اوله جغنی بزم تعيين ايتمكلكمزه لزوم دخی قالماز .

اوچنجی درجه‌ده اوله‌رق برده‌دیانت
اسلامیه بولنیورکه اکا منسوبیتمز حسبیله
حقانیتنه بزم ایمانمزی قبول ایتمیانلره قارشو
خودسرانه بردعواده بولنمغه هیچ مجبوریتمز
یوقدر. فقط ذهننده سماوی غیرسماوی ادیاندن
هیچ برینڭ بولاشغی اولمیانلر بودینی
موقع تدقیقه چکه‌جك اولورلر ایسه یهودیت
ونصرانیتڭ نه قدر کیروده قالدیغنی
وحقك انجق اسلامیتی کندیسنه شهراه
اتمکه لایق بوله‌جغنی حکم ایدرلر. دها
یك اوزاغه کیتمکه نه حاجت! ایشته
بومباحثه‌ده خصممز بولنان شوپنهورکو یا
الوهیتی رد وانکار ایچون «قوپرنیك
کلیسالرڭ ربنی کوکلردن طرد ایلدی.
حقیقت حالده جناب الله هر برده حاضردر.

اوزرینه یا دیغکز لوحه‌ده‌ده حاضردر
مبارك ارقه کزی طیادیغکز صندالیه‌ده‌ده
دییور که گویا الده منکرانه سویلمش اولدیغی
بو سوز ایله رد ایتدیکی شی نصرانیت
وقبول وتصدیق ایلدیکی شی دخی اسلامیت
اولمش بولنیور . اسلامیتك حق اوله‌رق
بزه قبول ایتدیردیکی الله ذوالجلال کوکلرده
دکلدر وهیچ بر مکانده متمکن دکلدرکه
قوپرنیك موپرنیك انی طرده موفق اوله
بیلسون اشو پنهورك دیدیکی کبی یازدیغمز
لوحه اوطوردیغمز صندالیه دخی حضور
ونظر الهیده موجود ومعلوم اولدیغندن
شوپنورده دخی او واجب الوجودی انکاره
مقتدر اوله‌مز و اوله‌میور .
اویله ایسه شوپنهورك حکمت خلقت

علیهنه ایتدیکی اعتراضاته بر حکیم مسلم نه دیه مقابله ایدر ؟

« او یاپدیغندن مسئول دکلدر » دیه مقابله ایدر .

یا شوپنهورْ قناعت ایتمز ایسه :

حکیم مسلم شوپنهورك النه پساپور - طلرینی ویردیکی کبی ایستدیکی یره کوندرر . زیرا « یاپدیغندن مسئول اولماز » سوزی شوپنهورك سوزلری کبی قناعت بخش اولمیه‌جق سوزلردن دکلدر .

شوپنهورْ ایسترسه صانعی مسئول ایتسنه چالشسون . بار بار باغرسون . بر جواب آله بیلورسه عشق اولسون . بز کائناتی مخلوق بولدق . صورت مخلو- قیتنه قناعتمه طبیعةً حکمةً عقلاً

مجبورز . بوندن ماعدا برخلقت دیکر
کورمدیکمز ایچون بوخلقتك تصحیحنی
ادعا ایدر ایسه‌ك بیلدیکمز شیئه بیلمدیکمز
شیئی ترجیح ایتمکلکمز لازمکلیورکه بوده
کلیاً وقطعیاً باطلدر .

شو پنهور امکان دائره‌سنده بوخلقتدن
اکمل برعالم دها بولندیغی ویا بولنه‌جغی
کندیسنه اثبات ایدلمدیکندن بحث ایله
حدت کوستریور . « یاپدیغندن مسئول
اولماز » درجه‌سنده‌کی بدیهیاتی تقدیر
ایده‌بیله‌جك قدر عقل وفطانت صاحبی
بولنسه ایدی بومعیشت اولادن خیرلی
برحیات اخری موجود اولدیغنه دائر
ایدیلان دعوایی دخی اینانمغه صالح
بولور ایدی . فیثاغور بشقه برعالمدن

بو دنیایه کلمش اولان انسانلرك ینه بشقه بر
عالمه کیده جکنه قناعت ایتمش . روحانیون
حکماسی روحك بقاسنه قائل اوله رق بقا
خانهٔ روح اتخاذ اولنه جق بر عالم دیکرك
وجودینی لازم کورمش . صرف مادیون
روحك زوالی شویله طورسون مکوناتدن
بر ذره نك بر قطره نك بیله زائل اولهمیه جغنی
محکومات ریاضیه درجه سنده حکم
ایلمش . عقل دیلان نور الٰهی هانکی
قفایی کندیسنه فنار اتخاذ ایتمش ایسه
اول سراج وهاج او یله بر شهراهی تنویر
ایتمشدر که او شهراهك واصل اولدیغی
منزل ایشته خلقتجه بو دنیادن اکمل واتم
اولدیغنی اعتقاد ایلدیکمز عالم عقبادر .

اما عقل دیلان نور الٰهی جاهلری

غیر شفاف بر قفا فناری ایچنده قونیلورده
او فناردخی شو پنهورلك ایکی او یوزلری
اره سنده دیکیله رك عقبایه منتهی اولان
شهراهی دکل برونك ایلروسنی کندیسنه
کوسترمز ایسه بونجه انبیانك حکمانك
عقلانك نه قباحتلری اولور ؟

هانکیمز قاچ یاشمزده ایسه‌ك اوقدر
سنه‌دن و یاخود رحم مادره سقوطمزدن
اول بز بوعالمده یوق ایدك . شمدی وارز .
صوك نفسمزی و یردیکمز ساعتدن اعتباراً
بوعالمدن ینه یوق اوله‌جغز . محققات
مادیه‌دن اولان شو حالی کوز اوکنده
کتیرنجه بزم بوعالمده بر یردن دیکر یره
کیدر بر یولجی اولدیغمز تحقق ایلر .
بر سرایدن دیکر سرایه سیاحت ایدن

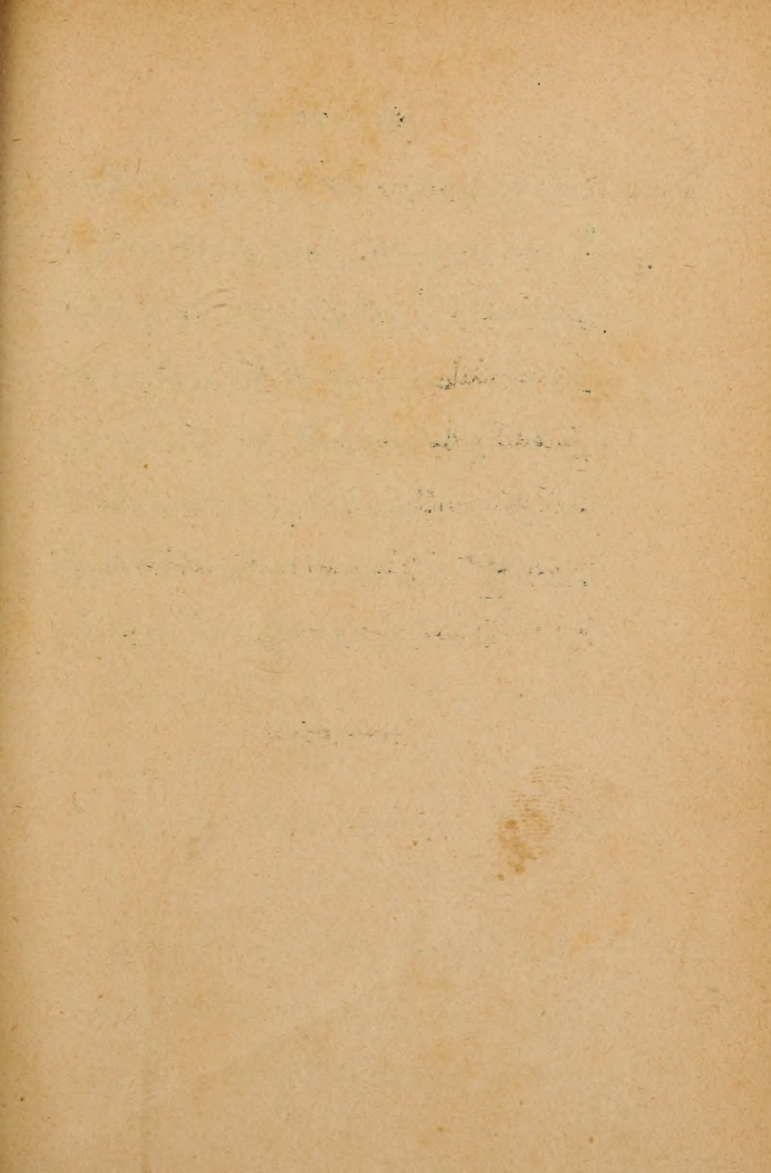
عزت نفسلی سیاح منزلخانه‌سنی کندیسنه
لایق کوره‌جکی سرای قدر مکمل کورمز
ایسه «بویله اقامتکاهمی اولور؟ بونی یاپان
نه احمق حریف ایمش!» یوللو اعترا-
ضاتیله جدی بر تصدیقه مظهر اولورمی؟
اکر کیجه‌سنی اوراده کچیرمك ایچون انده
ممکن اوله‌بیلان اسباب حضور واسترا-
حتدن بحق استفاده ایدر ایسه عاقلدر .
والا بر شوپنهور دخی کندیسی
اولور .

بزم ایچون بو عالمده برحینه برزمانه قدر
متاع واردر . آندن متمتع ایچون دخی هر
عقل سلیمك تحسیننه مظهر اوله‌جق قاعده‌لر
قونلمشدر . بر قابل تطبیق اولان قواعد
مذکوره‌یه بالاتباع متاع عالمدن متمتع اولورز .

اوت بو دنیاده صفا اولدیغی کبی جفاده
واردر . حتی بعض صفالرده جفا و بعض
جفالرده صفا دخی مندمجدر . اما بو حال
بزی چیلدیره‌جق درجه‌ده دوچار حیرت ایده‌جك
احوال غیر معقوله‌دن دکلدر . بناءً علیه
« بو نیچون بویله اولمش ؟ بو نه‌دن شویله
اولمامش دیه ؟ » بیهوده کوزلرمزی بز
هیچ التفات ایتمیوب شو فانی عالمده یالکز
مادی و معنوی کاریمزه و چیقاریمزه باقارز .
مسئله‌نك بو صورتی یالکز بزجه
یعنی مسلمانلرجه‌می بویله‌در ؟ یوق !
عاقل اولانلرك کافه‌سنجه بویله‌در . اکر
بویله اولمسه ایدی خلقتده‌کی حکمتی تدقیق
و تتبع ایله اشتغال ایده ایده مدققین حکما
بونجه قوانین ریاضیه و طبیعیه و سائره‌یی

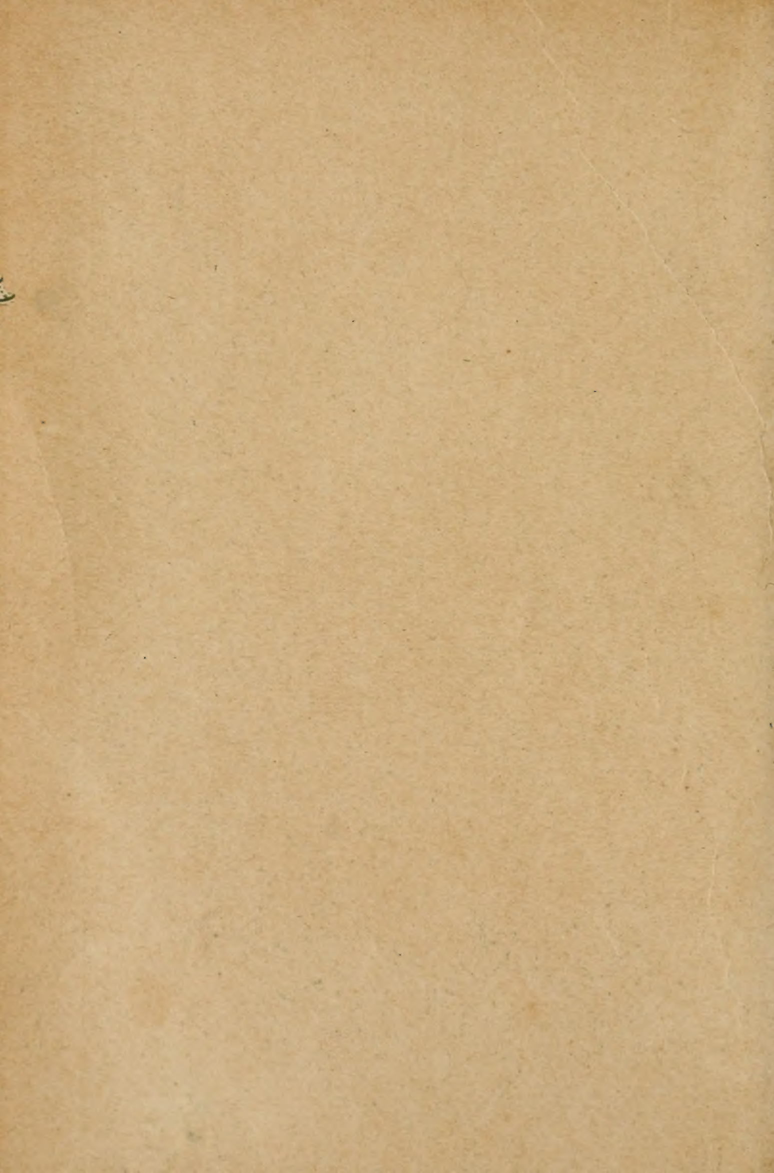
میدانه چیقاره‌رق « علوم وفنون » دنیلان
شیئه وجودو یرلمش اولوورمی ایدی ؟
انسانلرك هر بری برشوپنهور اولسه ایدی
علوم وفنون دکل مدنیت و بوعالمده حضور
وراحت دکل حتی بشریت بیله بولنه‌مامق
لازمکلوردی ایدی . زیرا بشریتك ده دکل کائنا
تك بیله خلقتندن ایسه معدومیتنی ترجیح ایلیور
وارسون کندیسی معدوم اولسون ! ...

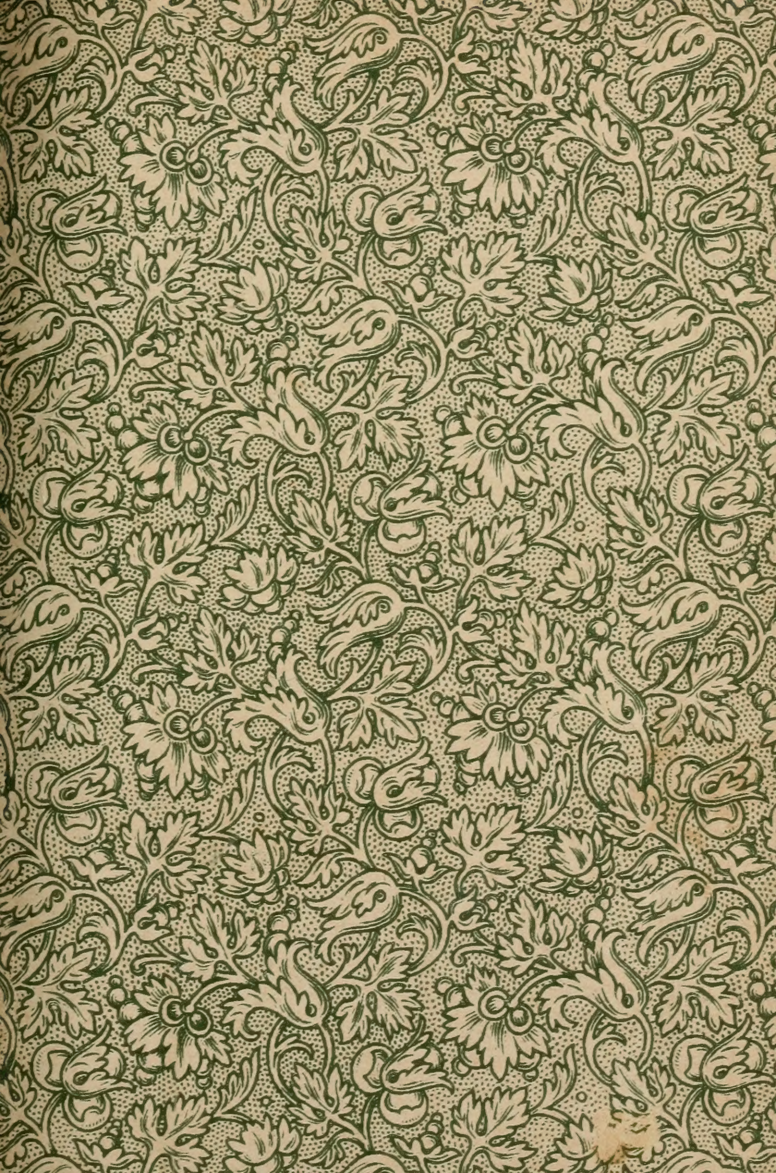

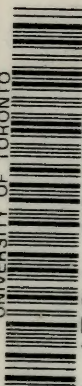

UNIVERSITY OF TORONTO
3 1761 00192524 7